Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 11 Οκτωβρίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 630* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Επίσπευση των συνομιλιών και στο βάθος τα Βαρώσια

Ξένοι αξιωματούχοι έστειλαν το μήνυμα στη Λευκωσία να κρατήσει χαμηλούς τόνους μέχρι τις «εκλογές»

Η κίνηση της Άγκυρας να ανοίξει μέρος του παραλιακού μετώπου της περίκλειστης πόλης των Βαρωσίων δεν αποτέλεσε κεραυνό εν αιθρία στη Λευκωσία. Ήταν μία κίνηση που αναμενόταν για να βοηθήσει, τον εκλεκτό της Άγκυρας Ερσίν Τατάρ λίγο πριν από τις «εκλογές». Είναι, όπως όλα δείχνουν, η πρώτη φορά που η Άγκυρα παρεμβαίνει τόσο έντονα στον προεκλογικό των Κατεχομένων. Η αρχική εκτίμηση της κυβέρνησης είναι πως κάτι τέτοιο ενταφιάζει τις όποιες προοπτικές επανέναρξης των συνομιλιών. Οι τόνοι βεβαίως χαμήλωσαν μετά τον διπλωματικό μαραθώνιο που έκανε η Λευκωσία και αυτό γιατί ξένοι αξιωματούχοι έκαναν μεν διαβήματα προς την Άγκυρα, αλλά προέτρεψαν την κυπριακή κυβέρνηση να κρατήσει χαμηλούς τόνους. Αντιθέτως, όλοι διαμήνυσαν στην κυβέρνηση πως η μόνη λύση δεν είναι να μπουν κόκκινες γραμμές και προϋποθέσεις αλλά η επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, αμέσως μετά τις «εκλογές» στα Κατεχόμενα. Όπως όλα δείχνουν, μετά και τις τελευταίες εξελίξεις ανοίγματος του παραλιακού μετώπου, η επανέναρξη των συνομιλιών επισπεύδεται. **Σελ. 4**

Η Δημοκρατία πήρε μια βαθιά ανάσα

Η ιστορική για τη Δημοκρατία, την κοινωνία και το κράτος δικαίου απόφαση του δικαστηρίου, που κήρυξε ομόφωνα ενόχους για βαριά αδικήματα τον σκληρό πολιτικό πυρήνα μελών της Χ.Α., αλλά και τους δράστες των εγκληματικών της δράσεων, ανοίγει πλέον την πόρτα του Κορυδαλλού, καθώς οι εξελίξεις της δίκης παραπέμπουν σε βαριές ποινές για ορισμένους, ενώ κάποιοι θα πάνε και στη φυλακή. Έξω από το κτήριο του δικαστηρίου, στη λεωφόρο Αλεξάνδρας και στους γύρω δρόμους είχαν συγκεντρωθεί περίπου 20.000 άτομα, προκειμένου, για να ακούσουν την απόφαση των δικαστών. Σκληρότερη αναμένεται αύριο Δευτέρα, οπότε και η δίκη θα συνεχιστεί, να είναι η μάχη που θα δοθεί από τους δικηγόρους προκειμένου να επιτύχουν για κάποιους αναστολή στην ποινή ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της φυλακής. **Σελ. 20**

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΟΥΛΙΔΗΣ

Οι συνομιλίες θα αποτρέψουν τον εποικισμό

Μόνο με τις διαπραγματεύσεις θα αποτραπεί ο εποικισμός της Αμμοχώστου, λέει στην «Κ» ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Κασουλίδης, σημειώνοντας πως ο ίδιος δεν θα έθετε προϋποθέσεις για επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών. Εκφράζει ανακούφιση για το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής και σημειώνει πως με τις κυρώσεις δεν θα ίδρωνε το αυτί της Τουρκίας. Όπως εξηγεί πρέπει να αποφεύγονται οι δημόσιες τοποθετήσεις, οι οποίες σε αναγκάζουν στη συνέχεια να δώσεις εξηγήσεις και οι όποιες κινήσεις να γίνονται διά της διπλωματικής οδού. **Σελ. 7**

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΥΡΙΓΟΣ

Ο Ερντογάν δεν θέλει λύση του Κυπριακού

Οι προκλήσεις των Τούρκων αφήνουν το αποτύπωμά τους στις συνομιλίες για το Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά, υποστηρίζει ο Άγγελος Συρίγος στην «Κ». Αναλύει το περιβάλλον μετά τις κινήσεις στα Βαρώσια απορρίπτοντας πως η ευρωπαϊκή Κύπρος «κείται μακράν». **Σελ. 10**

ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΙ ΤΑΛΑΤ

Θα σκοντάψει στον ΟΗΕ το σχέδιο για το Βαρώσι

Την εκτίμηση πως η Τουρκία ενδεχομένως να οπισθοχωρήσει στο ζήτημα του Βαρωσιού, κάνει ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ μπροστά και στην αντίδραση της διεθνούς κοινότητας. Οι σχεδιασμοί στην πόλη της Αμμοχώστου αποτελούν «εκλογική επένδυση» της Τουρκίας και του Ερσίν Τατάρ. **Σελ. 9**

ΤΖΟΝ ΜΠΟΛΤΟΝ

Ο Ντ. Τραμπ θαυμάζει αυταρχικούς ηγέτες

Ο πρώην σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του Τραμπ, Τζον Μπόλτον, λέει στην «Κ» ότι ο βασικός λόγος της σύγκρουσής του ήταν η στενή σχέση του Τραμπ με τον Ερντογάν. Θεωρεί δε ότι ο Μπάιντεν, θα δώσει πολύ μεγαλύτερη έμφαση στα ζητήματα της Ανατολικής Μεσογείου. **Σελ. 19**

COVID-19

Η θεραπεία για τον ιό βασίζεται στα ποντίκια

Ο αντιπρόεδρος ερευνών της Regeneron Χρήστος Κυρατσούς λέει στην «Κ» ότι τα πρώτα δεδομένα από 275 ασθενείς –ανάμεσά τους και ο πρόεδρος Τραμπ– δείχνουν ότι το κοκτέιλ αντισωμάτων «δουλεύει». Η θεραπεία αντισωμάτων βασίζεται στα ποντίκια. **Σελ. 21**

Προεκλογικό σόου Τραμπ

Παιχνίδια με τη φωτιά

Η δοκιμασία του Ντόναλντ Τραμπ από την COVID-19 δεν άλλαξε τίποτε στο πώς ο Αμερικανός πρόεδρος βλέπει τα πράγματα. Ο Τραμπ έφερε την περιπέτειά του από τον ιό στα μέτρα του, και αυτό που κατάφερε ήταν να γίνει πιο Τραμπ από πριν. Με τις δημοσκοπήσεις να δίνουν διψήφια διαφορά υπέρ του Τζο Μπάιντεν, η ήττα του Τραμπ στις εκλογές μοιάζει, πλην συγκλονιστικού απροόπτου, αναπότρεπτη. **Σελ. 23**

Πανδημία, κόκκινα δάνεια, ΓεΣΥ ανησυχούν το υπ. Οικονομικών

Ο προϋπολογισμός του 2021 και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Ενδεχόμενη έξαρση της πανδημίας, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του πολύ ψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων και οι προκλήσεις για υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) είναι οι τρεις πυλώνες στους οποίους εντοπίζει δημοσιονομικούς κινδύνους το υπουργείο Οικονομικών αναφορικά με τον προϋπολογισμό του 2021. Ανησυχίες εκφράζονται και για ενδεχόμενη αύξηση της ροής μεταναστών. Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο που ετοιμάστηκε από το Υπ. Οικονομικών, η κυπριακή οικονομία το 2020 αναμένεται να παρουσιάσει ύφεση με το ρυθμό ανάπτυξης να προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο -7,0%. **Οικονομική, σελ. 4**

Υπό περιορισμό η εκπαίδευση

Αυξάνονται οι απουσίες

Η πρόβλεψη των αρμοδίων ότι η φετινή σχολική χρονιά δεν θα είναι εύκολη φαίνεται να επαληθεύεται, δεδομένου ότι εκατοντάδες μαθητές στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση χρειάστηκε να παραμείνουν σε κατ' οίκο περιορισμό μέχρι τώρα. Το βλέμμα όλων στρέφεται με ανησυχία στους δύσκολους μήνες του χειμώνα.Το Υπουργείο Παιδείας εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους θα επιλύσει τα προβλήματα. **Σελ. 18**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Δημοψήφισμα για ομοσπονδία οι «προεδρικές»

Τη στιγμή που η Άγκυρα επιδιώκει να βάλει στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης άλλες μορφές λύσης, η ανάδειξη του νέου Τ/κ ηγέτη θεωρείται πως θα κρίνει το μέλλον της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας. Θιασώτες της θεωρούνται οι Μουσταφά Ακιντζί και Τουφάν Ερχιουμάν και η ανάδειξή τους στο τιμόνι της τ/κ κοινότητας θεωρείται πως θα αποτελέσει την τελευταία της ευκαιρία. Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν φαβορί τους Ακιντζί και Τατάρ, ενώ αυξημένο αναμένεται το ποσοστό αποχής. **Σελ. 8**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Δεξιά στο τρίγωνο των Βερμούδων

Τα όσα διαμείφθηκαν το τελευταίο διάστημα στο Κυπριακό, τόσο με το ζήτημα επιμονής για κυρώσεις, τη φημολογία βέτο, αλλά κυρίως μετά το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της περίκλειστης πόλης, έβγαλε στο προσκήνιο τη δυσφορία Πινδάρου με την κυβέρνηση και ιδιαίτερα με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Μία δυσφορία που χρονολογείται από την επανεκλογή του Νίκου Αναστασιάδη και σχετίζεται με την ανέλιξη του υπουργού, την επιρροή του στον πρόεδρο και η οποία δυσφορία επηρεάζεται από την προεδρολογία για το 2023. **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Περί πρόταξης

Το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της περίκλειστης Αμμοχώστου δεν αποτέλεσε κεραυνό εν αιθρία για την κυβέρνηση. Είχε πληροφορηθεί γι' αυτή την κίνηση μέρες πριν, προχωρώντας τα τελευταία εικοσιτετράωρα σε έναν μαραθώνιο αποτροπής της. Το ζήτημα βεβαίως είναι πως αυτοί οι σχεδιασμοί δεν γίνονταν κρυφά και στο παρασκήνιο. Οι συζητήσεις είχαν ξεκινήσει από το καλοκαίρι του 2019, με τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου να επισκέπτεται τον περασμένο Σεπτέμβριο την περίκλειστη Αμμόχωστο, συνοδευόμενος από τον τότε εκλεκτό της Άγκυρας για τις «προεδρικές» Κουντρέτ Οζερσάι. Τότε η κυβέρνηση έκανε λόγο για προεκλογικά πυροτεχνήματα και για μπλόφα της Άγκυρας, η οποία δεν θα υλοποιηθεί. Σήμερα πραγματοποιείται το πρώτο βήμα προς τον εποικισμό και καταδεικνύεται πως η κυβέρνηση υποβάθμισε τον κίνδυνο. Όσο κι αν επιχειρείται υποβάθμιση της κατάστασης, η αλήθεια είναι πως τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά. Την ίδια στιγμή, η σοβαρότητα των στιγμών δεν επιτρέπει στην πλευρά μας συναισθηματικές εξάρσεις μπροστά στα νέα δεδομένα. Η μόνη λύση είναι η επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών με προσοχή και ρεαλισμό. Και σίγουρα μακριά από την πολιτική της πρόταξης.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΚΕΨΕΙΣ

Πρέπει να διατηρήσουμε το δημοκρατικό σύστημα

Ο καθηγητής Τζοσάια Ομπερ, καθηγητής στο Στάνφορντ, ειδικός στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία μιλάει στην «Κ» για την αρχαία Ελλάδα και τη σημασία της στον σύγχρονο τρόπο σκέψης. Λέει ότι το μάθημα της Ιστορίας είναι ότι οι δημοκρατικές διαδικασίες πρέπει συνεχώς να ανανεώνονται και να αναβιώνουν. **Ζωή, σελ. 1**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Κυκλοφόρησε νέος δίσκος από τους Arcadian Child

Με νέο δίσκο επιστρέφουν οι Arcadian Child, τον «Protopsycho», ο οποίος κυκλοφόρησε πριν από μερικές ημέρες, και όπως λέει ο frontman Παναγιώτης Ι. Γεωργίου στην «Κ» ο δίσκος αυτός είναι αποτέλεσμα δουλειάς δύο χρόνων και σημειώνει ότι επειδή ωριμάζουν τόσο ως παίχτες όσο και ως άνθρωποι αυτό περνάει και στη μουσική τους. **Ζωή, σελ. 3**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η Αλκηστις Παυλίδου στο σανίδι του ΘΟΚ

Η ηθοποιός Άλκηστις Παυλίδου έφυγε από τη ζωή χαράματα Δευτέρας 5 Οκτωβρίου στα 74 της χρόνια, ανήμερα των γενεθλίων της. Η «Κ» ως ελάχιστο φόρο τιμής καταγράφει τη θεατρική της πορεία στον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, όπου εργάστηκε από το 1976 έως και το 2004, συμμετέχοντας σε 96 συνολικά παραγωγές. **Ζωή, σελ. 8**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Μπήκαν στην πόλη οι οχτροί

Το ερώτημα είναι ποιοι τους έβαλαν; Η χούντα και οι εδώ εταίροι της πραξικοπηματίες. Και τώρα θα σκάσει η βόμβα στα χέρια Αναστασιάδη, ή θα καταφέρει να την αποθέσει στα χέρια του διαδόχου του; Ό,τι και να γίνει πάντως, εκτιμώ θα καταγραφεί ανάμεσα σε εκείνους που είχαν την ευκαιρία να πάρουν την πόλη πίσω αναίμακτα, (Κυπριανού, Παπαϊωάννου, Τάσσος και Χριστόφιας) και δεν την πήραν για ευτελείς λόγους. Διότι τίποτα δεν είναι πιο πολύτιμο από ένα κομμάτι της πατρίδας, τις περιουσίες και τις ζωές χιλιάδων συμπατριωτών μας, για να τσιμεντωθούν πολιτικές της Μόσχας, συμφέροντα ντιβέλοπερ, ξεπλυμένα λεφτά Μιλόσεβιτς, προεδρικοί θώκοι και πολιτογραφήσεις.

Την Πέμπτη έσπευσαν οι ηγέτες μας στη Δερύνεια να διαμαρτυρηθούν για το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου του Βαρωσιού. Συγκέντρωση που προκαλούσε περισσότερη θλίψη από ότι το ίδιο το γεγονός. Έναντι σε μια τουρκική πρόκληση τόσο ιταμή, αντί δεκάδων χιλιάδων, μερικές δεκάδες κουρασμένοι Βαρωσιώτες. Κι ούτε μια ζωντανή, για να μην πω εμπνευσμένη δήλωση, εκ μέρους των ηγετών. Αν δεν ήταν οι Βαρωσιώτες Άννα Μαραγκού και Μιχάλης Χριστοδουλίδης να κουβαλήσουν οργή, αγανάκτηση και τις προικώες μνήμες τους μέσω τηλεοράσεως, ο παλμογράφος της ημέρας θα έδειχνε μια ίσια γραμμή. Αντίθετα, έκπληξη μου προκάλεσε η σύγχυση που είδα στο Προεδρικό την Τετάρτη, όταν δύο ώρες πριν οι Ερντογάν και Τατάρ ανακοινώσουν στην Άγκυρα, ότι ανοίγουν το Βαρώσι, μας κάλεσαν προς ενημέρωση.

Έμοιαζαν να είχαν πιστέψει και οι ίδιοι στα περί τουρκικής μπλόφας που διέρρεαν τα τελευταία χρόνια, όταν άκουγαν τη λέξη «Βαρώσι». Όταν επέστρεψα στο γραφείο και ανέτρεξα στο αρχείο της «Κ» ήταν όλα εκεί! Στις 06/07/2017 έγινε το δείπνο-ναυάγιο στο Κραν. Κοίταξα τα ρεπορτάζ της «Κ», που λόγω του καλού συναδέλφου Νίκου Στέλγια είναι και έγκαιρα και ενημερωμένα. Στις 30/07/2017, η «Κ» είχε πρωτοσέλιδο σχετικά με «τουρκικό πολυδιάστατο σχέδιο με αρχικές κινήσεις ουσίας στο Εδαφικό και το Περιουσιακό που απευθύνεται στην επιθυμία των Μαρωνιτών και των Βαρωσιωτών για επιστροφή». Στις 06/08/17, «Ψάχνουν από τώρα διάδοχο Ακιντζί για το 2020». Στις 13/08/17 ο Τ/κ διαπραγματευτής Οζντίλ Ναμί σε συνέντευξη στην «Κ», έθετε επί τάπητος επιστροφή του Βαρωσιού και άνοιγμα της Τύμπου.

Στις 20/08/17 δημοσιεύθηκε παρέμβαση του Βαρωσιώτη Θεόφιλου Β. Θεοφίλου τέως διπλωμάτη, με εισήγηση για υποβολή νέας και εμπλουτισμένης πρότασης από 7 σημεία, για την Αμμόχωστο. Στις 06/11/17 σε σχετικό ρεπορτάζ αναφερόταν ότι αξιωματούχοι της Άγκυρας και η τ/κ Δεξιά δηλώνουν ότι έχει έρθει πλέον η στιγμή για το άνοιγμα της κλειστής πόλης υπό τ/κ διοίκηση. Διεξήλθα όλο το αρχείο της «Κ» από το Κραν Μοντάνα και εντεύθεν και η επωδός ήταν η ίδια με την κυβέρνηση να μην συγκινείται. Φτάσαμε στον περασμένο Αύγουστο με τον τέως ΥΠΕΞ Ι. Κασουλίδη να προειδοποιεί ότι το πρόβλημα της Αμμοχώστου είναι απόδειξη ότι το στάτους κβο δεν είναι στατικό: «Εγώ πιστεύω ότι θα προχωρήσουν στον εποικισμό της»! Μάλιστα η Ελένη Θεοχάρους δήλωσε για τους Βαρωσιώτες που θα επιστρέψουν υπό τ/κ διοίκηση ότι: «Θα πρέπει πάραυτα να τους αποστερηθεί η υπηκοότητα της Κ.Δ.»!

Προς τι η έκπληξη λοιπόν; Στο Προεδρικό δεν έβλεπαν αυτά που έβλεπε ο διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης («Κ», 26/07/20): «Δυστυχώς, εγώ θεωρώ εδώ και αρκετό καιρό ότι δεν είναι μόνο απειλές, ότι οι ενέργειες για τον εποικισμό των Βαρωσίων, είναι υπό εξέλιξη, έχουν ξεκινήσει εδώ και καιρό, είναι στο στάδιο της υλοποίησης». Εδώ πια ένα είναι σίγουρο, πως ο γιαλός δεν είναι στραβός. Το ερώτημα είναι πλέον τι έπεται; Μετά την αποχώρηση «Γιαβούζ» και «Μπαρμπαρός», η Μέρκελ αναμένει από τη Λευκωσία να τηρήσει τη δέσμευσή της και να πάει σε συνομιλίες. Αν κερδίσει ο Μ. Ακιντζί, οι δύο πλευρές θα πάνε σε μια διάσκεψη συνέχεια του Κραν Μοντάνα. Εκεί υπάρχει περίπτωση η ελπίδα για το Βαρώσι να ξαναγεννηθεί, διαφορετικά η Λεμεσός θα συνεχίσει να πετά…

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Το χαρέμι με το διαβατήριο και τα παράπονα του Φούλη

Παρακολουθώντας τη συζήτηση για τα χρυσά διαβατήρια και τις αποκαλύψεις ότι μεταξύ άλλων δώσαμε την κυπριακή και ευρωπαϊκή υπηκοότητα σε ολόκληρο... χαρέμι, δεν ξέρεις αν θέλεις να γελάσεις ή να κλάψεις. Ή και τα δύο μαζί. Τελικά το γελόκλαμα δεν λέει να μας αφήσει από τότε που η Κυπρούλα μας έγινε κράτος.

Το ερώτημα είναι αν θα καταφέρει ποτέ να ενηλικιωθεί και να γίνει κανονικό κράτος, που λέει και ο Γκουτιέρες. Δεν είναι τραγικό να ανακαλύπτουμε κάθε δυο-τρία χρόνια ότι τα πράγματα πάνε από το κακό στο χειρότερο; Και ότι είμαστε καταδικασμένοι να πλαντάζουμε στο γελόκλαμα;

Δυσαρεστημένη σφόδρα είναι η Πινδάρου με την εξωτερική πολιτική, όπως ασκείται από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ιδιαίτερα ο χειρισμός των τελευταίων εξελίξεων με τις κυρώσεις χτύπησε καμπανάκι στον Φούλη, ο οποίος δεν μάσησε τα λόγια του και τα είπε χύμα και στο Εθνικό Συμβούλιο και στον Νίκαρο κατ' ιδίαν και στο Πολιτικό Γραφείο του κόμματος. Όπως με ενημέρωσε η μάνταμ του Φούλη, ο μεγάλος αρχηγός τα πήρε στο κρανίο, όταν πρόσφατα άκουσε από Ευρωπαίους πολιτικούς πρώτης γραμμής το σχόλιο ότι η Κύπρος με την πολιτική που ακολουθεί απομονώνεται στην Ε.Ε.

Γι' αυτό και δεν ήταν καθόλου τυχαία η αναφορά του στο Εθνικό Συμβούλιο για τον πήχη που μπήκε πολύ ψηλά με αποτέλεσμα να περάσουμε από κάτω... Αλλά και στο Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ ήταν ακόμα πιο... εκφραστικός. Μίλησε για την εξωτερική πολιτική επί Κασουλίδη και κάνοντας συγκρίσεις και αποτιμήσεις. Όπως ανέφερε επί Κασουλίδη με όποιον από την Ε.Ε. και αλλού μιλούσες μόνο καλά λόγια άκουγες. Τώρα ακούς μόνο επικρίσεις και αναφορές ότι δεν μας καταλαβαίνουν...

Η μάνταμ επιμένει πως και εκείνο το «να πούμε όλοι ένα mea culpa» και να δηλώνουμε στη διεθνή κοινότητα από το πρωί μέχρι το βράδυ την ετοιμότητά μας να επιστρέψουμε σήμερα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, που είπε ο Φούλης στην εκδήλωση για την Αμμόχωστο, είχε πολύ συγκεκριμένους αποδέκτες. «Δεν το είπε καθόλου μα καθόλου τυχαία», μου ανέφερε. Και πρόσθεσε πως ο ίδιος κουράστηκε να τρέχει κάθε τρεις και λίγο σαν πυροσβέστης και αν ήθελε να κάνει τον πυροσβέστη θα μπορούσε να πάει στην πυροσβεστική και όχι στην πολιτική.

Πάντως και για πυροσβέστης καλός θα ήσουν.

Μια και βρισκόμαστε στο πολυβασανισμένο θέμα των διαπραγματεύσεων σας θυμίζω την πρόσφατη δήλωση του Νίκαρου ότι οι νέες προκλήσεις των Τούρκων στην Αμμόχωστο δεν είναι εμπόδιο για μας για να μπούμε σε νέο γύρο διαπραγματεύσεων. Μια δήλωση με την οποία το ΑΚΕΛ δεν εκφράστηκε αρνητικά, μάλλον θετικά το είδα να εκφράζεται με τον Στεφάνου να λέει ό,τι περίπου και ο Νίκαρος. Ότι δηλαδή εάν οι συνομιλίες αρχίσουν από εκεί που είχαν μείνει στο Κραν Μοντάνα και επανέλθει ο χάρτης των Τουρκοκυπρίων, η Αμμόχωστος θα ουσιαστικά θα περάσει υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση, οπότε εξανεμίζονται και όλες οι ενέργειες των Έρογλου και Ταλάτ. Το ερώτημα βέβαια είναι ποιος θα είναι σε λίγες ημέρες ο νέος συνομιλητής μας και αν θα τον αφήσει ο Έρογλου να υποβάλει ξανά τον χάρτη...

Αντιθέτως, όμως, με το ΑΚΕΛ, ο νέος στενός του συνεργάτης, το ΔΗΚΟ διαφωνεί και με τον Νίκαρο και με το ΑΚΕΛ. Όπως, μάλιστα, ανέφερε, η δήλωση του Νίκαρου συνιστά άτακτη οπισθοχώρηση και προμηνύει κακά μαντάτα για την Αμμόχωστο, εάν η κυβέρνηση ακολουθήσει την ίδια πολιτική και δεν μάθει από τα λάθη της...

Το ερώτημά μου δεν αφορά το ποιος έχει δίκαιο και ποιος άδικο. Ποιος μπορεί να πετύχει περισσότερα ή λιγότερα. Κάτι πολύ πιο απλό με απασχολεί: Πώς θα μπορέσει ο πρίγκιπας Νικόλαος να τα βρει με τον Άντρο τώρα που αρχίζουν τα δύσκολα; Πώς θα συνεργαστούν και θα βρουν κοινή γλώσσα για το Κυπριακό και τα τεράστια ανοιχτά θέματα που αφορούν το μέλλον μας, όταν ο ένας βρίσκεται στην Ανατολή και ο άλλος στη Δύση;

ΚΟΥΙΖ: Φανταστήκατε στον δεύτερο γύρο των εκλογών που διεξάγονται στα Κατεχόμενα, γιατί όλοι πιθανολογούν ότι θα υπάρξει δεύτερος γύρος, να εκλεγεί θριαμβευτικά ο Ακιντζί; Οι δημοσκοπήσεις που έχουν κάποιοι στις ελεύθερες περιοχές αυτό το συμπέρασμα λένε ότι βγάζουν. Πού θα πάει να κρυφτεί ο Ερντογάν και ο Τατάρ; Και πώς θα δεχτούν το αποτέλεσμα; Κάτι από Τραμπ μάλλον θα παρακολουθήσουμε...

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

11.Χ.1940

ΠΡΑΞΗ ΕΧΘΡΟΤΗΤΟΣ: Παρά τας παρασχεθείσας εξηγήσεις ότι η μετάκλησις των εν Ρώμη και Βερολίνω Αμερικανών πρεσβευτών [φωτ. με τον πρόεδρο Ρούζβελτ] δεν έχει την έννοιαν ανακλήσεως, έγκυροι πληροφορίαι βεβαιούν ότι το μέτρον τούτο ισοδυναμεί προς σαφή ανάκλησιν. Πράγματι σχετική ανακοίνωσις του αμερικανικού υπουργείου των Εξωτερικών της Βασιγκτώνος αναφέρει ότι ο εν Βερολίνω Αμερικανός επιτετραμμένος δεν πρόκειται πλέον να επιστρέψη εις την θέσιν του, υπενθυμίζεται δε ότι ο τακτικός πρεσβευτής των Ηνωμ. Πολιτειών ανεκλήθη εκ Βερολίνου από του 1938 εις ένδειξιν διαμαρτυρίας διά τους διωγμούς κατά των Εβραίων. Οσον αφορά τον εν Ρώμη πρεσβευτήν των Ην. Πολιτειών, ούτος ευρίσκεται ήδη εις Βασιγκτώνα. [...] Οι ενταύθα πολιτικοί κύκλοι σχολιάζοντες της ανάκλησιν των εν Βερολίνω και Ρώμη πρεσβευτών θεωρούν τούτο ως την πρώτην επίσημον πράξιν εχθρότητος των Ηνωμ. Πολιτειών προς τον Αξονα.

ΝΕΑ «ΕΛΛΗ»: Η ομόθυμος εκδηλωθείσα επιθυμία του λαού όπως συμβάλη εις την απόκτησιν μιας νέας «Ελλης», μεγαλυτέρας και ισχυροτέρας της απολεσθείσης, ημπορεί να εύρη τρόπον πραγματοποιήσεως. Εχομεν το Λαχείον του Στόλου. Αι εκ του Λαχείου τούτου πρόσοδοι μεγάλως συνέβαλον κατά το παρελθόν εις την απόκτησιν πολεμικών πλοίων. [...] Αλλά ο λόγος της προτιμήσεώς του παρά του κοινού είναι άλλος – σπουδαιότερος: το ότι μας παρέχει ένα τρόπον να διοχετεύσωμεν εις το Πολεμικόν μας Ναυτικόν την υλικήν συμβολήν μας διά την απόκτησιν της νέας «Ελλης».

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στην ιστορία. Όταν το '80 ο Σπύρος διατυμπάνιζε τον «μακροχρόνιο αγώνα» ως απάντηση στα σχέδια που πήγαιναν και ερχόντουσαν και μας έδιναν πίσω εδάφη, το δόγμα του γινόταν πολιτικό μανιφέστο για το Κέντρο. Το λεγόμενο και ως Κέντρο.

2 Στην πραγματικότητα. Σαράντα δύο χρόνια μετά το σχέδιο που μας προτάθηκε για επιστροφή της Αμμοχώστου, η αλήθεια είναι πως είχαμε κι άλλες «ευκαιρίες». Όλες με ουρές και αγκάθια. Όμως είναι επιλογή της πλειοψηφίας η σημερινή θυσία της Αμμοχώστου. Και το νιώθεις από τη βουβαμάρα αυτής της πλειοψηφίας αυτές τις μέρες.

3 Στη ρουλέτα. Σε ποιον πρόεδρο θα καθόταν η σφαίρα με το όνομα Βαρώσι, χαραγμένο πάνω ήταν πάντα το άγχος όποιου καθόταν στον θρόνο του λόφου. Η σφαίρα πέφτει πάντα στον πιο γενναίο. Και σ' αυτόν που προκαλεί την τύχη του.

4 Στο βέτο. Φέρεται να είπαν το περίφημο «ή ταν ή επί τας», αλλά οι Σπαρτιάτες ποτέ δεν φλυαρούσαν. Just saying.

«Ου δει τους Λακεδαιμονίους ερωτάν οπόσοι εισίν οι πολέμιοι, αλλά πού».
Αγις Β΄, βασιλιάς της Σπάρτης

5 Στο απόφθεγμα. Η αλήθεια είναι πως αυτή την κυβέρνηση μια λέξη θα την σημαδέψει ιστορικά και είναι τα «διαβατήρια». Αυτό που δεν θα πει ποτέ κανένας είναι πως είναι η πλέον άσχετη επικοινωνιακά κυβέρνηση στη νεότερη ιστορία.

6 Στην ουσία. Η χώρα και η κυβέρνηση έφαγε ξύλο παγκοσμίου επιπέδου για τα διαβατήρια που αγόρασαν καμιά τριανταριά γκάνγκστερ, και ανακοίνωσε πως πήρε πίσω 7 διαβατήρια την εβδομάδα που κανένας δεν θα έδινε σημασία. Communication nightmare.

7 Στα σημάδια. Το ότι μια (πραγματική) αλεπού κυκλοφορεί αμέριμνη στο γραμμικό πάρκο του Στροβόλου, η στήλη το θεωρεί σημαδιακό. Οι δε αρχαίοι Έλληνες θα το ερμήνευαν ως σημάδι των θεών: Πώς η αλεπού της Αργάκας με τις εξελίξεις στην Αμμόχωστο καταβρόχθισε ακόμη έναν αντίπαλο.

8 Στην έκφραση. «Τσιμέντο να γίνει» είναι η επίκαιρη πολιτική ατάκα των ημερών. Σημαίνει «δεν βαριέσαι μωρέ». Έτσι τσιμεντώσαμε και το Βαρώσι, σύντροφοι. Όχι μία φορά.

9 Στη δικαίωση. Η εξελίξεις στο Κυπριακό δικαιώνουν πλήρως τον Νικόλαο τον Πρίγκηψ της πάνω Στράκκας. Μας λείπει η «διεκδικητική πολιτική», μας λείπει μια «νέα στρατηγική». Πάμε για νέα μακροχρόνιο αγώνα ενάντια στην κατοχή.

10 Στους φαν. Η στήλη στηρίζει το Μουσταφούδιν της σε αυτόν τον άνισο αγώνα κατά τους Σουλτάνου Ερντογάν. Αν και αν – μη κακόν – χάσει το Μουσταφούδιν θα ήταν μια δυνατή πρόταση για τις εκλογές το 2023.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Σκέφτεσαι Apple Pay;

Εύκολες και ασφαλείς συναλλαγές
με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας.

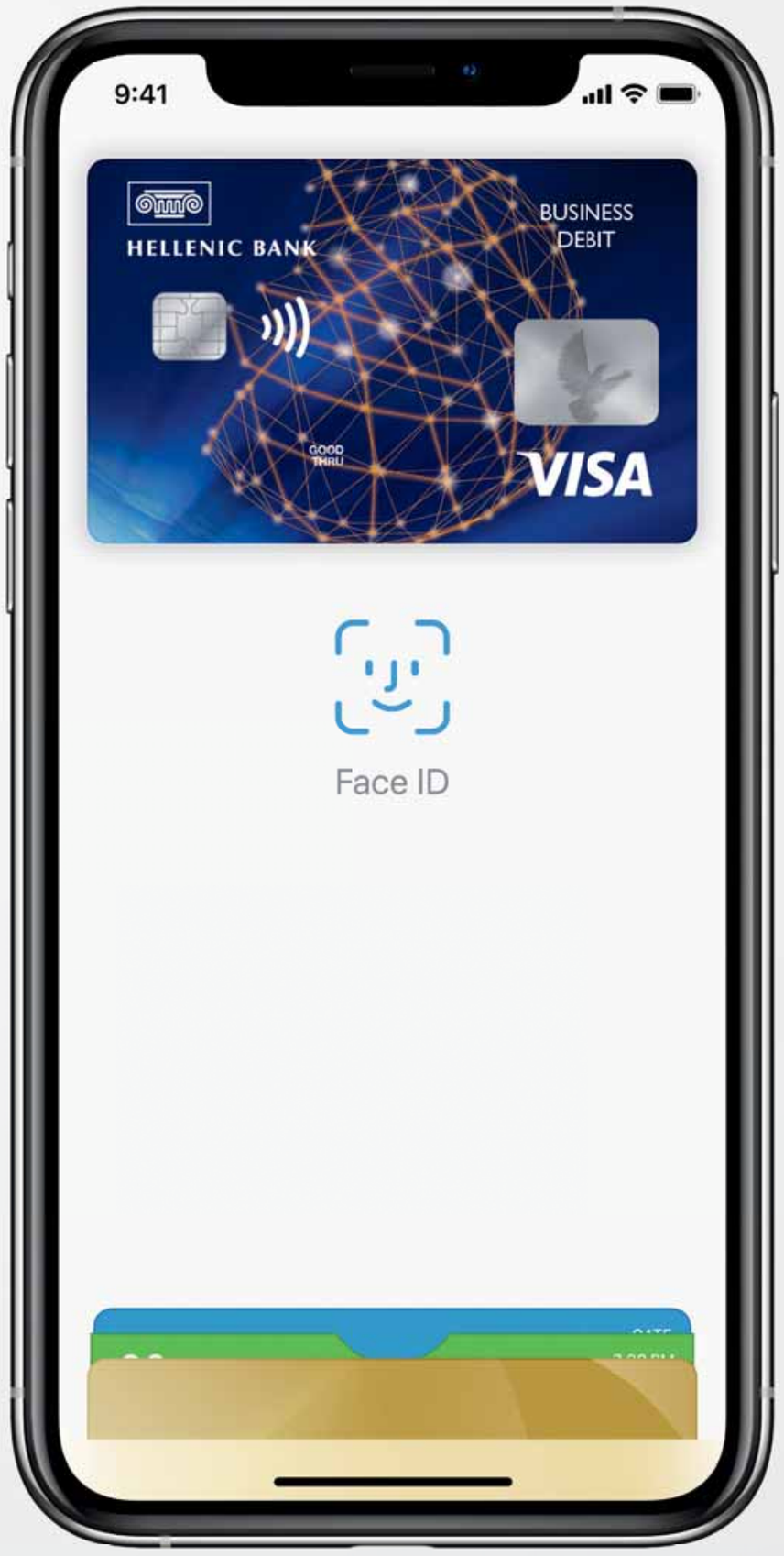

Απόλαυσε όλα τα πλεονεκτήματα των καρτών Visa και Mastercard της Ελληνικής Τράπεζας με το Apple Pay στο iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και πλήρως συμβατό με τις συσκευές σου. Οι καθημερινές σου συναλλαγές δεν ήταν ποτέ τόσο γρήγορες και ασφαλείς.

*Για τη λίστα των συμβατών συσκευών με το Apple Pay επισκέψου το support.apple.com/km207105

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ | Pay

Μονόδρομος για τις συνομιλίες το Βαρώσι

Ξένοι αξιωματούχοι προέτρεψαν τη Λευκωσία να κατεβάσει τους τόνους και να ξεχάσει την πολιτική της πρόταξης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

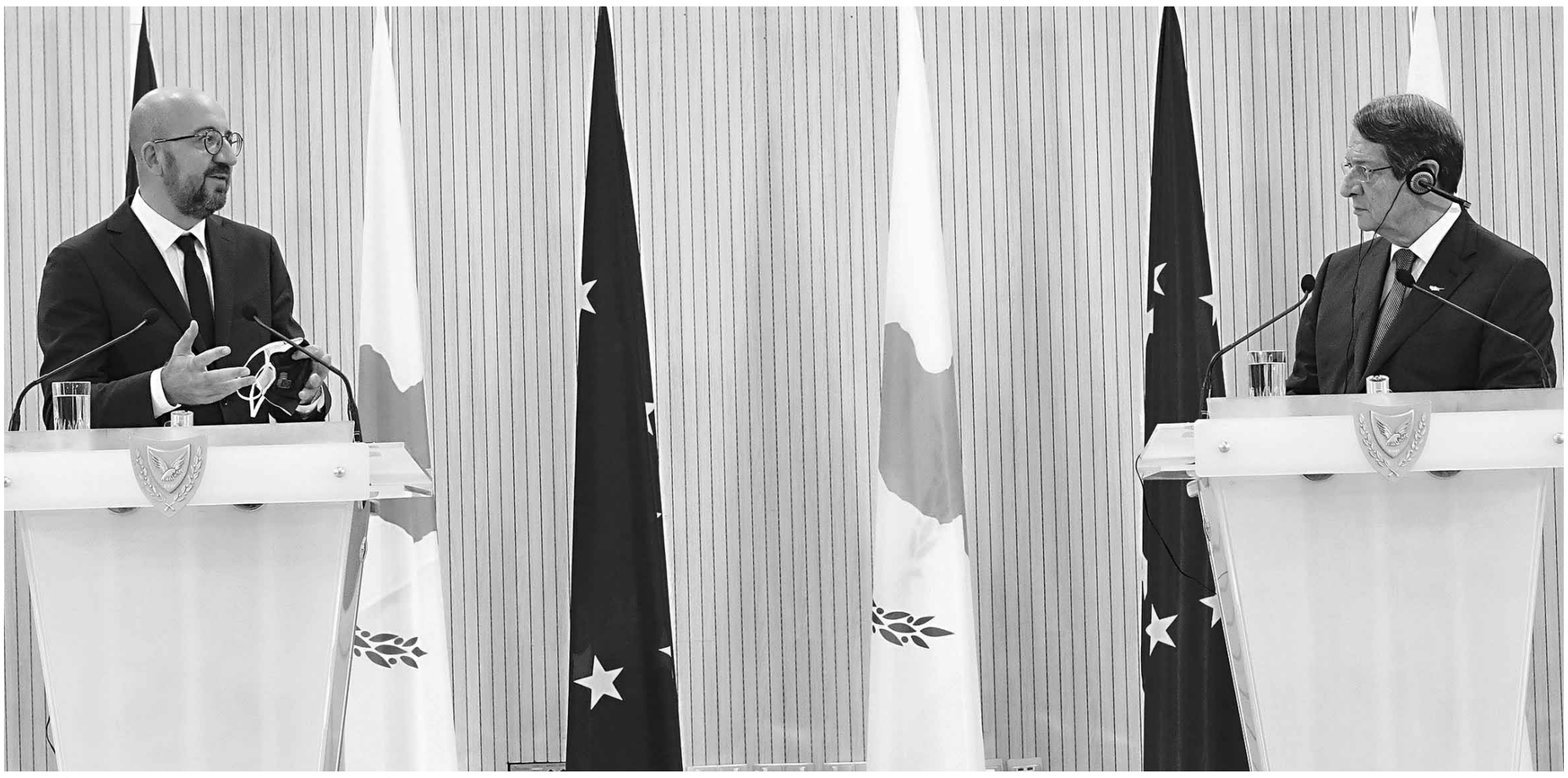

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μελετά μέτρα αντίδρασης, όμως, όλοι αντιλαμβάνονται στην κυβέρνηση πως η επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων είναι επί του παρόντος η μόνη λύση.

Μέχρι και το μεσημέρι της Τρίτης, στην τ/κ κοινότητα θεωρείτο απομακρυσμένο το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της Αμμοχώστου. Η κυβέρνηση όμως, που είχε πληροφόρηση από το καλοκαίρι πως ενδεχομένως να γίνονταν κινήσεις στο Βαρώσι μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου γύρου με στόχο την ενίσχυση του εκλεκτού της Άγκυρας Ερσίν Τατάρ, επιβεβαίωσε το προηγούμενο Σαββατοκύριακο, πως οι εξαγγελίες θα επισπεύδονταν για την αρχή της βδομάδας. Ήταν ένα «εκλογικό» πυροτέχνημα που θα βοηθούσε τον εκλεκτό της Άγκυρας Ερσίν Τατάρ ή το πρώτο βήμα εποικισμού της Αμμοχώστου; Οι εκτιμήσεις και οι αναλύσεις ποικίλουν. Το σίγουρο είναι πως η κυβέρνηση, ενώ ξεκαθάριζε μέχρι και την υστάτη πως αυτό θα αποτελέσει κόκκινη γραμμή για την επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών, μετά από έντονες διαβουλεύσεις και επαφές άλλαξε πλήρως πλεύση και θέλησε να περάσει το μήνυμα πως μόνη λύση για αποφυγή χειρότερων εξελίξεων είναι η επανέναρξη των συνομιλιών. Σημείο καμπής αποτελεί και το αποτέλεσμα των «εκλογών» που θα κρίνουν πως προχωρούν οι διαπραγματεύσεις για επίλυση του κυπριακού.

Το non paper

Λίγο πριν από την εξαγγελία του ανοίγματος του παραλιακού μετώπου του Βαρωσίου, είχε κυκλοφορήσει στις Βρυξέλλες, non paper, από την κυβέρνηση σε κράτη μέλη της Ε.Ε. που ενημέρωνε πως αν η Τουρκία ανοίξει την περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου, τότε αποκλείονται οριστικά οι όποιες προοπτικές συνομιλιών και επίλυσης του Κυπριακού. Το έγγραφο δεν διαψεύστηκε από την κυβέρνηση, με κυβερνητικά στελέχη να προσθέτουν πως δυσκολεύει η προοπτική λύσης μετά από αυτό.

Η πολιτική του Σπύρου...

Τα περί εγγράφων που έθεταν προϋποθέσεις για επανέναρξη των συνομιλιών, προκάλεσαν την έντονη αντίδραση του προέδρου του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος στο πολύωρο Εθνικό Συμβούλιο της Τρίτης, ξεκαθάρισε πως η κίνηση ανοίγματος του παραλιακού μετώπου δεν αποτελεί λόγο για να μην επαναρχίσουν οι συνομιλίες. «Οι αντιδράσεις πρέπει να είναι ανάλογες της πράξης» σημείωσε χαρακτηριστικά. Ανέφερε, μάλιστα, πως χρειάζεται ψυχραιμία, καθώς μία λάθος κίνηση θα προκαλέσει προβλήματα λίγες μέρες πριν από τις «εκλογές» και θα οδηγήσει στην αντίδραση των προοδευτικών Τ/κ. «Δεν έχουμε την πολυτέλεια» είπε «να πούμε όχι σε μία πρόσκληση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών» και κάλεσε την κυβέρνηση να μην εγκλωβιστεί σε αντιμέτρα και πάλι να περάσει κάτω από τον πήχη. Η τοποθέτηση του Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν έντονη, εξέφραζε βεβαίως και την πλειοψηφία του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ που διεξήχθη λίγες μέρες αργότερα, με στελέχη να αφήνουν σαφή υπονοούμενα πως αναβιώνει η πολιτική του Σπύρου Κυπριανού και πολιτική της πρόταξης. Αίσθηση έκανε βεβαίως και το γεγονός ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης, δεν είχε κληθεί όπως είθισται άλλωστε να ενημερώσει για το Βαρώσι αλλά το πολιτικό γραφείο, είχε περισσότερο χαρακτήρα ψυχανάλυσης. Όμως δεν ήταν μόνο ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Και ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού μαζί με τον πρώην πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργο Βασιλείου υπογράμμισαν την ανάγκη επιστροφής στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, κάτι με το οποίο δεν διαφώνησαν τα υπόλοιπα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου.

Παρά την αρχική αντίδραση, πως η κίνηση της Τουρκίας αποτελεί κόκκινη γραμμή για τις διαπραγματεύσεις, η Λευκωσία δέχτηκε παραινέσεις να αναμένει το αποτέλεσμα των «εκλογών».

Στο Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ υπήρξε έντονη δυσφορία στελεχών για τους χειρισμούς της κυβέρνησης, με κάποιους να θέτουν θέμα αναβίωσης της πολιτικής Σπύρου Κυπριανού.

Οι προτροπές...

Όμως τα περί επίσπευσης των διαπραγματεύσεων δεν τέθηκαν μόνο στο εσωτερικό, αλλά κυρίως στο εξωτερικό. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν την εξαγγελία Τατάρ, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο υπουργός Εξωτερικών έκαναν διπλωματικό μαραθώνιο για να κερδίσουν την στήριξη της διεθνούς κοινότητας και να αποτρέψουν τετελεσμένα. Ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτιέρες, ξεκαθάρισε πως η μόνη λύση είναι η επανέναρξη των συνομιλιών και διαβεβαίωσε τον πρόεδρο Αναστασιάδη πως αμέσως μετά τις «εκλογές» θα αναλάβει πρωτοβουλίες. Κάλεσε, μάλιστα, τη Λευκωσία να είναι προσεκτική στις τοποθετήσεις της, καθώς η κλιμάκωση της έντασης είναι κάτι που επιδιώκουν κύκλοι στα Κατεχόμενα και στην Άγκυρα. Την προσήλωση σε επανέναρξη των συνομιλιών αλλά και τις προσεκτικές κινήσεις υπογράμμισε και η Άγκελα Μέρκελ, η οποία ανέλαβε να στείλει αυστηρό διάβημα προς τον Τούρκο πρόεδρο. Μέχρι και τη στιγμή που γράφεται το ρεπορτάζ θεωρείται πολύ πιθανή η κάθοδος του Γερμανού υπουργού Εξωτερικών Χάικο Μάας στη Λευκωσία, με στόχο τη συζήτηση των τελευταίων εξελίξεων. Ήδη η Αθήνα έστειλε το μήνυμα πως το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου δυσκολεύει πολύ τον ελληνοτουρκικό διάλογο. Σύμφωνα με διπλωματικούς κύκλους, ρόλο αναμένεται να παίξουν και οι ΗΠΑ στο Κυπριακό, δεδομένου, όπως λένε, ότι θα εκλεγεί ο Μπάιντεν. Οι ίδιοι κύκλοι θεωρούν πως οι εξελίξεις στο Κυπριακό αναμένονται στις αρχές του 2021. Υπάρχουν και οι κύκλοι που επιμένουν πως οι συνομιλίες θα είναι τύπου εξπρές, αμέσως μετά τη ψηφοφορία στα Κατεχόμενα.

Τα αντίμετρα και οι εξελίξεις

Το ερώτημα είναι πώς θα αντιδράσει η Λευκωσία στα νέα δεδομένα. Στη Λευκωσία αντιλαμβάνονται πως είναι η πρώτη φορά που η Άγκυρα παρεμβαίνει τόσο έντονα στον προεκλογικό των Κατεχομένων. Θεωρούν ωστόσο πως η ανάδειξη του Ακιντζί στην ηγεσία είναι δεδομένη, με τα ποσοστά να φτάνουν το 60%. Αυτός είναι και ο λόγος που επί του παρόντος κρατούν χαμηλούς τόνους. Υπάρχει και η έντονη ανησυχία πως αυτό αποτελεί το πρώτο βήμα εποικισμού της Αμμοχώστου. Σύμφωνα με πληροφορίες διπλωματικών πηγών, οι πιέσεις είναι έντονες από εργολάβους που στηρίζουν τον Τούρκο Πρόεδρο οικονομικά να αναλάβουν την ανοικοδόμηση του Βαρωσιού και αυτό παίζει τον δικό του ρόλο. Σύμφωνα και με όσα λέχθηκαν στο εθνικό συμβούλιο, η κυβέρνηση φέρεται να σκέφτηκε το ενδεχόμενο ανάκλησης ταυτοτήτων από Τ/κ, ωστόσο ο γενικός εισαγγελέας ενημέρωσε πως δεν μπορεί να γίνει. Υπάρχει πάντως πλάνο 17 μέτρων μονομερούς αντίδρασης, τα οποία δεν είναι ακόμη γνωστά. Ένα εξ αυτών, εάν δεν σταματήσουν οι προκλήσεις είναι ο τερματισμός κονδυλίου στους Τ/κ για επανένωση. Ήδη μετά από διαβουλεύσεις του υπουργού Εξωτερικών με τη Μόσχα και με τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, έχει εκδοθεί δήλωση που κάνει αναφορά στα ψηφίσματα που αφορούν την Αμμόχωστο (550 789) θα εκφράζει ανησυχία για τις εξελίξεις και καλεί σε επανέναρξη των συνομιλιών σημειώνοντας πως θα παρακολουθεί την κατάσταση. Πάντως, οι εξελίξεις επισπεύδονται καθώς όλοι αντιλαμβάνονται πως οι συνομιλίες αποτελούν μονόδρομο, με πρώτο σταθμό την άτυπη πενταμερή. Το ερώτημα ωστόσο που μένει ανοικτό, είναι σε ποια δεδομένα θα πραγματοποιηθούν οι συνομιλίες, δεδομένου ότι η Τουρκία ξανατορπιλίζει τις προσπάθειες αποκλιμάκωσης με τη νέα Navtex για το Μπαρμπαρός, εντός της κυπριακής ΑΟΖ.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΗ**

Το τελευταίο μίλι

Η κατάληξη της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκφράζοντας τη λογική της πραγματιστικής διπλωματίας, συν τοις άλλοις παρέχει και το αποτύπωμα της ευρωπαϊκής άποψης του Κυπριακού. Αναγνωρίζοντας ότι η επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία στο παρόν στάδιο θα είχε αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στα ελληνοτουρκικά αλλά και στις προοπτικές των συνομιλιών που ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ ανήγγειλε ότι θα συγκαλέσει, παρέχει τη χρονική ευχέρεια για θετική εξέλιξη των επερχόμενων προσπαθειών για λύση του Κυπριακού ως της μόνης δυνατής οδού. Είναι ενθαρρυντικό το ότι και η ίδια η κυπριακή κυβέρνηση αναγνώρισε τελικά ότι η επιδίωξη κυρώσεων εναντίον της Τουρκίας, η αποτελεσματικότητα των οποίων είναι εν πάση περιπτώσει αμφίβολη, δεν είναι αυτοσκοπός και ότι το σημαντικό είναι η επίλυση των διαφορών και όχι η όποια «τιμωρία». Οι κυρώσεις έχουν νόημα μόνο όταν είναι αποτελεσματικές, και τέτοιες κυρώσεις θα ήταν όχι οι προτεινόμενες αλλά π.χ. η επιβολή απαγορευτικών δασμών, η διακοπή εμπορικών συναλλαγών ή διπλωματικών σχέσεων ή της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, κυρώσεις που η Ε.Ε. θα ήταν τόσο απρόθυμη να επιβάλει όσο θα ήταν και να στηρίξει την Κύπρο δυναμικά ή και στρατιωτικά. Να μην ξεχνούμε δε ότι, με την εισδοχή μας, η Ε.Ε. εξασφάλισε τη συμφωνία μας ότι το ευρωπαϊκό κεκτημένο δεν θα ισχύει στις κατεχόμενες περιοχές, ώστε να μην έχει οποιαδήποτε ευθύνη να ενεργήσει, και διά της βίας αν είναι αναγκαίο, για αποκατάσταση των περιοχών αυτών μέσα από τον τερματισμό της κατοχής. Η Ε.Ε., όπως και ο ΟΗΕ, δεν έχουν τη δυνατότητα ή τη διάθεση να επιβάλουν κάτι τέτοιο, παραπέμπουν δε πάντοτε στον διάλογο ως τον μόνο τρόπο για επίλυση του προβλήματος.

Τούτου δοθέντος, οφείλουμε τώρα να επικεντρωθούμε στην επανέναρξη της ύστατης, όπως φαίνεται, προσπάθειας για συμφωνημένη λύση του Κυπριακού, ώστε να διανυθεί και το τελευταίο μίλι, όπως ελέχθη, που δεν διανύθηκε στο Κραν Μοντάνα. Προς τούτο, οφείλουμε να αντιληφθούμε ότι δεν υπάρχουν άλλα χρονικά περιθώρια και ότι, μετά από δεκαετίες συνομιλιών, τα χρονοδιαγράμματα πρέπει να είναι προς όφελός μας «ασφυκτικά» αν θέλουμε να τερματιστεί η τουρκική κατοχή και τα επακόλουθά της. Είναι περισσότερο από φανερό ότι το στάτους κβο όχι μόνο δεν είναι λύση αλλά και ότι δεν θα παραμείνει ως έχει. Ήδη η Τουρκία ανακοίνωσε το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της περίκλειστης πόλης των Βαρωσίων που, και αν δεν συνιστά άμεση επέκταση του εποικισμού της πόλης, τουλάχιστον σηματοδοτεί την έμπρακτη πρόθεση του εποικισμού της και την ενδυνάμωση της τουρκοκυπριακής διοίκησης των Κατεχομένων η οποία, αν το Κυπριακό δεν λυθεί, θα εδραιώνεται ντε φάκτο και ποιος ξέρει αν όχι κάποτε και ντε γιούρε, ιδιαίτερα αν τελικά αφήσουμε χωρίς λύση να ενσωματωθεί στην Τουρκία. Η σημασία των Βαρωσίων είναι ότι η επιστροφή τους είναι εκ των ων ουκ άνευ της λύσης, ώστε ο εποικισμός τους να πρέπει και να την αποκλείει. Δυστυχώς, μέσα στα τρία χρόνια που μεσολάβησαν από το Κραν Μοντάνα, όπως και πριν, η κυβέρνηση δεν επιδίωξε τη λήψη οποιασδήποτε πρωτοβουλίας προς εφαρμογή των ψηφισμάτων 550 και 789 με την υποβολή συγκεκριμένης πρότασης για τα Βαρώσια, αφήνοντας έτσι στην Τουρκία την απόλυτη πρωτοβουλία στο θέμα, με αποτέλεσμα τώρα να παρακολουθεί και να ακολουθεί την εκδήλωση της τουρκικής πρωτοβουλίας περιοριζόμενη σε δηλώσεις και διπλωματικές αντιδράσεις.

Η σημασία των Βαρωσίων είναι ότι η επιστροφή τους είναι εκ των ων ουκ άνευ της λύσης, ώστε ο εποικισμός τους να πρέπει και να την αποκλείει.

Η μόνη προσφερόμενη διπλωματική λύση του Κυπριακού δεν μπορεί παρά να είναι ένας μεγάλος συμβιβασμός στη βάση της διαχρονικά προσδιορισθείσας διζωνικής και δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα. Και η μόνη προσφερόμενη πρόταση προς τούτο είναι το πλαίσιο του γενικού γραμματέα επί του οποίου δεν έγινε διαπραγμάτευση στο Κραν Μοντάνα. Δεν προσφέρεται ούτε άλλη καθυστέρηση ούτε αλλαγή της βάσης των συνομιλιών. Η κατοχή και η εδραίωση και επέκτασή της είναι εμάς που βλάπτει. Δεν ωφελεί να επηρεαζόμεθα στη διάθεσή μας για τις συνομιλίες από οποιεσδήποτε ενέργειες της Τουρκίας στις οποίες ενδέχεται να προβαίνει ακριβώς για να αντιδρούμε όπως εκείνη θέλει. Οφείλουμε, αν όπως λέμε όντως θέλουμε, να είμαστε σταθεροί στον προσανατολισμό μας για επανάληψη των συνομιλιών στη βάση του πλαισίου του γενικού γραμματέα και να ανταποκριθούμε πρόθυμα άνευ όρων και προϋποθέσεων, όπως είναι και η επιδίωξη της Συνόδου Κορυφής στην οποία συγκατανεύσαμε. Αν η Τουρκία «μπλοφάρει» είτε με τα πλοία της είτε με τα Βαρώσια τότε «let us call her bluff». Αν δεν μπλοφάρει τότε να είμαστε βέβαιοι ότι χωρίς συνομιλίες για λύση τα πράγματα θα είναι πολύ χειρότερα.

Ο κ. Δημήτριος Χατζηχαμπής είναι τέως πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Δες πόσο μακριά μπορείς να φτάσεις

Cyta Fiber

Απόλαυσε το internet σε πραγματικό χρόνο, με τεχνολογία έτοιμη για το μέλλον!

Το δίκτυο Cyta Fiber παρέχει ταχύτητες μέχρι 1 Gbps download και 100 Mbps upload με αξιοζήλευτη σταθερότητα και αξιοπιστία.

Ζήσε στην εποχή των οπτικών ινών στην Κύπρο σε απίστευτες τιμές.

www.cyta.com.cy/cyta-fiber

Νιώσε κοντά,
φτάσε μακριά

cyta

Η Δεξιά στο τρίγωνο των Βερμούδων

Με σκαμπανεβάσματα η σχέση του Προέδρου με τον Ν. Χριστοδουλίδη, τη στιγμή που ο Αβέρωφ διαφοροποιείται στο Κυπριακό

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ο υπ. Εξωτερικών δεν διάγει την καλύτερη περίοδό του, καθώς πλέον δέχεται πίεση και από το εσωτερικό του ΔΗΣΥ για τους χειρισμούς του στο Κυπριακό.

Στο πολύωρο Εθνικό Συμβούλιο όταν ο πρόεδρος ενημέρωνε για την Αμμόχωστο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε προειδοποιήσει σε έντονο ύφος «να μην εγκλωβιστούμε σε αντίμετρα και πάλι να περάσουμε κάτω από τον πήχη». Η αντιπολίτευση είχε διερωτηθεί κατά πόσο ξέχασε ότι και ο ίδιος κυβερνά τα τελευταία εφτά χρόνια. Και ακριβώς γι' αυτό κάποιοι σχολίασαν σκωπτικά πως στόχος των επικρίσεων ήταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, άλλοι όμως είδαν ως κύριο αποδέκτη των επικρίσεων τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη. Τα περί εγκλωβισμού και την έμφαση στην ανάγκη επανέναρξης των συνομιλιών επανέλαβε δημοσίως την επόμενη μέρα, ενισχύοντας το αίσθημα πως η Πινδάρου ήθελε να διαφοροποιηθεί από τους τελευταίους κυβερνητικούς χειρισμούς. Και λέμε τους τελευταίους κυβερνητικούς χειρισμούς όχι μόνο για τα «βέτο» και τις κυρώσεις, αλλά και γιατί την ίδια μέρα είχε διαρρεύσει non paper στις Βρυξέλλες που όπως λέχθηκε δόθηκε από την κυβέρνηση σε κράτη μέλη της Ε.Ε. και στο οποίο η κυβέρνηση υπογράμμιζε πως στο ενδεχόμενο κινήσεων στην Αμμόχωστο, δεν τίθεται θέμα επανέναρξης συνομιλιών.

Σε αυτό το σκηνικό, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης ένιωσε την ανάγκη στο κρατικό ραδιόφωνο να υπεραμυνθεί για τις πολιτικές του τελευταίου διαστήματος, σημειώνοντας πως δεν είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης που αποφασίζει μόνος για τέτοια θέματα και υπογράμμισε με νόημα πως όλες οι αποφάσεις είναι συλλογικές. Κατ' επέκταση, συμμέτοχος είναι και ο Αβέρωφ Νεοφύτου κατά τον πρωινό καφέ. Και δεν ήταν καθόλου τυχαία η τοποθέτησή του, αν λάβει κανείς υπόψη πως το τελευταίο διάστημα υπάρχει έντονη φημολογία από κύκλους που πρόσκεινται στον πρόεδρο πως τα περί βέτο αποτελούν δικές του πρωτοβουλίες στις οποίες ο πρόεδρος βρέθηκε προ εκπλήξεως και εν πολλοίς εγκλωβισμένος. Ο υπουργός Εξωτερικών ακούει και συναγερμικά στελέχη, που άρχισαν να εκδηλώνουν δημοσίως δυσφορία για την πολιτική των κυρώσεων, αλλά και για το κεφάλαιο της Αμμοχώστου. Όλο αυτό το σκηνικό δηλώσεων και αντιδηλώσεων καταδεικνύει πως η κρίση στο Κυπριακό έχει επηρεάσει το κυβερνητικό στρατόπεδο και έχει βγάλει στο προσκήνιο εντάσεις, παιχνίδια εξουσίας που κρύβονταν καλά κάτω από το χαλί από τη νύχτα της επανεκλογής Αναστασιάδη και έχουν ως στόχο το 2023.

Η αρχή του κακού

Η αρχή του κακού έγινε τη νύχτα επανεκλογής του Νίκου Αναστασιάδη, όταν κατά την είσοδο του Νίκου Χριστοδουλίδη στο επιτελείο, κάποιοι εκ των ψηφοφόρων έσπευσαν κοντά του και άρχισαν να τον παρουσιάζουν ως τον ιδανικό υποψήφιο του κόμματος για το 2023. Οι διθύραμβοι γύρω από το όνομα του Χριστοδουλίδη δεν πέρασαν απαρατήρητοι στα ΜΜΕ, με αποτέλεσμα θέμα της επόμενης μέρας από συγκεκριμένες ιστοσελίδες να μην αποτελεί ο Νίκος Αναστασιάδης που επανεξελέγη, αλλά η διάδοχη κατάσταση για το '23 που ήταν βάσει δημοσιευμάτων ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Όλο αυτό δεν άφησε αδιάφορη, ούτε την Πινδάρου ούτε πρωτοκλασάτα στελέχη που βρίσκονταν στο υπουργικό σώμα. Άρχισαν να δυσφορούν για την απρόσμενα αλματώδη ανέλιξη του κ. Χριστοδουλίδη –προσπερνώντας κομματικά στελέχη– αλλά και τη μεγάλη επιρροή που άρχισε να έχει στον πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης κέρδισε σε μικρό διάστημα την πλήρη εμπιστοσύνη του προέδρου Νίκου Αναστασιάδη προκαλώντας την ενόχληση άλλων πρωτοκλασάτων στελεχών.

Χάρης και ατσαλάκωτοι

Εκείνο το δημοσίευμα της διαδοχής ανέσυρε από τον χαρτοφύλακά του ο Χάρης Γεωργιάδης και το έδειξε στον πρόεδρο, όταν πήγε στο Προεδρικό να συζητήσει τη μετακίνησή του από το Υπουργείο Οικονομικών. Ο ίδιος είχε ξεκαθαρίσει πριν από το τέλος της πρώτης θητείας της κυβέρνησης ότι δεν είναι διατεθειμένος να αναλάβει για δεύτερη θητεία το απαιτητικό πόστο του Υπουργείου Οικονομικών. Ζήτησε από τον πρόεδρο το Υπουργείο Εξωτερικών με τον τελευταίο να του διαμηνύει πως έχει ήδη δοθεί στον κ. Χριστοδουλίδη. Η γραμμή υπεράσπισης του κ. Γεωργιάδη ήταν πως ο ίδιος είχε δουλέψει σκληρά όλο αυτό το διάστημα για την ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας, τσαλακώθηκε και δικαιούτο να διεκδικήσει πλέον ένα άλλο πόστο. Ο αντίλογος βεβαίως έλεγε πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης, λόγω και του γνωσιακού του πεδίου, ήταν καταλληλότερος για τη θέση από τον Χάρη Γεωργιάδη, ενώ είχε και τις συστάσεις από τον προκάτοχό του Ιωάννη Κασουλίδη αλλά και τον τότε Έλληνα υπουργό Εξωτερικών Νίκο Κοτζιά. Όμως εκείνη η άρνηση του προέδρου να ικανοποιήσει το αίτημα του άλλοτε στενότατου συνεργάτη του Χάρη Γεωργιάδη, άρχισε να εντείνει την αντιπαράθεση εντός του κυβερνητικού σχήματος για τον ρόλο και τη θέση που αποκτούσε ο κ. Χριστοδουλίδης στο κυβερνητικό σχήμα. Καθόλου τυχαία τότε η αναφορά του Χάρη Γεωργιάδη σε συνέντευξή του στην «Κ» για πρόσωπα που «δεν έχουν τσαλακωθεί, ποτέ δεν έχουν οι ίδιοι αντιμετωπίσει ή χειριστεί τις δύσκολες καταστάσεις που εδώ και πέντε χρόνια διαχειρίζομαι». Αναφορά που φωτογράφιζε τον Νίκο Χριστοδουλίδη, καθώς μία σειρά συναγερμικών στελεχών και μελών του Υπουργικού Συμβουλίου εξέφραζαν στο παρασκήνιο τη θέση πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποφεύγει την αντιπαράθεση για να μην πλήξει το προεδρικό πλέον προφίλ που έκτιζε.

Ο Αβ. Νεοφύτου παρακολουθεί εδώ και καιρό τις συζητήσεις για το προεδρικό κουστούμι Χριστοδουλίδη χωρίς να τοποθετείται, όμως οι εξελίξεις στο Κυπριακό δείχνουν πως θα διαφοροποιηθεί μαζί του πολιτικά.

Διαφοροποιήσεις Αβέρωφ

Τα περί προεδρικού προφίλ Χριστοδουλίδη, οι πολύ καλές του σχέσεις με τα ΜΜΕ, σε συνδυασμό με τις τεταμένες σχέσεις των σαραντάρηδων υπουργών, παρακολουθούσε διακριτικά στο παρασκήνιο ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Είδε με ενδιαφέρον άλλωστε πως στη μάχη των δύο στενών και παλιών συνεργατών του Αναστασιάδη, των Χάρη Γεωργιάδη και Κωνσταντίνου Πετρίδη έναντι Χριστοδουλίδη κέρδισε ο τελευταίος. Στο στρατόπεδο των δύο πρώτων, ήταν και ο τότε διευθυντής του γραφείου του προέδρου Μιχάλης Σοφοκλέους. Η πρώτη δημόσια διαφοροποίηση του Αβέρωφ Νεοφύτου με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ήταν κατά το περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και ενώπιον Ε/κ δημοσιογράφων, όταν ο υπουργός Εξωτερικών επιχείρησε να διασφαλίσει διά της χειραψίας από τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου ως μόνη λύση τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. «Δεν κερδίζουμε στη διεθνή σκηνή με το να κρατούμε ένα μικρόφωνο όλοι μας και να προσπαθούμε να καταγράψουμε πόντους για εσωτερική κατανάλωση», ανέφερε με νόημα ο Αβέρωφ Νεοφύτου προσθέτοντας ότι τις πλείστες φορές οι πόντοι που καταγράφουμε στρέφονται ενάντια στην εθνική μας υπόθεση. Μήνυμα που είχε ξεκάθαρα αποδέκτη τον Νίκο Χριστοδουλίδη, του οποίου η κίνηση προκάλεσε την αντίδραση πολλών. Τόσο στην Πινδάρου όσο και εντός της κυβέρνησης, πολλοί ήταν εκείνοι που άρχισαν να σχολιάζουν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης αξιοποιεί το πόστο του και κυρίως τη σχέση του με τα ΜΜΕ, για να κτίσει το προεδρικό του προφίλ. Αυτό συζητήθηκε διεξοδικά στο παρασκήνιο, όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης σημείωνε πως η κυπριακή ΑΟΖ διασφαλίστηκε με τις Τριμερείς, αλλά και με την επιμονή στην πολιτική των κυρώσεων, όταν η Τουρκία ενίσχυσε τις προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ.

Εντάσεις με τον πρόεδρο

Η αλήθεια είναι βεβαίως πως πολλά στελέχη του ΔΗΣΥ είχαν υποστηρίξει πλήρως τη γραμμή των κυρώσεων όλο αυτό το διάστημα και τις κινήσεις Χριστοδουλίδη. Μέχρι βεβαίως και την πραγματοποίηση της Συνόδου Κορυφής στις αρχές του μήνα. Και αυτό γιατί από το «βέτο» που έθεσε ο υπουργός Εξωτερικών μέχρι και τα τελικά συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής, υπήρξε έντονη φημολογία πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ανέλαβε δικές του πρωτοβουλίες, οι οποίες δεν ήταν εις γνώσιν του προέδρου της Δημοκρατίας. Από το περιβάλλον του προέδρου Αναστασιάδη διαρρέετο ότι ο υπουργός Εξωτερικών είχε στείλει το μήνυμα στον πρόεδρο ότι στη θέση περί αλληλοσύνδεσης κυρώσεων Λευκορωσίας-Τουρκίας η Λευκωσία θα είχε στο πλευρό της το Παρίσι και την Αθήνα. Τον περίγυρο του προέδρου φέρεται να ενόχλησαν και φίλα προσκείμενα δημοσιεύματα στον Χριστοδουλίδη που ήθελαν τον πρόεδρο να «ακολουθεί τη γραμμή Χριστοδουλίδη» στη Σύνοδο Κορυφής. Θέση που αναμόχλευε τη φημολογία ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης επηρεάζει τον πρόεδρο στο Κυπριακό, στρέφοντάς τον σε σκληρότερα μονοπάτια. Κάποιοι συνέδεσαν και τη μετακίνηση της συζύγου του κ. Χριστοδουλίδη από το Προεδρικό στο Υπουργείο Εξωτερικών, με τη ρήξη στις σχέσεις Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη. Κάτι βεβαίως που οι καλά γνωρίζοντες το παρασκήνιο θεωρούν πως τα περί ρήξης Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη αποτελούν μυθοπλασίες, όπως και το γεγονός ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα λάμβανε ποτέ πρωτοβουλίες στο Κυπριακό που θα δυσκόλευαν τον Πρόεδρο. Όπως σημειώνεται οι σχέσεις των δύο είναι άρρηκτες, ασχέτως αν πολλές φορές οι συζητήσεις τους έχουν ανεβασμένους τόνους, όπως για παράδειγμα στη Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο του 2019 και στο Μαξίμου, όταν συζητούσαν με την αποσβολωμένη –λόγω της έντασης– ομάδα Μητσοτάκη για το Κυπριακό.

Οι μετρήσεις, το '23 και το δακτυλίδι

Το ναυάγιο της πολιτικής των κυρώσεων που θα πονούσαν την Τουρκία δεδομένων και των αποτελεσμάτων της Συνόδου Κορυφής, σε συνδυασμό με τις εξελίξεις στην Αμμόχωστο, άνοιξαν στην Πινδάρου παράθυρο δημόσιας διαφοροποίησης από τις κινήσεις Χριστοδουλίδη. Ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Μιχάλης Σοφοκλέους έκανε εδώ και καιρό λόγο ότι οι κυρώσεις δεν θα έπρεπε να είναι αυτοσκοπός, όμως μετά τις τελευταίες εξελίξεις οι διαφοροποιήσεις εντάθηκαν. Στο ίδιο πλαίσιο μετά τις τελευταίες εξελίξεις οι Χαράλαμπος Σταυρίδης και Σάβια Ορφανίδου, ενώ σε ό,τι αφορά την Αμμόχωστο, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ είπε μέα κούλπα για τους χειρισμούς όλων, το οποίο όμως που είχε ως αποδέκτη κυρίως τον Νίκο Χριστοδουλίδη, δεδομένου ότι ο τελευταίος θεωρούσε περισσότερο μπλόφα το ενδεχόμενο ανοίγματος της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ την περασμένη Πέμπτη αρκετά στελέχη εξέφρασαν προβληματισμό για το γεγονός ότι η κυβέρνηση ακολουθεί πλέον την πολιτική της πρόταξης. Υπάρχουν, όμως, οι πολιτικοί κύκλοι που θεωρούν πως η θέρμη Αβέρωφ να διαφοροποιηθεί συνδέεται και με τη δυναμική που παρουσιάζει ο Νίκος Χριστοδουλίδης στο συναγερμικό ακροατήριο. Αν και ο υπουργός Εξωτερικών δεν διάγει αυτή τη στιγμή την καλύτερη περίοδο, εδώ και καιρό θεωρείται από πολλούς ως η ασφαλέστερη υποψηφιότητα για τις προεδρικές του 2023. Υποψηφιότητα που σε αντίθεση με αυτήν του Αβέρωφ Νεοφύτου μπορεί να αντλήσει και από αλλού ψήφους. Αυτό δεν περνά απαρατήρητο από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, που στο παρασκήνιο αναφέρει με νόημα πως οι υποψήφιοι του κόμματος για την προεδρία εγκρίνονται από τα συλλογικά σώματα. Καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι διεξάγονται έρευνες αυτή τη στιγμή για τη δημοτικότητά του κ. Χριστοδουλίδη. Το μεγάλο στοίχημα βεβαίως για το ποιος θα επικρατήσει αποτελεί σύμφωνα με συναγερμικούς κύκλους η θέση του προέδρου Αναστασιάδη στο όλο σκηνικό, ο οποίος όπως λέγεται έχει τη δύναμη να καθορίσει τη διάδοχη κατάσταση, αν τελικά κλείσει τον πολιτικό του κύκλο το '23.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΟΥΛΙΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Μόνο με διαπραγματεύσεις θα αποτραπεί ο εποικισμός

Οι κυρώσεις δεν έπρεπε να είναι η κύρια επιδίωξη, αλλά οι συνομιλίες για λύση του Κυπριακού, τονίζει ο πρώην υπ. Εξωτερικών

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Μόνο με τις διαπραγματεύσεις θα αποτραπεί ο εποικισμός της Αμμοχώστου, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Κασουλίδης, σημειώνοντας πως ο ίδιος δεν θα έθετε προϋποθέσεις για επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών. Εκφράζει ανακούφιση για το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής και σημειώνει πως με τις κυρώσεις δεν θα ίδρωνε το αφτί της Τουρκίας. Όπως εξηγεί πρέπει να αποφεύγονται οι δημόσιες τοποθετήσεις, οι οποίες σε αναγκάζουν στη συνέχεια να δώσεις εξηγήσεις και οι όποιες κινήσεις να γίνονται διά της διπλωματικής οδού. «Η Τουρκία» σημειώνει «θα έρθει στο τραπέζι των συνομιλιών και θα έχει πιο σκληρές θέσεις από ό,τι στο παρελθόν. Όμως, αν παραμείνουμε στην αποδοχή όχι α λα καρτ και των 6 σημείων Γκουτιέρες τότε πιστεύω πως θα αποτελέσει ικανοποιητικό άξονα».

–Πώς ερμηνεύετε την κίνηση της Άγκυρας να εξαγγείλει άνοιγμα του παραλιακού μετώπου στην περίκλειστη πόλη; Αποτελεί το πρώτο βήμα του εποικισμού της Αμμοχώστου ή μπορούν πλέον να ληφθούν μέτρα αποτροπής; Υπάρχει περιθώριο επιστροφής στο τραπέζι των συνομιλιών μετά και από αυτή την κίνηση;

–Η πρόκληση είναι φυσικά σοβαρή. Όμως μην πέσουμε στη παγίδα της Τουρκίας και αρνηθούμε τις συνομιλίες. Εκεί που τώρα κατηγορείται η Τουρκία να μας φορτωθεί η ευθύνη για μη προσέλευση στις συνομιλίες. Εξάλλου ποιον τιμωρούμε; Η απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου ήταν πολύ σοφή. Η Τουρκία έχει καταστρώσει ένα σχέδιο για εποικισμό των Βαρωσίων. Θα το εφαρμόσει ούτως ή άλλως, αν η εκκρεμότητα χωρίς συνομιλίες συνεχιστεί. Επέλεξε αυτή την ώρα να το κάνει για να βοηθήσει τον εκλεκτό της κ. Τατάρ. Οι Τ/κ έχουν τον τελευταίο λόγο σήμερα στις εκλογές. Θα δουλέψει υπέρ του Τατάρ ή θα γυρίσει μπούμερανγκ για τον Ερντογάν; Για εμένα το διακυβευμένα αυτών των εκλογών είναι η χειραφέτηση της τ/κ κοινότητας ή η ποδηγέτησή της από την Τουρκία; Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να παρακαμφθεί η εξαγγελία και στη συνέχεια ο εποικισμός, είναι ή έναρξη των διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό και η προσήλωση στα έξι σημεία Γκουτιέρες.

–Τι μπορεί να γίνει για το θέμα της Αμμοχώστου;

–Υπάρχουν τρεις τρόποι πρόληψης της επέκτασης του κακού του εποικισμού. Ο πρώτος τρόπος είναι αυτό που κάνει η κυπριακή κυβέρνηση τώρα, μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας, διά της Ε.Ε. κ.λπ. Το δεύτερο κανάλι είναι των οργανωμένων συνόλων, όπως αυτό που κάνει ο ΔΗΣΥ ενεργοποιώντας πλήρως το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Κατ' εμένα πρέπει και οι κάτοικοι της περίκλειστης περιοχής να αναβαθμίσουν και να διεθνοποιήσουν το θέμα της πόλης τους.

> *Οταν μεσολαβείς με κάποιον για να αποσύρει το «Όρουτς Ρέις» όπως έκανε η Γερμανία, να φύγουν συνεπώς με αυτό τον τρόπο και οι δύο στόλοι, αποφεύγοντας την πολεμική σύρραξη, δεν του βάζεις ταυτόχρονα και κυρώσεις.*

–Πώς;

–Υπάρχει η θεωρία περί αμμοχωστοποίησης του Κυπριακού που είναι ανοησία. Η περίκλειστη περιοχή έχει ένα ειδικό χαρακτηριστικό: δεν κατοικεί κανένας τα σπίτια των νόμιμων ιδιοκτητών τους και μπορεί ανά πάσα στιγμή να τους δοθεί το δικαίωμα της ανάκτησης των περιουσιών τους. Να λένε, είμαστε οι κάτοικοι και εμείς ως κάτοικοι διεκδικούμε το δικαίωμα να επιστρέψουμε στην πόλη μας την περίκλειστη, σύμφωνα με τις αποφάσεις των Η.Ε. Η Αμμόχωστος πρέπει διά του Δημοτικού της Συμβουλίου να επαναφέρει τη διεθνή ευαισθησία στο στάδιο που ήταν πριν από μερικά χρόνια. Άρα πρέπει το Δημοτικό Συμβούλιο να σπεύσει να κινηθεί στο Ευρωκοινοβούλιο, στη Βουλή των Κοινοτήτων το αμερικανικό Κογκρέσο, σε διεθνή φόρα τοπικής αυτοδιοίκησης κ.ο.κ.

–Πώς σχολιάζετε τα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής;

–Εγώ εκφράζω ικανοποίηση και ανακούφιση από το αποτέλεσμα.

–Ανακούφιση για ποιο λόγο;

–Οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί σε συνδυασμό μαζί με τις δηλώσεις του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών και την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας δημιουργούν ένα κανάλι για διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό. Έχουν δημιουργηθεί παράλληλα προληπτικές τοποθετήσεις της Ε.Ε., ιδιαίτερα με τη συμπερίληψη της αναφοράς στο 550 και 789 που ασφαλώς θα αποτελέσει θέμα όταν στο επόμενο Συμβούλιο θα γίνει επαναξιολόγηση, μετά τις χθεσινές ανακοινώσεις Ερντογάν για την Αμμόχωστο. Σημαντικό είναι ότι αποσυνδεθήκαμε –και αυτό προκαλεί ανακούφιση– από τη σύνδεση των αποφάσεων για μας με τις αποφάσεις για τη Λευκορωσία.

Η Τουρκία θα έρθει στο τραπέζι των συνομιλιών και θα έχει πιο σκληρές θέσεις από ό,τι στο παρελθόν. Όμως, αν παραμείνουμε στην αποδοχή όχι α λα καρτ και των 6 σημείων Γκουτιέρες τότε πιστεύω πως θα αποτελέσει ικανοποιητικό άξονα, λέει στην «Κ» ο Ιωάννης Κασουλίδης.

Τρέξε μετά να μαζέψεις ότι δεν είναι για τη Ρωσία...

–Κακώς μετατρέψαμε τις κυρώσεις στο μείζον ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής;

–Κανονικά δεν έπρεπε να είναι το κύριο μήνυμα η κύρια επιδίωξη οι κυρώσεις. Θα έπρεπε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για να ανοίξουν τα κανάλια της διαπραγμάτευσης για λύση του Κυπριακού. Αν το θέμα κυρώσεων θα χρησίμευε ως όπλο για να μας φέρει εδώ που μας έφερε, δηλαδή στην επιδίωξη να ανοίγει αυτό τα κανάλι που αφορά τη διαπραγμάτευση, ας είναι. Δεν θεωρώ ότι ήταν βέτο της Κύπρου εναντίον της Λευκορωσίας. Εκείνο όμως που πρέπει να έχουμε πάντα υπόψη μας είναι ότι κάποια κράτη μέλη που έχουν πολλά προβλήματα με τη Ρωσία μάς βλέπουν με την υποψία ότι λειτουργούμε πάντα για να συμπαθούμε τις ρωσικές θέσεις και συνεπώς όχι τόσο πρόθυμοι στις αρνητικές θέσεις έναντι της Ρωσίας. Τρέξε μετά να μαζέψεις δημοσιογραφικά έγκυρα έντυπα ή πολιτικούς όπως Χριστιανοδημοκράτες στη Γερμανία. Έχουμε και τα θέματα της χρυσής βίζας και διάφορα άλλα που συνδέουν αυτή την εικόνα μας. Θέλει προσοχή.

–Το όλο θέμα των πολιτογραφήσεων ενδεχομένως να επηρεάσει τη θέση μας;

–Κάνει ζημιά.

–Δεν επηρεάζει το ότι έχει αλλάξει το νομικό πλαίσιο;

–Όταν αλλάξει και εφαρμοστεί ένα καινούργιο σχέδιο που να στέκει και στα μάτια της Ε.Ε. και των άλλων, να ξαναμιλήσουμε.

–Μπορεί να δεχτούμε και πιέσεις στο Κυπριακό;

–Στην Ε.Ε. θα βάλουν παρατηρητή που θα παρακολουθεί την Τουρκία και μας. Αν η δική μας θέση είναι χωρίς ψεγάδια στις προσπάθειες λύσης του Κυπριακού και πέραν πάσης αμφιβολίας θεωρηθούμε ότι είμαστε θετικοί και εποικοδομητικοί, δεν έχει να φοβόμαστε τίποτα.

–Μα θεωρήθηκε πως ο στόχος μας ήταν η αλληλοσύνδεση των δύο…

–Έχουν συνδεθεί, με το ότι στην ίδια απόφαση που λήφθηκαν αποφάσεις για τη Λευκορωσία λήφθηκαν και οι αποφάσεις για την Κύπρο. Εκείνο που ήταν αχρείαστος στόχος ήταν να επικεντρωθούμε τόσο πολύ σε κυρώσεις που θα περιλάμβαναν μερικά άτομα και οντότητες επιπρόσθετες στην εταιρεία πετρέλαίου. Της Τουρκίας δεν θα ίδρωνε το αφτί της και θα προχωρούσε με την έντονη πολιτική που ακολούθησε όλο αυτό το διάστημα. Πολιτική με την οποία τώρα, με την απόφαση που έχει ληφθεί στην Ε.Ε. δεν θα την παίρνει να αγνοήσει.

–Αν οι κυρώσεις, όμως, είναι τόσο αμελητέες, γιατί να εντείνει τις προκλήσεις η Τουρκία;

–Εμένα με ενδιαφέρουν τα αποτελέσματα που έχουν αποδοτικότητα. Οι τρεις επιπρόσθετες κυρώσεις, δεν θα απέδιδαν. Τώρα, αν θα είχαν χειρότερα αποτελέσματα από την κατάσταση που ήταν προηγουμένως, κανείς δεν το ξέρει. Η Γερμανία ανέλαβε μία αποστολή, με σοβαρότητα. Όταν μεσολαβείς με κάποιον για να αποσύρει το «Όρουτς Ρέις», όπως έκανε η Γερμανία, να φύγουν συνεπώς με αυτό τον τρόπο και οι δύο στόλοι, αποφεύγοντας την πολεμική σύρραξη, δεν του βάζεις ταυτόχρονα και κυρώσεις. Στην περίπτωσή μας θα πρέπει να δούμε γιατί αποχώρησε το «Γιαβούζ». Έχω την υποψία ότι η κα Μέρκελ υποσχέθηκε στον κ. Ερντογάν ότι δεν θα μπουν κυρώσεις. Γι' αυτό ήταν τόσο έντονη και κατηγορηματική στη μη επιβολή κυρώσεων αλλά και ούτε στην αναφορά τους.

–Κακώς, δώσαμε τόση έμφαση όλο αυτό το διάστημα στις κυρώσεις;

–Εγώ προσωπικά άκουσα τον πρόεδρο να λέει πως οι κυρώσεις δεν είναι αυτοσκοπός. Και υποστηρίζω πλήρως τους χειρισμούς του προέδρου Αναστασιάδη κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων σε αυτό το συμβούλιο. Γνώριζε τι μπορεί να πάρει, τι δεν μπορεί να πάρει και πάλεψε για να πάρει χρήσιμα πράγματα. Πήρε χρήσιμα πράγματα σε ό,τι αφορά τις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό, χρήσιμες αναφορές στο 550 και 789. Δεν προβλέπω κυρώσεις ούτε τον Δεκέμβριο, αν πράγματι δρομολογηθούν εξελίξεις για το Κυπριακό. Πάλι δεν θα είναι κατάλληλη περίοδος για να επανέλθεις σε κυρώσεις.

–Δεν υπάρχουν αρνητικά από τα συμπεράσματα;

–Το αρνητικό είναι ότι επαναρχίζει διάλογος ανωτάτου επιπέδου με την Τουρκία για το μεταναστευτικό, για τον εκσυγχρονισμό, την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης και δεν ξέρω τι άλλο της έχει δοθεί ως το καρότο της όλης της υπόθεσης. Κύριοι επηρεαζόμενοι αυτής της θετικής ατζέντας του συμβουλίου όμως δεν είμαστε εμείς αλλά άλλα κράτη μέλη που θα είναι πολύ απαιτητικοί έναντι της Τουρκίας. Και ίσως να είναι πολύ δύσκολο για την Ε.Ε., αν οι απαιτήσεις του Ερντογάν είναι υπερβολικές, να καρποφορήσει η προσπάθεια, όπως δεν καρποφόρησε η προηγούμενη. Δεν οφείλεται σε μας το προηγούμενο πάγωμα των προσπαθειών για το μεταναστευτικό.

–Έχετε πει πως στηρίζετε πλήρως τον χειρισμό του προέδρου. Τις κινήσεις του υπουργού Εξωτερικών; Θεωρείτε πως θα έπρεπε να γίνουν άλλες κινήσεις;

–Όλοι μας, όταν βλέπουμε εκ των υστέρων τι κάναμε, βάζω και τον εαυτό μου μέσα, σίγουρα βρίσκουμε και σημεία που θα μπορούσαν να ήταν καλύτερα. Δεν πρέπει να επικρίνουμε όταν δεν είμαστε εκεί. Γνωρίζω ότι δόθηκαν υποσχέσεις στον υπουργό τον περασμένο Αύγουστο, οι οποίες δεν τηρήθηκαν.

Ανυπόστατα τα περί διαφωνίας με την Αθήνα

–Στις σχέσεις Αθήνας –Λευκωσίας υπάρχει πρόβλημα;

–Εγώ βλέπω τις σχέσεις της κυβέρνησής μας, του προέδρου με τον πρωθυπουργό και του υπουργού Εξωτερικών με τον Έλληνα ομόλογό του να είναι αγαστές, αδελφικές.

–Είναι υπερβολές δηλαδή;

–Κατ' εμένα είναι ανυπόστατες. Θα πρέπει όλοι να αντιληφθούμε ότι ήταν διαφορετικό το πρόβλημα της Ελλάδας από το δικό μας, λόγω διαφορετικού μεγέθους. Η Ελλάδα δεν είχε επιλογή από το να είναι έτοιμη να πολεμήσει στην περίπτωση που τα κυριαρχικά της δικαιώματα παραβιάζονταν κατάφορα. Η Κύπρος δεν έχει στόλο, δεν έχει αεροπορία και δεν έχει όπλα να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Η Ελλάδα είχε τον κίνδυνο του πολέμου

–Επανέναρξη των συνομιλιών και ελληνοτουρκικός διάλογος περιπλέκουν τα πράγματα;

> *Εγώ ήμουν πάντοτε εναντίον της δημόσιας συζήτησης επί των θεμάτων. Πρέπει να μην είμαστε αιχμάλωτοι των δημοσίων εντυπώσεων.*

–Απεναντίας τα βοηθούν. Ο λόγος που εξέφρασα ικανοποίηση για τους χειρισμούς του προέδρου είναι γιατί πρώτα έχουν δημιουργηθεί οι συνθήκες για να ξεκινήσει ο διάλογος Ελλάδος και Τουρκίας και συνεπώς αποσοβείται ο κίνδυνος πολεμικής σύγκρουσης. Από την άλλη ανοίγει και ο δρόμος για διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό.

–Έπρεπε να φύγει και το «Μπαρμπαρός» για να ξεκινήσουν οι συνομιλίες;

–Η πιο σοβαρή παραβίαση ήταν το «Γιαβούζ» καθώς επιδιώκει αποτελέσματα μη αναστρέψιμα. Προσωπικά δεν θα έβαζα κανέναν όρο και προϋπόθεση για να ξεκινήσω τις συνομιλίες. Αν έχω κάτι που ενοχλεί να το χρησιμοποιήσω διά της διπλωματικής οδού. Εγώ ήμουν πάντοτε εναντίον της δημόσιας συζήτησης επί των θεμάτων. Γενικά, πρέπει να μην είμαστε αιχμάλωτοι των δημόσιων εντυπώσεων.

–Είμαστε αιχμάλωτοι αυτή τη στιγμή;

–Καμιά φορά ανεβαίνουμε στην οροφή και μετά γυρεύουμε σκάλα να κατεβούμε κάτω. Δεν πρέπει να εγκλωβίζεται κανένας ποτέ. Ιδιαίτερα δημοσίως. Διότι, ό,τι έχουμε να πούμε υπάρχουν τα διπλωματικά κανάλια να το πούμε.

Το «δεσμεύομαι» τον ακολουθεί μέχρι σήμερα

–Η κυβέρνηση δέχεται επικρίσεις για εξωτερική πολιτική για εσωτερική κατανάλωση…

Ο κ. Ερντογάν το κάνει κατά κόρο. Και πολλά από τα προβλήματα για τα οποία ταλαιπωρούμαστε οφείλεται στη δική του προσπάθεια εσωτερικής κατανάλωσης της εξωτερικής πολιτικής. Εμείς νομίζω ότι το πιο φρόνιμο θα ήταν να αποφεύγουμε τις δημόσιες τοποθετήσεις. Οι οποίες μετά έρχονται και σου γυρεύουν εξηγήσεις. Θυμάμαι για παράδειγμα το 2013 όταν ο πρόεδρος, φεύγοντας από την Κύπρο για να πάει στο Γιούρογκρουπ είπε ότι δεσμεύεται. Τότε υπήρχε εξήγηση. Διότι εκείνη την ώρα που η Λαϊκή αιμορραγούσε μέχρι θανάτου και η Τράπεζα Κύπρου ήταν έτοιμη για τον αναπνευστήρα η δήλωση ενός προέδρου αναχαίτιζε τις εκροές. Άρα βρίσκεσαι σε ένα δίλημμα. Τι θα πεις και τι όχι. Κοιτάξετε λοιπόν που το «δεσμεύομαι» τον ταλαιπωρεί μέχρι σήμερα.

> *Η κοινή διακήρυξη του 2014 λύνει το θέμα του στάτους. Αν τηρήσουμε όλοι την υπογραφή μας εκεί, μπορούμε να προχωρήσουμε και με τα επί μέρους.*

–Με δεδομένες και τις δηλώσεις της Άγκυρας για αλλαγή του πλαισίου λύσης να υποθέσουμε ότι θα παρακαθίσουμε στο τραπέζι των συνομιλιών με νέα δεδομένα;

–Η Τουρκία θα έρθει στο τραπέζι των συνομιλιών και θα έχει πιο σκληρές θέσεις από ό,τι στο παρελθόν. Όμως, αν παραμείνουμε στην αποδοχή όχι α λα καρτ και των 6 σημείων Γκουτιέρες τότε πιστεύω πως θα αποτελέσει ικανοποιητικό άξονα.

–Α λα καρτ εννοείτε την πολιτική ισότητα;

–Να μη λέμε για παράδειγμα πως το ένα το πιάνουμε και το άλλο όχι. Και τα έξι σημεία. Την πολιτική ισότητα την ερμηνεύει ο καθένας όπως θέλει.

–Άρα διασφαλίζεται η διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία;

–Μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι θα είναι σύμφωνα με τις αποφάσεις του συμβουλίου ασφαλείας η βάση των συνομιλιών που θα προχωρήσουμε. Με κύριο άξονα τα έξι σημεία Γκουτιέρες και ελπίζω να γίνουν αποδεκτά όσα συμφωνήθηκαν μέχρι το Κραν Μοντάνα. Η κοινή διακήρυξη Φεβρουαρίου του 2014 λύνει το θέμα του στάτους. Αν τηρήσουμε όλοι την υπογραφή μας εκεί, μπορούμε να προχωρήσουμε και με τα επί μέρους.

Δημοψήφισμα για την ομοσπονδία οι «προεδρικές» στα κατεχόμενα

Αναμέτρηση για το μοντέλο λύσης με τους φεντεραλιστές να στέκονται απέναντι από την Αγκυρα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Οι λεγόμενες «προεδρικές εκλογές» της 11ης Οκτωβρίου μπορούν να θεωρηθούν ως η κρίσιμη καμπή που θα καθορίσει την πορεία των εξελίξεων στο Κυπριακό και κυρίως το μέλλον της ομοσπονδιακής φόρμουλας. Στη σημερινή κρίσιμη αναμέτρηση 198.867 «ψηφοφόροι» θα κληθούν να αναδείξουν τον ηγέτη της τ/κ κοινότητας, ο οποίος θα βρεθεί στο τιμόνι του Κυπριακού μαζί με τις άλλες εμπλεκόμενες πλευρές για τα επόμενα πέντε χρόνια. Σήμερα οι Τ/κ θα αποφασίσουν και για τη νέα τροποποίηση του «συντάγματος», η οποία προβλέπει τη σταδιακή αύξηση του αριθμού των μελών του «Ανώτατου Δικαστηρίου», από 8 σε 20.

Το μέτωπο της ομοσπονδίας κατεβαίνει στις «εκλογές» με δύο υποψήφιους, οι οποίοι διαφωνούν μερικώς με την πρόταση αλλαγής του «συντάγματος». Οι εν λόγω υποψήφιοι επιμένουν επίσης στη σημασία της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ) και ζητούν την κατοχύρωση της αυτονομίας της τουρκοκυπριακής ταυτότητας τόσο στις σχέσεις της με την Τουρκία όσο και με την ελληνοκυπριακή πλευρά.

Το εν λόγω όραμα, το οποίο υποστηρίζουν κυρίως κεντρώες και αριστερές πολιτικές δυνάμεις της τ/κ κοινότητας, αναμετριέται με το μπλοκ εθνικιστικών και κεντρώων πολιτικών παραγόντων, το οποίο κατεβαίνει στις «εκλογές» με πληθώρα υποψηφίων. Το συγκεκριμένο στρατόπεδο ανυπομονεί να δει το κεφάλαιο της ομοσπονδίας να κλείνει και το άνοιγμα της συζήτησης για τις περίφημες εναλλακτικές φόρμουλες στο Κυπριακό.

Με τον κ. Ακιντζί ή τον κ. Έρχιουρμαν στο τιμόνι της τ/κ ηγεσίας και με τη συνεργασία της ε/κ πλευρά και του διεθνούς παράγοντα, η τ/κ πλευρά θα μπορούσε να «δοκιμάσει την τύχη της ΔΔΟ για μια τελευταία φορά» παρά την αντίθεση της Άγκυρας, όπως τονίζουν χαρακτηριστικά τ/κ πηγές στην «Κ».

Το μέτωπο της ΔΔΟ

Στις «προεδρικές εκλογές» δικαίωμα «ψήφου» έχουν όλοι «οι πολίτες της ΤΔΒΚ» που είναι άνω των 18 ετών. Για να θέσει κάποιος υποψηφιότητα για «την προεδρία της ΤΔΒΚ» πρέπει να είναι άνω των 35 ετών. Στον πρώτο γύρο των «εκλογών» για την ανάδειξη του νικητή χρειάζεται το 50%+1. Εάν κανείς από τους υποψήφιους δεν καταφέρει να εξασφαλίσει το συγκεκριμένο ποσοστό, οι «εκλογές» οδηγούνται στον δεύτερο γύρο στον οποίο ο υποψήφιος που θα λάβει τις περισσότερες ψήφους αναδεικνύεται στο αξίωμα του ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Υπό κανονικές συνθήκες οι «προεδρικές» του 2020 θα διεξάγονταν τον Απρίλιο. Ωστόσο, εξαιτίας της πανδημίας, η ημερομηνία διεξαγωγής τους μετατέθηκε στον Οκτώβριο του 2020. Ως γνωστόν, ο νικητής εκπροσωπεί την τ/κ πλευρά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και έχει περιορισμένες αρμοδιότητες και εξουσίες ως προς την εσωτερική διακυβέρνηση της τ/κ κοινότητας. Στον δεύτερο γύρο των «προεδρικών» του 2015, ο Μουσταφά Ακιντζί ήταν αυτός που άφησε πίσω του με μεγάλη διαφορά τον Ντερβίς Έρογλου.

Σε μια περίοδο κατά την οποία η Αγκυρα ανυπομονεί να ξεκινήσει τη συζήτηση για εναλλακτικές φόρμουλες στο Κυπριακό, η τελική επιλογή των Τ/κ θα είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της ελπίδας της επίλυσης του εθνικού προβλήματος της Κύπρου.

Σήμερα ο κ. Ακιντζί διεκδικεί για δεύτερη φορά την ηγεσία της κοινότητάς του και όπως δείχνουν οι τελευταίες δημοσκοπήσεις έχει μεγάλες πιθανότητες να πετύχει μια δεύτερη νίκη. Ο κ. Ακιντζί παραμένει πιστός στο όραμα της ΔΔΟ και θεωρεί ότι στο Κυπριακό δεν υπάρχουν περιθώρια για να συζητηθούν εναλλακτικές φόρμουλες. Ο μοναδικός δρόμος της λύσης είναι η ομοσπονδία. Στο δε ζήτημα του Βαρωσιού, ο κ. Ακιντζί τίθεται υπέρ του διαλόγου τόσο με την ε/κ πλευρά όσο και με τον ΟΗΕ. Διάλογο και συνεργασία εισηγείται ο κ. Ακιντζί και για το ενεργειακό. Οι συγκεκριμένες θέσεις και η αντίθεσή του στην παρέμβαση της Άγκυρας στα εσωτερικά της τ/κ κοινότητας το τελευταίο διάστημα, έχουν φέρει τον κ. Ακιντζί σε ανοιχτή αντιπαράθεση με την τουρκική πλευρά.

Με παρόμοιο όραμα συμμετέχει στις «προεδρικές» και ο ηγέτης της τουρκοκυπριακής κεντροαριστεράς, Τουφάν Έρχιουρμαν. Ο νεαρός πολιτικός και νομικός επιχειρεί να συσπειρώσει την «εκλογική» βάση του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (ΡΤΚ) και την τ/κ Αριστερά γύρω από το όραμα της ΔΔΟ. Ο κ. Έρχιουρμαν χρεώνει ιστορικές ευθύνες στην ηγεσία του κ. Ακιντζί για τη στασιμότητα που ακολούθησε το Κραν Μοντάνα και την επιδείνωση των σχέσεων της τ/κ πλευράς με την Άγκυρα.

Οι υποψήφιοι της Δεξιάς

Στις «προεδρικές» του 2020 απέναντι στο όραμα της ΔΔΟ, εκτός από την Άγκυρα, στέκεται και πληθώρα υποψηφίων από τον δεξιό και κεντρώο χώρο της τ/κ πολιτικής σκηνής. Ο λεγόμενος «πρωθυπουργός» Ερσίν Τατάρ, ο οποίος την προηγούμενη εβδομάδα πρωταγωνίστησε στο επικοινωνιακό σόου που στήθηκε από το τουρκικό Προεδρικό και στο επίκεντρο του οποίου βρισκόταν το Βαρώσι, συμμετέχει στην αναμέτρηση έπειτα από μακρά περίοδο ενδοιασμών. Ο κ. Τατάρ αρχικά επιθυμούσε να παραμείνει στην «πρωθυπουργία» και να εστιάσει στην τ/κ οικονομία, ένα πεδίο το οποίο ως οικονομολόγος γνωρίζει καλά. Ωστόσο, στην πορεία οι εσωτερικές ισορροπίες του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) και οι πιέσεις της Άγκυρας υποχρέωσαν τον κ. Τατάρ να αλλάξει στάση και να ανακοινώσει την υποψηφιότητά του. Σήμερα συμμετέχει στις «προεδρικές», υποστηρίζοντας το όραμα της λύσης των δύο κρατών και της μελλοντικής συνεργασίας με την Τουρκία.

Ο Κουντρέτ Όζερσαϊ, μέχρι πρότινος αντιπρόεδρος της «κυβέρνησης» και «υπουργός Εξωτερικών», συμμετέχει για δεύτερη φορά στις «προεδρικές». Η επιτυχία της υποψηφιότητάς του στον πρώτο γύρο των «προεδρικών» το 2015 είχε προκαλέσει εντύπωση στην τ/κ κοινή γνώμη και σήμερα ελπίζει ότι η πρότασή του με βάση το όραμα της χαλαρής συνεργασίας των δύο κοινοτήτων πριν από τη λύση του Κυπριακού θα φέρει θετικό αποτέλεσμα.

Με ανεξάρτητη υποψηφιότητα κατεβαίνει στις «προεδρικές» του 2020 και ο τέως ηγέτης του Δημοκρατικού Κόμματος, ο Σερντάρ Ντενκτάς, γιος του Ραούφ Ντενκτάς. Παρά το γεγονός ότι οι τελευταίες σφυγμομετρήσεις δείχνουν ότι ο κ. Ντενκτάς δεν είναι ένα από τα φαβορί της σημερινής αναμέτρησης, το «προεκλογικό» του αφήγημα δεν πέρασε απαρατήρητο στα Κατεχόμενα. Πριν από μία εβδομάδα, μιλώντας στην «Κ», ο κ. Ντενκτάς έστειλε το μήνυμα ότι είναι έτοιμος να συζητήσει τη χαλαρή ομοσπονδία και ότι το ζήτημα του Βαρωσιού απαιτεί ειδική διαχείριση. Στις σημερινές «προεδρικές» το δικό τους ξεχωριστό παρών δίνουν οι έποικοι, οι Γκρίζοι Λύκοι και σειρά ανεξάρτητων υποψηφιοτήτων. Τουρκοκύπριοι αναλυτές θεωρούν ότι αυτές οι υποψηφιότητες δεν έχουν μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας. Παρόλα αυτά τα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν στον πρώτο γύρο των «εκλογών» δεν αποκλείεται να είναι καθοριστικής σημασίας για τη δεύτερη Κυριακή, εάν φυσικά το τελικό αποτέλεσμα κριθεί από μικρή διαφορά.

Κρίνεται το μέλλον της ΔΔΟ

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες δημοσκοπήσεις και έρευνες το δίδυμο Ακιντζί-Τατάρ είναι πιθανότερο να προκριθεί στον δεύτερο γύρο των «προεδρικών». Παρά το γεγονός ότι το στρατόπεδο του κ. Ακιντζί, επιχειρούσε λίγο πριν από την έναρξη της «εκλογικής» διαδικασίας να περάσει το μήνυμα ότι η νίκη θα μπορούσε να έρθει το βράδυ της Κυριακής με ένα ποσοστό της τάξης του 52,5%, οι τελευταίες δημοσκοπήσεις έδιναν στην υποψηφιότητα Ακιντζί ποσοστό που κυμαινόταν μεταξύ 24,4 - 28,8%. Σύμφωνα με τις ίδιες έρευνες, το ποσοστό του κ. Τατάρ κυμαίνεται ανάμεσα στο 25,8 - 34,2%. Στην τρίτη θέση ακολουθεί ο κ. Έρχιουρμαν με ποσοστό της τάξης του 13,8 - 24,2%. Σημειώνεται ότι στη σημερινή αναμέτρηση σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει το ποσοστό συμμετοχής, το οποίο δεν αποκλείεται να είναι μικρότερο σε σχέση με τις προηγούμενες «εκλογές», κυρίως εξαιτίας της συνεχιζόμενης πανδημίας. Ανεξάρτητα από τα ποσοστά των υποψηφίων που θα γίνουν γνωστά το βράδυ της Κυριακής, το σίγουρο είναι ότι στις «προεδρικές» του 2020 θα κριθεί το μέλλον της ΔΔΟ, τουλάχιστον από την σκοπιά της τ/κ κοινότητας. Όπως επισημαίνουν καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», σε μια περίοδο κατά την οποία η Άγκυρα ανυπομονεί να ξεκινήσει τη συζήτηση για εναλλακτικές φόρμουλες στο Κυπριακό, η τελική επιλογή των Τ/κ θα είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της ελπίδας της επίλυσης του εθνικού προβλήματος της Κύπρου. Με τον κ. Ακιντζί ή τον κ. Έρχιουρμαν στο τιμόνι της τ/κ ηγεσίας και με τη συνεργασία της ε/κ πλευρά και του διεθνούς παράγοντα, η τ/κ πλευρά θα μπορούσε να «δοκιμάσει την τύχη της ΔΔΟ για μια τελευταία φορά» παρά την αντίθεση της Άγκυρας, όπως τονίζουν χαρακτηριστικά διάφορες πηγές. Σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή την ηγεσία των Τ/κ την αναλάβει ένας υποψήφιος ο οποίος στέκεται απέναντι στη ΔΔΟ, το σίγουρο είναι ότι η επόμενη ημέρα στο Κυπριακό θα είναι πολύ δύσκολη. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πηγές της «Κ» θεωρούν ότι πέραν του Κυπριακού, ο αντίκτυπος της πανδημίας, η οικονομική κρίση και τα προβλήματα στον άξονα Τ/κ-Άγκυρας θα διαδραματίσουν τον δικό τους ιδιαίτερο ρόλο στις «εκλογές» του 2020. «Δεν είναι λάθος να τονίσουμε ότι σε αυτές τις προεδρικές το διακύβευμα για τους Τ/κ είναι πολύ μεγάλο. Κρίνεται το μέλλον μιας ολόκληρης κοινότητας», καταλήγουν οι πηγές μας.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΤΟΥΛΑΣ ΜΕΛΑ ΨΕΥΤΟΔΙΑΚΟΥ**

Μια πληγή στο σώμα του Βαρωσιού μας

Ο σουλτάνος προχωρά σαν ένας άλλος Αττίλας. Ανοίγει μέτωπα σχεδόν σ' όλα τα σύνορά του, εκφοβίζει, απειλεί να κατακτήσει, επιδεικνύει σε όλους, γείτονες και μη, τη δύναμή του. Έντονα τα συναισθήματα. Μια νέα πρόκληση, μια νέα εισβολή που μας παίρνει σχεδόν μισό αιώνα πίσω. Τότε που προδόθηκε η πατρίδα, ομόθρησκοι και αλλόθρησκοι, μας πήραν τα νιάτα μας, τα όνειρα και τα ιδανικά μας. Δεν είναι μόνο μια πληγή στο σώμα του Βαρωσιού μας, αλλά και μια πληγή στο σώμα ολόκληρης της Κύπρου μας. Ναι, έντονα τα συναισθήματα, τα ίδια όπως τότε. Ανασφάλεια, λύπη, φόβος για τα χειρότερα. Ακροβατούμε πάνω σε μια λεπτή κλωστή και μια λάθος κίνηση ίσως αποβεί μοιραία, μοιραία όπως την επιδιώκει ο σουλτάνος. Συγκίνηση καθώς μένουμε και βλέπουμε την εγκαταλελειμμένη πόλη. Έτσι ν' απλώσεις το χέρι σου, νομίζεις ότι θα την αγγίξεις. Τους άδειους δρόμους, τα ερειπωμένα σπίτια, τη μαγευτική παραλία με τα ξενοδοχεία της. Όλα φιγούρες αφημένες στο έλεος του χρόνου. Πόσος πόνος για την άλλοτε ακμάζουσα και κοσμοπολίτικη Αμμόχωστο, με το λιμάνι της, μεγάλο εμπορικό κέντρο, την πλούσια ιστορία της χαμένη στα βάθη των αιώνων, την πολύπλευρη πολιτιστική της δραστηριότητα, μουσική, τέχνες, γράμματα, θέατρο, Σαλαμίνα... Θυμός για το άδικο, για την όμορφη πόλη που για ακόμα μια φορά παίζουν την τύχη της στα ζάρια. Ένα δάκρυ, θύμισες παλιές, πόλη και σπίτι και γειτονιά φύγατε μακριά.

Ένα δάκρυ, τα χώματά μας που χαθήκαν, κι ο ποιητής

«σπίτι και πόλη κι ακρογιάλι,
γυάλινοι κόσμοι που ραγίσαν,
θρύψαλα την ψυχή μου αφήσαν».

ecommbx
Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

unique IBAN in multiple currencies

competitive & instant currency conversions

ECOMMBX own BIC #ECBXCY2N

+357 22 270 349
Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus
info@ecommbx.com

www.ecommbanx.com
Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Ταλάτ: Θα σκοντάψει στον ΟΗΕ το τουρκικό σχέδιο για το Βαρώσι

Εδώ και καιρό η Άγκυρα επιθυμεί να πάψει η ΔΔΟ να αποτελεί την μοναδική φόρμουλα για το Κυπριακό

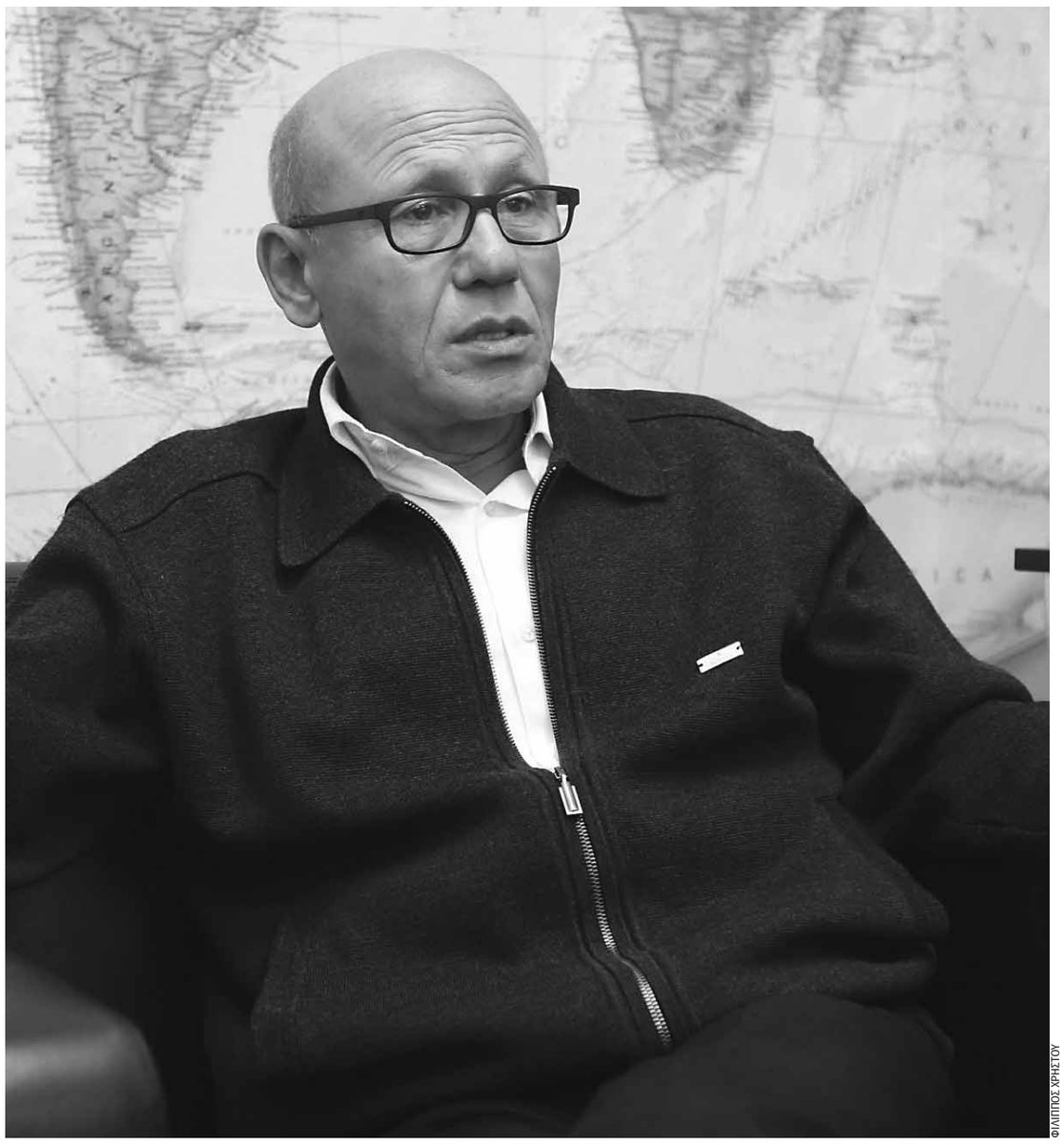

ΦΑΙΔΗΜΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Η τουρκική πλευρά θα συμμετάσχει στη σχεδιαζόμενη διάσκεψη για το Κυπριακό ώστε να προβάλει τη δική της ιδιαίτερη ατζέντα για το μέλλον, ενώ η Άγκυρα, στην άτυπη διάσκεψη 5+1 θα φέρει στο τραπέζι άλλες επιλογές εκτός από αυτή της ομοσπονδίας, εκτιμά ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ.

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Από τις αρχές της προηγούμενης εβδομάδας, η προσοχή της κυπριακής κοινής γνώμης είναι στραμμένη στην κλειστή πόλη της Αμμοχώστου. Λίγο πριν από τις «προεδρικές εκλογές», με απώτερο στόχο την ενίσχυση της υποψηφιότητας του Ερσίν Τατάρ για την τ/κ ηγεσία, η Άγκυρα και η «κυβέρνηση» των Κατεχομένων προχώρησαν την Πέμπτη σε μερικό άνοιγμα του παραλιακού μετώπου του Βαρωσιού. Όπως ήταν αναμενόμενο, η κίνηση προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων τόσο στις ελεύθερες περιοχές όσο και στην τ/κ κοινότητα.

Ο «αντιπρόεδρος», Κουντρέτ Όζερσαϊ αντιδρώντας στην κίνηση Τατάρ, αποφάσισε να αποχωρήσει από το «κυβερνητικό», με το σκεπτικό ότι το άνοιγμα του Βαρωσιού γίνεται με πρόωρες και επιπόλαιες κινήσεις, με έναν τρόπο δηλαδή που πλήττει τα συμφέροντα των Τ/κ. Παράλληλα και ο ηγέτης της τ/κ κοινότητας Μουσταφά Ακιντζί και η τ/κ Αριστερά πέραν της δυσαρέσκειάς τους έναντι των κινήσεων Τατάρ-Άγκυρας, εξέφρασαν επίσης τον έντονο προβληματισμό τους για τις εξελίξεις στο Βαρώσι. Ο Μουσταφά Ακιντζί εξαπέλυσε νέα μετωπική επίθεση κατά της Άγκυρας με το σκεπτικό ότι εργαλειοποιεί το ζήτημα του Βαρωσιού για να προσποριστεί πολιτικά οφέλη και να υποστηρίξει την υποψηφιότητα του αρχηγού της τ/κ Δεξιάς στις σημερινές «εκλογές». Την άποψη του κ. Ακιντζί συμμερίζεται και ο πρώην ηγέτης της τ/κ κοινότητας, Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Μιλώντας στην Κ στον απόηχο των τελευταίων εξελίξεων, ο κ. Ταλάτ τοποθετείται για το μέλλον των τουρκικών σχεδίων για το Βαρώσι καθώς και την τροπή των εξελίξεων στο Κυπριακό.

«Είναι λυπηρό το γεγονός η Τουρκία ενεργεί με αυτόν τον τρόπο. Οι πράξεις της Τουρκίας έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν τον Τατάρ. Η Τουρκία θα εστιάσει σε εναλλακτικές φόρμουλες».

Ο ηγέτης της τ/κ κοινότητας Μουσταφά Ακιντζί και η τ/κ Αριστερά πέραν της δυσαρέσκειάς τους έναντι των κινήσεων Τατάρ-Άγκυρας, εξέφρασαν τον έντονο προβληματισμό τους για τις εξελίξεις στο Βαρώσι.

Δεν θα πετύχει η κίνηση

Ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ αρχικά υπενθυμίζει τις προσπάθειες που κατέβαλλε η τ/κ πλευρά στο ζήτημα του Βαρωσιού κατά το παρελθόν: «Από την περίοδο των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, καταβλήθηκαν προσπάθειες για το άνοιγμα του Βαρωσιού. Την περίοδο του Ντενκτάς ανακαινίστηκαν ορισμένα κτήρια και απομακρύνθηκαν τα συρματοπλέγματα». Λέει ακόμα ότι οι προηγούμενες κινήσεις της τ/κ πλευράς σκόνταψαν στις αποφάσεις του ΟΗΕ. Σήμερα, ο κ. Ταλάτ προβλέπει ότι το νέο τουρκικό σχέδιο του Βαρωσιού ενδέχεται να έχει την ίδια μοίρα με τα προηγούμενα. Ο ίδιος τονίζει ότι, «σήμερα οι συνθήκες είναι διαφορετικές. Ωστόσο, η προσπάθεια προσέγγισης του ζητήματος εκτός του πλαισίου του ΟΗΕ δεν πρόκειται να σημειώσει επιτυχία. Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αντιδράσει». Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, ο κ. Ταλάτ τονίζει ότι εξαιτίας της αντίδρασης της διεθνούς κοινότητας, η τουρκική πλευρά δεν αποκλείεται το επόμενο διάστημα να οπισθοχωρήσει στο ζήτημα του Βαρωσιού. Συνεχίζοντας, ο Τ/κ πολιτικός προσθέτει τα εξής: «Ήδη άνοιξε η παραλιακή λωρίδα. Ωστόσο, δεν γνωρίζουμε τίποτα για το τι θα ακολουθήσει. Και στο παρόν στάδιο δεν υπάρχουν πληροφορίες για τα κτήρια».

Ο κ. Ταλάτ χαρακτηρίζει τα όσα συνέβησαν τις προηγούμενες μέρες σχετικά με το Βαρώσι ως μια «εκλογική επένδυση» της Τουρκίας και του κ. Τατάρ. «Είναι λυπηρό το γεγονός η Τουρκία ενεργεί με αυτόν τον τρόπο. Οι πράξεις της Τουρκίας έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν τον Τατάρ. Η Τουρκία θα εστιάσει σε εναλλακτικές φόρμουλες».

Η επόμενη μέρα

Ποιος θα είναι ο αντίκτυπος που θα επιφέρουν οι νέες εξελίξεις στο Βαρώσι στη συνέχιση της προσπάθειας για την επίλυση του Κυπριακού; Θα μπλοκάρει το Βαρώσι τη συνέχιση του διαλόγου; Ποιες εξελίξεις θα ακολουθήσουν στο Κυπριακό μετά τις «προεδρικές;

Απαντώντας στα συγκεκριμένα ερωτήματα, ο κ. Ταλάτ εστιάζει στις προθέσεις και στα σχέδια της τουρκικής πλευράς για το Κυπριακό. Ο έμπειρος πολιτικός υπενθυμίζει ότι το τελευταίο διάστημα η Τουρκία έχει αλλάξει γραμμή στο Κυπριακό: «Εδώ και καιρό η Άγκυρα επιχειρεί να παρακάμψει τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδιακή φόρμουλα (ΔΔΟ)» λέει και προσθέτει ότι η Άγκυρα επιθυμεί να πάψει η ομοσπονδιακή λύση να αποτελεί τη μοναδική φόρμουλα για το Κυπριακό. Και αυτό διότι, σύμφωνα με τον ίδιον, η Άγκυρα στοχεύει στη λύση των δύο κρατών. Πρόκειται για το όραμα που προβάλλει ο κ. Τατάρ και οι δυνάμεις της τ/κ Δεξιάς, οι οποίες σήμερα διεκδικούν την τ/κ ηγεσία. Ως γνωστόν, η τ/κ Αριστερά και η ηγεσία του κ. Ακιντζί αντιστέκονται σε αυτήν την πρόταση, τονίζοντας ούτε η ε/κ πλευρά αλλά ούτε και η διεθνής κοινότητα δεν είναι πρόθυμες να εστιάσουν σε άλλες εναλλακτικές προτάσεις λύσης, εκτός φυσικά από τη ΔΔΟ. Στο πλαίσιο της παραπάνω τοποθέτησης, ο κ. Ταλάτ στρέφει την προσοχή του στη σχεδιαζόμενη διάσκεψη για το Κυπριακό. Ως γνωστόν, πριν από λίγο καιρό ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ δήλωσε ότι μετά το τέλος των «προεδρικών», σχεδιάζεται να ακολουθήσει μια άτυπη διεθνής διάσκεψη για το Κυπριακό. Πως λοιπόν η τουρκική πλευρά προσεγγίζει αυτήν την εξέλιξη; Ποια θα είναι ατζέντα της Άγκυρας στη διάσκεψη που θα ακολουθήσει και στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό ύστερα από ένα κενό τριών ετών;

Σύμφωνα με τον κ. Ταλάτ, η τουρκική πλευρά θα συμμετάσχει στη σχεδιαζόμενη διάσκεψη για να προβάλλει τη δική της ιδιαίτερη ατζέντα για το μέλλον του Κυπριακού. «Η Άγκυρα, στην άτυπη διάσκεψη 5+1 θα φέρει στο τραπέζι άλλες επιλογές εκτός από της ομοσπονδίας», προειδοποιεί ο πρώην αρχηγός της τ/κ Αριστεράς.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Θα εγκαταλείψει η Τουρκία τις εγγυήσεις και τα επεμβατικά δικαιώματα;

Η επικεφαλίδα του σημερινού μου άρθρου θέτει ένα ερώτημα, στο οποίο θα απαντήσω ως απλός πολίτης της Κ.Δ. Δεν είμαι ούτε πολιτικός αναλυτής, ούτε πολιτικός επιστήμονας. Παρακολουθώ όμως τα σχέδια και τις μεθοδικές ενέργειες της Τουρκίας για να πετύχει τους στόχους της. Έτσι είναι πολύ εύκολο να προβλέψεις τις ενέργειές της για επίτευξη των στόχων της. Απαντώ, λοιπόν, στο ερώτημα, λέγοντας ότι η Τουρκία θα εγκαταλείψει τις εγγυήσεις και τα επεμβατικά δικαιώματα. Βασικός και σταθερός στόχος της Τουρκίας τα τελευταία εξήντα χρόνια είναι η κατάργηση της Κ.Δ. και η διάλυσή της. Αυτόν το στόχο τον επεδίωξε το 1963 με την τουρκοανταρσία και την απόσυρση των Τούρκων αξιωματούχων από την κυβέρνηση. Η προσπάθειά της έπεσε στο κενό, επειδή ο ΟΗΕ αναγνώρισε την κυβέρνηση Μακαρίου ως την νόμιμη κυβέρνηση της Κ.Δ. και το κράτος συνέχισε να κυβερνά την Κύπρο.

Η δεύτερη προσπάθεια της Τουρκίας ήταν το 1974 με το πραξικόπημα και την εισβολή. Τα στοιχεία που έρχονται στο φως αποδεικνύουν πως οι χρήσιμοι ηλίθιοι της χούντας έγιναν τα όργανα για τελική λύση του Κυπριακού με διάλυση της Κ.Δ. και διχοτόμηση της Κύπρου. Και πάλι η Τουρκία δεν πραγματοποίησε τα σχέδιά της. Η διάσωση του εθνάρχη Μακαρίου, του νόμιμου προέδρου της Κ.Δ. απότρεψε τα σχέδια όλων. Τα Η.Ε. αναγνώρισαν και πάλι την κυβέρνηση Μακαρίου ως τη μόνη νόμιμη κυβέρνηση της Κ.Δ.

Με τις παραχωρήσεις της πλευράς μας η τουρκική πλευρά έχει κερδίσει διπλή κυριαρχία, διπλή υπηκοότητα, διπλή διεθνή προσωπικότητα για τη ΔΔΟ., κατάφερε οι χρήστες των περιουσιών να καταστούν ιδιοκτήτες.

Τα 46 χρόνια που ακολούθησαν η Τουρκία έχει ως πρώτο στόχο της την κατάργηση της Κ.Δ. και την αντικατάστασή της από μία ΔΔΟ με πολιτική ισότητα δύο ανεξαρτήτων κρατιδίων, που θα έχει υπό τον έλεγχό της. Τώρα δεν βιάζεται. Κατέχει το 36% του εδάφους της Κ.Δ. Τα πράγματα έχουν δυσκολέψει, επειδή η Κ.Δ. είναι και πλήρες και ισότιμο μέλος της Ε.Ε.

Η Τουρκία και το κατοχικό καθεστώς συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις, επιδιώκοντας μόνο να επιβάλουν όλες τις τουρκικές προδιαγραφές για τη ΔΔΟ. Ο στόχος αυτός έχει επιτύχει. Με τις παραχωρήσεις της πλευράς μας η τουρκική πλευρά έχει κερδίσει διπλή κυριαρχία, διπλή υπηκοότητα, διπλή διεθνή προσωπικότητα για τη ΔΔΟ., κατάφερε οι χρήστες των περιουσιών να καταστούν ιδιοκτήτες κι έτσι πετυχαίνει την πλειοψηφία των περιουσιών για τους κατοίκους του κάθε κρατιδίου. Έχει πετύχει και άλλες πρόνοιες, ώστε η ΔΔΟ να είναι μία συνομοσπονδία δύο κρατών. Όλες οι απαράδεκτες πρόνοιες έχουν κατοχυρωθεί στο πλαίσιο Γκουτιέρες. Μένουν μόνο κάποιες άλλες πρόνοιες, όπως η εκ περιτροπής προεδρία, που η δική μας πλευρά έχει ήδη δηλώσει ότι θα αποδεχθεί. Η Τουρκία δηλώνει ότι οι εγγυήσεις και τα επεμβατικά δικαιώματα είναι για την ίδια κόκκινη γραμμή και αδιαπραγμάτευτα. Από την άλλη η πλευρά μας δηλώνει ότι η κατάργησή τους είναι για μας κόκκινη γραμμή, για επίτευξη λύσης.

ΚΥΠΕ

Σταθερός στόχος της Τουρκίας τα τελευταία εξήντα χρόνια είναι η κατάργηση της Κ.Δ. και η διάλυσή της. Αυτόν το στόχο τον επεδίωξε το 1963 με την τουρκοανταρσία και την απόσυρση των Τούρκων αξιωματούχων από την κυβέρνηση.

Η Τουρκία δεν χρειάζεται ούτε εγγυήσεις, ούτε επεμβατικά δικαιώματα. Απέδειξε ότι επεμβαίνει όπου θέλει και όταν το θέλει και όλοι την ανέχονται. Στην Κύπρο θα έχει ένα ακόμα πλεονέκτημα. Θα την καλέσει να επέμβει και θα αναμένει να υποδεχτεί τα στρατεύματά της η κυβέρνηση του τουρκοκυπριακού κρατιδίου.

Για τούτο είμαι βέβαιος ότι σε κάποιο στάδιο η Τουρκία θα δηλώσει ότι δεν ενδιαφέρεται για εγγυήσεις και επεμβατικά δικαιώματα. Τότε όλοι θα πανηγυρίσουν για τη διαλλακτική στάση και τη συμβολή της Τουρκίας για λύση και η διεθνής κοινότητα θα απαιτήσει τις τελευταίες μας υποχωρήσεις για λύση.

Με τη λύση η Τουρκία επιτυγχάνει κατάργηση της Κ.Δ. Υπάρχει όμως ένα σοβαρό πρόβλημα. Είναι βέβαιο ότι η ελληνική κοινότητα στο δημοψήφισμα θα απορρίψει ως απαράδεκτη τη λύση ΔΔΟ τουρκικών προδιαγραφών. Και τότε θα ανατραπούν όλα τα σχέδια της Τουρκίας. Για τούτο η Τουρκία πριν ανακοινώσει την εγκατάλειψη των εγγυήσεων και των επεμβατικών δικαιωμάτων, θα θέσει ως προϋπόθεση την παράκαμψη των δημοψηφισμάτων. Και τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την ενδιάμεση λύση, που όπως όλοι θυμούμαστε, επιδιώκει ο γ.γ. του ΟΗΕ. Ζητάει από τις πλευρές να αποδεχτούν το πλαίσιό του ως μια στρατηγική συμφωνία, που είναι η ενδιάμεση λύση, που θα παρακάμπτει τα δημοψηφίσματα. Η λύση θα αρχίσει να εφαρμόζεται, επιστροφή δεν θα υπάρχει και τα δημοψηφίσματα δεν θα γίνουν. Έτσι η Τουρκία θα πετύχει πανηγυρικά όλους τους στόχους της.

Τελευταία και μοναδική, δήθεν υποχώρησή της θα είναι η στρατηγική συμφωνία για ενδιάμεση λύση. Αν την πετύχει τι θα χρειάζεται τις εγγυήσεις; Για τούτο, τότε και μόνο τότε, θα εγκαταλείψει τις εγγυήσεις, αφού αποδεχτεί η πλευρά μας την ενδιάμεση λύση. Ποιος ηγέτης, όμως, θα συνάψει στρατηγική συμφωνία και ενδιάμεση λύση, που θα καταργεί τα δημοψηφίσματα;

Ο κ. Πέτρος Παντελίδης είναι πρώην επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Αντιφατικές οι κινήσεις της Τουρκίας

Ο κ. Αγγελος Συρίγος ακτινογραφεί τις προκλήσεις της Άγκυρας και το αποτύπωμα σε ελληνοτουρκικά και Κυπριακό

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ**

Υπό το πρίσμα ότι ο κίνδυνος από τις τουρκικές προκλήσεις είναι ενιαίος για Κύπρο και Ελλάδα ο Άγγελος Συρίγος αναλύει το περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί μετά το άνοιγμα της παραλίας των Βαρωσίων. Ο αναπληρωτής καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και βουλευτής του κυβερνώντος κόμματος στην Ελλάδα σε συνέντευξή του στην «Κ» χαρακτηρίζει σκαστή παραβίαση των ψηφισμάτων των Η.Ε. την τουρκική πρόκληση αφήνει το αποτύπωμά της σε κυπριακό και ελληνοτουρκικά. Ο κ. Συρίγος κατηγορηματικά ξεκαθαρίζει πως δεν μπορεί να υπάρξει εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων με άλυτο το Κυπριακό, ενώ δεν θεωρεί απίθανο ο Ερντογάν να επανέλθει με νέα πρόκληση στο θέμα της Αμμοχώστου.

Πρώτα απ' όλα να δούμε τι θέλει ο Ερντογάν. Θέλει επίλυση του Κυπριακού ή θέλει να πάρει τα ενεργειακά αποθέματα της Κύπρου; Η απάντηση είναι η επίλυση του Κυπριακού δεν τον ενδιαφέρει.

–Το άνοιγμα μέρους του παραλιακού μετώπου της της Αμμοχώστου αποτελεί παραβίαση των ψηφισμάτων των Η.Ε.;

–Προφανώς. Στην προκειμένη περίπτωση η Τουρκία παίζει με ένα νομικισμό, θα έλεγα, ότι δήθεν το παραλιακό μέτωπο δεν αποτελεί τμήμα της περίκλειστης πόλεως. Στην πραγματικότητα είναι ένα και το αυτό. Δεν νοείται πόλη, παραλιακή χωρίς θαλάσσιο μέτωπο. Δεν μπορείς να έχεις πρόσβαση στο θαλάσσιο μέτωπο, αποκόπτοντας την πόλη από τη φυσική της έξοδο στην θάλασσα. Επομένως είναι σκαστή παραβίαση των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ.

–Η πρώτη αντίδραση του γ.γ. των Η.Ε. αποτυπώνει αυτό το οποίο εμείς υποστηρίζουμε για παραβίαση ψηφισμάτων;

–Νομίζω ότι όλα θα κριθούν στη συνεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας και υπό αυτή την έννοια θεωρώ ότι ο γενικός γραμματέας δεν πήρε άμεσα θέση.

–Μετά τη νέα τουρκική πρόκληση μπορούν να ξεκινήσουν συνομιλίες;

–Το πρώτο μεγάλο πρόβλημα ήταν η παρουσία του τουρκικού ερευνητικού σκάφους «Μπαρμπαρός» στην κυπριακή ΑΟΖ, το οποίο την περασμένη Παρασκευή αποχώρησε. Ωστόσο, υπάρχει το άλλο πρόβλημα αυτό που πάει να κάνει τώρα με το θαλάσσιο μέτωπο της κλειστής πόλης της Αμμοχώστου. Όλα αυτά είναι αντιφατικές κινήσεις και αρνητικά σημεία για να αρχίσει διάλογος.

–Υπό το πρίσμα της αντιφατικότητας μπορεί να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης;

–Αυτό που έγινε με την περίκλειστη πόλη πιθανόν να συνδέεται με τα εσωτερικά της τ/κ κοινότητας και μια προσπάθεια παρεμβάσεως της Τουρκίας. Άρα στην πραγματικότητα, μας είναι αδιάφορος ο λόγος. Η ουσία είναι ότι παραβιάζονται, κατάφωρα, ψηφίσματα του ΟΗΕ.

–Πώς ερμηνεύονται οι τουρκικές κινήσεις σε σχέση με τον ρόλο του γερμανικού παράγοντα σε ελληνοτουρκικά και κυπριακό;

–Δεν μπορεί να ξέρω το τι έχει συμφωνηθεί στο παρασκήνιο, εγώ εκείνο που βλέπω είναι μια Τουρκία η οποία εδώ και τρία χρόνια, περίπου, έχει αλλάξει εντελώς τη συμπεριφορά της έναντι της δύσεως. Δηλαδή σταδιακά μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 η Τουρκία αλλάζει ριζικά τη συμπεριφορά της και έχουμε μια Ευρώπη η οποία παρακολουθεί απορημένη και διστακτική, την πορεία συγκρούσεως της Τουρκίας με όλο τον δυτικό κόσμο. Θυμίζω ότι είναι η ίδια η Ευρώπη η οποία όταν είχε πρωτοπεί, ο Ερντογάν ότι είναι το ισλαμικό ανάλογο των χριστιανοδημοκρατών.

–Η αντίδραση της Ε.Ε. πώς χαρακτηρίζεται;

–Η Ε.Ε. στα συμπεράσματα αναφέρθηκε σε δύο ψηφίσματα, το 550 και το 789. Μου έκανε εντύπωση γιατί το δεύτερο ψήφισμα αναφέρεται κυρίως στα Βαρώσια, αυτό σημαίνει ότι υπήρχαν πληροφορίες της ε/κ πλευράς ότι κάτι πάει να γίνει και για αυτό περιλήφθηκε στα συμπεράσματα. Οπότε αυτό σημαίνει ότι στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Δεκέμβριο, θα είναι ένα από τα θέματα που θα συζητηθούν με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Να πω και κάτι για το τελευταίο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Από ανθρώπους που το παρακολούθησαν μου είπαν πως για πρώτη φορά υπήρχε τέτοια καθολική αποδοκιμασία της Τουρκίας, απ' όλα τα κράτη. Εκείνο στο οποίο διαφέρουμε είναι ως προς τη λήψη μέτρων. Κάποια κράτη του βορρά, κυρίως είναι αδιάφορα ως προς αυτό το θέμα. Κάποια άλλα, όπως η Ισπανία που οι τράπεζές της είναι εξαιρετικά εκτεθειμένες στην Τουρκία, είναι αρνητικά. Σε πολλές περιπτώσεις παίζει ρόλο η απόσταση. Όπως για μας η κατάσταση στη Λευκορωσία δεν είναι θέμα προτεραιότητας. Έτσι για αυτούς η κατάσταση με την Τουρκία δεν είναι θέμα προτεραιότητας.

Η Ελλάδα θα συμμετάσχει σε όποιες διαδικασίες για το Κυπριακό θα αποφασίσει η Κύπρος τονίζει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Άγγελος Συρίγος.

–Εάν η Κύπρος επέμενε στο βέτο ενδεχομένως να έχανε στο θέμα συμπαράστασης από τα άλλα κράτη;

–Το βέτο δεν είναι αυτοσκοπός. Σκοπεύω να απειλήσω με βέτο για να πάρω κάποιο αντάλλαγμα. Επομένως η απειλή του βέτο από πλευράς Κύπρου, το οποίο αιωρείτο, είχε ως στόχο να ληφθούν κάποια ανταλλάγματα, τα οποία στην προκειμένη περίπτωση τα είδαμε ως προς την αναφορά των δύο ψηφισμάτων ρητώς, ως προς το ότι δεν αναφέρεται στα συμπεράσματα η συμμετοχή Τ/κ στα έσοδα από τους υδρογονάνθρακες, στο θέμα τους «Γιαβούζ». Όλα αυτά είναι που μετράνε.

Το διακύβευμα

–Πίσω από τις προκλήσεις στην Αμμόχωστο βλέπετε προσπάθεια τορπιλισμού της όποιας προσπάθειας επανέναρξης των συνομιλιών στο Κυπριακό;

–Πρώτα απ' όλα να δούμε τι θέλει ο Ερντογάν. Θέλει επίλυση του Κυπριακού ή θέλει να πάρει τα ενεργειακά αποθέματα της Κύπρου; Η απάντηση είναι η επίλυση του Κυπριακού δεν τον ενδιαφέρει. Εάν ενδιέφερε την Τουρκία θα είχε επιλυθεί εδώ και 46 χρόνια. Το θέμα για την Κυπριακή Δημοκρατία είναι: Μπορεί να χρησιμοποιήσει τους υδρογονάνθρακες για επίλυση του Κυπριακού; Αυτό είναι το διακύβευμα.

–Εάν επαναληφθεί η διαδικασία μπορούμε να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα;

–Πρέπει να σας ομολογήσω δεν έχω καταλάβει πού μείναμε στο Κραν Μοντάνα. Είναι κάτι ειλικρινές. Υπάρχουν τρία σοβαρά σημεία στα οποία θεωρώ πως δεν υπήρξε πρόοδος. Στο θέμα των εγγυήσεων, που είναι εξαιρετικά σοβαρό, γιατί σε αυτό πατάει η Τουρκία για να επεμβαίνει στην Κύπρο, στο θέμα της αποχωρήσεως των τουρκικών στρατευμάτων και στο θέμα της διεθνούς προσωπικότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτά είναι σημεία στα οποία δεν συμφωνήσαμε.

–Εάν ο γ.γ. του ΟΗΕ απευθύνει πρόσκληση, η ελληνική κυπριακή πλευρά θα πρέπει να πάει στις συνομιλίες;

–Θεωρώ ότι ο στόχος πάντοτε είναι η επίλυση του Κυπριακού. Υπάρχουν δύο ζητήματα. Οι όροι, οι εσωτερικοί, που αφορούν αποκλειστικός την Κυπριακή Δημοκρατία. Δηλαδή ποιες περιοχές θα περάσουν υπό ε/κ διοίκηση, τι θα γίνει με το περιουσιακό και είναι και κάποια ζητήματα που εμπλέκουν και την Ελλάδα. Όπως το θέμα των εγγυήσεων ή το θέμα παρουσίας στρατευμάτων, πέραν των όσων αναφέρονται στις συνθήκες του 1960. Η Ελλάδα θα συμμετάσχει σε όποιες διαδικασίες θα αποφασίσει η Κύπρος. Η Κύπρος έχει την αποφασιστική θέση για τον εάν θέλει να ξαναμπεί στη διαδικασία αυτή.

–Σας ανησυχεί μια νέα πρόκληση στην Αμμόχωστο τέλος του χρόνου όπως διαρρέεται από πλευράς κατεχομένων;

–Θεωρώ ότι ο Ερντογάν στο σημείο που έχει φθάσει, που αναζητεί μια οποιαδήποτε λύση για να την πουλήσει στο εσωτερικό του, γιατί είμαστε σε αυτή τη φάση, μπορεί να κάνει οτιδήποτε. Μπορεί να ανοίξει και τα Βαρώσια, μπορεί να ανακοινώσει ότι θα ενωθούν τα Κατεχόμενα με την Τουρκία. Δεν τον συγκρατεί κάτι και γι' αυτό παίζουν ρόλο οι πιέσεις οι διπλωματικές που ασκούνται από την Ε.Ε. από τις ΗΠΑ. Ο ίδιος θέλει συνεκμετάλλευση των υδρογονανθράκων Ελλάδας και Κύπρου. Η Γαλάζια Πατρίδα δεν είναι ένα ιδεολόγημα, το βιώνει. Δεν του βγήκε 35 μέρες με την Ελλάδα αλλά επιμένει.

–Οι ανακοινώσεις για την Αμμόχωστο μπορούν επηρεάσουν με οποιοδήποτε τρόπο των Ελληνοτουρκικό διάλογο;

–Μετράνε σίγουρα αλλά ένα από τα πράγματα που έχει θέσει η ελληνική πλευρά από την πρώτη στιγμή, αναφέρομαι στο παρελθόν γιατί η Αμμόχωστος έγινε την περασμένη τρίτη, ήταν η παρουσία του «Γιαβούζ» και του «Μπαρμπαρός». Δηλαδή η ελληνική πλευρά το συνέδεε με τη συμπεριφορά της Τουρκίας. Ό,τι κάνει η Τουρκία μετριέται και ζυγίζεται.

Η ευρωπαϊκή Κύπρος δεν «κείται μακράν»

–Μπορεί η Ελλάδα να εξομαλύνει τις σχέσεις της με την Τουρκία με το κυπριακό ζήτημα ανοιχτό;

–Όχι. Απάντηση κατηγορηματική και απλή. Όχι.

–Τελικά για την Ελλάδα η Κύπρος είναι μακριά;

–Η Κύπρος ήλθε κοντά στην Ελλάδα και την Ευρώπη με την ένταξή της στην Ε.Ε. Το γεγονός ότι οι δύο χώρες συμμετέχουν στην Ε.Ε, είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα το οποίο μας δίνει δυνατότητα να το χρησιμοποιούμε. Επίσης, μετά το 2010 η μοναδική θετική εικόνα που υπήρχε ήταν αυτή των σχημάτων ασφαλείας Ελλάδας- Κύπρου - Ισραήλ, Ελλάδος- Κύπρου- Αιγύπτου. Επομένως ο άξονας Ελλάδας- Κύπρου είναι ένας άξονας ο οποίος μεγιστοποιεί τις δυνατότητές μας. Υπό αυτή την έννοια η Κύπρος όχι μόνο δεν «κείται μακράν» αλλά είναι απαραίτητη για να προχωρήσουμε στην επόμενη μέρα.

–Πώς χαρακτηρίζετε τον άξονα Αθηνών-Λευκωσίας;

–Τα περί διαφωνιών και άλλα, λέγεται διαρκώς από την δεκαετία του 1960 μέχρι σήμερα. Εγώ βλέπω πως στα μεγάλα και σημαντικά υπάρχει απόλυτη στήριξη και κοινή λογική. Φάνηκε και στην τελευταία σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Άκουγα διάφορα, η Ελλάδα εγκατέλειψε την Κύπρο, η Ελλάδα δεν ενδιαφέρεται για την Κύπρο. Την κρίσιμη στιγμή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήταν ο Μητσοτάκης, ο Αναστασιάδης, ο Μακρόν, η Μέρκελ, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και η Πρόεδρος της Κομισιόν. Αυτό τα λέει όλα. Στα κρίσιμα, στα μεγάλα και σημαντικά συμβαδίζουνε απόλυτα. Ο κίνδυνος είναι ενιαίος. Τώρα κατά καιρούς διαβάζω διάφορα τα οποία θεωρώ ότι είναι σε επίπεδο κουτσομπολιού παρά πραγματικότητας.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Ναγκόρνο-Καραμπάχ: Ένας νέος πόλεμος διά αντιπροσώπων και ο ρόλος της Ρωσίας

Καθώς οι συγκρούσεις που έχουν ξεκινήσει εδώ και δύο εβδομάδες μεταξύ των αρμενικών δυνάμεων και αυτών του Αζερμπαϊτζάν, συνεχίζονται με αμείωτη σφοδρότητα αλλά και σκληρότητα με τυχαίους βομβαρδισμούς σε κατοικημένες περιοχές εναντίον αμάχων, οι ενδείξεις που αφορούν σε δύο γεγονότα είναι πλέον ισχυρές: Η έναρξη των συγκρούσεων αποτελούσε μια προσχεδιασμένη ενέργεια του Αζερμπαϊτζάν και της συμμάχου του, Τουρκίας, όπως επίσης και η συμμετοχή τουρκικών αεροσκαφών και κυρίως drones. Ενδεικτική είναι και η δήλωση του Καναδού ΥΠΕΞ, Francois-Philippe Champagne την περασμένη Δευτέρα, σύμφωνα με την οποία ο Καναδάς με βάση το καθεστώς ελέγχου εξαγωγών της χώρας και ένεκα των συνεχιζόμενων εχθροπραξιών, έχει αναστείλει τις άδειες εξαγωγής στην Τουρκία ώστε να δοθεί χρόνος περαιτέρω αξιολόγησης της κατάστασης που προέκυψε και αφορά στη χρήση, από το Αζερμπαϊτζάν, μη επανδρωμένων αεροσκαφών με καναδική τεχνολογία. Συγκεκριμένα, την περασμένη εβδομάδα, η ανάλυση βίντεο από αρμόδια ομάδα ελέγχου όπλων με έδρα τον Καναδά, φάνηκε να δείχνει ότι τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη που χρησιμοποιούνται από το Αζερμπαϊτζάν είχαν εξοπλιστεί με συστήματα απεικόνισης και στόχευσης που αναπτύχθηκαν από τη βιομηχανία L3Harris Wescam με έδρα το Οντάριο. Οι αντιμαχόμενες πλευρές έχουν, επίσης, έναν κοινό παρονομαστή: Αποτελούν δύο παραδοσιακούς εχθρούς οι οποίοι ανήκουν στη συνομοταξία των πρώην σοβιετικών κρατών. Αυτό το στοιχείο αποτελεί παράγοντα για την εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν στη στάση κυρίως της Ρωσίας μέσα στην ούτω καλούμενη σφαίρα επιρροής της. Αυτή δε η σύγκρουση που ξαναφέρνει στη μνήμη μας τον αιματηρό πόλεμο του 1988–1992 και που οδήγησε 30.000 ανθρώπινες ψυχές στον θάνατο, επισυμβαίνει σε μια ιστορική «πίσω αυλή» της Ρωσίας και το ερώτημα που γεννάται είναι, πού βρίσκεται! Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του Τούρκου ΥΠΕΞ, σε συνέντευξη του στο πρακτορείο ειδήσεων Anadolu. Είπε, μεταξύ άλλων ότι, εάν η Αρμενία δεν είχε την υποστήριξη της Δύσης και της Ρωσίας, δεν θα είχε αυτό το θάρρος της κυριαρχίας και κατηγόρησε τη Μόσχα ότι βρίσκεται στο πλευρό της, προσθέτοντας ότι η Τουρκία θα κάνει ό,τι απαιτείται για να επιλύσει αυτή τη διαμάχη, εφόσον βέβαια το Αζερμπαϊτζάν το επιθυμεί. Η Αρμενία διατηρεί τον έλεγχο του θύλακα του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, αρμενικής πλειοψηφίας και πέντε διοικητικές περιοχές γύρο από αυτό, με έκταση το ένα πέμπτο της επικράτειας του Αζερμπαϊτζάν.

Αυτό που ενδιαφέρει τη Μόσχα είναι να κρατήσει Αζερμπαϊτζάν και Αρμενία στη δική της σφαίρα επιρροής παρεμβαίνοντας στο τέλος ως ο κύριος διαμεσολαβητής στην κρίση.

Σύμφωνα με πληροφορίες από χρήστες του twitter, μισθοφόροι της γνωστής ρωσικής Wagner βρίσκονται στην περιοχή του Ναγκόρνο-Καραμπάχ και παρά τις διαψεύσεις από την πλευρά του Αζερμπαϊτζάν, Σύριοι μαχητές, συμπεριλαμβανομένων πρώην πρακτόρων του Ισλαμικού Κράτους που συνδέονται με ταξιαρχίες τουρκικής καθοδήγησης συνεχίζουν να επιβεβαιώνουν την παρουσία τους στο Αζερμπαϊτζάν, αναφέροντας ότι μεταφέρθηκαν εκεί από την Τουρκία.

Πού βρίσκεται λοιπόν η Ρωσία; Αυτή τη στιγμή μέσα στον ευρασιατικό χώρο έχει να αντιμετωπίσει αλλά και να υποστηρίξει αρκετά αυτονομιστικά κινήματα και προκλήσεις όπως αυτό της Λευκορωσίας. Η σύρραξη στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ έχει επιβαρύνει την όλη κατάσταση.

Παρόλο που δεν υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα εάν και κατά πόσο Ρωσία και Τουρκία βρίσκονται στις αντίθετες πλευρές, φαίνεται ότι, από την πλευρά της πρώτης, για δικούς της στρατηγικούς αλλά και πολιτικούς λόγους, τηρείται μια στάση αναμονής χωρίς ωστόσο να παίρνει ξεκάθαρα το μέρος του ενός ή του άλλου. Με δεδομένες, τις όχι και τόσο ομαλές σχέσεις μεταξύ Πούτιν και του Αρμένιου πρωθυπουργού Νικόλ Πασινιάν, ένεκα κυρίως της αναίμαχτης, μεταρρυθμιστικής επανάστασης του Πασινιάν το 2018, είναι φανερό ότι η Ρωσία αφήνει τα πράγματα να προχωρήσουν, χωρίς βέβαια να φαίνεται να την ενοχλεί αν η Αρμενία αναγκαστεί να αποχωρήσει από εδάφη του Αζερμπαϊτζάν. Αυτό που την ενδιαφέρει είναι να κρατήσει και τις δύο χώρες στη δική της σφαίρα επιρροής παρεμβαίνοντας στο τέλος ως ο κύριος διαπραγματευτής. Πράγμα που επιβεβαιώνεται με την τελευταία κίνηση της Μόσχας με τη διαμεσολάβηση Λαβρόφ. Με αυτό τον τρόπο επιβεβαιώνεται η αναποτελεσματικότητα δύο δυτικών δυνάμεων –ΗΠΑ και Γαλλίας– και στέλνει και ένα μήνυμα στο Ερεβάν ότι όλα έχουν και κάποιο τίμημα, ακόμα και οι βελούδινες μεταρρυθμίσεις.

Οι συγκρούσεις που έχουν ξεσπάσει μεταξύ των αρμενικών δυνάμεων και αυτών του Αζερμπαϊτζάν την περασμένη εβδομάδα, έχουν αναδείξει δύο βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία: Την αυξημένη πλέον τάση για χρησιμοποίηση μισθοφόρων και ιδιωτικών στρατών και τον καθοριστικό ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση του επιθυμητού κλίματος, τόσο στο εσωτερικό όσον και στο εξωτερικό. Έτσι, παρόλο που δεν έχει επιβεβαιωθεί επίσημα, φαίνεται ότι ο πόλεμος διά αντιπροσώπων, μετά τη Συρία και τη Λιβύη, μεταφέρεται και στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Σε ό,τι, δε, αφορά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εδώ, θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν και με τις ομοβροντίες του πυροβολικού μάχης, με εξίσου καθοριστικά αποτελέσματα.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος ε.α. ΠΝ και πρώην διοικητής του Κυπριακού Ναυτικού.

Ποιος θα τη σώσει από τους «Βαρβάρους»;

Και στα δικά μας

Στις προεδρικές εκλογές του 2018, ο Χρίστος Χρίστου εξηγούσε στην «Κ» πως «το ΕΛΑΜ είναι η Χρυσή Αυγή της Κύπρου υπό την έννοια ότι και τα δύο κινήματα είναι εθνικιστικά και δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο πολιτικό χώρο. Το ένα στην κυρίως Ελλάδα, το ΕΛΑΜ σε ό,τι αφορά την Κύπρο». Σήμερα το ακροδεξιό κόμμα της Κύπρου αποποιείται την όποια διασύνδεση με τη Χρυσή Αυγή. Η «Κ» είχε μάλιστα αποκαλύψει σε ρεπορτάζ όχι μόνο σχέσεις με τη Χρυσή Αυγή, αλλά και τις στενές σχέσεις του ΕΛΑΜ με το νεοναζιστικό κόμμα της Γερμανίας. Ας ελπίσουμε πως η Νομική Υπηρεσία δεν θα το αφήσει να περάσει έτσι

Αντιμοσπονδιακός αρραβώνας

Ο καιρός που Γιώργος Λιλλήκας και Μαρίνος Σιζόπουλος βρίσκονταν σε μετωπική σύγκρουση με τον τελευταίο να κατηγορεί τον πρώτο πως δεν τήρησε τις υποσχέσεις του προς την ΕΔΕΚ, ιδρύοντας κόμμα, έχουν φαίνεται παρέλθει. Σε πολιτικό αρραβώνα οδηγούνται πλέον τα δύο κόμματα ενόψει βουλευτικών εκλογών. Ο Γιώργος Λιλλήκας διαμηνύει πως δεν θα είναι υποψήφιος, προσβλέποντας στην πολιτική του συνταξιοδότηση και όπως όλα δείχνουν την επομένη των εκλογών τα δύο κόμματα θα συνενωθούν. Ο Αντρέας Αποστόλου βρισκόταν εδώ και καιρό σε διαβούλευση με την ΕΔΕΚ και θεωρείται δεδομένη η υποψηφιότητά του στην επαρχία Λάρνακας.

Οι 7 ευκαιρίες

Το βιβλίο του Νίκου Ρολάνδη «Ματιές στη Ζωή και στην Ιστορία» αποκαλύπτει τις σοβαρές διαχρονικές πολιτικές ευθύνες, όχι της κατοχικής Τουρκίας, αλλά της ε/κ πλευράς γύρω από το κεφάλαιο της Αμμοχώστου. Όχι μια, αλλά επτά φορές είπαμε όχι στην επιστροφή ή το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης. Άρνηση που δικαιολογημένα έχει προκαλέσει κατά καιρούς τις οργισμένες αντιδράσεις των Αμμοχωστιανών. Η πρώτη ευκαιρία ήταν στις 20 Ιουλίου 1978, η δεύτερη στις 10 Νοεμβρίου του ιδίου έτους, η τρίτη την άνοιξη του 1981, η τέταρτη στις 2 Οκτωβρίου του ιδίου έτους και η πέμπτη το 1985 και 1986. Και τις πέντε φορές ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Σπύρος Κυπριανού είπε όχι. Τον Ιούλιο του 1992 ο Γλαύκος Κληρίδης, με κυβερνητικό συνέταιρο τον Σπύρο Κυπριανού, απορρίπτει της ιδέες Γκάλι. Το τελευταίο όχι στην Αμμόχωστο ειπώθηκε με την απόρριψη του σχεδίου Ανάν από το 67% των Ελληνοκυπρίων.

Μία σειρά χαμένων ευκαιριών υπήρξε η Αμμόχωστος. Σήμερα οι πολιτικοί έβαλαν τις μάσκες τους και έκλαψαν επί των ερειπίων.

Οι Τριμερείς

Η διπλωματική κινητικότητα Αθηνών και Λευκωσίας, παρά τα αρκετά μέτωπα που υπάρχουν, συνεχίζεται με αμείωτο ρυθμό. Μετά από έναν σχεδόν χρόνο ο κ. Νίκος ετοιμάζεται να υποδεχθεί στο Προεδρικό Μέγαρο τους ηγέτες Ελλάδας και Αιγύπτου. Η 8η τριμερής Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου κλείδωσε να πραγματοποιηθεί στις 21 Οκτωβρίου. Επίσημες ανακοινώσεις δεν έχουν γίνει αλλά οι προετοιμασίες έχουν ολοκληρωθεί. Η σύναξη των ηγετών, μετά των υπουργών Εξωτερικών κρίνεται σημαντική μιας και είναι η πρώτη μετά την έξαρση της τουρκικής προκλητικότητας και κρίσης που προκάλεσε η Τουρκία από το Καστελόριζο έως και την Κύπρο, θέμα που εκ των πραγμάτων θα είναι ψηλά στην ατζέντα της τριμερούς της Λευκωσίας. Πάντως, όπως λέγεται στο διπλωματικό παρασκήνιο η μεγάλη ιστορία βρίσκεται προς την πλευρά των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, το οποίο αναμένεται να εισέλθει και αυτό στο πλέγμα των στρατηγικών συνεργασιών της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο Σερντάρ

Στα παραλειπόμενα των τουρκικών προκλήσεων με το Βαρώσι θα πρέπει να συμπεριληφθούν και κάποιες αντιδράσεις από τ/κ πλευράς που δεν πέρασαν τη γραμμή κατάπαυσης του πυρός. Μια από αυτές αφορά τον υιό Ντενκτάς, ο οποίος το τελευταίο διάστημα εμφανίζεται να αποστασιοποιείται από την Άγκυρα, τουλάχιστον φραστικά. Ο Σερντάρ, όπως πληροφορούμαι, ήταν σφόδρα ενοχλημένος από το γεγονός ότι έμαθε για τα τηλεοπτικά πανηγύρια στην Αμμόχωστο, από δημοσιογραφικές πηγές των ελευθέρων περιοχών. Ο υιός Ντενκτάς φέρεται να έκανε παράπονα σε έντονο ύφος γιατί κάποιοι τον αγνόησαν και πληροφορήθηκε το άνοιγμα της παραλιακής των Βαρωσίων από τον συνάδελφο Νίκο Στέλγια. Ακούστηκε να λέει, ο Σερντάρ, πως ήταν ανεπίτρεπτο να μαθαίνει για την Αμμόχωστο από τις ελεύθερες περιοχές και έναν «Ρωμιό» δημοσιογράφο. Αναφορά που παραπέμπει στον Νικόλα, ο οποίος είναι γέννημα θρέμμα της Πόλης και με πηγές δυνατές στην τουρκική πρωτεύουσα.

Η Ελένη και το καράβι

Ένας ένας εγκαταλείπουν το καράβι που λέγεται Αλληλεγγύη, τα κομματικά στελέχη. Μετά τον αναπληρωτή πρόεδρο Πόλυ Παλλήκαρο, σειρά πήρε ο εκπρόσωπος Τύπου του Κινήματος Γιάννης Σελινόπουλος. Σε αντίθεση με τον Πόλυ Παλλήκαρο που άφησε αιχμές για τις ηγετικές ικανότητες της κας Θεοχάρους ο Γιάννης Σελινόπουλος έφυγε από τον χώρο λέγοντας τα καλύτερα. Ανοικτό είναι πού θα πάει και αν έχει στόχο να μείνει στην πολιτική. Ο κ. Παλλήκαρος πάντως φέρεται να ενοχλήθηκε από την απόφαση της Ελένης Θεοχάρους να μετακινήσει τον Μιχάλη Γιωργάλλα από υποψήφιο στην επαρχία Αμμοχώστου στην επαρχία Λευκωσίας, κλείνοντάς του στην ουσία την πόρτα διεκδίκησης υποψηφιότητας. Πληροφορίες θέλουν τον Πόλυ Παλλήκαρο να μιλάει και με τη Δημοκρατική Παράταξη.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΑΚΙΝΤΖΙ

Όποια και αν ήταν τα ελατήρια, προσωπικά ή πολιτικά, η αντίδραση του ηγέτη της τ/κ κοινότητας στις εξαγγελίες Ερντογάν με τον Ερσίν Τατάρ, έδειξε πως στην τ/κ κοινότητα υπάρχουν κάποιοι που στέκονται απέναντι στον σουλτάνο με σοβαρό πολιτικό και προσωπικό κόστος.

Ο ΟΚΥπΥ

Τα στοιχεία που παρουσίασε η Οικονομική «Κ» της περασμένης Τετάρτης για τις επιδόσεις των δημοσίων νοσοκομείων, απ' ό,τι πληροφορούμαι δεν βρίσκουν σύμφωνους κάποιους εντός του ΟΚΥπΥ. Συγκεκριμένα λένε πως δεν ευσταθούν τα περί μικρού αριθμού περιστατικών ενδονοσοκομειακής φροντίδας, το τρίμηνο Ιουνίου - Ιουλίου - Αυγούστου σε σχέση με τα ιδιωτικά. Οι του ΟΚΥπΥ λένε πως οι αριθμοί περιστατικών είναι πλασματικοί, επειδή την επίμαχη περίοδο ο διαχειριστής των δημοσίων νοσοκομείων δεν υπέβαλε απαιτήσεις στον ΟΑΥ για τον λόγο ότι θα αποζημιωθεί από το Υπουργείο Υγείας. Τα λιγοστά περιστατικά που εμφανίζονται και αφορούν τα δημόσια νοσοκομεία υποβλήθηκαν, υποστηρίζουν από τον ΟΚΥπΥ, όχι για αποζημίωση αλλά για άσκηση στο πληροφορικό σύστημα. Τα δημόσια νοσηλευτήρια, παρόλο ότι, αντιμετωπίζουν και την πανδημία του κορωνοϊού, εντούτοις έχουν υψηλή πληρότητα και διενεργούν ικανοποιητικό αριθμό χειρουργικών επεμβάσεων, γεγονός που δείχνει ότι οι ασθενείς συνεχίζουν να τα εμπιστεύονται, λένε στον ΟΚΥπΥ. Από το στόμα τους και στου Θεού το αφτί.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Όσοι φιλελεύθεροι!

Ορθά ειπώθηκε στα διεθνή μέσα ενημέρωσης ότι η δίκη της Χρυσής Αυγής στην Αθήνα ήταν η σημαντικότερη μετά από αυτή της Νυρεμβέργης (1945-46) στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Το νεοναζιστικό κτήνος γεννήθηκε και θέριεψε μεσούσης της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, δημιούργησε παρακρατικές δομές και συνέβαλε αποφασιστικά στην ενδυνάμωση του πνεύματος της μισαλλοδοξίας και του ρατσισμού στην ελληνική κοινωνία. Η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτικών στοχαστών και αναλυτών θεωρεί ότι υπεύθυνη για το φασιστικό αυτό μόρφωμα ήταν η αστοχία των αγορών και η οικονομική κρίση που ακολούθησε. Ωστόσο, δεν ήταν οι αγορές οι αποκλειστικές υπαίτιες. Ορθότερα, η κρίση των αγορών υπήρξε το εξωτερικό πλαίσιο, το οποίο ενδυνάμωσε έναν παλαιό εχθρό της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, την αντιφιλελεύθερη ρητορική. Όπως η ρητορική αυτή γέννησε τους ολοκληρωτισμούς τη δεκαετία του 1940, έτσι γέννησε τον εθνικισμό και τον λαϊκισμό στην Ευρώπη της δεκαετίας του 2020. Το δίδαγμα όμως της νίκης του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα του 2020 είναι ότι, όταν η οποιαδήποτε κρίση αντιμετωπίζεται από τα κράτη εντός του πλαισίου της φιλελεύθερης δημοκρατίας, τότε το τέλος της κρίσης είναι θέμα χρόνου. Αντίθετα, όταν το κράτος, πιεζόμενο για εξωκοινοβουλευτικές λύσεις, ενδίδει στις αντιφιλελεύθερες σειρήνες, τότε η πολιτική εκτροπή είναι δεδομένη, όπως δεδομένη είναι και η ολική καταστροφή του έθνους.

Το δίδαγμα της νίκης του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα του 2020 είναι ότι, όταν η οποιαδήποτε κρίση αντιμετωπίζεται από τα κράτη εντός του πλαισίου της φιλελεύθερης δημοκρατίας, τότε το τέλος της κρίσης είναι θέμα χρόνου.

Η Ελλάδα ακολούθησε τις ακροδεξιές και ακροαριστερές σειρήνες για αλλαγή «καθεστώτος» στο δημοψήφισμα του Ιουλίου του 2015, που ζητούσε ξεκάθαρα από τους Έλληνες να πουν εάν θέλουν ή όχι να παραμείνουν εντός του φιλελεύθερου πλαισίου που έχει υιοθετήσει η Ένωση. Φάνηκε, όμως, ότι οι φιλελεύθερες θεσμικές αντιστάσεις του ελληνικού πολιτικού και δικαστικού συστήματος υπήρξαν ισχυρές και εδραιωμένες στις αρχές του κράτους δικαίου, ακόμη και την πιο σκοτεινή ώρα για τη Δημοκρατία, όταν στις εκλογές του Μαΐου του 2012 η ΧΑ αναδείχθηκε έκτο κόμμα, λαμβάνοντας περίπου 440 χιλιάδες ψήφους (6,97%) και πέτυχε για πρώτη φορά την είσοδό της στη Βουλή με 21 βουλευτές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει σε ανακοίνωσή του ο Ευάγγελος Βενιζέλος: «Χρειάστηκαν έξι χρόνια προκειμένου να διατυπώσει η Δικαιοσύνη τη θέση της σε πρώτο βαθμό. Χρειάστηκαν οκτώ χρόνια από το 2012 όταν ως πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ έθεσα το ζήτημα της θεσμικής απομόνωσης και αποβολής της Χρυσής Αυγής. Μεσολάβησε το τραγικό αλλά και καταλυτικό γεγονός της δολοφονίας Φύσσα. Η κυβέρνηση Σαμαρά – Βενιζέλου ανέλαβε τον Σεπτέμβριο του 2014 την πρωτοβουλία να συγκεντρώσει και να υποβάλει στην Εισαγγελία τα στοιχεία που θεμελίωσαν την κίνηση της ποινικής διαδικασίας» (08/10/2020). Η δικαστική καταδίκη της ΧΑ και των πρωτεργατών της είναι η νίκη της φιλελεύθερης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ενάντια στην αλαζονεία των δικτατόρων και αποτελεί την ίδια στιγμή δικαίωση και ενδυνάμωση του φιλελεύθερου πλαισίου λειτουργίας των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δικαστική καταδίκη της ΧΑ και πρωτεργατών της είναι η νίκη της φιλελεύθερης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ενάντια στην αλαζονεία των δικτατόρων.

Αντίθετα από την Ιταλία και τη Γερμανία του μεσοπολέμου, η Ελλάδα της κρίσης δεν ακολούθησε τη συμβουλή του Carl Schmitt, ο οποίος στην εισαγωγή της δεύτερης έκδοσης (1926) του έργου του «Η πνευματική και ιστορική κατάσταση του κοινοβουλευτισμού σήμερα» (1923) αναφέρει: «Σε σύγκριση με μια δημοκρατία που είναι άμεση, όχι μόνο από τεχνική άποψη αλλά και με τη ζωτική έννοια του όρου, το κοινοβούλιο εμφανίζεται ως ένας τεχνητός μηχανισμός που παράγεται από τη φιλελεύθερη λογική, ενώ οι δικτατορικές και καισαριστικές μέθοδοι μπορούν όχι μόνο να τύχουν της αποδοχής και του επαίνου του λαού αλλά και να αποτελέσουν μια άμεση έκφραση δημοκρατικής ουσίας και εξουσίας». Η μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο περίοδος στην Ευρώπη είδε το φιλελεύθερο ιδεώδες να εγκαταλείπεται στο όνομα της «επιτυχίας» των ολοκληρωτικών συστημάτων της Μόσχας, της Ρώμης και ακολούθως του Βερολίνου, και αυτό ήδη προ της κρίσης του 1929. Λέγεται ότι ο Ιταλός δικτάτορας Μπενίτο Μουσολίνι, από την άνοδό του στην εξουσία το 1922, είχε πάνω στο γραφείο του μια ράβδο χρυσού, την οποία επιδείκνυε με περηφάνια σε όλους τους προσκεκλημένους του λέγοντας: «Ιδού το πτώμα του φιλελευθερισμού!» Εκείνες τις μαύρες ώρες των ολοκληρωτισμών όμως αναγεννήθηκαν οι φιλελεύθερες αξίες που οδήγησαν στην ενωμένη Ευρώπη.

Αξίζει να θυμηθεί κανείς εδώ ότι το ευρωπαϊκό πλαίσιο αξιών δημιουργήθηκε από το όραμα και τη θέληση πνευματικών ταγών, οι οποίοι, σταθεροί στις φιλελεύθερες αξίες, συναντήθηκαν δύο φορές στο Παρίσι, την πρώτη στις 26-30 Αυγούστου 1938 για το Συνέδριο Walter Lippmann, όπου σχεδιάστηκε η φιλελεύθερη αντεπίθεση στο πνεύμα των ολοκληρωτισμών, και τη δεύτερη στις 13-14 Απριλίου του 1940 για το Συνέδριο Beveridge ή «Συνέδριο για την ομοσπονδιακή Ευρώπη». Για να κατανοήσει κανείς τις δραματικές συνθήκες υπό τις οποίες σχεδιάστηκε το φιλελεύθερο πλαίσιο λειτουργίας της μεταπολεμικής Ένωσης, αρκεί να σημειωθεί ότι στις 14 Ιουνίου του 1940 τα ναζιστικά στρατεύματα επρόκειτο να παρελάσουν θριαμβευτικά στο Παρίσι. Οι σύνεδροι εκπροσωπούσαν όλο το φάσμα του φιλελευθερισμού. Έτσι δίπλα στους εκπροσώπους της Αυστριακής Σχολής, τον Friedrich Hayek (Νόμπελ Οικονομίας 1974) και τον Ludwig von Mises, παρακάθονταν οι εμπνευστές της μετέπειτα συνταγματικής τάξης της μεταπολεμικής Γερμανίας, εκπρόσωποι της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, ο Wilhelm Röpke και ο Alexander Rüstow και σπουδαίοι Γάλλοι οικονομολόγοι όπως ο Jacques Rueff, μετέπειτα σύμβουλος του Ντε Γκολ και αρχιτέκτονας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, και ο Robert Marjolin, πρώτος γενικός γραμματέας, το 1948, του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (μετέπειτα ΟΟΣΑ). Ο οργανισμός είχε σκοπό τη διαχείριση του πλάνου Μάρσαλ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης. Όλοι αυτοί πλαισιώνονταν από κορυφαίους Ευρωπαίους φιλόσοφους όπως οι Raymond Aron, γραμματέας του πρώτου συνεδρίου, Michael Polanyi και Alfred Schutz. Στο δεύτερο συνέδριο για το μέλλον της Ένωσης, προστέθηκαν και Βρετανοί εκπρόσωποι του φιλελεύθερου σοσιαλισμού, ο λόρδος William Beveridge, πατέρας του βρετανικού συστήματος κοινωνικής ασφάλειας και υγείας, και η Barbara Wootton, μέλος του ευρωπαϊκού ομίλου του Λονδίνου και ένθερμη φεντεραλίστρια.

Η πίστη τους στον φιλελευθερισμό έθεσε πολλές δεκαετίες αργότερα το ευρωπαϊκό πολιτικό και οικονομικό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο τίμησε η απόφαση των Ελλήνων δικαστών, απηχώντας τη φωνή των ευρωπαϊκών λαών: Ποτέ ξανά!

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Εμείς τι κάνουμε;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Παρακολουθήσαμε το άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της Αμμοχώστου καθισμένοι στα σπίτια μας. Από τις τηλεοράσεις μας. Και με τα τάμπλετ ή τα κινητά μας σε ετοιμότητα. Για να αναρτήσουμε την οργή μας και να ποστάρουμε το αίσθημα αδικίας που μας «πνίγει». Χωρίς να μας περάσει από τον νου πως έπρεπε ήδη από την πρώτη στιγμή να είμαστε στους δρόμους. Έστω και με δύο μέτρα απόσταση ο ένας από τον άλλο. Έστω και με τις μάσκες στα πρόσωπα. Αλλά με τα μάτια μας ορθάνοιχτα. Σε αγρυπνία. Όχι, αυτό δεν μας πέρασε από το μυαλό. Έτσι κι αλλιώς τα ΜΜΕ μιλούσαν για τον πόνο των Αμμοχωστιανών. Και για την εκδήλωση διαμαρτυρίας που αυτοί ετοιμάζουν. Λες και η Αμμόχωστος αφορά μόνο τους Βαρωσιώτες.

Και εμείς οι υπόλοιποι «δικαιούμαστε» να μην ξεβολευτούμε από τους καναπέδες και τις οθόνες μας. Να μείνουμε εκεί και να παρακολουθούμε τα γεγονότα από απόσταση. Από αυτή την απόσταση που μας επιτρέπει να κατακρίνουμε τι έχει γίνει μέχρι τώρα, τι έπραξαν οι πολιτικές μας ηγεσίες και τι δεν έπραξαν κτλ. κτλ. Και στο ενδιάμεσο, όταν μας κουράσει αυτή η οργή και η επαναλαμβανόμενη «κριτική» (η οποία ωστόσο δεν μοιάζει να διακρίνεται από κάποια βελτίωση της κρίσης μας ή αναλογισμού της ευθύνης μας), να αλλάζουμε κανάλι ή να σκρολάρουμε σε άλλα γεγονότα προκειμένου να μη βαρυφορτώσουμε το μυαλό μας.

Να στρέφουμε την προσοχή μας στους χιλιάδες Έλληνες που πλημμύρισαν τους δρόμους της Αθήνας έξω από το Εφετείο για αγωνιστούν ενάντια στον φασισμό. Και να ταυτιστούμε από τη βολεμένη θέση του καναπέ μας, μαζί τους. Αναρτώντας και εμείς το αίσθημα δικαίωσης με ένα πάτημα του πλήκτρου. Και μετά ξανά στα «δικά» μας. Χωρίς στο ενδιάμεσο να μας προβληματίσουν καν οι εικόνες. Γιατί οι Έλληνες βγήκαν στους δρόμους κατά χιλιάδες και εμείς ακόμα και την ώρα που ανοίγει η Αμμόχωστος παραμένουμε κλεισμένοι στη βολή μας; Διερωτηθήκαμε; Το αντιληφθήκαμε;

Πώς αυτό που κάνουμε (χρόνια τώρα) είναι μια υποσυνείδητη (ή και συνειδητή) προσπάθεια να «κρατήσουμε τη βροχή έξω από τα τζάμια μας» ώστε να μην «αγκομαχήσουμε αυτή τη βροχή» (στίχοι του Κ. Μόντη). Πόσο φταίμε ο καθένας μας που έφτασαν τα πράγματα ώς εδώ, μπήκαμε στον κόπο να το σκεφτούμε; Μπήκαμε στον κόπο να αναλογιστούμε τι φταίει που το όραμα έπαψε να είναι συλλογικό;

Ακόμα και οι Τουρκοκύπριοι αντέδρασαν για την παρέμβαση του Ερντογάν. Εμείς; Τι ακριβώς κάνουμε; Ποιοι ακριβώς είμαστε πια; Γιατί δεν έχουμε συλλογική συνείδηση; Πόσο διχασμένοι έχουμε αφεθεί να είμαστε, έρμαια των κομματικών κατευθυντήριων γραμμών και των κατ' επίφαση πατριωτών; Αυτών που τώρα ούτε ένα λεωφορείο δεν κατέβασαν στη διαμαρτυρία για την Αμμόχωστο. Ούτε και κινητοποιήθηκαν για να πετύχουν αυτή τη συλλογικότητα. Γιατί προφανώς δεν τους συμφέρει. Τους συμφέρει περισσότερο να παραμένουμε διχασμένοι. Χρωματισμένοι. Με αποτέλεσμα να καταντήσουμε (και όχι ερήμην μας) αποχρωματισμένοι πολίτες. Γιατί; Πότε θα καταλάβουμε ότι αυτή η απροθυμία μας να «αγκομαχήσουμε την βροχή» είναι αποκλειστικά δική μας ευθύνη; Και μην με εννοήσετε με λάθος τρόπο. Γιατί δεν το εννοώ με την ερμηνεία των ψευδοπατριωτών που αρέσκονται να μοιράζουν πιστοποιητικά πατριωτισμού προκειμένου να το παίζουν ανένδοτοι εθνοσωτήρες. Όχι προφανώς και δεν εννοώ αυτό.

Εννοώ το ακριβώς αντίθετο. Δηλαδή την ανάγκη να ανακτήσουμε ο καθένας μας τον πατριωτισμό του με τη σωστή ερμηνεία του όρου και όχι με αυτήν που πιπιλούν οι δημαγωγοί εθνοσωτήρες, υπογράφοντας κάθε φορά τις χαμένες μας ευκαιρίες και διχάζοντας τις συνειδήσεις μας. Καταντώντας μας «να μην καταλαβαίνουμε πότε ακριβώς χρειαζόμαστε το φως και πότε ακριβώς το σκοτάδι. Και τα συγχύζουμε».

Διανύουμε την πιο κρίσιμη στιγμή του εθνικού μας προβλήματος. Γι' αυτό και οφείλουμε. Ναι, έχουμε χρέος, να κατακτήσουμε αυτή τη συνείδηση. Πώς «με τόση διάσπαση μέσα μας, με τόση αποκέντρωση και διαχωρισμούς, πώς να προσευχηθούμε σαν άνθρωποι;».

elenixenou11@gmail.com

EPA/VATICAN MEDIA

Ο Παλαιστίνιος Riyad al-Amla οδηγεί αυτοκίνητο που συναρμολόγησε μόνος του, από ανταλλακτικά οχημάτων που ακινητοποιήθηκαν ή καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού λόγω Covid19.

Εμείς οι άνθρωποι χωριζόμαστε...

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Αν κάθε φορά που κοιτάζετε στις οθόνες σας συνειδητοποιείτε ότι σαν να έχουν γίνει πάρα πολλές οι μικρές ή οι μεγάλες ομάδες ανθρώπων που με τα καμώματά τους σας εκνευρίζουν και σας κάνουν να θυμώνετε και να θέλετε να το πετάξετε το ρημάδι από το μπαλκόνι, πρώτον, δεν είστε μόνοι και, δεύτερον, έχετε μόλις αγγίξει το κατά τη γνώμη μου πιο ουσιαστικό και ενδιαφέρον φαινόμενο της εποχής μας και την πηγή πολλών από τα δεινά που ζούμε. Χωριζόμαστε. Σταδιακά, εμείς οι άνθρωποι, χωριζόμαστε. Οι κοινωνίες και οι κοινότητές μας κατακερματίζονται. Διαιρούμαστε σε όλο και πιο μικρούς θύλακες, όλο και πιο μικρές κοινωνικές ομάδες όλο και πιο λιγοστών ανθρώπων με κοινές αξίες, που βλέπουν τον κόσμο με παρόμοιο τρόπο. Οσο περνάει ο καιρός, οι άνθρωποι με τους οποίους διαφωνούμε σε βασικά και κρίσιμα πράγματα μοιάζει να αυξάνονται σε αριθμό. Οι άνθρωποι με τους οποίους συμφωνούμε στα βασικά, γίνονται όλο και πιο συγκεκριμένοι και λίγοι.

Τσακωνόμαστε και διαφωνούμε για τον Τραμπ, για τον κορωνοϊό, για τα σιντριβάνια και τους πεζόδρομους, για τον Ποινικό Κώδικα, για την κυβέρνηση, για την αντιπολίτευση, για τους μετανάστες, για την «πολιτική ορθότητα», για την εκκλησία, για το Pride, για την ΑΟΖ, για την Γκρέτα, για τις συντάξεις, για το Νομπέλ Λογοτεχνίας, για τα χριστουγεννιάτικα φωτάκια στους δρόμους και για το Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Εχουμε χαλύβδινη άποψη –ατσαλωμένη στην πυρά των social media– κι αταλάντευτο δίκιο –σφυρηλατημένο σε ανελαστικές online και offline κοινότητες–, για όλα. Συναντάμε παλιούς φίλους και διαπιστώνουμε ότι κάπου στην πορεία παρεξέκλιναν και έγιναν «ψεκασμένοι». Κόβουμε την καλημέρα σε συγγενείς, αδυνατούμε να βρισκόμαστε ακόμα και στο ίδιο δωμάτιο με συναδέλφους.

Δεν φταίμε εμείς. Δεν φταίνε ούτε οι άλλοι. Φταίει που οι ζωές μας έχουν αλλάξει δραματικά τα τελευταία 20 χρόνια. Το 2011 ο μέσος Αμερικανός κατανάλωνε πέντε φορές περισσότερη πληροφορία κάθε μέρα σε σχέση με τον μέσο Αμερικανό του 1986. Σήμερα ο μέσος άνθρωπος αφιερώνει κατά μέσον όρο 8 ώρες και 15 λεπτά από την ημέρα του στην κατανάλωση media –στις οθόνες και στο διάβασμα δηλαδή–, 76 λεπτά περισσότερο από ό,τι κατανάλωνε το 2011. Κι όλη αυτή την πληροφορία τη διαχειριζόμαστε με τον ίδιο εγκέφαλο που το είδος μας είχε και πριν από χιλιάδες χρόνια, όταν δεν υπήρχε γραφή κι οι άνθρωποι σ' όλη τους τη ζωή γνώριζαν μερικές δεκάδες άλλους. Οι συνέπειες είναι πολλές, κάποιες δραματικές: άγχος, αδυναμία συγκέντρωσης, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην επεξεργασία και την κατανόηση δεδομένων, θετικές και αρνητικές συνέπειες στην ικανότητα λήψης αποφάσεων αλλά κυρίως, κάτι άλλο: Γινόμαστε όλο και πιο περίπλοκοι. Ara: γινόμαστε όλο και πιο ασύμβατοι. Ara: χωριζόμαστε. Παλιά συνθέταμε μαζί αδρές πολιτικές, ιδεολογικές και πολιτισμικές ταυτότητες και τις υιοθετούσαμε μαζικά και φτιάχναμε ομάδες, ομοιόμορφα κι ομογενή πλήθη. Δεν το γράφω για καλό. Χάλια ήταν και τότε. Απλοϊκές εποχές, βίαιες, άγονες. Το φαινόμενο περιγράφω – και το φαινόμενο σήμερα είναι 20.000 άνθρωποι που συγκεντρώνονται σε ένα σημείο με αφορμή ένα θέμα που τους ενώνει και, εκεί, επιτόπου, συνειδητοποιούν ότι διαφωνούν μεταξύ τους σχεδόν σε όλα τα υπόλοιπα. Και πηγαίνουν στα σπίτια τους, ο καθένας χώρια, και σπεύδουν στις οθόνες για να επισημάνουν τις ευθύνες όλων των άλλων στη δημιουργία του προβλήματος εναντίον του οποίου πήγαν όλοι μαζί να διαδηλώσουν.

Οι συνέπειες αυτού του φαινομένου είναι το ένα από τα δύο βασικά ερωτήματα που προκύπτουν, κατά τη γνώμη μου. Τι είδους πολιτικό σύστημα μπορεί να εκπροσωπήσει δημοκρατικά έναν κατακερματισμό χιλιάδων –ή και εκατομμυρίων– μικροϊδεολογιών σε μια κοινωνία; Πώς είναι δυνατό να επιτυγχάνονται οι απαραίτητοι συμβιβασμοί για να λειτουργήσει η κοινωνία, πού να βρεθεί ένας επαρκής κοινός παρονομαστής για να μη συνθλιβεί και καταρρεύσει στην πόλωση, τη βία ή τον εμφύλιο;

Και το άλλο βασικό ερώτημα; Η κατάληξη. Αυτός ο κατακερματισμός, θα έλεγε κάποιος, δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Συμβαίνει σταδιακά από την ανακάλυψη της τυπογραφίας κι ύστερα. Περάσαμε από το στάδιο του είδους στο στάδιο των «φυλών», στο στάδιο των εθνών, στο στάδιο των ιδεολογιών, στο στάδιο των ομάδων και των μικροκοινοτήτων, κι από εκεί πού θα πάμε; Στο στάδιο των μικροομάδων; Της παρέας; Μέχρι να φτάσουμε πού; Στο στάδιο του ατόμου; Και μετά; Τι γίνεται όταν διχοτομείς το άτομο;

Εκρηξη.

Αμμόχωστος

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Τον Νοέμβριο του 1978 η Αμμόχωστος ήταν ακόμη σε σχετικά καλή κατάσταση. Τα κτήρια ήταν όρθια και οι δρόμοι ανοικτοί. Κάθε βράδυ η πόλη φωτιζόταν. Οι υποδομές λειτουργούσαν. Ο χρόνος δεν την είχε μετατρέψει στη μάζα των ερειπίων που είναι σήμερα. Στην κατεχόμενη περιοχή δεν υπήρχαν ακόμη οι Τούρκοι έποικοι που έχουν αλλοιώσει τον δημογραφικό χαρακτήρα του νησιού, ούτε και είχαν πραγματοποιηθεί οι μεγάλες αναπτύξεις που έχουν διαφοροποιήσει τα δεδομένα επί του εδάφους.

Επίσης, υπήρχε ακόμη έντονη πίεση στην Τουρκία. Συγκεκριμένα, από το φθινόπωρο του 1974 βρισκόταν σε εφαρμογή ένα αυστηρό εμπάργκο πώλησης όπλων που είχε επιβάλει το αμερικανικό Κογκρέσο. Η επιβολή του εμπάργκο έγινε παρά τις ενστάσεις της διακυβέρνησης Τζέραλντ Φορντ που ανησυχούσε ότι αυτό θα μπορούσε να στρέψει την Τουρκία προς άλλες κατευθύνσεις. Πράγματι, η τουρκική ηγεσία προχώρησε εκείνη την περίοδο σε ανοίγματα προς την πρόθυμη Σοβιετική Ένωση, γεγονός που επέτεινε ακόμη περισσότερο τις ανησυχίες της Ουάσιγκτον. Το εμπάργκο μετά από τέσσερα χρόνια τερματίστηκε, αλλά η άρση του διασυνδέθηκε με μια νέα καθοριστική πρωτοβουλία που ανέλαβε η αμερικανική κυβέρνηση, με το γνωστό Άγγλο-αμερικανο-καναδικού Σχέδιο για την επίλυση του Κυπριακού, που κατατέθηκε τον Νοέμβριο του 1978.

Με βάση το Σχέδιο, τα μέρη θα αναλάμβαναν δέσμευση να διαπραγματευτούν για μια συνολική διευθέτηση του Κυπριακού, μέσω της δημιουργίας ενός ομοσπονδιακού κράτους. Οι βασικές ελευθερίες θα ήταν διασφαλισμένες και η τουρκοκυπριακή πλευρά θα έπρεπε να προβεί σε «σημαντικές εδαφικές αναπροσαρμογές προς όφελος τη ελληνοκυπριακής πλευράς». Η πιο σημαντική πρόνοια, όμως, ήταν αυτή που αφορούσε στην Αμμόχωστο. Και μάλιστα όχι μόνο την περίκλειστη πόλη αλλά ολόκληρη την έκταση ανατολικά του Αγίου Νικολάου και νότια του παλιού δρόμου Λευκωσίας-Αμμοχώστου, η οποία θα επιστρεφόταν αμέσως στους νόμιμους κατοίκους για επανεγκατάσταση, χωρίς κανένα αριθμητικό περιορισμό. Αρχικά, μέχρι τη συνολική διευθέτηση, αυτό θα γινόταν κάτω από τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών αλλά με εφαρμογή των νόμων και κανονισμών της Δημοκρατίας. Ουσιαστικά η Αμμόχωστος θα ήταν ελεύθερη με μόνη προϋπόθεση την έναρξη διαπραγματεύσεων.

Τόσο η Τουρκία όσο και ο αδιάλλακτος Τουρκοκύπριος ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς πιέζονταν να αποδεχθούν το Σχέδιο. Από τη δύσκολη θέση στην οποία είχε βρεθεί η Τουρκία διέξοδο έδωσε η δική μας πλευρά και συγκεκριμένα η απόρριψη του Σχεδίου από το ΑΚΕΛ. Όπως αποκάλυψαν αργότερα ηγετικά στελέχη του ΑΚΕΛ, όπως οι Ανδρέας Φάντης, Παύλος Δίγκλης και Μιχάλης Παπαπέτρου, η αρχική στάση του ΑΚΕΛ ήταν πολύ θετική για το Σχέδιο, το οποίο «θα οδηγούσε επιτέλους το Κυπριακό στη λύση του». Λίγες μέρες αργότερα, όμως, ο πρέσβης της Σοβιετικής Ένωσης Σεργκέι Αστάβιν κάλεσε την ηγεσία του ΑΚΕΛ και έδωσε γραμμή απόρριψης, παρουσιάζοντας το Σχέδιο ως παρέμβαση του ΝΑΤΟ. Η θέση του ΑΚΕΛ αμέσως άλλαξε. Όπως δήλωσε ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Εζεκίας Παπαϊωάννου, «απορρίπτουμε οποιαδήποτε συζήτηση πάνω στο πλαίσιο για λύση του Κυπριακού που υποβλήθηκε από τις ΗΠΑ, τη Βρετανία και τον Καναδά, ή από οποιαδήποτε άλλη χώρα, γιατί αυτή είναι επέμβαση στα εσωτερικά μας». Ακολούθησε η απόρριψη του Σχεδίου από τον πρόεδρο Κυπριανού.

Η Άγκυρα ξεγλίστρησε και το εμπάργκο ποτέ δεν επανήλθε. Συνεχίσαμε έτσι ανεμπόδιστα στις γραμμές του «μακροχρόνιου αγώνα» και στις καταγγελίες ενάντια στους «αμερικανικούς και νατοϊκούς δάκτυλους». Χρόνια αργότερα, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., που ήταν αποτέλεσμα των μεθοδικών χειρισμών του Γλαύκου Κληρίδη και της αποφασιστικής στήριξης της Ελλάδας, άνοιξε άλλο ένα παράθυρο επίλυσης του Κυπριακού. Δυστυχώς, ούτε και αυτό αξιοποιήθηκε σωστά. Έτσι, με τα χρόνια, ο στόχος της Τουρκίας για εδραίωση των κατοχικών δεδομένων έγινε πραγματικότητα. Σήμερα κλαίμε για την Αμμόχωστο. Κάποιοι ίσως θα έπρεπε να κάνουν την αυτοκριτική τους. Αντί αυτού, ζητούν εξηγήσεις από τον Νίκο Αναστασιάδη, γιατί δεν κατάφερε να λύσει το Κυπριακό με τον Ερντογάν, τον αυταρχικό και επικίνδυνο ισλαμιστή ηγέτη της σημερινής Τουρκίας.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Μπαμπέσηδες Τουρκαλλάδες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Τι είχαμε, τι χάσαμε στην Αμμόχωστο, ήταν η απλή απορία νεαρού, ο οποίος παρακολουθούσε τις οργισμένες αντιδράσεις παππούδων με άσπρα μαλλιά, οι οποίοι πριν από 46 χρόνια, πολέμησαν και τραυματίστηκαν για τα χώματα τα ιερά. Ο «άκαπνος» νέος απολάμβανε τον κρύο καφέ του, αντάλλαζε συνεχώς μηνύματα στο κινητό με τη φιλενάδα του και κατά διαστήματα σήκωνε το κεφάλι για να ρίξει «σπόντες» στους αγαπημένους του παππούδες, οι οποίοι συχνά πυκνά τον πείραζαν για τα νεανικά του κατορθώματα. Η κουβέντα στον καφενέ άρχισε από την εκκένωση της πόλης το 1974 από την Εθνική Φρουρά και τους Αμμοχωστιανούς και για τα εγκληματικά ανακοινωθέντα του χουντικού τότε ΓΕΕΦ, διά του ΡΙΚ, τα οποία στοίχησαν ανθρώπινες ζωές. Η κουβέντα μετατράπηκε σε καβγά, όταν ήρθαν στο προσκήνιο οι χαμένες ευκαιρίες για επιστροφή της πόλης, η περίφημη θεωρία περί της αμμοχωστοποίησης του Κυπριακού, τα σπουδαία «κενά» ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αποφάσεις του μακαρίτη Σπύρου Κυπριανού, με το αγγλο-αμερικανο-καναδικό σχέδιο το 1978 και του μακαρίτη Τάσσου Παπαδόπουλου με το Σχέδιο Ανάν το 2004. Μετά την εκτόνωση στο κυπριακό αλαλούμ, ο καβγάς πήρε άλλες διαστάσεις, για το ποιος θα πληρώσει τους καφέδες. Εξαιρέθηκαν οι νεαροί και ανέλαβε ο χουβαρντάς της παρέας και έτσι όλοι έφυγαν ευτυχισμένοι από τον καφενέ.

Οι μπαμπέσηδες Τουρκαλλάδες έχουν τον στρατό, έχουν τη δύναμη, παίζουν στο γήπεδό τους και κάνουν ό,τι θέλουν, ό,τι και να λένε τα ψηφίσματα και οι συμφωνίες των ηγετών. Ανοίγουν την περίκλειστη πόλη και φαίνεται ότι πλέον δεν χρειάζονται το ισχυρό διαπραγματευτικό τους χαρτί, τον μπαμπούλα του εποικισμού των Βαρωσίων, τον οποίο πρόβαλλαν κάθε φορά που πήγαινε κάτι στραβά στις διαπραγματεύσεις. Το παιχνίδι παίζεται πλέον σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο, είναι πολύ «χοντρό» και φαίνεται

Οι πρόσφυγες, οι οποίοι γεννήθηκαν στα Κατεχόμενα, πεθαίνουν ο ένας μετά τον άλλο και ο χρόνος έρχεται να λύσει τον γόρδιο δεσμό του Κυπριακού και να διαλύσει τα κούφια λόγια τα μεγάλα πγετών και πγετίσκων.

ότι χάνεται και η αξία μιας πόλης φάντασμα. Ο ιστορικός κανόνας λέει, ότι την ιστορία τη γράφουν οι νικητές, το δίκιο ανήκει στους ισχυρούς και οι αυτοκρατορίες και τα κράτη διαλύονται εκ των έσω, όταν δεν μπορούν να θρέψουν τους υπηκόους τους. Χάσαμε τον πόλεμο το 1974, ό,τι και να λέμε για προδοσίες και το μόνο που φαίνεται ότι υλοποιείται εδώ και 46 χρόνια, είναι τα λόγια του μακαρίτη Ραούφ Ντενκτάς, ότι το Κυπριακό θα λυθεί όταν περάσουν τρεις γενιές. Οι πρόσφυγες, οι οποίοι γεννήθηκαν στα Κατεχόμενα, πεθαίνουν ο ένας μετά τον άλλο και ο χρόνος έρχεται να λύσει τον γόρδιο δεσμό του Κυπριακού και να διαλύσει τα κούφια λόγια τα μεγάλα πγετών και πγετίσκων. Εξάλλου όπως λένε και κοινωνιολόγοι, πατρίδα είναι ο τόπος, όπου ο άνθρωπος έζησε τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής του.

Το τελευταίο επεισόδιο στο σίριαλ της Αμμοχώστου γράφηκε τον Μάιο του 2014, έφθασε στην Κύπρο, ο τότε αντιπρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών και σημερινός υποψήφιος για την προεδρία της Αμερικής, Τζο Μπάιντεν. Οι πληροφορίες έλεγαν ότι είχε συμφωνήσει με την Άγκυρα να προβεί σε ανακοίνωση για την παραχώρηση της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου στα Ηνωμένα Έθνη, ώστε να μπορέσουν να επιστρέψουν οι νόμιμοι ιδιοκτήτες τους. Ωστόσο, την τελευταία στιγμή, λέγεται, άλλαξε γνώμη η Τουρκία και ακολούθησαν τα τραγελαφικά, με τον τότε ηγέτη των Τουρκοκυπρίων Ντερβίς Έρογλου να αφήνει τον Μπάιντεν να περιμένει στο αυτοκίνητο για αρκετά λεπτά, έξω από την κλειστή πόρτα της λεγόμενης προεδρικής κατοικίας στην κατεχόμενη Λευκωσία. Τότε θεωρήθηκε μεγάλη προσβολή, αλλά δεν ίδρωσε κανενός το αφτί.

Στο ίδιο έργο θεατές και σήμερα, οι πάντα ευκολόπιστοι και πάντα εξαπατημένοι πρόσφυγες, οι οποίοι φεύγουν από τον μάταιο τούτο κόσμο, με τον καημό της επιστροφής, στα σπίτια που γεννήθηκαν. Οι συσκέψεις και οι υποσχέσεις των ταγών της Κύπρου και όλη της οικουμένης, για κυρώσεις και τιμωρίες των κατακτητών, δεν φαίνεται να πείθουν πλέον κανένα νουνεχή. «Κούφια λόγια και αναβολές». Το μόνο το οποίο έμεινε για να ελπίζει κάποιος και να μην καταρρακωθεί ψυχολογικά και σωματικά, είναι οι προφητείες και η βεβαιότητα της θείας δίκης, έστω και αν δεν έχουν χρονοδιαγράμματα. Όπως λέει και ο αλάθητος λαός εμπειρικά: «Το μόνο σίγουρο είναι ότι όλα εδώ πληρώνονται».

kaparispan@yahoo.gr

Οι ακραίοι κάθε πλευράς έχουν το πάνω χέρι

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο κανιβαλισμός, η ανθρωποφαγία, έχει πάει σε άλλη κλίμακα στον χώρο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ανησυχούσαμε πριν από δέκα χρόνια για το μίσος, τον διχασμό, την πρωτοφανή και συστηματική δολοφονία χαρακτήρων. Πού να ξέραμε... Σήμερα δεν τη γλιτώνει κανείς, νεκρός ή ζωντανός, αθώος ή ένοχος. Η κρεατομηχανή δεν

Δικονομικά και θεσμικά μπορεί να τελειώσαμε στα μέρη μας με τη Χρυσή Αυγή, αλλά ο «χρυσαυγιτισμός» ζει και βασιλεύει στον δημόσιο διάλογο.

έχει ιδεολογία, ούτε φραγμούς: ό,τι μπαίνει βγαίνει αποδομημένο με άγριο τρόπο. Τώρα το νιώθουν και όσοι την τάιζαν αχόρταγα τα προηγούμενα χρόνια. Οι ακραίοι κάθε πλευράς έχουν το πάνω χέρι. Φωνάζουν περισσότερο, ουρλιάζουν όταν χρειάζεται, βρίζουν, λοιδορούν χωρίς έλεος. Κάθε λογικός άνθρωπος νιώθει ένα μείγμα δέους και απδίας μπροστά στο θέαμα του σύγχρονου Κολοσσαίου. Κάποιοι μπαίνουν στο καβούκι τους και απλά παρατηρούν σιωπηλοί όσα γίνονται. Αλλοι πάλι παρασύρονται, δυστυχώς, από το όποιο ρεύμα κυριαρχεί και υιοθετούν παλαβές θεωρίες και απόψεις.

Αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι ο θυμός. Συγκρατημένοι άνθρωποι διατυπώνουν τις απόψεις τους με οργή, όποιο και αν είναι το θέμα. Είναι ασφαλώς πιο εύκολο να καθίσεις μπροστά σε μια οθόνη και να βρίζεις κάποιον, από το να τον έχεις απέναντι και να μιλάς μαζί του. Ο τσακωμός στο παλιό καφενείο ήταν ενίοτε βίαιος, αλλά υπήρχε ένα δίχτυ συνοχής που δεν άφνε τα πράγματα να ξεφύγουν.

Αναρωτιόμαστε γιατί ένα ολόκληρο Δημοκρατικό Κόμμα δεν μπόρεσε να βρει έναν πιο δυναμικό, νέο υποψήφιο να σταθεί απέναντι στον Τραμπ. Η υποψηφιότητα για την αμερικανική προεδρία είναι από μόνη της μια πολύ δύσκολη υπόθεση, απαιτεί ασύλληπτες αντοχές. Ο όποιος πολιτικός καλείται να σταθεί ουσιαστικά «γυμνός» πάνω στην παγκόσμια σκηνή, με όλα τα φώτα πάνω του. Το 2020 είναι όμως διαφορετικό. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν συνθήκες πόλωσης και ασυγκράτητου μίσους. Οταν ένας κανονικός άνθρωπος σκέπτεται ότι θα έχει απέναντί του έναν Τραμπ, που δεν έχει απολύτως κανένα όριο στη χυδαιότητα και στη βιαιότητα των επιθέσεών του, προφανώς το συζητάει με την οικογένειά του και καταλήγει στο συμπέρασμα «άσ' το καλύτερα».

Ο αντίλογος είναι πως δεν φταίει η τεχνολογία. Οι αισιόδοξοι προβλέπουν ότι περνάμε έναν πολύ κακό κύκλο και πως θα υπάρξει αυτοδιόρθωση. Τι κύκλο, όμως, και με τι κόστος... Η ζημιά που γίνεται στη συνοχή της κοινωνίας είναι τεράστια. Και για να γυρίσουμε στα του τόπου μας, ένας γύρος στον κόσμο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα σας δείξει ότι δικονομικά και θεσμικά μπορεί να τελειώσαμε στα μέρη μας με τη Χρυσή Αυγή, αλλά ο «χρυσαυγιτισμός» ζει και βασιλεύει στον δημόσιο διάλογο.

Η πτώση της αυλαίας

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Στις εκλογές της 2ας Μαΐου 2012 πιστοποιήθηκε η πλήρης απορρύθμιση του ελληνικού πολιτικού συστήματος. Η Ν.Δ. εξασφάλισε κάτι λιγότερο από 19%, το ΠΑΣΟΚ κάτι περισσότερο από 13%. Το σύστημα της μεταπολιτεύσεως εθρυμματίσθη, διότι ανεύθυνες πολιτικές δεκαετιών οδήγησαν τη χώρα στη χρεοκοπία.

Ετσι εισήλθε στη Βουλή με ποσοστό 7% η Χρυσή Αυγή, πολιτικός σχηματισμός που η Δικαιοσύνη απεφάνθη πως πρόκειται για εγ-

Η Χρυσή Αυγή υπήρξε το σύμπτωμα της διαταράξεως του συστήματος της μεταπολιτεύσεως. Βίαιο, απεχθές, αλλά σύμπτωμα.

κληματική οργάνωση, ναζιστικής ιδεολογίας.

Πολιτικές τερατογενέσεις υπάρχουν πάντα στην ιστορία των εθνών και φυσικά προκύπτουν όχι διότι εξαίφνης αναδύονται ως πολιτικά μεγέθη, αλλά λόγω αποδιοργανώσεως του όποιου έως τότε συστήματος εξουσίας.

Τα λούμπεν στοιχεία που ηγούντο της Χρυσής Αυγής δεν ήταν δυνατόν να ενεργήσουν παρά μόνον καθ' ον τρόπο έδρασαν στο Κοινοβούλιο και στην κοινωνία. Η «δυναμική» τους, που εκφραζόταν με πράξεις βίας –και με δολοφονίες από την πλευρά μελών της οργανώσεως–, εξαντλήθηκε.

Πολιτικώς η Χρυσή Αυγή είχε εκτίσει τις ημέρες του πολιτικού της βίου όταν απέτυχε να εισέλθει στη Βουλή στις τελευταίες εκλογές.

Αλλά υπάρχει και κάτι άλλο, πέραν των όσων της καταμαρτυρούν, δικαίως, το σύνολο των πολιτικών κομμάτων και η Δικαιοσύνη. Και αυτό δεν είναι άλλο από το γεγονός ότι ευτέλισε τις αντιλήψεις περί πατριωτισμού και έθνους, τις οποίες υποτίθεται ήθελε να υπερασπισθεί. Στην ουσία η Χρυσή Αυγή κατέστησε αποδεκτές τις «εκσυγχρονιστικές» πολιτικές που είχε στόχο να συντρίψει.

Η Χρυσή Αυγή υπήρξε το σύμπτωμα της διαταράξεως του συστήματος της μεταπολιτεύσεως. Βίαιο, απεχθές, αλλά σύμπτωμα. Τα όσα ακούστηκαν αυτές τις ημέρες για το «αυγό του φιδιού», που υπάρχει κίνδυνος να εκκολαφθεί εκ νέου, είναι απλώς μια επωδός της Αριστεράς.

Ηδη από τις εκλογές του Ιουνίου του 2012, η Ν.Δ. επανέκαμψε και ανέδειξε δύο πρωθυπουργούς –τους κ. Αντώνη Σαμαρά και Κυριάκο Μητσοτάκη. Παράλληλα, ο ΣΥΡΙΖΑ υπό τον κ. Αλέξη Τσίπρα –που απορροφώντας τους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ εκτινάχθηκε στην εξουσία τον Ιανουάριο του 2015–, έπειτα από ένα εξάμηνο αντιπαραγωγικών «επαναστατικών ασκήσεων», εναρμονίστηκε πλήρως με την ευρωπαϊκή τάξη πραγμάτων.

Το πολιτικό σύστημα ξαναβρήκε την ισορροπία του σε συντομότατο διάστημα έπειτα από τη χρεοκοπία της χώρας, εάν ληφθεί υπ' όψιν το μέγεθος της οικονομικής καταστροφής και της κοινωνικής αποδιοργανώσεως.

Η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες της Ευρώπης όπου η συντριπτική πλειοψηφία στηρίζει σε τεράστιο ποσοστό την ενσωμάτωσή της στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ, με εξαίρεση μόνον το ΚΚΕ.

Τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά εάν αντί της Χρυσής Αυγής, με τον κτηνώδη πρωτογονισμό που τη διέκρινε, αναδεικνυόταν κόμμα ευρωσκεπτικιστικό και συντηρητικό. Το σύμπτωμα –όσο απεχθές και νοσηρό– μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη συνεργασία όλων. Αυτό άλλωστε και έγινε, τελικώς.

Χαραμάδα φωτός στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Ενώ ο Ερντογάν κλιμακώνει την επιθετική εξωτερική πολιτική του, η πορεία της τουρκικής οικονομίας δείχνει ότι κάποια στιγμή η Αγκυρα θα αναγκαστεί να ζητήσει στήριξη από το εξωτερικό. Τα ποσά που θα χρειαστούν μπορούν να έρθουν μόνο από την Ευρωπαϊκή Ενωση, τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Κίνα. Επειδή η Κίνα δεν συνηθίζει να προσφέρει τέτοια βοήθεια, το πιθανότερο είναι να κληθούν η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ να αποτρέψουν την κατάρρευση της τουρκικής οικονομίας και να επιχειρήσουν να «επαναφέρουν» τη χώρα στη «δυτική» πορεία της. Το ενδεχόμενο αυτό μπορεί να μας φανεί ως επιβράβευση για την απαράδεκτη συμπεριφορά του Ερντογάν, είναι, όμως, πιθανό να προσφέρει μια διέξοδο στις σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα και την Κύπρο. Το τελευταίο διάστημα, η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ έδειξαν με σαφέστατο τρόπο ότι στηρίζουν την Ελλάδα εναντίον της προκλητικής τουρκικής συμπεριφοράς. Η τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που δόθηκε στη δημοσιότητα την Τρίτη, το επιβεβαιώνει, μιλώντας για «προκλητικές» και «μονομερείς» κινήσεις εναντίον της Ελλάδας και «παράνομες» δραστηριότητες στην κυπριακή ΑΟΖ. Η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ, λοιπόν, στηρίζουν την Ελλάδα και την Κύπρο και θέτουν όρια στη συμπεριφορά της Τουρκίας· την ίδια ώρα, ενώ απειλούν την Αγκυρα με κυρώσεις είναι σαφές ότι δεν θα ήθελαν να φθάσουν στο σημείο να τις εφαρμόσουν. Η συγκυρία αυτή ευνοεί την Ελλάδα και την Κύπρο. Ομως, θέτει τις ηγεσίες και των δύο χωρών προ δύσκολων αποφάσεων – αν είναι να αξιοποιήσουν την ευκαιρία.

Η πολυπραγμοσύνη του Ερντογάν οδηγεί τη χώρα του σε αδιέξοδο. Η κοινή γνώμη στην Ε.Ε. ανησυχεί με αυτή τη συμπεριφορά και θα είναι δύσκολο για την Ενωση να προσφέρει ουσιαστική στήριξη στην Τουρκία χωρίς να προκληθούν ισχυρές αντιδράσεις. Εντός Τουρκίας, οι πολίτες είναι διχασμένοι μεταξύ όσων πιστεύουν ότι ο τρόπος που ασκείται η εξωτερική πολιτική είναι κατάλληλος «για να λύνει προβλήματα και να ξεπερνάει κρίσεις», καθώς το 46% συμφωνεί με αυτή την πολιτική και το 45% διαφωνεί, σύμφωνα με έρευνα της εταιρείας Metropoll τον Σεπτέμβριο. Τούρκοι αναλυτές, επίσης, σημειώνουν ότι το ποσοστό των πολιτών που θέλει την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. είναι στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων χρόνων. Αργά ή γρήγορα, ο Ερντογάν θα αναγκαστεί να κάνει άλλη μια από τις ανατροπές που τον χαρακτηρίζουν και να συμφωνήσει με την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ για αναθέρμανση των σχέσεων. Μεταξύ των ανταλλαγμάτων θα είναι και αλλαγή συμπεριφοράς προς την Ελλάδα και την Κύπρο. Η βοήθεια προς την Τουρκία μπορεί να λάβει έμμεση μορφή, όπως περισσότερα χρήματα για την διαχείριση μεταναστών και προσφύγων, για την ομαλή μετάβαση σε ήπιες μορφές ενέργειας, κ.ά., σύμφωνα με έγκυρους παρατηρητές. Οσο δυσκολοχώνευτη και να φαίνεται αυτή η προοπτική για τον Ερντογάν, τόσο αναπόφευκτη είναι. Με την τακτική των τελευταίων ετών, άνοιξε περισσότερα μέτωπα απ' όσα μπορεί να διαχειριστεί. Τα ισχυρότερα στηρίγματά του είναι ο απρόβλεπτος Ντόναλντ Τραμπ και το Κατάρ. Θα γνωρίζει, ασφαλώς, ότι το Κατάρ εξαρτάται από τη στήριξη των ΗΠΑ και ότι η Ουάσιγκτον μπορεί να επηρεάσει την Ντόχα ώστε να αλλάξει τη σχέση της με την Αγκυρα. Η σχέση Ερντογάν - Πούτιν ήταν και παραμένει ευκαιριακή και ευάλωτη σε όποια εξέλιξη στη Συρία, τη Λιβύη και τον Καύκασο. Ο Ερντογάν δεν θέλει να στραφεί στο ΔΝΤ για βοήθεια. Οπότε δεν του μένει άλλη επιλογή από το να αναδιπλωθεί, έστω προσωρινά, για να κερδίσει ό,τι μπορεί και να αποφύγει τα χειρότερα.

Οποια υποχώρηση του Ερντογάν δεν αποκλείει κι άλλη επιθετικότητα, όπως είδαμε με το άνοιγμα μέρους των Βαρωσίων σε παράβαση ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αντίστοιχα, η επιθετικότητα δεν αποκλείει υποχωρήσεις. Το ζητούμενο τώρα είναι η Αθήνα και η Λευκωσία να αξιοποιήσουν το γεγονός ότι οι διαφορές τους με την Αγκυρα μετατρέπονται σταθερά σε διαφορές Ε.Ε.-Τουρκίας, και να εξασφαλίσουν όσα μπορούν μέσα στη διαπραγμάτευση που θα ακολουθήσει. Το δούναι και λαβείν θα προκαλέσει αντιδράσεις και πολιτικό κόστος. Η συγκυρία, όμως, επιτρέπει αισιοδοξία ότι σήμερα έχουμε τη στήριξη για να πετύχουμε δίκαιες λύσεις σε ζητήματα που παραμένουν σε επικίνδυνη εκκρεμότητα για δεκαετίες.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ, imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Δεν είναι, ετοιμάζονται να γίνουν πολίτες

Εύγλωττη φωτογραφία: Καμιά τριανταριά εφηβάκια, μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου, κάθονται αποκαμωμένα στα σκαλοπάτια, μπροστά από την κλειδωμένη, με αλυσίδα και λουκέτο, εξώθυρα του σχολειού τους. Δίπλα σε κάθε απαυδησμένο παιδί, ακουμπισμένη μια μικρή, με ξύλινη λαβή, κόκκινη σημαία. Οχι χειροποίητη. Σαφέστατα και αυτονόητα, τις ομοιόμορφες κόκκινες σημαίες τις έχει μοιράσει στα παιδιά «το κόμμα». Σε μια πολιτεία, που ο μέσος όρος της κατά κεφαλήν καλλιέργειας θα ξεπερνούσε ευδιάκριτα τον κρετινισμό, το ίδιο βράδυ η αστυνομία θα είχε εντοπίσει, με βεβαιότητα, ποιο κόμμα ή ποιο γκρουπούσκουλο είχε μοιράσει τις σημαίες στα εφηβάκια. Το ίδιο βράδυ, ο αρμόδιος εισαγγελέας θα είχε απαγορεύσει τη λειτουργία του συγκεκριμένου κόμματος και θα είχε μηνύσει τους αυτουργούς της διανομής.

Μια κοινωνία που μάχεται τον κρετινισμό τόσο όσο και τη διαφθορά, απαγορεύει σε κάθε επαγγελματία πολιτικάντη, όπως και στον οποιοδήποτε πρεζάκια ή προαγωγό, να κάνει καριέρα (ή να βγάζει λεφτά) ασελγώντας στις ψυχές εφήβων. Γιατί είναι ασέλγεια η πολιτική; Διότι ο μαθητής του σχολείου δεν είναι ακόμα πολίτης, στο σχολειό ετοιμάζεται γι' αυτή την τιμή και την ευθύνη. Πολίτης ψηφοφόρος να γίνει, υπεύθυνος για τις επιλογές του, με κριτική σκέψη και αρχές δημοκρατίας, όχι θύμα εντυπωσιασμού της αγοράς. Οποιο κόμμα (ή απόπειρα κόμματος) υπονομεύει αυτή την προϋπόθεση της δημοκρατίας, παραπέμπεται

Σχολειό υποταγμένο σε συμφέροντα κομμάτων εξωραΐζει τον κρετινισμό.

στον εισαγγελέα ως απατεώνας. Δεν είναι μάταιο ούτε παράλογο ούτε αυταρχικό να απαιτούμε να προστατεύεται από τον εισαγγελέα και την αστυνομία η λειτουργία της δημοκρατίας. Αν πιστεύουμε ότι η δημοκρατία είναι κατόρθωμα, όχι πεδίο ανεξέλεγκτης και ατιμώρητης αυθαιρεσίας, τότε το μη κατόρθωμα (η πλαστογράφηση του πολιτεύματος, η καπηλεία του) είναι κοινωνικό έγκλημα. Αυτή η στοιχειώδης λογική παραβιάζεται βάναυσα στη χώρα μας, καθημερινά, πολλές δεκαετίες τώρα, χωρίς την παραμικρή κοινωνική αντίδραση, διαμαρτυρία, ποινική συνέπεια.

Η επίσημα κατεστημένη ολοκληρωτική κυριαρχία των «κομματικών νεολαιών» στα πανεπιστήμια, είναι παγιωμένο πια στίγμα ντροπής, που όσο γίνεται ανεκτό, κάθε άλλος εκπαιδευτικός πρωτογονισμός μοιάζει ασήμαντη λεπτομέρεια. Ποιος να παλέψει για αξιοκρατία, για «ελευθερία διακίνησης ιδεών», για επιστημονική αμεροληψία, για εκλογική εντιμότητα στη στελέχωση των ανώτατων παιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων, για στοιχειώδη σοβαρότητα κρατικών βραβείων και διακρίσεων, όταν ο κομματικός κρετινισμός είναι επισήμως ανεκτός να διαφεντεύει τα πανεπιστήμια και τα σχολειά;

Η εύγλωττη φωτογραφία, με την οποία ξεκινήσαμε (τα άγουρα παιδιά, με τις ίδιες όλα κομματικές σημαιούλες, να βεβαιώνουν τον ευνουχισμό σκέψης, κρίσης, φαντασίας τους στην πρώιμη κιόλας εφηβεία) είναι εικόνα ιστορικού τέλους μιας κοινωνίας που έχει παθητικά αυτεγκαταλειφθεί στην παρακμή της. Τα παιδιά με τις σημαιούλες αναμηρυκάζουν υπαγορευμένες αφελέστατες κοινοτοπίες σαν δήθεν αιτήματα, που αν δεν ικανοποιηθούν, δεν θα ξαναμπούν στις τάξεις. Η θλίψη δεν είναι για τα αιτήματα, είναι για τη μικρόνοια να προβάλλουν την αφελή κοινοτοπία σαν «δικαίωμα» τα παιδιά του σχολείου.

Κάθε «δικαίωμα» πηγάζει από κάποιο Δίκαιο, κάθε Δίκαιο από κάποιο όραμα - στόχο κοινωνικής λειτουργικότητας. Σε ποια κοινωνική λειτουργικότητα προσβλέπουν τα παιδιά με τις κόκκινες σημαιούλες; Αποκλειστικά και μόνο στους παραλογισμούς Δικαίου, του «Δικαίου» εμπορευσιμότητας που υπαγορεύει την κομματική συνθηματολογία για να σαγηνεύσει τα παιδιά: Να έχουν τα σχολεία διπλάσιους δασκάλους, οι δάσκαλοι να μη βαθμολογούν, επομένως να καταργηθούν οι εξετάσεις και κάθε αξιολόγηση, η επάρατη αριστεία, οι βραβεύσεις.

Αυτά όλα τα αιτήματα, για να μην πολυλογούμε και μπερδευόμαστε, τα συνοψίζει σιωπηρά η κόκκινη σημαιούλα. Που για να μην τη λέμε «κομμουνισμό» –η λέξη μυρίζει αίμα αδελφοκτονίας και κόλαση Γκουλάγκ– τη σημαία τη λέμε «δικαίωμα». Η λέξη κολακεύει και παραμυθιάζει την εφηβεία, συνταιριάζει απόλυτα με τη γοητεία που ασκούν μπαλόνια και σημαιάκια «της Αριστεράς και της Προόδου». Σαγήνεψε η λέξη «δικαίωμα» όλους, μα όλους τους υπουργούς μας Παιδείας, οποιασδήποτε κοπής και ραφής. Και όσο μεγαλύτερη η αγραμματοσύνη τους ή και η μικρόνοια, τόσο πιο άνετη (δηλαδή αδιάντροπη) η παπαγαλία της «αριστερής» προοδευτικής αρλούμπας.

Δεν ξέρω αν υπάρχει στον πλανήτη άλλος λαός, που να έχει τόσο υποτιμήσει την κριτική του σκέψη και την ιστορική του μνήμη: Εβδομήντα χρόνια μετά από ένα οργανωμένο έγκλημα ένοπλης ανταρσίας, κόμματος ιδεολογικά ξενόφερτου, έξωθεν χρηματοδοτούμενου και εξοπλιζόμενου, με οργανωμένο στρατό, συγκροτημένο, σε ποσοστό 90%, από βιαίως στρατολογημένους, αυτό το κόμμα, με τη λεοντή κοινοβουλευτικής ψιμυθίωσης, επιβάλλει τις συμβολικές του σημαιούλες στα σχολειά, προετοιμάζει, από την ντοπαρισμένη πιτσιρικαρία, τους αυριανούς αιθεροβάμονες νοσταλγούς του «παραδείσιου» ολοκληρωτισμού.

Μια οργανωμένη συλλογικότητα σώζει την αξιοπρέπεια, σοβαρότητα και εντιμότητά της, όταν οι λειτουργικοί της θεσμοί αποκλείουν καταγωγικά κάθε αμνήστευση της κακοπιστίας, της αρπακτικής ιδιοτέλειας, των σκοπιμοτήτων ιδεολογικής μωρολογίας. Κάθε συλλογικότητα δεν κατορθώνει οπωσδήποτε να συγκροτήσει κοινωνία. Γι' αυτό και είναι άθλημα ασταμάτητο η πολιτική, στίβος του αθλήματος αριστείας και πληρότητας.

Δικαιολογία άλλη δεν υπάρχει

Του **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Η **απόφαση** του Δικαστηρίου δεν θα συνθλίψει τον φασισμό. Εξάλλου αν το τι εστί φασισμός και εγκληματική οργάνωση ήταν για όλους αυτονόητο, δεν θα χρειαζόταν καμία απόφαση δικαστηρίου για να μας το επιβεβαιώσει.

Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι η νομική οδός είναι άνευ σημασίας. Αντιθέτως, όπου υπάρχουν νομικά εργαλεία θα πρέπει να γίνεται χρήση τους. Οι νόμοι κατά του ναζισμού, κατά της υποκίνησης του μίσους και της βίας είναι κατακτήσεις για τις οποίες χύθηκε αίμα. Είναι εκεί για να μας προστατεύουν από τον κακό μας εαυτό, από τον φόβο για το ξένο και το διαφορετικό, που στο παρελθόν κατάφερε δύο παγκοσμίους πολέμους με εκατομμύρια νεκρούς. Σήμερα, αν αυτά τα νομικά εργαλεία χρησιμοποιούνταν σωστά την κατάλληλη χρονική στιγμή, αν οι έχοντες την ευθύνη εποπτείας των ΜΜΕ παρέμβαιναν, όταν ξεπρόβαλαν ρητορικές μίσους, αν οι εισαγγελείς κινούνταν αυτεπάγγελτα, όταν από δημόσιο βήμα προωθούνταν ρατσιστικές αντιλήψεις, τότε ενδεχομένως να ήταν όλα πιο «αυτονόητα». Δυστυχώς, για την ώρα, ακόμα δεν είναι.

Η κατάσταση, μάλιστα, γίνεται ολοένα και χειρότερη. Όταν αρχιεπίσκοπος και μητροπολίτες υπερασπίστηκαν τα «καλά παιδιά» του ΕΛΑΜ, κανείς δεν διαμαρτυρήθηκε. Ότι η Εκκλησία χρηματοδοτεί ακροδεξιές οργανώσεις νεολαίας είναι κοινό μυστικό για το οποίο ουδέποτε παρενέβη να ελέγξει η Βουλή. Όταν κυκλοφόρησαν στο διαδίκτυο φωτογραφίες από στρατιωτικά γυμνάσια του ΕΛΑΜ, η εισαγγελία ήταν απούσα. Απούσα ήταν επίσης όταν σε δικοινοτική εκδήλωση στη Λεμεσό, οι παρευρισκόμενοι, μεταξύ των οποίων ο κεντρικός ομιλητής πρώην ηγέτης της τουρκοκυπριακής κοινότητας και ο Αμερικανός πρέσβης, δέχτηκαν επίθεση με ξύλα από ομάδες κρούσης του ΕΛΑΜ. Ουδείς τιμωρήθηκε. Αντίστοιχες ομάδες κρούσης δρουν ανενόχλητες στο κέντρο της Πάφου, παίρνοντας τον νόμο στα χέρια τους, κτυπώντας μετανάστες. Όταν ο πρόεδρος της Βουλής καλεί σε δείπνο ευρωβουλευτές της Χρυσής Αυγής ενόσω ήταν υπόδικοι, όταν το μεγαλύτερο κόμμα της χώρας επιμένει να εκλέγει νοσταλγούς της ΕΟΚΑ Β΄ στη Βουλή, όταν βουλευτής της Επιτροπής Οικονομικών εύχεται από τα κοινωνικά δίκτυα την οικονομική καταστροφή της Τουρκίας και την καταδίκη του τουρκικού λαού στη φτώχεια και τη μιζέρια, όταν ο υπουργός Εσωτερικών ταυτίζει τους μετανάστες με τρομοκράτες και τους πρόσφυγες με χαραμοφάηδες, ο κατάλογος της κατηφόρας μας, θα μοιάζει ατελείωτος.

Ο αγώνας κατά του φασισμού είναι αγώνας που μας αφορά όλους και έχουμε ακόμα πολύ δρόμο να καλύψουμε, τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Η δημοκρατία μας πάσχει από έλλειψη «ρατσιστικών αντανακλαστικών». Κάθε φορά που ένας αξιωματούχος παρεκτρέπεται, δεν υπάρχει καμία ουσιαστική θεσμική παρέμβαση ώστε να τον επαναφέρει. Οι θεματοφύλακες του Συντάγματος, στο όνομα της δημοκρατίας, επιτρέπουν τη συμμετοχή στην ίδια τη δημοκρατία, σε όσους ονειρεύονται να την καταργήσουν. Όταν οι πολίτες αποφασίσουν να εκδιώξουν από τη Βουλή κάθε ρατσιστική και ομοφοβική φωνή, όταν η Πολιτεία προσφέρει επιτέλους ίσες ευκαιρίες σε κάθε παιδί ανεξαρτήτως εθνικότητας τάξης και θρησκείας, όταν η κοινωνία διεκδικήσει ορθολογικές πολιτικές λύσεις για κάθε πολίτη, για κάθε κατατρεγμένο και κάθε απροστάτευτο, τότε και μόνον τότε, θα έχει συνθλιβεί οριστικά ο φασισμός. Για την ώρα, οι 450 χιλιάδες ψηφοφόροι που ψήφιζαν Χρυσή Αυγή και οι 13 χιλιάδες που ψηφίζουν ΕΛΑΜ θα κυκλοφορούν ανάμεσά μας, κουβαλώντας περισσότερο δηλητήριο απ' όσο μπορούν να διαχειριστούν. Η απόφαση του Δικαστηρίου δεν θα συνθλίψει τον φασισμό. Τον φασισμό θα τον συνθλίψει η κοινωνία, θα τον συνθλίψουμε εμείς. Έχουμε πλέον και τη γνώση και τα εργαλεία. Δικαιολογία για να μην το πράξουμε είναι που δεν έχουμε.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

Περί διαλόγου Αθήνας - Αγκυρας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Τις **αμέσως** επόμενες ημέρες, όπως όλα δείχνουν, Αθήνα και Αγκυρα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θα ξεκινήσουν τις συνομιλίες. Από την Αθήνα προτάσσονται οι διερευνητικές, ενώ από την Αγκυρα εκπέμπεται το μήνυμα πως εξίσου σημαντικές είναι οι επαφές ανάμεσα στα υπουργεία Εξωτερικών (πολιτικές διαβουλεύσεις) και Εθνικής Αμυνας (μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης). Στην περίπτωση των διερευνητικών, την Ελλάδα θα εκπροσωπήσει ο έμπειρος πρέσβης ε.τ. Παύλος Αποστολίδης, στις πολιτικές διαβουλεύσεις ο γ.γ. του υπουργείου Εξωτερικών Θέμης Δεμίρης και στα ΜΟΕ κάποιος από τους πολλούς έμπειρους στρατιωτικούς του υπουργείου Εθνικής Αμυνας. Ανεξαρτήτως εμπειρίας, φαίνεται ότι η Αγκυρα έχει αποφασίσει ότι επιθυμεί ένα διάλογο «χωρίς προϋποθέσεις», όπως έχουν επανειλημμένως επισημάνει στελέχη της τουρκικής κυβέρνησης. Για την Ελλάδα, η βασική πρόκληση το επόμενο χρονικό διάστημα θα είναι να αποδείξει ότι δεν είναι «ελέφαντας», καθώς επιθυμεί μεν τον διάλογο για τις θαλάσσιες ζώνες, όχι όμως και για ζητήματα που συνδέονται άμεσα με την κυριαρχία της, όπως είναι η μουσουλμανική μειονότητα ή η... κυριότητα νησιών ή νησίδων.

Ο επικείμενος διάλογος είναι στην πραγματικότητα ένα σκετς στο οποίο η Τουρκία επιθυμεί να δείξει προς την Ευρωπαϊκή Ενωση, τις ΗΠΑ, τη Γερμανία και γενικότερα τη Δύση ότι είναι ο διαλλακτικός, αξιόπιστος εταίρος που μπορεί να αποτελέσει «γέφυρα» προς τη Μέση Ανατολή και το παραδοσιακό γεωπολιτικό κέντρο του κόσμου, την καρδιά της Ευρασίας. Η αντιμετώπιση της Ελλάδας ως ενός «κακομαθημένου» κράτους-μέλους της Ε.Ε. που «γκρινιάζει» για ζητήματα που έπρεπε να λυθούν απλά και μόνο βάσει «μεγέθους» (σύγκριση Καστελλόριζου με ηπειρωτική Τουρκία) στοχεύει ακριβώς να υποδείξει ότι η Αθήνα είναι εμπόδιο για μια ευρύτερη «συνεννόηση» με τη Δύση με όρους ισοτιμίας. Το γεγονός ότι η Τουρκία έχει, για παράδειγμα, προχωρήσει στη σύναψη εμπορικής συμφωνίας με το Ηνωμένο Βασίλειο, με στόχο τα 20 δισ. δολάρια, είναι ενδεικτικό και της τακτικής της Αγκυρας.

Η Ελλάδα πρέπει προφανώς να προσέλθει στον διάλογο, την ίδια στιγμή όμως θα πρέπει η διπλωματία (κυρίως το δημόσιο σκέλος της, το οποίο δεν στηρίζεται όσο θα έπρεπε) να αναλάβει ενεργό δράση προκειμένου να αποδείξει για πόσους λόγους η Τουρκία δεν υπερασπίζεται τα δικαιώματά της. Ο,τι είναι προφανές στην Ελλάδα δεν είναι κατ' ανάγκην έξω από αυτήν.

EPA-EFE/KIM LUDBROOK

Πεζοί κάτω από ένα παροπλισμένο Shackleton, το οποίο χρησιμοποιούσε η Πολεμική Αεροπορία της Νότιας Αφρικής από το 1951 έως το 1991. Το αεροσκάφος τοποθετήθηκε σε σταθμό καυσίμων κοντά στην πόλη Soweto, στη Νότια Αφρική.

Η κάλπη με τα δύο πρόσωπα

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η **«μάχη** των μαχών» σήμερα, ή ακόμα μια μάχη για να περάσει η Κύπρος στον χάρτη της κανονικότητας; Προφανώς το δεύτερο! Στην κάλπη οι Τ/κ ψηφίζουν Ακιντζί ή Τατάρ. Πρόοδο ή οπισθοδρόμηση. Η Άγκυρα περιέπλεξε τα διλήμματα: Με Ακιντζί «αυτονόμηση» ή με Τατάρ «υποδιοίκηση»! Οι εξελίξεις γύρω από το Βαρώσι το βεβαιώνουν. Μετά το Κραν Μοντάνα η Άγκυρα διαφοροποίησε την προσέγγισή της στο Κυπριακό. Άκουσε εντωμεταξύ και ορισμένες εισηγήσεις που προέκυψαν από τις δύο συναντήσεις Αναστασιάδη-Τσαβούσογλου. Από τη στήριξη στη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία (ΔΔΟ), όπως διαμορφώθηκε το 2004, το 2010 και το 2017, με δηλώσεις Τσαβούσογλου στράφηκε στις τρεις επιλογές (ΔΔΟ, ή συνομοσπονδία, ή και «δύο κράτη»). Ο Μ. Ακιντζί θεωρεί ότι οι δύο τελευταίες δεν υφίστανται ως επιλογές γιατί πιστεύει βαθιά στην ενοποίηση του νησιού μέσα από τη ΔΔΟ. Η Τουρκία παρεμβαίνει στην εκλογική διαδικασία υπέρ του Ε. Τατάρ, γιατί αυτός ο Τ/κ πολιτικός ακούει εκ πεποιθήσεως τις επιλογές Τσαβούσογλου. Αν εκλεγεί, θα δεχθεί με ταχύτητα τη «νέα στρατηγική» (συνομοσπονδία ή και «δύο κράτη»). Η Άγκυρα επέλεξε να φτάσει στις άλλες επιλογές μέσω Βαρωσίων. Βέβαια, ο τρόπος αυτός είναι τόσο χοντροκομμένος που θα εξελιχθεί σε μπούμερανγκ για τους εμπνευστές του. Η τ/κ κοινότητα στην πλειοψηφία της ανέπτυξε με συστηματικό τρόπο την κυρίαρχη στρατηγική της. Συνοπτικά: «όχι επιστροφή κάτω από την ε/κ κυριαρχία του τύπου 1964 -74, όχι κοινότητα-υποδιοίκηση της Τουρκίας», κατά συνέπεια ΔΔΟ, η οποία διασφαλίζει τόσο την ενότητα του κράτους, όσο και την αυτοτέλεια ανάμεσα στις δύο πολιτείες.

Ο Τ. Ερντογάν διαβάζει το ζήτημα της εκλογής ηγέτη της τ/κ κοινότητας ανάποδα: Ο Τατάρ είναι το λάθος άλογο της ιστορίας. Το Κόμμα Εθνικής Ενότητας, ΚΕΕ, με τη στήριξη από την Άγκυρα κάνει τα πάντα για να μειώσει την απήχηση του Μ. Ακιντζί. Με ρουσφέτια, εξαγορά ψήφων, υποσχέσεις, επικοινωνιακή υποστήριξη, ακόμα εγκαίνια νοσοκομείου για την πανδημία στη Λευκωσία την παραμονή της ψηφοφορίας. Ωστόσο, ο Τ/κ ηγέτης αντέχει. Διαθέτει σθένος και ηγετικότητα. Είναι μπροστά στις δημοσκοπήσεις. Οι μπουλντόζες στο Βαρώσι, κάνοντας πολιτική δεύτερου γύρου «καλούν» (και) στους ψηφοφόρους του αριστερού Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος να «χαλαρώσουν» στον δεύτερο γύρο διευκολύνοντας εκλογή Τατάρ καθώς ο ηγέτης του Τ. Ερχουρμάν δεν αναμένεται να βρίσκεται στον Β΄ γύρο. Ο αντιφατικός «υπεξ» Κ. Οζερσάι αποχωρεί από την «κυβέρνηση», ενώ ο υιός Ντενκτάς περιμένει (από το 2003) τη ρεβάνς. Τα δύο αυτά ονόματα μπορεί να κλειδώσουν εξελίξεις στον δεύτερο γύρο και να δώσουν την τελική νίκη στον Μ. Ακιντζί.

Σε ρεπορτάζ στην εφ. «Γενί Ντουζέν» (7/10) με τον τίτλο «Δεν σεβάστηκαν την κοινή γνώμη» σημειώνεται ότι «ο ηγέτης των Τ/κ Μ. Ακιντζί, όπως και άλλοι πολιτικοί, έμαθαν για το άνοιγμα της περίκλειστης πόλης των Βαρωσίων από την τηλεόραση».

Ο Μ. Ακιντζί με την πρωτιά του σήμερα και την επικράτησή του στην εκλογική διαδικασία, εφόσον βέβαια το ΡΤΚ συμπεριφερθεί υπεύθυνα, θα επισφραγίσει τη νίκη του τ/κ «κυπριωτισμού» ως της κυρίαρχης ιδεολογίας στην κοινότητά του –κοσμικότητα, αυτοτέλεια, επίλυση, ένταξη στην Ε.Ε. Αυτή η πλειοψηφία έδωσε χειροπιαστές αποδείξεις ότι ενδιαφέρεται για τη διαφορετική Κύπρο. Η πλειοψηφία των Τ/κ το 2004 έδωσε στήριξη στο τότε σχέδιο λύσης του ΟΗΕ. Το 2005 έδωσε την εκλογική νίκη στον ηγέτη του ΡΤΚ Μ. Α. Ταλάτ. Το 2015 έδωσε τη νίκη στον Μ. Ακιντζί. Με τις τρεις αυτές επιλογές της η πλειοψηφία των Τ/κ μέσα στην κάλπη άπλωσε το χέρι της στους Ε/κ, αναζητώντας λύση και συνδιαλλαγή.

Σε σχέση με τις εξελίξεις στο Βαρώσι, ο Τ/κ ηγέτης Μ. Ακιντζί υπογράμμισε τα εξής: «Καθώς ο γ.γ. του ΟΗΕ προετοιμάζεται για την άτυπη πενταμερή (5+1) μετά τις εκλογές, αυτοί που προσπαθούν να κάνουν βήματα στα Βαρώσια πριν από τις εκλογές, οδηγούν τους Τ/κ σε μια δύσκολη κατάσταση στο διεθνές περιβάλλον». Ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες μίλησε πολύ λογικά και «εξέφρασε την ετοιμότητά του να φέρει τα μέρη μαζί», ενώ ο κ. Μπορέλ, επίσης είπε «βρισκόμαστε σε στενή επαφή με τον ΟΗΕ».

Τι τρέχει στο συνολικό πεδίο στην Αμμόχωστο; Δυστυχώς, η Αμμόχωστος πληρώνει το τίμημα από την πολιτική της διάλυσης των συνομιλιών και της «μάχης» Αναστασιάδη για εκπαραθύρωση του «Πλαισίου Γκουτιέρες», ήδη από τον Ιούλιο του 2017. Αδιαφόρησε για τρία χρόνια και τρεις μήνες για όλα. Κατέφυγε στις λεγόμενες «τριμερείς» τις οποίες χρησιμοποίησε ως πρόσχημα για να αποφεύγει τις συνομιλίες. Τώρα προσφεύγει στο ΣΑ για το Βαρώσι για να κρύψει τις δικές του ευθύνες για την αρνητική εξέλιξη των πραγμάτων. Υπενθυμίζω ότι ο 2016 έφυγε από τις συνομιλίες στο Μον Πελεράν, ενώ το 2017 διέλυσε τη διαπραγματευτική διαδικασία στο Κραν Μοντάνα. Το 2018 απέρριψε την πρόταση Ακιντζί για να γίνει το Πλαίσιο Γκουτιέρες «στρατηγική συμφωνία» για τη λύση. Στη συνέχεια κάθε δύο ή τρεις μήνες διατύπωνε διαφορετικές προτάσεις, μόνο και μόνο για να μη διεξαχθούν συνομιλίες επί κανονικής βάσεως. Χειρότερο όλων.

Η συστηματική παραπληροφόρηση της κοινής γνώμης (με δηλώσεις Αναστασιάδη, Χριστοδουλίδη, καθοδήγηση των ΜΜΕ) για να έρθει στο προσκήνιο η «νέα στρατηγική», (ανέφικτη η ΔΔΟ, δεν αρέσει στους Ε/κ το ένα ή το άλλο σημείο του «Πλαισίου Γκουτιέρες»). Το αποτέλεσμα αυτής της τυχοδιωκτικής πολιτικής είναι ολοφάνερο: αλλάζοντας κάθε λίγο το πλαίσιο του συμβιβασμού, μόνος, χωρίς συμμαχίες, ερήμην του ΟΗΕ και της Ε.Ε., έβαλε την «ΑΟΖ μας» και το Βαρώσι στο πιάτο των Τατάρ...

www.larkoslarkou.org.cy

Η Δικαιοσύνη στέλνει μηνύματα

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Οι **ιδεολογίες** μίσους είναι όπως ο κορωνοϊός: δεν φυλακίζονται ούτε εκμηδενίζονται. Σίγουρα δεν εξαφανίζονται ως διά μαγείας. Είναι δυνατόν να προφυλακιστούν φυσικά πρόσωπα και εγκληματικές ομάδες, να καταδικαστούν σε χρόνια κάθειρξης, δεν είναι όμως δυνατόν να μπει στη φυλακή μια ιδεολογία, όσο νοσηρή, σκοταδιστική και απάνθρωπη κι αν είναι. Μακάρι να ήταν κάτι τόσο εύκολο.

Βεβαίως, η δικαστική απόφαση της περασμένης Τετάρτης προσέφερε πολύ μεγάλη χαρά σε όλους τους δημοκρατικούς πολίτες της χώρας. Και είναι, ευτυχώς, πολλοί. Το ηχηρό μήνυμα που προήλθε από αυτή είναι ότι η κοινοβουλευτική Δημοκρατία στη χώρα μας έχει βαθιές ρίζες και μακρά, στέρεη παράδοση. Αυτό το έχει δείξει ανάγλυφα, πρώτος αν δεν κάνω λάθος, ο Νίκος Αλιβιζάτος («Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη Νεοελληνική Ιστορία 1800-2010», εκδόσεις Πόλις, 2011). Σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο, η κατά κανόνα ελλειμματική θεσμικά Ελλάδα επέδειξε, μετά την εδραίωσή της ως κράτος στις αρχές του 19ου αιώνα, μιαν απρόσμενη ετοιμότητα και ωριμότητα απέναντι στον θεσμό του κοινοβουλευτισμού, καθ' όλη τη νεότερη Ιστορία της.

Παρά τους κλυδωνισμούς, τα κινήματα και τα πραξικοπήματα, παρά τους πολέμους και τους εμφυλίους, παρά τις μετεμφυλιακές «καχεκτικές δημοκρατίες» (όρος του Ηλία Νικολακόπουλου), παρά τις οικονομικές κρίσεις, η Δημοκρατία μας επιδεικνύει μια θαυμαστή αντοχή. Και, επαναλαμβάνω, νομίζω, αυτό ήταν το πιο ηχηρό μήνυμα που θα πρέπει να πάρουμε (και να κρατήσουμε ως φυλαχτό) από την απόφαση της Δικαιοσύνης και από τον παλλαϊκό ενθουσιασμό με την οποία αυτή έγινε αποδεκτή.

Αυτό, φυσικά, όπως τονίστηκε και στην αρχή, δεν σημαίνει πως η δηλητηριώδης ιδεολογία εξαφανίστηκε. Ξέρουμε καλά πως βρίσκεται κάπου εκεί έξω και συνεχίζει να επωάζεται μέσα στην πνιγηρή τελματώδη υγρασία της οικονομικής ανέχειας και της κρίσης του προσφυγικού. Οσο αυτά τα δύο θα διαιωνίζονται, τόσο οι ιδεολογίες μίσους, μαύρες και κόκκινες, θα βρίσκουν εύκολα ψηφοφόρους. Ομως ο ελληνικός κοινοβουλευτισμός, έστω και μέσα στις αδυναμίες του και παρά τις ρωγμές του, και έστω και αν κάμπτεται προσωρινά, επιστρέφει κάποτε τα ύπουλα χτυπήματα που δέχεται. Και τα επιστρέφει έτσι όπως αρμόζει: θεσμικά.

Νομίζω πως υπάρχουν και δύο επιμέρους μηνύματα που στέλνει αυτή η δικαστική απόφαση τόσο προς τα δεξιά όσο και προς τα αριστερά: ίσως κάποτε η ελληνική κοινοβουλευτική Δεξιά αντιληφθεί ότι ο μεγαλύτερός της αντίπαλος δεν είναι η Αριστερά, οι σοσιαλδημοκράτες ή και οι κομμουνιστές, αλλά η Ακροδεξιά: οι νοσταλγοί των τανκς, των ταγματασφαλιτών και της Μακρονήσου, οι αντισημίτες, οι ανεκτικοί προς τις λογής λογής σβάστικες. Ισως κάποτε αντιληφθεί και η ελληνική Αριστερά πως ονειρώξεις περί «αμεσοδημοκρατιών στις πλατείες», «λαϊκών δημοκρατιών», «δικτατοριών του προλεταριάτου» και άλλων εφιαλτικών ολοκληρωτισμών δεν έχουν θέση στην Ελλάδα.

Δύσκολος ο δρόμος για μετανάστευση

Από στενωπό θα περάσει η πρόταση της Επιτροπής, καθώς δεν ικανοποιεί κανένα κράτος μέλος - Σε τρεις πυλώνες το νέο πακέτο

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η νέα πρόταση της Κομισιόν για τη μετανάστευση και το άσυλο δεν ικανοποιεί κανένα από τα κράτη μέλη, όμως αυτό στις Βρυξέλλες θεωρείται καλός οιωνός. Ευρωπαίοι αξιωματούχοι θεωρούν πως η τηλεδιάσκεψη των υπουργών Εσωτερικών της Ε.Ε. την Πέμπτη έθεσε τις βάσεις για την επίτευξη μιας πολιτικής συμφωνίας μέχρι το τέλος του 2020 και τελική συμφωνία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021. Το ζήτημα βεβαίως είναι πως η πρόταση έχει δεχθεί κριτική από παρατηρητές και οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα της μετανάστευσης, γιατί επικεντρώνεται στην αύξηση των επιστροφών και διατηρεί τη λογική του «Φρούριου Ευρώπη». Όσον αφορά την πρακτική των παράνομων επαναπροωθήσεων (pushbacks) η Κομισιόν ζητάει από τα κράτη μέλη να εποπτεύουν τον εαυτό τους μέσω ανεξάρτητων θεσμών, μια λύση που ίσως δεν αρκεί για χώρες με φτωχό ιστορικό λογοδοσίας, όπως η Κύπρος.

Οι πυλώνες του πακέτου

Το πακέτο που παρουσιάστηκε στις 23 Σεπτεμβρίου είναι τεράστιο σε έκταση και περιέχει νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες και παλαιότερες που είχαν προχωρήσει εν μέρει πριν από την κατάρρευση των διαβουλεύσεων το 2016. Χωρίζεται πολύ συνοπτικά σε τρεις πυλώνες:

- Την ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης.
- Αποτελεσματικότερο έλεγχο των εξωτερικών συνόρων.
- Διασφάλιση της αλληλεγγύης για τα κράτη της πρώτης γραμμής.

Οι χώρες που δεν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή θα μπορούν να αναλαμβάνουν τη διπλωματική ευθύνη και διαχείριση επιστροφών. Μπορούν να συνεισφέρουν με χρηματοδότηση ή υλικά εφόδια και/ή προσωπικό. Οι λεπτομέρειες, ωστόσο, αυτό του συστήματος δεν έχουν διευκρινιστεί και οι διαβουλεύσεις φαίνεται ότι θα είναι δύσκολες.

Ορίζοντας το 2021

Ο στόχος της Γερμανικής Προεδρίας είναι η κατάληξη σε πολιτική συμφωνία μέχρι το τέλος του έτους στα βασικά στοιχεία που αφορούν τις διαδικασίες πριν από την είσοδο αιτητών και μεταναστών στην Ε.Ε., την αποτροπή της κατάχρησης των συστημάτων ασύλου και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Μετά την τηλεδιάσκεψη των 27 ΥΠΕΣ, ο Γερμανός ΥΠΕΣ Χορστ Σίχοφερ παρέπεμψε σε εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των υπουργών σε διά ζώσης συναντήσεις τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο στις Βρυξέλλες. Τεχνικά ζητήματα, όπως η αναβάθμιση της βάσης δεδομένων Eurodac, θα παραπεμφθούν σε τεχνοκρατικό επίπεδο. Η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας ασύλου θα παραπεμφθεί στο επόμενο εξάμηνο και στην Πορτογαλική Προεδρία.

Ήδη δέχεται κριτική

Οργανώσεις που προασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών και ζητούν μια συνολική προσέγγιση, όπως το πανευρωπαϊκό δίκτυο ΜΚΟ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE), είδαν με επιφύλαξη την πρόταση. Η ECRE αναγνωρίζει στις πρώτες εκτιμήσεις της που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της πως γίνεται προσπάθεια θετικής προσέγγισης και αναγνώρισης ότι η μετανάστευση είναι ένα αναγκαίο κοινωνικό φαινόμενο που χρειάζεται ορθολογιστική διαχείριση, ωστόσο, στην πράξη «βασίζεται στην αποτροπή των αφίξεων ανεξάρτητα με τις ανάγκες για προστασία και χωρίς εκτίμηση των συνεπειών», διατηρώντας τη φιλοσοφία των χώρων κράτησης και των απελάσεων.

Μιλώντας στην «Κ», ο υπεύθυνος συνηγορίας της ελληνικής ΜΚΟ Solidarity Now, Λευτέρης Παπαγιαννακάκης, υπογράμμισε πως η νέα πρόταση είναι προβληματική, γιατί περιέχει προτάσεις που δεν εγκρίθηκαν το 2016 και που ούτε τώρα φαίνεται να υπάρχει πολιτική βούληση να εγκριθούν. Σημείωσε πως ιδιαίτερα τα κράτη του Βίζεγκραντ (Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία) δεν αρκούνται στην επιλογή της ευέλικτης αλληλεγγύης, αλλά απορρίπτουν την ίδια την έννοια της αποδοχής προσφύγων, και έκανε λόγο για «δομική διαφορά επί της αρχής». Όπως επεσήμανε ο κ. Παπαγιαννακάκης, η λογική δεν είναι αυτή της ένταξης όσων φτάνουν στην Ευρώπη, αλλά μια κοινή πολιτική για το άσυλο και τις επιστροφές που δίνει το περιθώριο σε χώρες όπως η Ελλάδα να επικεντρώνονται μόνο στην απόρριψη των αιτήσεων.

Νόμιμες οδοί;

Αισιόδοξη πάντως δήλωνε την Τετάρτη και η Επίτροπος για Εσωτερικά Θέματα Ίλβα Γιόχανσον, σε συνέντευξη στον Alpha Κύπρου και στον γράφοντα. Η κ. Γιόχανσον έδωσε έμφαση στην ανάγκη να υπάρχουν νόμιμες οδοί μετανάστευσης, αλλά και ασύλου για πρόσφυγες. Η Επίτροπος αναφέρθηκε στην πρόταση για την Μπλε Κάρτα η οποία θα παρέχει άδεια εργασίας σε άτομα με υψηλή εξειδίκευση, αλλά και σε νέες πρωτοβουλίες ώστε συγκεκριμένα κράτη μέλη και συγκεκριμένες τρίτες χώρες να μπορούν να συνεργάζονται για μετανάστευση ατόμων με την εξειδίκευση που χρειάζεται η κάθε χώρα.

Αγκάθι τα pushbacks

Η πρόταση περιέχει επίσης αναφορές στις παράνομες επαναπροωθήσεις (pushbacks) δηλαδή την άρνηση κρατών μελών της πρώτης γραμμής να δεχθούν καν σκάφη με πρόσφυγες ή μετανάστες στο έδαφός τους. Για τέτοιες πρακτικές έχει κατηγορηθεί και η Κύπρος, καθώς και η Ελλάδα και η Ιταλία. Η κ. Γιόχανσον ξεκαθάρισε στη συνέντευξή της, πως οι επαναπροωθήσεις αποτελούν παραβίαση της σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εξέφρασε ανησυχία για τέτοια περιστατικά, χωρίς να αναφέρεται σε συγκεκριμένες χώρες.

Για αυτό, πρόσθεσε, η πρόταση περιλαμβάνει «μια νέα νομοθεσία βάσει της οποίας όλα τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν ανεξάρτητους εποπτικούς μηχανισμούς στα σύνορα που να διασφαλίζουν πως δεν θα γίνονται επαναπροωθήσεις» και που θα καθιστούν «τα κράτη μέλη υπεύθυνα να διερευνούν τέτοιες κατηγορίες». Υπενθυμίζουμε πως ανάλογες αναφορές έγιναν και από εκπρόσωπο της Κομισιόν σε ερώτηση της «Κ» στις αρχές Σεπτεμβρίου, όταν η Κύπρος απέτρεψε την άφιξη σκάφους με μετανάστες από τον Λίβανο. Το περιστατικό κατέγραψε και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE). Είχαν προηγηθεί κατηγορίες από οργανώσεις όπως η Human Rights Watch τον Μάιο κατά τόσο της κυπριακής κυβέρνησης για την αποτροπή και επαναπροώθηση σκαφών με Σύρους πρόσφυγες.

Η Επίτροπος για Εσωτερικά Θέματα Ίλβα Γιόχανσον εξέφρασε ανησυχία για περιστατικά κρατών μελών που προχωρούν σε pushbacks προσφύγων, χωρίς να ονοματίζει χώρες.

Επιφυλακτική η Κύπρος για πρόταση

Σε αυτό το στάδιο, η Κύπρος δεν είναι ικανοποιημένη από τις προτάσεις της Κομισιόν για εθελοντική βοήθεια, ανέφερε με γραπτή τοποθέτηση του στην «Κ» το Υπουργείο Εσωτερικών. Όπως αναφέρει το ΥΠΕΣ, ο μηχανισμός που προβλέπεται είναι εθελοντικός, καθώς τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν από μια σειρά «εργαλείων στήριξης».
«Κάτι τέτοιο δεν ικανοποιεί την Κύπρο, της οποίας πάγια θέση υπήρξε η υποχρεωτική ανακατανομή στη βάση ποσοστώσεων» επισημαίνει το ΥΠΕΣ, προσθέτοντας πως «η υλοποίηση του όλου μηχανισμού αλληλεγγύης είναι πολύπλοκη και είναι αρκετά τα θέματα τα οποία θα πρέπει να διευκρινιστούν, όπως είναι για παράδειγμα ο ρόλος της Επιτροπής στην υλοποίηση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη». Σε ερώτηση της «Κ» αναφορικά με τις δηλώσεις της Επιτρόπου Γιόχανσον για τις επαναπροωθήσεις, το ΥΠΕΣ επέμεινε πως «παρά τις συνεχιζόμενες, δυσανάλογες μεταναστευτικές πιέσεις που αντιμετωπίζει η Δημοκρατία τα τελευταία τέσσερα χρόνια, παραμένει προσηλωμένη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών της ως φύλακας των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.». Προσθέτει παράλληλα πως «στο ίδιο πλαίσιο, οι πρακτικές της Δημοκρατίας όσον αφορά στην πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και λοιπούς συναφείς τομείς είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες τόσο με το κοινοτικό κεκτημένο, όσο και με τις υποχρεώσεις μας, όπως αυτές απορρέουν από το διεθνές δίκαιο».

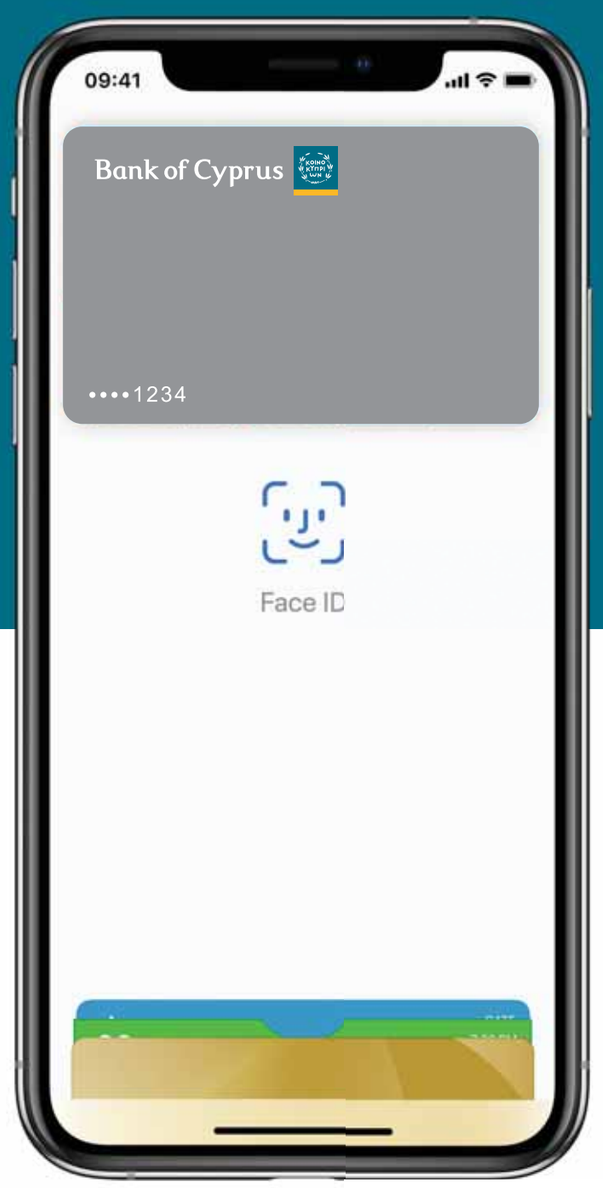

Apple Pay με κάρτες της Τράπεζας Κύπρου

Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές.

Απολαύστε τα οφέλη όλων των καρτών της Τράπεζας Κύπρου εύκολα και γρήγορα, χρησιμοποιώντας iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και συμβατό με τις συσκευές που χρησιμοποιείτε καθημερινά. Τα στοιχεία της κάρτας σας προστατεύονται, αφού δεν αποθηκεύονται στη συσκευή σας ούτε και κοινοποιούνται όταν πληρώνετε.

* Για τη λίστα με τις συμβατές συσκευές με Apple Pay δείτε: support.apple.com/km207105

Τράπεζα Κύπρου | Pay

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η οικονομία από τη στασιμότητα στην ανάπτυξη

Η πενταετία 1965-1970 χαρακτηρίζεται από την έντονη ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα και τις νέες προτάσεις

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η οικονομία της Κύπρου διαχρονικά θα μπορούσε να πει κάποιος στηριζόταν κυρίως στην αγροτική παραγωγή και την εξαγωγή μεταλλευμάτων (ο ορυκτός πλούτος το 1961 αντιπροσώπευε περισσότερο από 50 % των κυπριακών εξαγωγών, και το 10-15% του ΑΕΠ), κάτι που συνέχισε και μετά την Ανεξαρτησία το 1960. Ωστόσο, οι εγγενείς δυσκολίες της Κύπρου δεν άφηναν πολλά περιθώρια για ανάπτυξη και αναπροσαρμογή του οικονομικού μοντέλου. Η έλλειψη επαρκούς οδικού δικτύου, χαμηλή παραγωγικότητα, έλλειψη τεχνογνωσίας και η απουσία κεντρικού σχεδιασμού ήταν από τα κυριότερα συμπτώματα της οικονομικής καθυστέρησης της Κύπρου.

Ενδεικτικό είναι ότι την περίοδο της Ανεξαρτησίας περίπου το 44% του εργατικού δυναμικού απασχολείτο στον γεωργικό τομέα, ο οποίος αντιπροσώπευε μόνο το 16% του ΑΕΠ. Για την ώθηση και ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας η πρώτη κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας κάλεσε εμπειρογνώμονες των Ηνωμένων Εθνών για την κατάρτιση σχεδιασμού ανάπτυξης της οικονομίας. Οι εμπειρογνώμονες σύστησαν στην κυβέρνηση την κατάρτιση Πενταετών Σχεδίων Ανάπτυξης, με το πρώτο να αρχίζει να καταρτίζεται έναν χρόνο σχεδόν μετά την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας, στις 21 Αυγούστου 1961 (εφαρμογή 1962-1966). Το Σχέδιο αυτό προέβλεπε την ίδρυση Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών, κατασκευή εγγειοβελτιωτικών έργων και ανάπτυξη άλλων υποδομών (αεροδρόμιο Λευκωσίας, λιμάνια Αμμοχώστου, Λεμεσού και Λάρνακας), επέκταση του ηλεκτρικού δικτύου κ.ά. Σύμφωνα με τα στοιχεία την τριετία 1960-63 ο ρυθμός ανάπτυξης κυμάνθηκε στο 8%. Ωστόσο, οι πολιτικές ταραχές του 1963-1964 ανάσχεσαν την όποια πρόοδο είχε σημειωθεί και μάλιστα ξένοι παρατηρητές το 1964 τόνιζαν ότι εάν τα πολιτικά ζητήματα δεν διευθετηθούν η οικονομική κρίση ήταν αναπόφευκτη. Όπως τονίζεται στο εισαγωγικό σημείωμα της έκδοσης από το Γραφείο Προγραμματισμού για το Δεύτερο Πενταετές Σχέδιο Αναπτύξεως (1967—1971: «Παρά την πολιτικήν ανωμαλίαν, η οποία επεκράτησεν από του Δεκεμβρίου του 1963, έγένετο ουσιώδης πρόοδος, πολλοί δε των τεθέντων εις το Σχέδιον αντικειμενικών σκοπών και στόχων επετεύχθησαν. Το Σχέδιον προέβλεπε μέσον ετήσιον ρυθμόν αναπτύξεως 6,2%[…]. Οι Εθνικοί Λογαριασμοί έχουν έκτοτε αναθεωρηθή […]. Βάσει όμως των εις την οικονομικήν εκθεσιν, δημοσιευομένων επισήμων στατιστικών ο μέσος ετήσιος ρυθμός αναπτύξεως μεταξύ των ετών 1960 και 1966 ητο 6,8% […] Ώς εκ τούτου, όσον αφορά τον αναμενόμενον ρυθμόν αναπτύξεως της οικονομίας ο τεθείς εις το Σχέδιον στόχος όχι μόνον επετεύχθη αλλά και υπερηκοντίσθη».

Το Σχέδιο αυτό προέβλεπε την ίδρυση Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών, κατασκευή εγγειοβελτιωτικών έργων και ανάπτυξη άλλων υποδομών (αεροδρόμιο Λευκωσίας, λιμάνια Αμμοχώστου, Λεμεσού και Λάρνακας).

Η κυπριακή κυβέρνηση, μετά τις ταραχές της διετίας 1963-1964, άρχισε να επικεντρώνεται ολοένα και πιστότερα στην εφαρμογή του Αναπτυξιακού Προγράμματος. Σημειώνουμε ότι η Κεντρική Τράπεζα δημιουργήθηκε το 1963, και ακολούθησε το 1966 η Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως, δύο θεσμοί που λειτούργησαν καταλυτικά στη χρηματοδότηση ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας. Το δεύτερο Πενταετές Σχέδιο Ανάπτυξης εφαρμόστηκε από το 1967 έως το 1971.

Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος σημείωνε το 1967: «Την διάρκειαν της περιόδου του Πρώτου Πενταετούς Σχεδίου, και παρά την επικρατήσασαν πολιτικήν ανωμαλίαν, επετεύχθη ικανοποιητικός ρυθμός αναπτύξεως και σημαντική πρόοδος εγένετο εις όλους τους τομείς δραστηριότητος τις οικονομίας. Άλλ' υπάρχουν εισέτι πολλά εμπόδια, άτινα πρέπει να υπερπηδηθούν, και πολλά προβλήματα, διά τα οποία πρέπει να εξευρεθή λύσις, προκειμένου να επιτευχθή αναδιάρθρωσις της οικονομίας και να δημιουργηθούν συνθήκαι διασφαλίζουσαι αυτοδύναμον ανάπτυξιν».

Ενα επιχειρηματικό case study στη Λεμεσό

Η οικογένεια Κουδουνάρη ήταν από τις μεγαλύτερες εμπορικές και βιομηχανικές οικογένειες της Λεμεσού, η οποία αξιοποίησε ευκαιρίες, πρωτοπόρησε, πειραματίστηκε και δεν φοβήθηκε να ρισκάρει. Ο μεγάλος εμπορικός οίκος και αργότερα βιομηχανία του Α.Π. Κουδουνάρη διέγραψε μία σχεδόν εκατονταετή πορεία στα επιχειρηματικά πράγματα της Λεμεσού, έως το 1969, οπότε και σταμάτησε οριστικά τις εργασίες του. Στην «Κ» είχε μιλήσει ο Αριστείδης Κουδουνάρης (τον Σεπτέμβριο του 2016) για την επιχειρηματική δραστηριοποίηση της οικογένειάς του στη Λεμεσό. Ο όμιλος εταιρειών Κουδουνάρης αποτελεί ένα επιχειρηματικό case study, που αντικατοπτρίζει την κυπριακή επιχειρηματικότητα και την ευελιξία που χαρακτήριζε τους ιδρυτές αρχικά μικρών, τοπικών επιχειρήσεων, που σταδιακά κατάφεραν να εδραιωθούν σε παγκύπριο, αλλά και διεθνές επίπεδο.

Η οικογένεια Κουδουνάρη καταγόταν από τον Πεδουλά, από όπου ξεκίνησε ο γενάρχης Χατζή Γαβριήλ Παπαμιχαήλ, ο οποίος εγκαταστάθηκε στη Λεμεσό, και αργότερα μαζί με άλλους από την περιοχή της Μαραθάσας ίδρυσαν αρχικά εξαγωγικό οίκο με κύριο προϊόν τα χαρούπια. Αυτός ο πρώτος εξαγωγικός οίκος ιδρύθηκε περίπου το 1860 με κύριες εξαγωγικές δραστηριότητες τα χαρούπια και κρασιά. Αυτός ο οίκος αργότερα διαλύθηκε, αλλά συνέχισε ο παππούς του Αριστείδη Κουδουνάρη, ο Προκόπης Κουδουνάρης, ο οποίος ασχολήθηκε με το εμπόριο ξυλείας, εισήγαγε μεγάλες ποσότητες από την Τεργέστη τις οποίες διοχέτευε στα διάφορα κατασκευαστικά έργα που γινόντουσαν εκείνη την εποχή στην Κύπρο. Σταδιακά ο οίκος επεκτάθηκε ξανά και στο εμπόριο κρασιού και έκτοτε έως τη διάλυση του οίκου, για μία εκατονταετία περίπου, η οικογένεια Κουδουνάρη εδραιώθηκε εμπορικά και βιομηχανικά στη Λεμεσό αρχικά αλλά και σε ολόκληρη την Κύπρο αργότερα. Όπως είχε διηγηθεί ο Αριστείδης Κουδουνάρης, ο Χατζή Γαβριήλ Παπαμιχαήλ ήταν πάρα πολύ δραστήριος και από νωρίς είχε δείξει διάθεση για κοινωνική καταξίωση. Οι Αριστείδης και ο αδελφός του Γαβριήλ σπούδασαν γλώσσες και εμπορικά στη Βηρυτό, στο Κολλέγιο των Ιησουϊτών. Αργότερα και ο πατέρας του Αριστείδη Κουδουνάρη, Λούς Κουδουνάρης, σπούδασε χημικά στο Λίβερπουλ της Μεγάλης Βρετανίας και εμπορικές επιστήμες στη Γαλλία. Ο θείος του Ντίνος Κουδουνάρης, επίσης, σπούδασε Νομικά στο Λονδίνο.

Οι δραστηριότητες

Ο οίκος Κουδουνάρης αρχικά ασχολήθηκε με το εμπόριο χαρουπιών, συνέχισε με το εμπόριο ξυλείας. Σταδιακά οι δραστηριότητες επεκτάθηκαν και στο εμπόριο του κρασιού. Η επιχείρηση εκμεταλλεύτηκε όλα τα παράγωγα της αμπέλου, από το κρασί και τον μούστο, μέχρι και το ξίδι. Ο πατέρας του Αριστείδη Κουδουνάρης, ο Λούης, όταν επέστρεψε από τις σπουδές του έστησε εργοστάσιο οινικών προϊόντων με ιδιαίτερη έμφαση στο ξίδι, το οποίο εξήγε σε πολύ μεγάλες ποσότητες στην Αίγυπτο. Μεγάλη κερδοφορία έφερε και το εμπόριο του γλεύκου ή μούστου και από λευκά και από μαύρα σταφύλια. Η μονάδα παραγωγής βρισκόταν στη Λεμεσό και ο Λούης Κουδουνάρης, χημικός στο επάγγελμα, έκανε πειράματα στο ελαιοτριβείο του στην Αμαθούντα και η παραγωγή γινόταν στο εργοστάσιο της Vine Industries Ltd. σε συνεργασία με τον Σόλωνα Κακούτα, στον οποίον ανήκαν οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου. Τα συσκεύαζαν έπειτα σε ειδικά μεγάλα κεραμικά βάζα που τα προμηθεύονταν από τη Λάπηθο και τα έστελναν μέσω Αιγύπτου στην Αγγλία και αλλού.

Καινοτόμες ιδέες

Όταν λόγω ανταγωνισμού περιορίστηκε η εμπορία κρασιού, λόγω ανταγωνισμού, ο Λούης και ο Ντίνος Κουδουνάρης βρήκαν νέες καινοτόμες αγορές για να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. Το 1948 τα δύο αδέλφια αποφάσισαν να επεκτείνουν την επιχείρηση αγόρασαν ένα πολύ μεγάλο τεμάχιο γης στην περιοχή Τσιφλικούδια από κάποια Πετράτζιενα, εκεί δημιούργησαν από το μηδέν μία βιομηχανική μονάδα που συστέγαζε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης, παλαιές και νέες. Σε αυτόν τον νέο χώρο έστησαν και εργοστάσιο αναγόμωσης φθαρμένων ελαστικών αυτοκινήτων, τότε τους έλεγαν «καπλαμάδες» και η επωνυμία ήταν Arma Tyres. Ο νεαρός τότε Αριστείδης Κουδουνάρης έκανε ειδικό σεμινάριο έξι μηνών στην Good Year, για να αναλάβει τη διοίκηση του νέου αυτού κομματιού. Μία ακόμη πολύ επιτυχημένη επιχειρηματική ιδέα ήταν η ίδρυση της εταιρίας FROZOPAK, που ήταν η πρώτη που έκανε εισαγωγές τροφίμων και κατεψυγμένων κρεάτων από τη Νέα Ζηλανδία και από άλλες χώρες. Στο εργοστάσιο της Λεμεσού, αλλά και σε όλες τις πόλεις της Κύπρου η FROZOPAK διέθετε μεγάλους ψυκτικούς θαλάμους και έτσι εισήγαγε η εταιρία στην Κύπρο τα κατεψυγμένα τρόφιμα. Η FROZOPAK ήταν πραγματικά πρωτοπόρα για την εποχή της.

Ο Αριστείδης Κουδουνάρης ενθυμούμενος τότε το κλίμα στην οικογένεια είχε πει: «Ποτέ κανείς δεν επαναπαύθηκε σε όσα ήξερε να κάνει, όλοι στην οικογένεια, ανέκαθεν αναζητούσαν τρόπους είτε βελτίωσης είτε εισαγωγής νέων ιδεών. Μάλιστα, ο παππούς μου ο Αριστείδης κάποια στιγμή έκανε μεγάλες εξαγωγές πικραμυγδάλων στη Γερμανία, τα οποία τα έφερναν σε πολύ μεγάλα τσουβάλια από τα χωριά της Ορεινής και της Πιτσιλιάς. Εκεί τα χρειαζόντουσαν για τη φαρμακευτική βιομηχανία».

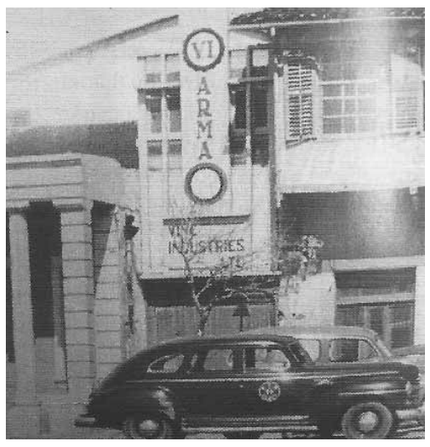

Η πρόσοψη του εργοστασίου Vine Industries Ltd και Arma στον παραλιακό δρόμο της Λεμεσού, προς την οδό Σπύρου Αραούζου.

Ο όμιλος εταιριών Κουδουνάρης άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα με τις φασαρίες του 1963 και τη χάραξη της Πράσινης Γραμμής. Τότε επιτάχθηκαν οι αποθήκες της εταιρίας στη Λευκωσία, οι οποίες βρίσκονταν στον τουρκοκυπριακό τομέα. Στο υποκατάστημα της Λευκωσίας υπεύθυνος ήταν ο Αριστείδης Κουδουνάρης, ο οποίος θυμάται ότι αυτό ήταν πλήγμα για τις επιχειρήσεις Κουδουνάρη. «Οι ψυκτικοί θάλαμοι με τα προϊόντα χάθηκαν και από τότε ο οίκος μας ακολούθησε μία φθίνουσα πορεία και τελικά σταμάτησε τις εργασίες του το 1969».

Στη μνήμη Αριστείδη Λ. Κουδουνάρη.

Οι Συνέπειες του Δικαίου της Ανάγκης

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΜΠΟΥ

Το κυπριακό συνταγματικό δίκαιο είναι ποικιλοτρόπως ιδιόμορφο με χαρακτηριστικό γνώρισμα την προσαρμοστικότητα. Η συνταγματική τάξη απέδειξε ότι έχει αμυντικά αντανακλαστικά, ικανότητα αυτοσυντήρησης και ισχυρό ένστικτο επιβίωσης. Παραδόξως, η κατάρρευση συμβάδισε με την ανθεκτικότητα. Από πολύ νωρίς, η Δημοκρατία αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει συνθήκες παρατεταμένης και ολικής κατάρρευσης. Η αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων το 1963 από τα συνταγματικά θεσπισμένα όργανα του Κράτους οδήγησε σε παράλυση ένεκα της αδυναμίας συμμόρφωσης με τις συνταγματικές απαιτήσεις. Το κράτος έγινε δέσμιο του Συντάγματος χωρίς δυνατότητα συμμόρφωσης και χωρίς πρακτική δυνατότητα πρόσβασης στη λαϊκή κυριαρχία για αντιμετώπιση της κατάστασης.

Το συνταγματικό αδιέξοδο αντιμετωπίστηκε με την εισαγωγή του Δίκαιου της Ανάγκης (ΔτΑ) στην απόφαση «Ibrahim». Το ΔτΑ δεν ακυρώνει ή τροποποιεί τις συνταγματικές διατάξεις, οι οποίες παραμένουν τυπικά σε ισχύ, αλλά επιδρά ανασχετικά ως προς την ακυρωτική ιεραρχική ρήτρα του άρθρου 179 εφόσον ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις της θεμελιακής απόφασης «Ibrahim». Συνεπώς, το ΔτΑ αποτελεί σύνθετο παράδειγμα συμβίωσης του ρεαλιστικού συνταγματικού αυτοσχεδιασμού με την πηγή κανονιστικής ισχύος, που είναι το Σύνταγμα, και με ταυτόχρονη διατήρηση του κράτους δικαίου. Οι συνέπειες της εφαρμογής του ΔτΑ είναι κατακλυσμικές και αναδιαμόρφωσαν το συνταγματικό μας δίκαιο, δημιουργώντας ταυτόχρονα μια παράλληλη συνταγματική πραγματικότητα σε σχέση με τη συνταγματική ύλη και τη συνταγματική πράξη. Έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή του Συντάγματος σε μια μοναδική συνταγματική κατάσταση πραγμάτων.

Για παράδειγμα, ένας εξωτερικός παρατηρητής θα αναμένει την ύπαρξη του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου που το άρθρο 133 Συντάγματος προβλέπει και του Ανωτάτου Δικαστηρίου που αντίστοιχα προβλέπει το άρθρο 152 Συντάγματος. Αντί αυτών, θα εντοπίσει τη λειτουργία του Ανωτάτου Δικαστηρίου που θεσπίστηκε με τον Νόμο 33/64 στη βάση του ΔτΑ και που έχει διαφορετική σύνθεση και αρμοδιότητες, παρά το ότι το άρθρο 179 Συντάγματος ορίζει την ιεραρχική υπεροχή του Συντάγματος έναντι των νόμων και παρά το ότι οι διατάξεις των άρθρων 133 και 152 Συντάγματος παραμένουν αμετάβλητες. Επιπλέον, πρέπει να γίνει πλήρως κατανοητό ότι η συνταγματική τάξη λειτουργεί κατά τρόπο μη κανονικό και χωρίς να υπάρχει άλλη εναλλακτική. Απαιτείται η συνειδητοποίηση της βιωματικής μη κανονικότητας και η υπέρβαση της αίσθησης βαθιάς εξοικείωσης με την απόφαση θεμέλιο του συνταγματικού μας συστήματος. Λειτουργούμε σε συνθήκες συνταγματικής παραδοξότητας και αρκεί να αναφερθεί ότι ένας δικαστής άλλης δικαιοδοσίας είναι εξαιρετικά πιθανό να ολοκληρώσει την καριέρα του χωρίς να έχει καμία επαφή με το ΔτΑ στο συνταγματικό πεδίο.

Αναμνηστική φωτογραφία του Δικαστικού Σώματος της Κύπρου τον Δεκέμβριο του 1951. Ποζάρουν μέλη του Παγκύπριου Δικηφορικού Συλλόγου και του προσωπικού του Πρωτοκολλητείου (πηγή: Δρ. Δ.Χ. Χατζηχαμπής, «Το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου και οι δικαστές του».

Η νομολογία βρίθει από αναφορές στην «Ibrahim» όμως το ζητούμενο είναι εάν οι αναφορές γίνονται ως μέρος μιας μηχανικής διαδικασίας ή ως ουσιώδης προσπάθεια εφαρμογής του γράμματος (κριτήρια) και του πνεύματος (ένταση εφαρμογής κριτηρίων) της «Ibrahim». Τα κριτήρια εδράζονται στην αρχή της αναλογικότητας (ύπαρξη επιτακτικής και αναπόφευκτης αναγκαιότητας ή εξαιρετικών περιστάσεων, απουσία άλλης εναλλακτικής, αναλογικότητα του μέτρου) σε συνδυασμό με την προσωρινότητα που όμως έχει διάρκεια μέχρι ο κυπριακός λαός προβεί σε συνολική ρύθμιση.

Ελαστική εφαρμογή

Η ανάλυση, για να είναι χρησιμότερη, εστιάζει στις αρκετές περιπτώσεις που το ΔτΑ εφαρμόστηκε ελαστικά. Η αυτοδιάλυση της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης και η δημιουργία του Υπουργείου Παιδείας είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. Η αφαίρεση αρμοδιοτήτων από την ΕΔΥ και η εκχώρησή τους στα συμβούλια των Ημικρατικών Οργανισμών, στη βάση μιας μεταρρυθμιστικής λογικής, είναι μια άλλη περίπτωση.

Το ΔτΑ επέδρασσε και στη διαμόρφωση μιας ισχυρής αντίληψης ενάντια στη χρήση του για την τροποποίηση του Συντάγματος. Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η τροποποίηση συνεπάγεται μονιμότητα μεταβολής και συγκρούεται με την προσωρινότητα του ΔτΑ, ενώ εισήλθε στην ουσία των προτεινόμενων τροποποιήσεων και δεν περιορίστηκε στο διαδικαστικό του άρθρου 182 Συντάγματος. Η μετέπειτα στροφή της νομολογίας οδήγησε σε δεκαπέντε τροποποιήσεις σε τρεις δεκαετίες.

Το ΔτΑ είχε και μια άλλη επίδραση. Μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων, προκύπτει μια διάσταση μεταξύ του Πολιτεύματος όπως προσδιορίζεται στο Σύνταγμα και της εφαρμογής του. Ενισχύθηκε το προσωποπαγές του προεδρικού συστήματος χωρίς το αντίβαρο του δικοινοτισμού. Μια περίπτωση συστημικής ασυνέπειας ήταν η περιπτωσιολογική πλήρωση των κενών θέσεων ανεξαρτήτων αξιωματούχων. Στην παρούσα χρονική στιγμή, δεν έχει πληρωθεί η θέση του υποδιοικητή της Κεντρικής Τράπεζας ενώ είχε ανακληθεί σχετικός διορισμός το 2013 με επίκληση του ότι δεν έβρισκε εφαρμογή το ΔτΑ, ενώ όμως είχαν διοριστεί βοηθοί για τους άλλους δύο ανεξάρτητους αξιωματούχους. Τέλος, είναι ιστορικά χρήσιμο να αναφερθεί ότι η πρώτη εμφάνιση του ΔτΑ στη νομολογία ήταν προγενέστερη της «Ibrahim» (The Turkish Communal Chamber v. The Council of Ministers (1963) 5 RSCC 59). Το ΑΣΔ απέρριψε, κατά πλειοψηφία, την ύπαρξη αρχής πέραν του άρθρου 183 (κήρυξη εκτάκτου ανάγκης) που να εμπεριέχει την έννοια της ανάγκης ως σιωπηρή εξουσία με δυνατότητα υπέρβασης άλλων ρητών διατάξεων. Αυτή η απόφαση είναι ιδιαίτερα σημαντική και δεν φωτίστηκε επαρκώς παρά τη σημαντική επιρροή της στη διαμόρφωση των επιχειρημάτων που τέθηκαν από την πλευρά Ibrahim.

Συμπερασματικά, το ΔτΑ είναι η δομική σταθερά της συνταγματικής τάξης μετά το 1964 και παράδειγμα τολμηρής δικαστικής καινοτομίας, ρεαλισμού και συνταγματικής αυτοσυντήρησης. Πρέπει να διαφυλαχθεί ως η ύστατη λύση. Η αυστηρότητα εφαρμογής των κριτηρίων του ΔτΑ αποτελεί τη μοναδική ασφαλιστική δικλίδα. Δεν πρέπει όμως να λησμονείται ότι η αίσθηση κανονικότητας είναι παραπλανητική και επισκιάζει τις αρνητικές συνέπειες.

Ο κ. Κωνσταντίνος Κόμπος είναι αναπληρωτής καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, στο Τμήμα Νομικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2020

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΠΟΛΛΩΝ ΓΕΝΕΩΝ

Η **Αθηνά Λοϊζίδου** μάς ετοιμάζει γλυκοπατάτες με σιρόπι σφενδάμου και βοδινό με γλυκά δαμάσκηνα, ενώ η **Μαριλένα Ιωαννίδου** μας σερβίρει υπέροχο κοτόπουλο σουβλάκι με πάστα κόκκινης πιπεριάς.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Παιδεία σε κατ' οίκον περιορισμό

Προβληματίζει η εξ αποστάσεως, τη στιγμή που οι απουσίες μαθητών αυξάνονται

Σε περιπτώσεις που απουσιάζει ολόκληρη τάξη, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφαρμόζεται κανονικά, ωστόσο, υπάρχουν και οι περιπτώσεις στις οποίες χρειάζεται να απουσιάσει ένα μέρος της τάξης και εφαρμόζεται η ασύγχρονη εκπαίδευση.

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Η πρόβλεψη των αρμοδίων ότι η φετινή σχολική χρονιά δεν θα είναι εύκολη, φαίνεται να επαληθεύεται δεδομένου ότι εκατοντάδες μαθητές στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση, χρειάστηκε να παραμείνουν σε κατ' οίκο περιορισμό μέχρι τώρα. Το βλέμμα όλων στρέφεται με ανησυχία στους δύσκολους μήνες του χειμώνα. Το Υπουργείο Παιδείας εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους θα επιλύσει διάφορα προβλήματα και να καθησυχάσει τις ανησυχίες όλων των εμπλεκομένων μερών σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και την κάλυψη της ύλης. Ήδη φέρεται να ολοκληρώνεται σύντομα η μελέτη αντικτύπου που διενεργείται από το Υπουργείο Παιδείας, σχετικά με τη χρονική περίοδο κατά την οποία τα σχολεία βρίσκονται σε λειτουργία. Την ίδια ώρα, αμφιβολίες εκφράζονται ως προς την αποτελεσματικότητα και την εφαρμοσιμότητα πτυχών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, παρά τη νομική κατοχύρωσή της από τη Βουλή.

Αυτοπεριορισμός

Ο εντοπισμός κρουσμάτων στα σχολεία, από τις 17 Σεπτεμβρίου μέχρι 9 Οκτωβρίου, οδήγησε τις διευθύνσεις στη Δημοτική και στη Μέση Εκπαίδευση να εφαρμόσουν τα πρωτόκολλα και να παραπέμψουν εκατοντάδες μαθητές σε κατ' οίκο περιορισμό και σε διδασκαλία εξ αποστάσεως, εξ αιτίας εντοπισμού κρουσμάτων κορωνοϊού στα σχολεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία που εξασφάλισε η «Κ», στη Δημοτική Εκπαίδευση, από σύνολο 64 χιλιάδων μαθητών παγκύπρια, 150 χρειάστηκε να παραμείνουν σε κατ' οίκο περιορισμό. Όσον αφορά στη Μέση Εκπαίδευση, από σύνολο 41 χιλιάδων μαθητών, οι περίπου 225 παρέμειναν στο σπίτι, όπου διδάσκονταν εξ αποστάσεως.

Εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας τονίζεται ότι, σε όλες τις περιπτώσεις, η μετάδοση του ιού δεν έγινε εντός των σχολείων, αλλά ήταν προϊόν των εξωσχολικών δραστηριοτήτων των μαθητών. Σε δηλώσεις του στην «Κ» ο Διευθυντής Μέσης Εκπαίδευσης, Κυπριανός Λούης, είπε ότι οι διευθυντές των σχολείων τήρησαν υπεύθυνη στάση τόσο κατά την διαδικασία της επιβεβαίωσης κρουσμάτων, όσο και κατά την ιχνηλάτηση των επαφών. Η παράδοση του μαθήματος, πρόσθεσε, γίνεται με την μέθοδο της ασύγχρονης εκπαίδευσης, ενώ η εξ αποστάσεως διδασκαλία προσφέρεται για στήριξη και ενίσχυση των παιδιών.

Σε λιγότερο από έναν μήνα χρειάστηκε να μείνουν στο σπίτι 150 μαθητές της Δημοτικής και 225 της Μέσης Εκπαίδευσης.

Αντιδράσεις και εισηγήσεις

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί «αγκάθι» για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές από την πρώτη μέρα που χρειάστηκε η εφαρμογή της. Στις περιπτώσεις στις οποίες είναι ανάγκη να απουσιάσει ολόκληρη η τάξη, η μέθοδος εφαρμόζεται κανονικά, ωστόσο, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που χρειάζεται να απουσιάσει μόνο ένα μέρος της τάξης. Όταν συμβαίνει αυτό, εφαρμόζεται η ασύγχρονη εκπαίδευση, με τον εκπαιδευτικό να αναρτά το υλικό στην ιστοσελίδα του σχολείου απ' όπου ο μαθητής μπορεί να το ανακτά και να μελετά.

Σε αυτές τις περιπτώσεις παρατηρούνται προβλήματα ως προς την κατανόηση του υλικού, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα να υποβληθούν ερωτήσεις στους εκπαιδευτικούς την ίδια στιγμή.

Όσον αφορά στο υβριδικό μοντέλο, οι εκπαιδευτικές οργανώσεις λένε ότι οι δεν υπάρχουν καταρτισμένοι δάσκαλοι και καθηγητές για να το εφαρμόσουν αποτελεσματικά και αυτό θα έχει συνέπειες τόσο για τους μαθητές, οι οποίοι θα βρίσκονται ταυτόχρονα στις τάξεις, όσο και για εκείνους που θα βρίσκονται στο σπίτι τους. Στη Δημοτική Εκπαίδευση, δε, εντοπίζονται και προβλήματα χειρισμού της τεχνολογίας, όταν πρέπει να εφαρμόζεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Για να γίνει αυτό, πρέπει μαζί με τα παιδιά να βρίσκονται οι γονείς τους, κάτι που δεν είναι εφικτό σε πολλές περιπτώσεις.

Για την αντιμετώπιση των πιο πάνω προβλημάτων, οι εκπαιδευτικοί προτείνουν να γίνεται ομαδοποίηση των μαθητών που χρειάζεται να αποσπώνται από το υπόλοιπο τμήμα, βάσει της τάξης, του μαθήματος και της κατεύθυνσης που ακολουθούν και να γίνονται ξεχωριστά τμήματα. Ωστόσο, αυτό θα δημιουργήσει επιπρόσθετες ανάγκες για εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα κληθούν να διδάσκουν στα νέα τμήματα.

Μελέτη αντικτύπου

Τις επόμενες μέρες αναμένεται ότι θα είναι διαθέσιμα στο Υπουργείο Παιδείας τα αποτελέσματα της μελέτης αντικτύπου που γίνεται για να φανούν τα προβλήματα και οι αδυναμίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επίσης, ζητήθηκε από τον διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης η δημιουργία δύο εργαλείων, με το ένα να αφορά στις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο εντοπισμός κρούσματος στα σχολεία και το άλλο θα έχει σχέση με την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε όλες τις μορφές της, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για ενδεχόμενη αύξηση των κρουσμάτων. Στόχος είναι η εξάλειψη των διακρίσεων που παρατηρούνται ανάμεσα στην σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση, με πιο στοχευμένη παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Παράλληλα, αναδιαμόρφωση γίνεται και στο περιβάλλον των σχολείων, καθώς αναγνωρίζονται τα προβλήματα που θα προκύπτουν με τις αντικαταστάσεις των εκπαιδευτικών.

Το γεγονός ότι δεν υπάρχει πλατφόρμα κατάλληλη για εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και το ότι δεν έχει γίνει μορφοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού για τον σκοπό αυτό, είναι σοβαρά ζητήματα τα οποία γνωρίζει το Υπουργείο Παιδείας και καταβάλλει προσπάθεια επίλυσής τους.

Αντικαταστάσεις εκπαιδευτικών

Σε αυτοπεριορισμό χρειάστηκε να μείνουν και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι είχαν ταξιδιωτικό ιστορικό. Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις, το Υπουργείο Παιδείας προέβη σε αντικαταστάσεις για το ανάλογο χρονικό διάστημα, ωστόσο οι προβλέψεις για τον χειμώνα είναι δυσοίωνες, καθώς αναμένεται ότι οι λοιμώξεις θα αυξηθούν, είτε εξαιτίας της εποχικής γρίπης είτε της COVID-19. Ενόψει της επαλήθευσης των ανησυχιών, οι εκπαιδευτικές οργανώσεις ζητούν να μειωθεί ο χρόνος που χρειάζεται για την αντικατάσταση ενός εκπαιδευτικού. Η ανησυχία έγκειται στο ενδεχόμενο απουσίας περισσότερων από ένα εκπαιδευτικών ταυτόχρονα, καθώς έτσι θα τίθενται ζητήματα ασφάλειας για τους μαθητές, που δεν θα επιβλέπονται.

Μετράει αντισώματα κυπριακή έρευνα

Φιλοδοξεί να εξακριβώσει τον βαθμό ανοσίας έναντι του κορωνοϊού στον κυπριακό πληθυσμό

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Απαντήσεις σε καίρια ερωτήματα όπως το εάν κάποιος αποκτήσει αντισώματα στον ιό, θα νοσήσει εκ νέου, ποιοι ασθενούν βαριά με κορωνοϊό, τις δυνατότητες αποτελεσματικότητας ενός εμβολίου δίδει στην «Κ», ο ερευνητής στο Τμήμα Μοριακής Ιολογίας του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής, Γιώργος Κρασιάς. Η μελέτη έτυχε έγκρισης της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου και διεξάγεται στο Τμήμα Μοριακής Ιολογίας του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου.

Στόχος της μελέτης είναι η εξακρίβωση του βαθμού ανοσίας έναντι του κορωνοϊού στον κυπριακό πληθυσμό, όπως επίσης και της δυνατότητας των πρωτεϊνών του καψιδίου του ιού, δηλαδή των αντιγόνων επιφανείας, να ενεργοποιήσουν το ανοσοποιητικό σύστημα να δημιουργήσει αντισώματα. Η συγκεκριμένη μελέτη θα δώσει χρήσιμες πληροφορίες που αφορούν την δυνατότητα του ανοσοποιητικού συστήματος να δημιουργεί αντισώματα εναντίον του ιού, συνεισφέροντας δεδομένα που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Κύπρου για τον καθορισμό αποφάσεων.

Πολύ νωρίς...

«Στο παρόν στάδιο είναι πολύ νωρίς να μιλήσουμε για τον βαθμό ανοσίας στην Κύπρο, αφού ο αριθμός των δειγμάτων που αναλύθηκε είναι μικρός. Με την ανάλυση περισσότερων δειγμάτων και με την ολοκλήρωση της μελέτης αναμένουμε να μπορούμε να προσδιορίσουμε τον βαθμό ανοσίας», αναφέρει ο κ. Κρασιάς. Τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι άτομα με έντονα κλινικά συμπτώματα ή που χρειάστηκαν να νοσηλευτούν λόγω λοίμωξης με SARS-CoV-2 έχουν αντισώματα. Σε κάποιες περιπτώσεις τα συγκεκριμένα αντισώματα βρίσκονται στο κυκλοφορικό σύστημα σε ψηλές ποσότητες. Όσον αφορά άτομα που ήταν θετικά στον ιό αλλά ασυμπτωματικά ή με ήπια συμπτώματα μπορεί να έχουν από πολύ λίγα μέχρι και καθόλου αντισώματα. «Στο παρόν στάδιο δεν γνωρίζουμε ακριβώς πόσα από αυτά τα αντισώματα μπορούν να εξουδετερώσουν τον ιό και πόσα απλά τον αναγνωρίζουν. Ελπίζουμε ότι η μελέτη θα μας βοηθήσει να αντιληφθούμε το ποσοστό των αντισωμάτων που όχι μόνο αναγνωρίζουν τον ιό αλλά παράλληλα των εξουδετερώνουν», σημειώνει ο κ. Κρασιάς.

Τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι άτομα με έντονα κλινικά συμπτώματα ή που χρειάστηκαν να νοσηλευτούν λόγω λοίμωξης με SARS-CoV-2 έχουν αντισώματα.

Κληθείς να απαντήσει εάν κάποιος αποκτήσει αντισώματα στον ιό θα νοσήσει εκ νέου, ο κ. Κρασιάς απαντά ότι μέχρι στιγμής δεν είναι γνωστή και επιβεβαιωμένη η διάρκεια των αντισωμάτων στον οργανισμό, ούτε η ποιότητα των συγκεκριμένων αντισωμάτων. Αν τα αντισώματα αυτά έχουν διάρκεια μέσα στον χρόνο και παράλληλα είναι ικανά να εξουδετερώσουν τον ιό τότε η προστασία που θα παρέχεται στον οργανισμό θα είναι διαρκής. Αν όμως τα αντισώματα που παράγονται δεν έχουν διάρκεια και πρωτίστως δεν είναι εξουδετερωτικά, τότε το άτομο θα κινδυνεύσει εκ νέου να νοσήσει.

Προς το παρόν υπάρχει ένας πολύ μικρός αριθμός μελετών που προσπαθούν να συγκεκριμενοποιήσουν τους παράγοντες εκείνους που πιθανόν να σχετίζονται με την σοβαρότητα της λοίμωξης και την εκδήλωση έντονων συμπτωμάτων.

Τα αντισώματα είναι πρωτεΐνες που παράγονται από τα Β λεμφοκύτταρα του ανοσοποιητικού συστήματος. Αποτελούν έναν από τους κύριους πυλώνες της ανοσοποιητικής απάντησης, αφού κατασκευάζονται κατά την διάρκεια της λοίμωξης με μοναδικό στόχο την αναγνώριση συγκεκριμένων πρωτεϊνών που εκφράζονται στην επιφάνεια. Η επιτυχής αναγνώριση των συγκεκριμένων αντιγόνων επιφανείας του ιού είναι σημαντική αφού από αυτή θα εξαρτηθεί η εξουδετέρωση του ιού στον οργανισμό και η αποθεράπευσή του. Επιτυχής εξουδετέρωση από αντισώματα θα μπορούσε να συνεισφέρει στη συνολική και αποτελεσματική προστασία από τη λοίμωξη ή στη μείωση της σοβαρότητας των συμπτωμάτων και της νόσου.

Ανάγκη για εθελοντές

Η συμμετοχή περισσότερων εθελοντών και επομένως η συλλογή μεγαλύτερου αριθμού δειγμάτων, θα συμβάλει ουσιαστικά στην παραγωγή αποτελεσμάτων που θα οδηγήσουν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Η μελέτη θα βοηθήσει την επιστημονική κοινότητα στην Κύπρο αλλά και διεθνώς παρέχοντας στοιχεία που αφορούν τη δυνατότητα του ανοσοποιητικού συστήματος να δημιουργεί αντισώματα εναντίον του ιού και την ποιότητα της ανοσοποιητικής απάντησης εναντίον διαφορετικών αντιγόνων του ιού. Όσον αφορά τις ομάδες εθελοντών που ενδιαφέρουν τους ερευνητές περιλαμβάνουν άτομα που βρέθηκαν θετικά στον ιό με την αναγνωρισμένη μέθοδο RT-PCR, όπως επίσης και άτομα τα οποία δεν χρειάστηκαν να υποβληθούν στην πιο πάνω εξέταση. «Η συμμετοχή ατόμων που βρέθηκαν θετικά στον ιό θα μας επιτρέψει να μελετήσουμε κατά πόσον τα αντισώματα που παράχθηκαν εναντίον του ιού διατηρούνται μέσα στο χρόνο», σημειώνει ο κ. Κρασιάς.

Ποιοι ασθενούν βαριά

Όπως εξηγεί ο κ. Κρασιάς, προς το παρόν υπάρχει ένας μικρός αριθμός μελετών που προσπαθούν να συγκεκριμενοποιήσουν τους παράγοντες που πιθανόν να σχετίζονται με τη σοβαρότητα της λοίμωξης και την εκδήλωση έντονων συμπτωμάτων. Σε μια πρόσφατη μελέτη φαίνεται ότι το ανοσοποιητικό σύστημα έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει, αφού άτομα με σοβαρή λοίμωξη από τον ιό παρουσιάζουν λεμφοπενία, επιλεκτική απώλεια Τ λεμφοκυττάρων και φυσικών φονικών κυττάρων, όπως επίσης και υπερβολική ενεργοποίηση των Τ κυττάρων.

42 εμβόλια υπό αξιολόγηση

Σε σχέση με το εμβόλιο και τις κλινικές δοκιμές που βρίσκονται σε εξέλιξη, ο κ. Κρασιάς, τονίζει ότι «εξίσου σημαντική είναι η παραγωγή ενός εμβολίου ικανού να παράγει εξουδετερωτικά αντισώματα, τα οποία θα παρέχουν και επαρκή προστασία αλλά θα έχουν επίσης χρονική διάρκεια που θα αποτρέψει την αναγκαιότητα πολλαπλών εμβολιασμών», σημειώνει ο ίδιος.

Σαράντα δύο υποψήφια εμβόλια είναι σε διαδικασία κλινικής αξιολόγησης. «Θεωρώ ότι το πιο υποσχόμενο εμβόλιο είναι αυτό που αναπτύσσει το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης με τη φαρμακευτική εταιρεία AstraZeneca, το οποίο πέρασε επιτυχώς τα πρώτα στάδια των κλινικών δοκιμών. Το εμβόλιο παρουσίασε ένα αποδεκτό προφίλ ασφαλείας, ενώ διεγείρει το ανοσοποιητικό σύστημα να δημιουργήσει αντισώματα που πιθανόν να παρέχουν προστασία εναντίον του κορωνοϊού». Πρόσφατα, οι κλινικές δοκιμές μπήκαν σε αναμονή, αφού σε ένα με δύο συμμετέχοντες παρουσιάστηκαν ανεπιθύμητες παρενέργειες που έπρεπε να διερευνηθούν. Οι κλινικές δοκιμές για το συγκεκριμένο εμβόλιο έχουν επαναρχίσει, στο Ηνωμένο Βασίλειο τουλάχιστον. Οι ερευνητές ελπίζουν ότι εντός του πρώτου εξαμήνου του 2021 το εμβόλιο θα είναι διαθέσιμο.

Πιο κοντά η αποκλιμάκωση με Μπάιντεν

Θα εστίαζε περισσότερο στην Ανατολική Μεσόγειο, λέει ο πρώην σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του Τραμπ, Τζον Μπόλτον

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο Τζον Μπόλτον είναι ένα από τα πιο γνωστά «γεράκια» της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, αλλά και ένας άνθρωπος που έζησε από πολύ κοντά τον Ντόναλντ Τραμπ ως πρόεδρο, μέχρι την αποπομπή του. Το βιβλίο του, που κυκλοφόρησε πριν από λίγο καιρό, είναι συναρπαστικό γιατί περιγράφει με ανάγλυφο τρόπο πόσο χαοτικά λαμβάνονται οι αποφάσεις στον Λευκό Οίκο, με βάση προσωπικές ή και οικογενειακές επιλογές. Βασικός λόγος της σύγκρουσής του ήταν η στενή σχέση του Τραμπ με τον Ερντογάν, την οποία ερμηνεύει ως απόρροια θαυμασμού – ίσως και φθόνου για αυταρχικούς ηγέτες.

Ενδιαφέρον έχει ακόμη το γεγονός πως ο Μπόλτον θεωρεί ότι αυτά που εξέφρασε ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο στην Ελλάδα απηχούν τις απόψεις του 95% των αρμόδιων υπηρεσιών ασφαλείας και εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, αλλά όχι απαραίτητα του Τραμπ. Ο Μπόλτον υποστηρίζει ότι σήμερα ο μόνος που αποφασίζει για θέματα εθνικής ασφάλειας στις ΗΠΑ είναι ο ίδιος ο Τραμπ. Εξαιρεί μόνο τον Πομπέο γιατί έχει μεγάλη επιρροή στον πρόεδρο, αν και όχι αντίστοιχη με την αίγλη και την ισχύ των προκατόχων του στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ.

Δίνοντας μία συμβουλή στον Έλληνα πρωθυπουργό, του συνιστά να μπει σε «χειμερία νάρκη» έως την ανάληψη της προεδρίας, ειδικά εάν εκλεγεί ο Μπάιντεν, ενώ χαρακτηρίζει εξαιρετικά επικίνδυνη την περίοδο αυτή. Κατά τον Μπόλτον, κανείς δεν θα μπορεί να προβλέψει τι θα κάνει ο Τραμπ, εφόσον επανεκλεγεί, σε μία ελληνοτουρκική κρίση. Αντιθέτως θεωρεί ότι ο Μπάιντεν, αν εκλεγεί, θα δώσει πολύ μεγαλύτερη έμφαση στα ζητήματα της Ανατολικής Μεσογείου. Ο Μπόλτον πιστεύει ότι οι εξαιρετικά καλές σχέσεις που έχει η Ελλάδα με την ηγεσία του Κογκρέσου διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη διασφάλιση των ελληνικών συμφερόντων και της ισχύος της χώρας μας.

– Παρότι οι διεθνείς σχέσεις δεν παίζουν μέχρι στιγμής σημαντικό ρόλο στην προεκλογική εκστρατεία, πώς πιστεύετε ότι θα μεταβληθεί η αμερικανική εξωτερική πολιτική σε περίπτωση εκλογής του Τραμπ ή του Μπάιντεν;

– Οπως εξηγώ και στο βιβλίο μου, είναι πολύ δύσκολο να προβλέψουμε ποια θα είναι η εξωτερική πολιτική Τραμπ σε περίπτωση επανεκλογής του. Ο πρόεδρος δεν βασίζει τις αποφάσεις του στον τομέα αυτό σε ιδεολογικά κριτήρια, ούτε και σε μακροπρόθεσμη στρατηγική θεώρηση, όπως διαπίστωσα και κατά τη θητεία μου ως σύμβουλος εθνικής ασφαλείας. Κύριο μέλημά του είναι οι επιπτώσεις στην εσωτερική πολιτική σκηνή. Εάν επανεκλεγεί, ένα μεγάλο βάρος θα φύγει από πάνω του, καθώς δεν θα χρειάζεται πια να ανησυχεί για το εκλογικό σώμα και το Κογκρέσο. Θα μπορεί τότε να ακολουθήσει κάποια σχέδιά του, τα οποία ανεστάλησαν εξαιτίας του μεγάλου τους πολιτικού κόστους, όπως την αποχώρηση των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ. Ο Μπάιντεν, από τη μεριά του, εμφανίζεται μάλλον πρόθυμος να συνεχίσει την εξωτερική πολιτική Ομπάμα. Παρότι η εκστρατεία του πρώην αντιπροέδρου δεν θεωρεί ότι η εξωτερική πολιτική αποτελεί αξιόλογο πεδίο αντιπαράθεσης στην προεκλογική περίοδο, η σημαντική ενίσχυση της αριστερής πτέρυγας του Δημοκρατικού Κόμματος είναι βέβαιο ότι θα επηρεάσει την πολιτική των ΗΠΑ στο εξωτερικό, χωρίς να γνωρίζουμε πώς θα εκδηλωθεί η επιρροή αυτή.

– Θα ήθελα να λύσετε μία απορία του ελληνικού κοινού. Ποιος λαμβάνει σήμερα τις αποφάσεις για την εξωτερική πολιτική της Ουάσιγκτον, ποιος εμπλέκεται στη διαδικασία αυτή;

– Ο πρόεδρος Τραμπ έχει ξεκαθαρίσει ότι αυτός έχει τον τελευταίο λόγο. Ο ίδιος ο τρόπος λειτουργίας της εκτελεστικής εξουσίας, όμως, κάνει τον Λευκό Οίκο να επιδιώκει την ενίσχυση της προεδρικής ισχύος, εις βάρος άλλων υπουργείων ή υπηρεσιών. Ο υπουργός Αμυνας Μαρκ Εσπερ, για παράδειγμα, που είναι ένα ικανότατο στέλεχος, ασκεί πολύ μικρότερη επιρροή στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής από ό,τι οι προκάτοχοί του. Αυτό δεν οφείλεται στον Εσπερ, αλλά στον Ντόναλντ Τραμπ.

Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και σε άλλους σημαντικούς συμβούλους, αν και ο υπουργός Εξωτερικών, Μάικ Πομπέο, εξαιρείται από τον κατάλογο αυτό καθώς η επιρροή του παραμένει ισχυρή. Ακόμη και αυτός, όμως, έχει τεθεί στο περιθώριο σε σχέση με την αίγλη και την επιρροή που απολάμβαναν ιστορικά οι υπουργοί Εξωτερικών των ΗΠΑ. Αυτός είναι ένας λόγος που με κάνει να πιστεύω ότι ο Τραμπ έχει προκαλέσει μεγάλη ζημιά στη χώρα μας.

Δεν είναι δυνατόν ένας πρόεδρος να επιδιώκει τη συγκέντρωση κάθε εξουσίας στο Οβάλ Γραφείο. Αντίθετα, θα έπρεπε να μοιράζεται τη λήψη αποφάσεων με συμβούλους της εμπιστοσύνης του. Αυτό θα ενίσχυε πραγματικά την εξουσία του και το πολιτικό του κύρος, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

– Διαπιστώνω από το βιβλίο σας ότι ο πρόεδρος Τραμπ τρέφει μεγάλη εκτίμηση για τον Ταγίπ Ερντογάν. Αυτό οφείλεται στον θαυμασμό του για κάθε αποφασιστικό και σκληρό ηγέτη, σε οικογενειακούς οικονομικούς δεσμούς μεταξύ τους ή σε άλλο παράγοντα;

– Είναι πολύ δύσκολο να το ερμηνεύσω. Ο Τραμπ θαυμάζει πολλούς αυταρχικούς ηγέτες, όπως ο Κιμ Γιονγκ Ουν, ο Σι Τζινπίνγκ, ο Βλαντιμίρ Πούτιν. Εκτιμώ ότι τους παρατηρεί με φθόνο, καθώς θα ήθελε να κάνει τα ίδια στις ΗΠΑ, αλλά για την ώρα δεν έχει αυτή τη δυνατότητα.

Ο Τραμπ μοιάζει ανίκανος να συνειδητοποιήσει ότι ο Ερντογάν ακολουθεί ισλαμιστική, νεοοθωμανική εξωτερική πολιτική, αντιτιθέμενος στις διεθνείς συμφωνίες μετά το πέρας του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και στο σύνταγμα του Κεμάλ Ατατούρκ. Παρά τις επανειλημμένες προειδοποιήσεις του Γάλλου προέδρου Μακρόν προς τον Τραμπ για τους κινδύνους της ισλαμικής ιδεολογίας του Ερντογάν, ο Αμερικανός πρόεδρος αρνείται να αποδεχθεί την πραγματικότητα αυτή.

Ο Μάικ Πομπέο, που επισκέφθηκε πρόσφατα την Ελλάδα, προέβη νομίζω σε σειρά δηλώσεων στήριξης της Αθήνας στη συνεχιζόμενη αντιπαράθεσή της με την Αγκυρα. Τη στάση αυτή στηρίζει το 95% της αμερικανικής διπλωματίας και των υπηρεσιών ασφαλείας, αλλά δεν είμαι βέβαιος για τη θέση του Τραμπ πάνω στο θέμα αυτό.

– Πώς εκτιμάτε το σημερινό γεωπολιτικό σκηνικό στην Ανατολική Μεσόγειο, με την εμπλοκή του Ισραήλ, της Τουρκίας, της Ρωσίας, ακόμη και της Κίνας; Ποιος θα είναι ο ρόλος των ΗΠΑ;

– Η Ανατολική Μεσόγειος έχει ζωτική σημασία για τις ΗΠΑ. Οπως ορθώς επισημάνατε, στρατιωτικά γυμνάσια πραγματοποιεί στην περιοχή ακόμη και το κινεζικό πολεμικό ναυτικό. Νομίζω ότι όλοι συνειδητοποιούν τα κίνητρα του Πούτιν στη Μεσόγειο. Ο Ρώσος πρόεδρος άλλωστε το 2005 είχε χαρακτηρίσει τη διάλυση της ΕΣΣΔ ως τη «χειρότερη καταστροφή του 20ού αιώνα» και προσπαθεί έκτοτε να αποκαταστήσει τη ρωσική ηγεμονία στα κράτη που αποτελούσαν κάποτε τη Σοβιετική Ενωση. Παρά τις δεδομένες νεοοθωμανικές φιλοδοξίες του Ερντογάν, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Ισραήλ και Αιγύπτου αποτελεί θετική εξέλιξη για τις ΗΠΑ. Η Ουάσιγκτον πρέπει να εκμεταλλευθεί τη θετική συγκυρία και να ενισχύσει την παρουσία της στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Την ίδια ώρα, δεν χάνω τις ελπίδες μου όσον αφορά την Τουρκία. Στις εκλογές του 2023, την αξιοπιστία των οποίων ήδη αμφισβητώ, η τουρκική αντιπολίτευση ίσως ενισχυθεί, όπως είδαμε και στις δημοτικές εκλογές με τη στροφή σημαντικής μερίδας του εκλογικού σώματος μακριά από τον Ερντογάν.

> *Ο Τραμπ θαυμάζει πολλούς αυταρχικούς ηγέτες, τους παρατηρεί με φθόνο καθώς θα ήθελε να κάνει τα ίδια στις ΗΠΑ, αλλά για την ώρα δεν έχει αυτή τη δυνατότητα.*

> *Μοιάζει ανίκανος να συνειδητοποιήσει ότι ο Ερντογάν ακολουθεί ισλαμιστική, νεοοθωμανική εξωτερική πολιτική.*

> *Αν εξασφαλίσει δεύτερη θητεία, μου είναι δύσκολο να προβλέψω τι θα έκανε σε περίπτωση ελληνοτουρκικής κρίσης.*

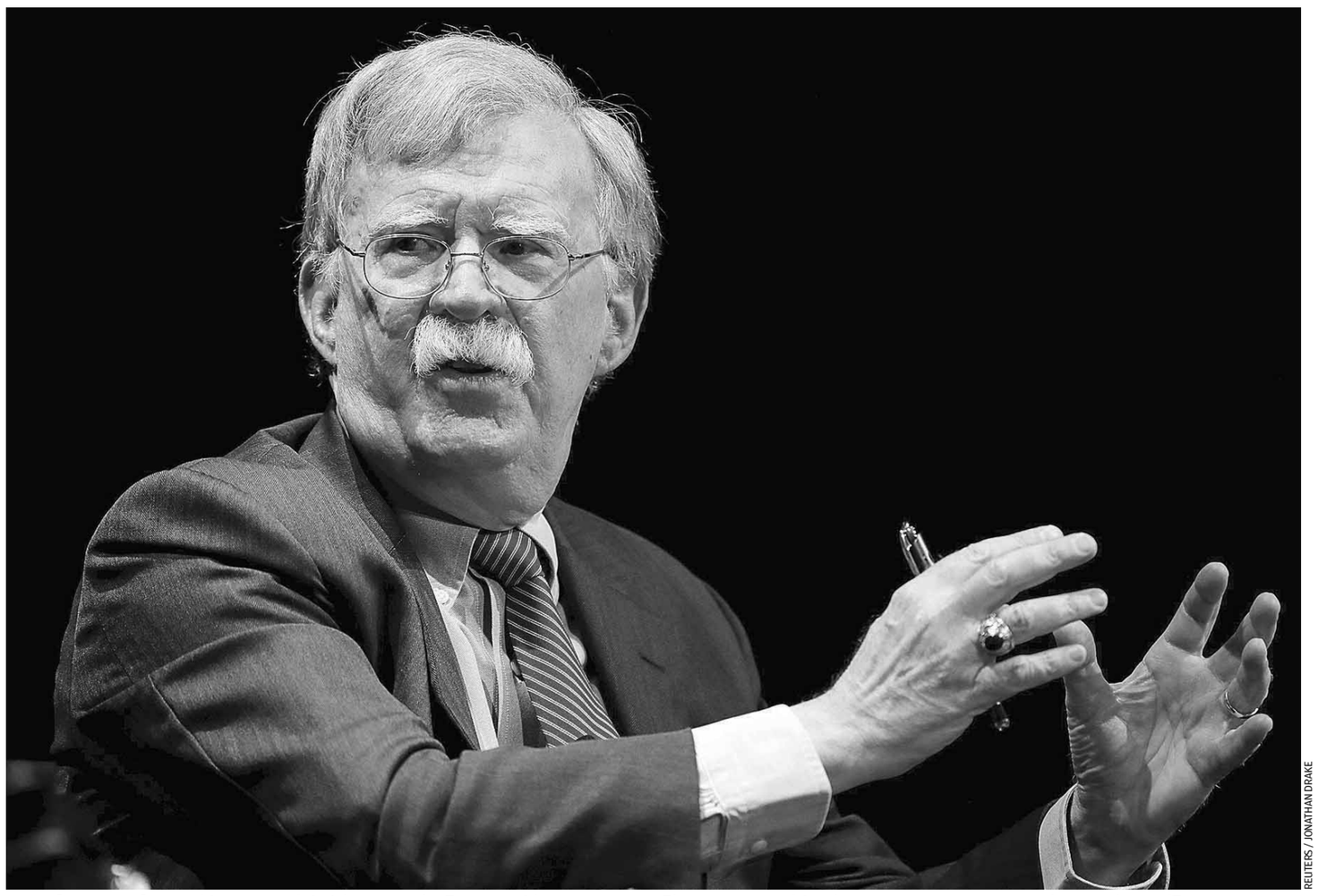

REUTERS / JONATHAN DRAKE

«Ο Μάικ Πομπέο προέβη σε σειρά δηλώσεων στήριξης της Αθήνας στη συνεχιζόμενη αντιπαράθεσή της με την Αγκυρα. Τη στάση αυτή στηρίζει το 95% της αμερικανικής διπλωματίας και των υπηρεσιών ασφαλείας, αλλά δεν είμαι βέβαιος για τη θέση του Τραμπ πάνω στο θέμα αυτό», λέει ο Τζον Μπόλτον.

Οι ΗΠΑ και τα ελληνοτουρκικά

– Παλαιότερα είχαμε τη βεβαιότητα ότι σε περίπτωση ελληνοτουρκικής κρίσης, οι ΗΠΑ θα εμπλέκονταν ενεργά, στέλνοντας στην περιοχή ικανούς και έμπειρους διπλωμάτες όπως ο Κλαρκ Κλίφορντ, ο Τζορτζ Μπολ, ο Χόλμπρουκ. Αν ένα τέτοιο σενάριο γίνει πραγματικότητα τώρα, τι θα έκαναν οι ΗΠΑ, τι θα έκανε ο Τραμπ;

– Πρέπει να αντιμετωπίζουμε τον Τραμπ σαν εξαίρεση της αμερικανικής ιστορίας. Οι αποφάσεις του στον τομέα της εθνικής ασφάλειας δεν ακολουθούν κάποιο πρότυπο, ενώ αυτό είναι ένα από τα προβλήματα της προεδρίας του. Αν εξασφαλίσει δεύτερη θητεία, μου είναι δύσκολο να προβλέψω τι θα έκανε σε περίπτωση ελληνοτουρκικής κρίσης.
Αν εκλεγεί ο Μπάιντεν, εκτιμώ ότι η κυβέρνησή του θα υιοθετούσε πιο ενεργό ρόλο για την αποκλιμάκωση της κρίσης στην Ανατολική Μεσόγειο, ιδίως εάν η Αγκυρα διατηρούσε την ίδια πολιτική σε Λιβύη, Συρία και Μέση Ανατολή. Μία προεδρία Μπάιντεν θα έθετε την αμερικανική ιστορία στον φυσιολογικό της ρου, με εναλλαγή Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών προέδρων. Η προεδρία Τραμπ αποτελεί εξαίρεση και η αποχώρησή του από τον Λευκό Οίκο θα σημάνει την επιστροφή στην κανονικότητα.

Να μπείτε σε «χειμερία νάρκη» μέχρι τις εκλογές στις ΗΠΑ

– Τι θα συμβουλεύατε να κάνει ο Ελληνας πρωθυπουργός σε περίπτωση κρίσης στην περιοχή τους προσεχείς μήνες;

– Θα του πρότεινα να μπει σε «χειμερία νάρκη» για το χρονικό διάστημα μέχρι τις εκλογές. Ακόμη και εάν εκλεγεί ο Μπάιντεν, το διάστημα που μεσολαβεί μέχρι να αναλάβει τα καθήκοντά του στα τέλη Ιανουαρίου είναι επικίνδυνο, με την απερχόμενη κυβέρνηση να επιλέγει συνήθως την εσωστρέφεια. Κάθε ελληνική κυβέρνηση και ιδίως η σημερινή, που απολαμβάνει εξαιρετικές σχέσεις με την αμερικανική, οφείλει να είναι προετοιμασμένη για το ενδεχόμενο επανεκλογής του Τραμπ. Αν πάλι εκλεγεί ο Μπάιντεν, η Αθήνα θα πρέπει να σπεύσει να οικοδομήσει σχέσεις με τους συμβούλους του τέως αντιπροέδρου, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου μέχρι την ορκωμοσία. Οι εξαιρετικές σχέσεις που διατηρεί η Ελλάδα με το Κογκρέσο είναι και αυτές καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση της ελληνικής ισχύος και των εθνικών σας συμφερόντων. Παρά λοιπόν τη δεδομένη αβεβαιότητα, η προοπτική για τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις είναι σταθερά θετική.

– Επειδή ξέρω ότι έχετε μελετήσει τον Ερντογάν, πιστεύετε ότι άλλαξε μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016; Προσπαθεί όντως να αποσυνδέσει τη χώρα του από την ευρωπαϊκή και δυτική της προοπτική; Ποιες προβλέπετε ότι θα είναι οι επόμενες κινήσεις του;

– Δεν πιστεύω ότι για τη συμπεριφορά του ευθύνεται το πραξικόπημα. Το πραξικόπημα του έδωσε την αφορμή που χρειαζόταν για να εκπληρώσει πολλές φιλοδοξίες του, όπως την εκκαθάριση του κεμαλικού στοιχείου στους κόλπους της διοίκησης του στρατεύματος. Προσπαθεί να επιβάλει ισλαμιστές στρατηγούς, όπως έκανε και στη Δικαιοσύνη. Αυτό αποδεικνύει ότι διέθετε οργανωμένο σχέδιο εδώ και καιρό. Η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε μουσουλμανικό τέμενος είναι μία ακόμη έκφανση της πολιτικής αυτής, ενώ ακόμη και πολλοί Τούρκοι ενοχλήθηκαν από την πρωτοβουλία αυτή του Ερντογάν.

– Θέλω, τέλος, να μου διηγηθείτε κάποιο στιγμιότυπο από τη θητεία σας στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, στο οποίο να νιώσατε ανησυχία για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

– Η κραυγαλέα εξωτερική πολιτική του Ερντογάν με ανησύχησε πολλές φορές. Θυμάμαι στον δεύτερο πόλεμο του Κόλπου, όταν ο Ερντογάν και το κόμμα του αρνήθηκαν να επιτρέψουν τη διέλευση της 4ης Μεραρχίας Πεζικού των ΗΠΑ μέσα από την Τουρκία προς τα ιρακινά σύνορα. Ιδιαίτερα θετική για την Ελλάδα και τη σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή θεωρώ επίσης την επίλυση της διαφωνίας για το όνομα της Βόρειας Μακεδονίας. Κάθε τι που συμβάλλει στην περιφερειακή σταθερότητα είναι προς το συμφέρον της Ελλάδας.

> *Οι εξαιρετικές σχέσεις που διατηρεί η Ελλάδα με το Κογκρέσο είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση των εθνικών σας συμφερόντων.*

EPA / JIM LO SCALZO

«Η αποχώρηση του Τραμπ από τον Λευκό Οίκο θα σημάνει την επιστροφή στην κανονικότητα».

Βαριές ποινές στη δίκη Χ.Α. και στο βάθος Κορυδαλλός

Ποιοι κινδυνεύουν με φυλακή

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΝΔΡΟΥ**

Μετά την ιστορική για τη Δημοκρατία, την κοινωνία και το κράτος δικαίου απόφαση του δικαστηρίου, που κήρυξε ενόχους για βαριά αδικήματα τον σκληρό πολιτικό πυρήνα μελών της Χ.Α., αλλά και τους δράστες των εγκληματικών της δράσεων, ανοίγει πλέον η πόρτα του Κορυδαλλού, καθώς οι εξελίξεις της δίκης παραπέμπουν σε βαριές ποινές για ορισμένους, ενώ κάποιοι θα πάνε και στη φυλακή.

Η απόφαση για την εγκληματική δράση της Χ.Α. είναι βέβαιον ότι θα καταγραφεί ως σημαίνουσα στα πολιτικά και δικαστικά χρονικά, καθώς κήρυξε ενόχους την ηγεσία του πολιτικού ναζιστικού μορφώματος, δίδοντας τη χαριστική βολή στη Χ.Α., η οποία πολιτικά έχει πλέον εξανεμιστεί, πρωτίστως και λόγω του ποινικού εγχειρήματος για την αντιμετώπιση της εγκληματικής της δράσης.

Το δικαστήριο, το οποίο ξεκίνησε από την περασμένη Τετάρτη την έκδοση της ιστορικής απόφασης του, μετά δίκη που κράτησε 5,5 χρόνια, κατέληξε σε απόφαση ενοχής για το σύνολο σχεδόν των κατηγορουμένων (68 συνολικά) καθώς ελάχιστοι αθωώθηκαν, ενώ για τα πολιτικά στελέχη της Χ.Α. η δικαστική κρίση υπήρξε καταπέλτης. Για την ηγεσία της Χ.Α., Νίκο Μιχαλολιάκο, Ηλία Κασιδιάρη και λοιπούς επώνυμους πρώην βουλευτές, συνολικά επτά, το δικαστήριο επεφύλαξε την πιο βαριά ενοχή, καθώς τους κήρυξε ενόχους για διεύθυνση της εγκληματικής οργάνωσης, ενώ για άλλα πολιτικά και επιχειρησιακά στελέχη του κόμματος η δικαστική κρίση ήταν επίσης βαριά, κρίθηκαν ένοχοι για ένταξη σε εγκληματική οργάνωση.

Είναι σίγουρα η πρώτη φορά σε πανευρωπαϊκό επίπεδο που ναζιστικού τύπου πολιτικός φορέας, με δικαστική απόφαση, κρίνεται ως εγκληματική οργάνωση και τα στελέχη του τιμωρούνται για τις εγκληματικές τους δράσεις.

Βεβαίως το δικαστήριο υπήρξε καταπέλτης και για τα εγκλήματα των στελεχών της Χ.Α., τη στυγερή δολοφονία του Παύλου Φύσσα, τη βίαιη επίθεση σε Αιγύπτιους ψαράδες, την επίθεση σε συνδικαλιστές του ΠΑΜΕ και δεκάδες άλλες.

Η βαρύνουσας σημασίας δικαστική κρίση από πολιτική και ποινική πλευρά – Η σκληρή μάχη των συνηγόρων υπεράσπισης για τα ελαφρυντικά.

Η πολιτική σημασία της δικαστικής απόφασης αυτονότητα είναι τεράστια για τη λειτουργία του δημοκρατικού μας πολιτεύματος, την αίσθηση δημοκρατικότητας της κοινωνίας, το κράτος δικαίου και τα δικαιώματα των πολιτών. Είναι μία απόφαση που μπορεί να συγκριθεί σε επίπεδο προστασίας του δημοκρατικού πολιτεύματος με εκείνη του 1975 για τους πρωταίτιους του απριλιανού πραξικοπήματος.

Πέραν όμως της πολιτικής σημασίας της, η δικαστική κρίση υπήρξε βαρύνουσα, και γιατί επιβεβαίωσε και δικαίωσε την επιλογή που ελήφθη το 2013 επί κυβερνήσεως Αντώνη Σαμαρά - Ευάγγελου Βενιζέλου για ποινική αντιμέτωπιση των ναζιστικών δράσεων. Η δικαστική απόφαση, που κήρυξε εγκληματική οργάνωση τον πολιτικό πυρήνα της Χ.Α., όμως, επιβεβαίωσε και την ορθότητα των δικαστικών επιλογών της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, που σε δύσκολους καιρούς, όταν η Χ.Α. είχε 18 βουλευτές στη Βουλή και 400.000 ψηφοφόρους τόλμησε να ασκήσει τη δίωξη για εγκληματική οργάνωση, ανοίγοντας την πόρτα για τις συλλήψεις των πολιτικών στελεχών του κόμματος με πρώτο τον Νίκο Μιχαλολιάκο.

Σημασία επίσης έχει το γεγονός ότι η απόφαση του δικαστηρίου που απέδωσε την κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης στον πολιτικό πυρήνα της Χ.Α., υπήρξε ομόφωνη, καθώς πέραν της εμβληματικής προέδρου της δίκης Μαρίας Λεπενιώτη, την απόφαση στήριξαν οι δικαστές Ανδρέας Ντόκος και Γεσθημανή Τσουφσόγλου. Το ομόφωνο της απόφασης καθιστά τη δικαστική κρίση στέρεη με ό,τι αυτό συνεπάγεται και αποκτά μεγαλύτερη αξία –πολιτική και ποινική– από το γεγονός, ότι η εισαγγελέας της δίκης Αδαμαντία Οικονόμου στην πρότασή της υπήρξε απαλλακτική για όλα τα πολιτικά στελέχη της Χ.Α. (ηγετικό πυρήνα και λοιπούς), μιας και το σκεπτικό της ήταν, πως δεν στέκει το αδίκημα της εγκληματικής οργάνωσης.

Ομόφωνη ήταν η απόφαση του δικαστηρίου, που απέδωσε την κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης στον πολιτικό πυρήνα της Χ.Α., καθώς πέραν της προέδρου της δίκης, Μαρίας Λεπενιώτη, την απόφαση στήριξαν οι δικαστές Ανδρέας Ντόκος και Γεσθημανή Τσουφσόγλου.

Εν αναμονή της απόφασης του δικαστηρίου

Σκληρότερη αναμένεται αύριο Δευτέρα, οπότε και η δίκη θα συνεχιστεί, να είναι η μάχη που θα δοθεί από τους δικηγόρους προκειμένου να επιτύχουν για κάποιους αναστολή στην ποινή ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της φυλακής. Στο πεδίο των αναστολών στις ποινές, όπως είναι φυσικό, οι συνήγοροι υπεράσπισης των ηγετικών στελεχών της Χ.Α. «θα τα δώσουν όλα». Για τον λόγο αυτό δεν αποκλείεται η τελική απόφαση του δικαστηρίου για ποινές και για το ποιοι θα φυλακιστούν να εκδοθεί τελικά ή αργά το βράδυ της Δευτέρας ή την Τρίτη το πρωί. Σε κάθε περίπτωση, η ιστορική απόφαση του δικαστηρίου αναμένεται με εξαιρετικό ενδιαφέρον και από πολιτικής και από ποινικής πλευράς. Αλλωστε, η κρίση των δικαστών για την ενοχή των κατηγορουμένων έχει δρομολογήσει το πλαίσιο της επικείμενης απόφασης. Εν αναμονή λοιπόν.

Η στάση της εισαγγελέως

Μάλιστα αίσθηση έχει προκαλέσει η στάση της εισαγγελέως, η οποία κατά την ανάπτυξη των θέσεων των συνηγόρων υπεράσπισης για την αναγνώριση ελαφρυντικών στους κατηγορουμένους, προέβη σε δήλωση μέσα στο δικαστήριο, τονίζοντας πως «παραμένει πιστή στην πρότασή της περί απαλλαγής».

Πάντως, μετά την απόφαση του δικαστηρίου περί ενοχής και με τις δυνατότητες που προσφέρει πλέον ο νόμος (νέος Ποινικός Κώδικας) από τα πολιτικά στελέχη, εκείνοι που κινδυνεύουν να πάνε φυλακή, αν δεν τους δοθεί αναστολή, είναι οι επτά οι οποίοι κρίθηκαν ένοχοι για διεύθυνση της εγκληματικής οργάνωσης. Και αυτό διότι γι' αυτούς ο νόμος προβλέπει ποινές από πέντε ώς δεκαπέντε χρόνια, ενώ για τους υπόλοιπους, που κρίθηκαν ένοχοι μόνον για ένταξη σε εγκληματική οργάνωση, αν δεν έχουν κι άλλα αδικήματα, που πολλοί έχουν, οι ποινές είναι από ένα χρόνο έως πέντε.

Με τα δεδομένα του νόμου που ισχύει, όλα δείχνουν πως εκτός από τον Γιώργο Ρουπακιά που είναι ο δράστης της στυγερής δολοφονίας του Παύλου Φύσσα και η ποινή του θα είναι ισόβια, αλλά και κάποιοι ακόμη συνεργοί του, και πολιτικά στελέχη θα περάσουν την πόρτα της φυλακής.

Το σοβαρό ενδεχόμενο να οδηγηθούν στη φυλακή κάποια από τα ηγετικά πολιτικά στελέχη της Χ.Α. ή και άλλοι, υπήρξε η αιτία για την τόσο σκληρή μάχη που έδωσαν οι συνήγοροι υπεράσπισης για τα ελαφρυντικά. Δεν είναι τυχαίο πως για τα ελαφρυντικά το δικαστήριο ανάλωσε δύο ημέρες, ενώ η εισαγγελική πρόταση άλλαξε και έγινε τελικά ευνοϊκότερη για όσους έχουν κριθεί ένοχοι για ένταξη σε εγκληματική οργάνωση.

Η απόρρητη έκθεση της Αστυνομίας για την Ακροδεξιά

Στο μικροσκόπιο βρίσκονται 16 οργανώσεις, οι οποίες έχουν συμμετοχή σε βίαιες επιθέσεις κατά αστυνομικών και αλλοδαπών

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

«Τον τελευταίο ένα χρόνο παράλληλα με την κατάρρευση της Χρυσής Αυγής παρατηρείται κινητικότητα στους ομόκεντρους κύκλους της Ακροδεξιάς. Οι υπάρχουσες οργανώσεις προσπαθούν να εκμεταλλευτούν την πτώση της επιρροής της Χρυσής Αυγής ώστε να προσελκύσουν άτομα στους κόλπους τους». Αυτό επισημαίνεται σε απόρρητη έκθεση της Αστυνομίας για τον ακροδεξιό εξτρεμισμό στη χώρα. Το αποκαλυπτικό έγγραφο που φέρνει στο φως της δημοσιότητας η «Κ» αποκτά πρόσθετο ενδιαφέρον μετά και την καταδίκη των μελών της νεοναζιστικής οργάνωσης.

Οι αναλυτές της ΕΛ.ΑΣ. επισημαίνουν ότι τα προηγούμενα χρόνια παρατηρήθηκε αύξηση των μελών του εθνικιστικού - ακροδεξιού χώρου. Οι αστυνομικοί συσχετίζουν το φαινόμενο με τη δεκαετή οικονομική κρίση, την παρουσία σημαντικού αριθμού μεταναστών στη χώρα, την άνοδο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας στην Ευρώπη και την υπογραφή της μετονομασίας των Σκοπίων σε Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας.

Στην έκθεση υπάρχουν καταγεγραμμένες 16 ακροδεξιές ομάδες. Οι περισσότερες έχουν έδρα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ δύο βρίσκονται στην Καβάλα και την Κατερίνη. Μέλη τους έχουν συμμετοχή σε βίαιες επιθέσεις κατά αστυνομικών και αλλοδαπών, βανδαλισμούς γραφείων πολιτικών κομμάτων, χώρων εβραϊκού ενδιαφέροντος και σε στέκια αναρχικών. Διατηρούν λογαριασμούς στα social media όπου δημοσιοποιούν φωτογραφίες και βίντεο από δράσεις τους.

«Ηρθε η ώρα να εγερθούμε και να δείξουμε στους ανθέλληνες που ονειρεύονται τον αφανισμό μας πως ΔΕΝ θα επιτρέψουμε τη μεθοδευμένη επίθεση του Ισλάμ στον Ελληνικό Πολιτισμό», αναφέρει σε ανάρτησή της στο Facebook ομάδα με επωνυμία «Ελληνικό Τμήμα Αντίστασης». Ατομα της ομάδας συμμετείχαν σε επεισόδια με την Αστυνομία στο τελευταίο συλλαλητήριο ενάντια στη συμφωνία των Πρεσπών στο Σύνταγμα.

«Η Αθήνα ανήκει στους Έλληνες, Εθνικιστική δράση για το λαό και την πατρίδα», αναγράφεται σε λογαριασμό που διατηρεί στο Twitter ομάδα με επωνυμία Defend Athens και σύμβολο ένα καλάσνικοφ. Το όνομα της ομάδας παραπέμπει στο σύνθημα «Defend Europe» που έχει υιοθετήσει το κίνημα των «ταυτοτιστών» ή «κίνημα της Ευρωπαϊκής Ταυτότητας». Πρόκειται για ακροδεξιό, αντιμεταναστευτικό κίνημα με υποστηρικτές κυρίως στη Γερμανία, την Αυστρία. Στην πρόσφατη έκθεσή της για την τρομοκρατία στην Ε.Ε., η Europol επισημαίνει ότι η διαλεκτική του μίσους που καλλιεργεί το «Κίνημα» ενδεχομένως να ευθύνεται για τρομοκρατικές ενέργειες που έχουν διαπράξει μεμονωμένα άτομα ή αλλιώς «μοναχικοί λύκοι». Ως παράδειγμα αναφέρεται η ένοπλη επίθεση 27χρονου σε εβραϊκή συναγωγή στη γερμανική πόλη Χάλε τον Οκτώβριο του 2019 με απολογισμό δύο νεκρούς. Μετά την ετυμηγορία του δικαστηρίου για τη Χρυσή Αυγή, ο λογαριασμός κοινοποίησε ανάρτηση του Νίκου Μιχαλολιάκου στην οποία ο αρχηγός της Χρυσής Αυγής ανέφερε ότι «όταν οι λαθρομετανάστες θα είναι πλειοψηφία στην Ελλάδα, όταν θα παραδώσουν Γην και Υδωρ στην Τουρκία, τότε θα θυμηθούν τη Χρυσή Αυγή».

«Η Αθήνα ανήκει στους Έλληνες», αναφέρει στον λογαριασμό της στο Twitter η ομάδα Defend Athens (φωτ. από δράση της στο Σύνταγμα).

Οι «ενισχύσεις»

Αυστριακοί και Γερμανοί, μέλη του κινήματος των «ταυτοτιστών» είχαν ταξιδέψει την άνοιξη στην Ελλάδα προκειμένου να συνδράμουν τους Έλληνες «να υπερασπιστούν τα σύνορά τους». Σκοπός τους ήταν να μεταβούν στη Λέσβο ωστόσο, ακινητοποιήθηκαν από αστυνομικούς της Αντιτρομοκρατικής και υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Στην απόρρητη έκθεση γίνεται ακόμα αναφορά στην οργάνωση «Πατριωτικό Αντάρτικο», που με προκήρυξη στην εφημερίδα «Ελεύθερη Ωρα» ανέλαβε την ευθύνη για τον εμπρησμό του αυτοκινήτου διπλωμάτη από το τουρκικό προξενείο της Θεσσαλονίκης, τον Δεκέμβριο του 2019. «Η ενέργεια συνέβη με αυταπάρνηση και πρωισμό και μάλιστα η φωτιά δεν επεκτάθηκε σε κανένα άλλο αυτοκίνητο, δείχνοντας πως ο Ελληνισμός φροντίζει να τιμωρεί μόνο τους φταίχτες», έγραφαν στην προκήρυξή τους τα μέλη της ομάδας. Οι 16 οργανώσεις αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Μέλη μιας ομάδας δίνουν το «παρών» σε δράσεις της άλλης κ.ο.κ. Οι συμμετέχοντες υπήρξαν στο παρελθόν υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής και αποχώρησαν είτε επειδή απογοητεύτηκαν από τη μετατροπή της οργάνωσης σε «συστημικό κόμμα» είτε διότι τέθηκαν στο περιθώριο από την ηγεσία της. Μετά την αποχώρησή τους δημιούργησαν νέες ομάδες, φαινόμενο που αναμένεται να συνεχιστεί μετά την ανακήρυξη της Χρυσής Αυγής σε εγκληματική οργάνωση. Οι νέες ομάδες πάντως δεν έχουν μεγάλη δυναμική. Ως πιθανές αιτίες αναφέρονται στην έκθεση της ΕΛ.ΑΣ. ο πολυκερματισμός της Ακροδεξιάς και οι μεταξύ τους αντιπαραθέσεις για το ποιος θα ηγεμονεύσει τον χώρο.

Στην απόρρητη έκθεση γίνεται αναφορά σε τρεις ομάδες νεολαίας που αυτοπροσδιορίζονται ως εθνικιστικές ή ορθόδοξες ή και τα δύο όπως επίσης στους Αυτόνομους Μαιάνδριους Εθνικιστές (ΑΜΕ) και την ομάδα Combat 18 που εξαρθρώθηκαν από την Αστυνομία το 2018. Την έρευνα για τη δράση τους είχε πραγματοποιήσει η Αντιτρομοκρατική, που και το 2013 σήκωσε το βάρος των ερευνών για τη δράση της Χρυσής Αυγής. Σύμφωνα με την ΕΛ.ΑΣ., η εξάρθρωση των ΑΜΕ και Combat 18 είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της ακροδεξιάς εξτρεμιστικής δραστηριότητας στη χώρα. Η Combat 18 πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο του 2015 αναλαμβάνοντας την ευθύνη για βεβήλωση του μνημείου του Παύλου Φύσσα στο Κερατσίνι. Η επωνυμία της ομάδας παρέπεμπε σε οργάνωση που συγκροτήθηκε στη Μ. Βρετανία το 1992 ως «ομάδα κρούσης» με αποστολή να προστατεύσει από αντισυγκεντρώσεις τις εκδηλώσεις του Εθνικιστικού Κόμματος Βρετανίας. Ο αριθμός 18 παραπέμπει στα αρχικά του ονόματος του Αδόλφου Χίτλερ. Τα μέλη της ομάδας ήταν παλιά στελέχη της Χ.Α. και επικέντρωσαν τη δράση τους σε εμπρηστικές επιθέσεις σε στέκια αναρχικών.

Ο «Περίανδρος»

Μέλη της Combat 18 πήραν μέρος και σε ενέργειες των Αυτόνομων Μαιάνδριων Εθνικιστών - ΑΜΕ. Πρόκειται για μια ολιγομελή ομάδα αυτοπροσδιοριζόμενη ως «εθνικιστική ριζοσπαστική οργάνωση». Πρωτοεμφανίστηκε το 2012 και οι συμμετέχοντες εξέφραζαν ανοιχτά την υποστήριξή τους σε άλλοτε ηγετικό στέλεχος της Χρυσής Αυγής, γνωστό με το προσωνύμιο «Περίανδρος». Τα μέλη της είχαν γνωριστεί και συντόνιζαν τη μεταξύ τους δράση μέσω Διαδικτύου. Μετά τις συλλήψεις η ομάδα απενεργοποιήθηκε. Στον ρόλο των θαυμαστών του «Περίανδρου» τους διαδέχθηκε η «Ελληνική Σοσιαλιστική Αντίσταση - ΕΣΑ». Η ΕΣΑ όπως και η Propatria (υπέρ πατρίδος στα λατινικά) φέρονται να είχαν συμμετοχή στα επεισόδια στο συλλαλητήριο της Αθήνας για το λεγόμενο «Μακεδονικό». Επιπλέον, μέλη της ΕΣΑ είχαν σχεδιάσει ναζιστικές σβάστικες στο στέκι της αναρχικής ομάδας «Ρουβίκωνας» στη Φιλοσοφική και είχαν πετάξει φέιγ βολάν με συνθήματα υπέρ του κοσμηματοπώλη που ενεπλάκη στην υπόθεση του Ζακ Κωστόπουλου.

Τα «μαγικά ποντίκια» που νικούν την COVID-19

Η επιτυχία των Ελλήνων της Regeneron

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

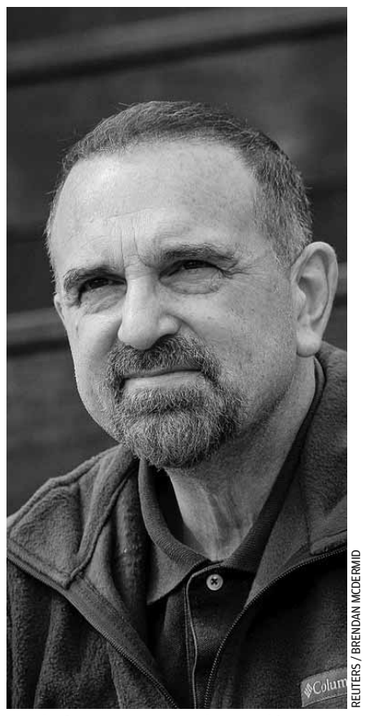

INTIME NEWS

REUTERS / BRENDAN MCDERMID

Από αριστερά: Ο αντιπρόεδρος ερευνών της Regeneron Χρήστος Κυρατσούς, ο πρόεδρος του Δ.Σ. Ρόι Βαγιέλος και ο επιστημονικός διευθυντής και επικεφαλής της εταιρείας Τζορτζ Γιανκόπουλος.

«Είμαστε αισιόδοξοι ότι μπορούμε να δώσουμε μια λύση για τον συγκεκριμένο κορωνοϊό ώς το φθινόπωρο», είπε ο αντιπρόεδρος ερευνών της Regeneron Χρήστος Κυρατσούς στη συνέντευξή του στην «Κ» στις 26 Απριλίου 2020. Και συνέχισε: «Η "λύση" είναι μια θεραπεία αντισωμάτων που θωρακίζει τον υγιή και θεραπεύει τον ασθενή. Ο στόχος είναι να μειωθεί κατά πολύ η θνησιμότητα, να υποχωρήσει η ανασφάλεια και όταν μέσα σε 1-2 χρόνια παρασκευαστεί το ασφαλές εμβόλιο να επιστρέψει η ανθρωπότητα στην κανονικότητα».

Ο κ. Κυρατσούς δεν θα μπορούσε να φανταστεί ότι η «λύση» της Regeneron για τον κορωνοϊό θα χορηγούνταν πειραματικά ακόμα και στον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και μάλιστα μέσα στον Λευκό Οίκο, λίγες ώρες πριν εισαχθεί στο νοσοκομείο την περασμένη εβδομάδα όπου έμεινε τρεις ημέρες. Δύο ημέρες μετά την έξοδό του από το στρατιωτικό νοσοκομείο της Ουάσιγκτον «Ουόλτερ Ριντ», ο πρόεδρος Τραμπ εμφανίστηκε σε βίντεο όπου μεταξύ άλλων εκφράστηκε με τα πιο θερμά λόγια για το κοκτέιλ αντισωμάτων της Regeneron. «Αισθάνθηκα αμέσως καλύτερα», είπε. Οι σκεπτικιστές αναφέρουν ότι η προεδρική ευφορία μπορεί να οφείλεται σε παρενέργεια από την ταυτόχρονη χορήγηση του στεροειδούς δεξαμεθαζόνης, που «συγκρατεί» το ανοσοποιητικό σύστημα για να μην αντιδράσει υπερβολικά. Είναι όμως γεγονός ότι μέχρι το τέλος της εβδομάδας όλες οι ενδείξεις συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι η μόλυνση του προέδρου αντιμετωπίστηκε δραστικά και τα πρώτα συμπτώματα που τον οδήγησαν στο νοσοκομείο υποχώρησαν ταχύτατα.

Στις 26 Ιουλίου η «Κ» δημοσίευσε συνέντευξη του προέδρου του Δ.Σ. της Regeneron Ρόι Βαγιέλου (Roy Vagelos), ο οποίος είχε δηλώσει ότι η εταιρεία θα γνωρίζει για την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια του κοκτέιλ αντισωμάτων που προετοιμάζει στα τέλη του καλοκαιριού ή στις αρχές του φθινοπώρου. Σε νέα επικοινωνία του με την «Κ» πριν από λίγες ημέρες ο κ. Βαγιέλος επισήμανε: «Εάν το κοκτέιλ αντισωμάτων της Regeneron αποδειχθεί ότι είναι αποτελεσματικό και ασφαλές σε ελεγχόμενες κλινικές δοκιμές και εγκριθεί από τον Αμερικανικό Οργανισμό Φαρμάκων (FDA), τότε πρόκειται για πολύ καλά νέα, για μια σημαντική εξέλιξη για τη θεραπεία ασθενών που έχουν προσβληθεί από την COVID-19. Ο κυριότερος μακροπρόθεσμος στόχος για ανθρώπους και τις οικονομίες σε όλο τον κόσμο είναι ένα ασφαλές και αποτελεσματικό εμβόλιο που προστατεύει απέναντι στην προσβολή από αυτόν τον τρομερό ιό».

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του αμερικανικού Τύπου, ο Ντόναλντ Τραμπ διατηρεί φιλική σχέση με τον διευθύνοντα σύμβουλο της Regeneron Λέοναρντ Σλάιφερ, ο οποίος ίδρυσε την εταιρεία το 1988 μαζί με τον Έλληνα επιστήμονα Τζορτζ Γιανκόπουλο. Στη Regeneron επένδυσε το 1995 ο Ρόι Βαγιέλος, Ελληνοαμερικανός, ιστορικός πρόεδρος της Merck, μία από τις κορυφαίες μορφές της αμερικανικής φαρμακοβιομηχανίας. «Επένδυσα στη Regeneron γιατί κατάλαβα ότι είναι μια εταιρεία με σπουδαίους επιστήμονες», είπε στην «Κ» ο κ. Βαγιέλος. Η Regeneron έχει λάβει τους τελευταίους μήνες οικονομική ενίσχυση από το αμερικανικό κράτος άνω των 500 εκατομμυρίων δολαρίων στο πλαίσιο της επιχείρησης «Warp Speed» για την ταχύτατη παραγωγή θεραπειών. Η εταιρεία έχει δεσμευθεί για την παραγωγή μέσα στους επόμενους μήνες 300.000 δόσεων του κοκτέιλ αντισωμάτων που έχει δημιουργήσει, ενώ έχει ήδη συμφωνήσει με τη φαρμακευτική Roche για την παραγωγή 250.000 δόσεων μηνιαία από τις αρχές του 2021. Την Τετάρτη το απόγευμα κατέθεσε αίτηση στον Αμερικανικό Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) για επείγουσα έγκριση του συγκεκριμένου πειραματικού κοκτέιλ αντισωμάτων που χορηγήθηκε και στον πρόεδρο Τραμπ.

Ο Χρήστος Κυρατσούς λέει στην «Κ» ότι τα πρώτα δεδομένα από 275 ασθενείς –ανάμεσά τους και ο πρόεδρος Τραμπ– δείχνουν ότι το κοκτέιλ αντισωμάτων «δουλεύει».

Η «Κ» επικοινώνησε εκ νέου με τον κ. Κυρατσού πριν από λίγες μέρες και έθεσε ερωτήματα για την αποτελεσματικότητα και τη διαθεσιμότητα του θεραπευτικού κοκτέιλ αντισωμάτων. «Έχουμε ανακοινώσει τα δεδομένα από ασθενείς που είναι επιβεβαιωμένα θετικοί στον κορωνοϊό, έχουν συμπτώματα και δεν έχουν νοσηλευτεί», απάντησε. «Αυτή η πρώτη ανάλυση περιλαμβάνει δεδομένα από 275 ασθενείς και έδειξε ότι η εισαγωγή του κοκτέιλ αντισωμάτων mAb μπορεί να μειώσει το ιικό φορτίο (να επιταχύνει την ιική αποκάθαρση) και να επιταχύνει την υποχώρηση των συμπτωμάτων, ιδίως σε ασθενείς των οποίων η ανοσοποιητική ανταπόκριση δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί σημαντικά και/ή έχουν υψηλό ιικό φορτίο. Ασφαλώς, συνεργαζόμαστε με ρυθμιστικούς φορείς, τόσο στις ΗΠΑ όσο και μαζί με τους συνεργάτες μας εκτός ΗΠΑ, για να διασφαλίσουμε έγκαιρη διαθεσιμότητα της θεραπείας. Δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε ακριβώς τον χρόνο, αλλά το σίγουρο είναι ότι συνεργαζόμαστε μεθοδικά με τους ρυθμιστικούς οργανισμούς, ενώ ταυτόχρονα συνεχίζουμε να συγκεντρώνουμε δεδομένα από τις κλινικές δοκιμές μας».

Η θεραπεία αντισωμάτων βασίζεται στα ποντίκια, επειδή τα συμπαθή τρωκτικά διαθέτουν ανοσοποιητικό σύστημα παρόμοιο με το ανθρώπινο. Αν ο οργανισμός ενός ποντικιού μολυνθεί από έναν ιό, παράγει αμέσως αντισώματα. Τα αντισώματα αυτά μπορούν να εισαχθούν στον ανθρώπινο οργανισμό για την καταπολέμηση του ίδιου ιού. Μόνο που πολλά από αυτά τα αντισώματα, όταν εισάγονται στον άνθρωπο, απορρίπτονται ή δεν λειτουργούν επειδή μπορεί να μοιάζουν, αλλά δεν είναι ακριβώς «ανθρώπινα».

Η γενετική μηχανική

Για να λύσει αυτό το πρόβλημα η Regeneron εφάρμοσε αρχές της γενετικής μηχανικής και δημιούργησε το λεγόμενο «μαγικό ποντίκι», δηλαδή ένα ποντίκι με ανθρώπινο ανοσοποιητικό σύστημα. Η εταιρεία διαθέτει σήμερα πολλές χιλιάδες τέτοια ποντίκια. Οταν αυτά τα ποντίκια μολύνονται από κάποιον ιό παράγουν αντισώματα ίδια με αυτά που παράγει ένας άνθρωπος, που μπορεί να προσβληθεί από τον ίδιο ιό. Αυτά τα αντισώματα δεν απορρίπτονται όταν εισάγονται σε έναν ανθρώπινο οργανισμό και έτσι επιταχύνουν τη θεραπεία, αφού ο οργανισμός εξοπλίζεται άμεσα με αντισώματα που θα χρειαζόταν πολλές ημέρες για να τα δημιουργήσει μόνος του, την ίδια ώρα κατά την οποία ο ιός θα συνέχιζε να πολλαπλασιάζεται. Τα «μαγικά ποντίκια» παράγουν εκατοντάδες διαφορετικά αντισώματα κατά του κορωνοϊού. Ποια είναι τα πιο αποτελεσματικά αντισώματα με δεδομένο ότι ο ιός διαρκώς μεταλλάσσεται; Οι επιστήμονες της Regeneron εντόπισαν και επέλεξαν δύο αντισώματα που μπλοκάρουν τον κορωνοϊό σε δύο σημεία επάνω στις ακίδες του που έχει παρατηρηθεί ότι δεν μεταλλάσσονται. Οπως έχει αποδειχθεί από τις ώς τώρα δοκιμές και όπως μάλλον επιβεβαιώνει και η περίπτωση του προέδρου Τραμπ, το κοκτέιλ αντισωμάτων λειτουργεί και η θεραπεία επιταχύνεται θεαματικά. Τα αντισώματα αχρηστεύουν τις ακίδες του κορωνοϊού, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να «κλειδώσει» επάνω στους υποδοχείς των κυττάρων και να εισχωρήσει σε αυτά.

Η Regeneron δραστηριοποιείται στην αντιμετώπιση πολλών ιών. Τα τελευταία χρόνια έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη πάνω από 50 κλινικές δοκιμές με πολλά διαφορετικά αντισώματα που παράγουν τα «μαγικά ποντίκια». Ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί παρενέργεια σε ανθρώπους, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι η θεραπεία αντισωμάτων της Regeneron λειτούργησε δραστικά κατά του Εμπολα όταν επανεμφανίστηκε το 2018 στη Δημοκρατία του Κονγκό. Συνεκτιμώντας όλα αυτά τα δεδομένα οι γιατροί του Τραμπ προφανώς αποφάσισαν ότι ο κίνδυνος από τη χορήγηση του πειραματικού κοκτέιλ ήταν μηδαμινός σε σχέση με τον κίνδυνο που θα διέτρεχε αν ο ιός έμενε ανεξέλεγκτος. Αν πράγματι δεν υπάρξει κάποια απροσδόκητη εξέλιξη, τότε τρεις Έλληνες επιστήμονες και οραματιστές θα συνδέσουν για πάντα το όνομά τους με τη λύση στο μεγαλύτερο πρόβλημα δημόσιας υγείας των τελευταίων 100 ετών.

Ο ευφυής κ. Γιανκόπουλος

«Το 1975, όταν ακόμα ήμουν μαθητής στο γυμνάσιο, ο πατέρας μου ήρθε στο σπίτι με μια σελίδα από τον "Εθνικό Κήρυκα", την εφημερίδα της ομογένειας. Είχαν δημοσιεύσει ένα εκτενές ρεπορτάζ για τον Ρόι Βαγιέλος, τον θρύλο της αμερικανικής φαρμακοβιομηχανίας, που τότε είχε μόλις αναλάβει τη θέση του επικεφαλής ερευνητή της Merck. "Ετσι θα ήθελα να δω κι εσένα μια μέρα", μου είπε. "Με τις γνώσεις και την έρευνά σου να σώζεις ζωές". Ελπίζω να τον έκανα περήφανο». Αυτή είναι μία από τις δηλώσεις που έκανε ο επιστημονικός διευθυντής και επικεφαλής της Regeneron Τζωρτζ Γιανκόπουλος σε συνέντευξή του στην «Κ» και στην Τασούλα Επτακοίλη που δημοσιεύθηκε την Παρασκευή. Ο 61χρονος Γιανκόπουλος ήταν σίγουρος για την επιτυχία της θεραπείας των μονοκλωνικών αντισωμάτων όταν τον Απρίλιο δήλωσε στο Bloomberg Businessweek: «Η τεχνολογία της Regeneron μάς επιτρέπει να φτάσουμε μέσα σε μήνες εκεί όπου άλλοι θα χρειάζονταν χρόνια». Ο Τζωρτζ Γιανκόπουλος, που σύμφωνα με εκτιμήσεις του διεθνούς Τύπου διαθέτει περιουσία που προσεγγίζει το 1 δισ. δολ. λόγω των μετοχών του στη Regeneron, ίδρυσε την εταιρεία το 1988 μαζί με τον Λέοναρντ Σλάιφερ, αλλά οι πρώτες επιτυχίες καταγράφηκαν το 2008, με την πρώτη θεραπεία για μια σπάνια φλεγμονώδη πάθηση. Γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη με γονείς από την Καστοριά. Ηταν ο καλύτερος μαθητής στο σχολείο του Bronx και στο πανεπιστήμιο Columbia όπου έκανε μάστερ και διδακτορικό και εργάστηκε στο πεδίο της μοριακής ανοσολογίας. Τελικά η ευχή του πατέρα Γιανκόπουλου πραγματοποιήθηκε και μάλιστα με τρόπο απροσδόκητο. Οταν ο κ. Βαγιέλος συνάντησε τον κ. Γιανκόπουλο το 1995 αποφάσισε αμέσως να επενδύσει στη Regeneron και να αναλάβει τη θέση του προέδρου του Δ.Σ.

Συνεχείς ανατροπές στη γεωγραφική διασπορά του ιού

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Ο περιφερειάρχης Ηπείρου Αλέκος Καχριμάνης ήταν περήφανος για το ρεκόρ της Περιφέρειάς του το δίμηνο της καραντίνας, καθώς εμφάνιζε μηδενικό επιδημιολογικό φορτίο. Την περασμένη Τετάρτη, ωστόσο, η ενότητα του νομού Ιωαννίνων κατέγραφε πάνω από 25 ενεργά κρούσματα, ενώ είχαν ληφθεί ειδικά περιοριστικά μέτρα όπως αυτά που ισχύουν στην Αττική. Από τη μία η επάνοδος αρκετών από τις 20.000 φοιτητές στα Ιωάννινα, από την άλλη η επανάπαυση των κατοίκων οδήγησαν στο να χαρακτηρισθεί και αυτή η περιοχή «κορωνοϊόπληκτη».

Ο κ. Καχριμάνης την περασμένη Κυριακή πήγε στην τελετή μνήμης στους Λιγγιάδες (ένα μαρτυρικό χωριό που έκαψαν οι ναζί) και μετά σε ένα τραπέζι μιας βάφτισης στο Μέτσοβο, την ιδιαίτερή του πατρίδα. Εκεί, σε ένα άλλο τραπέζι, καθόταν ο δήμαρχος της πόλης με ένα ζευγάρι συγγενείς του οποίου είχαν επιστρέψει από την Αθήνα μεταφέροντας τον ιό. Ετσι σήμανε συναγερμός.

«Νομίζω ότι με ένα τρόπο είμαστε και θύματα της επιτυχίας μας», είπε στην «Κ» ο Μωυσής Ελισάφ, δήμαρχος Ιωαννιτών, προσπαθώντας να εξηγήσει την περίεργη τροχιά της πόλης του μέσα στις στατιστικές της επιδημίας. Ο κ. Ελισάφ υπογράμμισε ότι τα μέτρα είναι ορατά στη ζωή της πόλης, καθώς η κίνηση στα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος έχει μειωθεί, ενώ περισσότεροι άνθρωποι φορούν μάσκες.

Τα Γιάννενα δεν αποτελούν τη μοναδική παρόμοια περίπτωση. Σε μία σειρά περιοχών της χώρας αλλά και δήμους της Αττικής καταγράφηκε έξαρση κρουσμάτων, χωρίς να είναι πάντα φανερά διά γυμνού οφθαλμού τα αίτια που οδήγησαν σε μία τέτοια εξέλιξη. Την Πέμπτη ο περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας, Γιώργος Κασαπίδης, υποδέχθηκε την υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη στο πάλαι ποτέ «προπύργιο» του ιού, την Καστοριά, όπου μετά μία ιλιγγιώδη πορεία μέσα στην καραντίνα –είχε φτάσει να μετρά ώς τις 5 Απριλίου δέκα νεκρούς– ανέκαμψε στον μέσον όρο της χώρας, με μία μικρή εξαίρεση λόγω των εποχικών εργατών τον Αύγουστο. Η σύσκεψη με την υπουργό Πολιτισμού στην Καστοριά κρίθηκε αναγκαία, καθώς στην Κοζάνη δεν επιτρέπονται οι συγκεντρώσεις άνω των 9 ατόμων (κάτι που συνέβη την περασμένη Δευτέρα με τη συνεδρίαση των οργάνων της ΚΕΔΕ που αντί για την Αθήνα έγιναν στο Λουτράκι).

Ενω όμως η Καστοριά φαινόταν να «καθαρίζει», η γειτονική Κοζάνη τέθηκε σε καθεστώς ειδικών περιοριστικών μέτρων, με αποτέλεσμα να αναβληθεί το περιφερειακό συμβούλιο για την απολιγνιτοποίηση (επρόκειτο να γίνει αύριο) που είναι το κορυφαίο κοινωνικό και οικονομικό θέμα της περιοχής. Ο δήμαρχος Βοΐου Χρήστος Ζευκλής, πόλη που μέσα στην καραντίνα είχε λόγω των χωριών Δαμασκηνιάς και Δραγασιάς μεγάλο αριθμό νοσούντων (και θανάτων), σημειώνει ότι η περιοχή έχει τώρα ποσοστό κρουσμάτων κάτω από τον μέσον όρο της χώρας σε αντίθεση με τη γειτονική Κοζάνη. Σε αυτήν δεν έπαιξαν ρόλο τόσο οι φοιτητές – διότι απλά δεν… επέστρεψαν από τους τόπους καταγωγής τους– όσο η μη τήρηση των κανόνων αποφυγής συγχρωτισμού. Τα κρούσματα έφτασαν τα 14 στις 60.000 κατοίκους στην πόλη, και τα 29 στον νομό (μέχρι την περασμένη Πέμπτη). Προέρχονταν, δε, από διάφορους χώρους όπως αστυνομία, δικαστήρια αλλά κυρίως σχολεία.

INTIME NEWS

Μια πόλη ή μια περιοχή «καθαρίζει», σε μιαν άλλη, μέχρι πρότινος «καθαρή», σημαίνει συναγερμός. Είναι πολλοί οι λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν σε έξαρση τον αριθμό των κρουσμάτων κορωνοϊού.

Κρίσιμος ο χάρτης με την επιδημιολογική εικόνα κάθε περιοχής προκειμένου οι αρμόδιοι να λαμβάνουν, άμεσα, τα κατάλληλα μέτρα.

Στο Λεκανοπέδιο

Ιδια εικόνα με περιοχές που είχαν μείνει πίσω στις στατιστικές του ιού μέσα στο lockdown παρατηρεί κανείς και στο Λεκανοπέδιο. Η Πολιτική Προστασία μπορεί ανά πάσα στιγμή να προσδιορίζει γεωγραφικά το πρόβλημα σε κάθε δήμο της Αττικής ανάλογα με την κατανομή των θετικών τεστ – ειδικά μετά τη δυνατότητα που δόθηκε με τα λεγόμενα rapid test για ταχείς ελέγχους. Ετσι, η Καλλιθέα «αντικατέστησε» τη Γλυφάδα και τη Βούλα-Βουλιαγμένη τον τελευταίο μήνα στο νότιο μέτωπο, το Μενίδι, το Περιστέρι και το Καματερό την Κηφισιά, ενώ το κέντρο της Αθήνας «κρατάει» σταθερά το 40% έως 50% των ημερήσιων κρουσμάτων. Ιδιαίτερα υψηλή είναι η διασπορά στους πιο ευάλωτους από κοινωνική άποψη πληθυσμούς των μεταναστών ή και των φτωχότερων κατοίκων της πόλης σε γειτονιές όπως η Κυψέλη, η πλατεία Βάθης και τα Πατήσια. Το σύστημα της καταγραφής κατά δήμο μπορεί να βοηθήσει και τις τοπικές δημοτικές αρχές. «Πήρα τηλέφωνο χθες τον κ. Χαρδαλιά που μου είπε "καλά πάτε, είστε κάτω από τον μέσο όρο, προσέξτε τα σχολεία"», είπε στην «Κ» δήμαρχος του παραλιακού μετώπου που θέλει να διατηρήσει την ανωνυμία του. Το κέντρο της Αθήνας ήταν αυτή την εβδομάδα στο επίπεδο 3, μία βαθμίδα πριν από το «κόκκινο» και αυτά τα μέτρα «θέλει ο κ. Χαρδαλιάς να τα κάνει πλέον "κτήμα" της κάθε δημοτικής ή άλλης περιφερειακής αρχής ελπίζοντας ότι έτσι θα αυξήσει την πίεση για μια μεγαλύτερη "τοπική συμμόρφωση"», είπε στην «Κ» κυβερνητική πηγή.

Πλάι στον χάρτη θα προστεθεί και η δυνατότητα περισσότερων ελέγχων ώστε τα τεστ να διεξάγονται όχι «κατόπιν εορτής». Ετσι, θα γίνεται άμεσα η ανίχνευση των λεγόμενων στενών επαφών αλλά και θα αποτυπώνεται η επιδημιολογική εικόνα της περιοχής, όπως έγινε πρόσφατα στις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας και σε δομές μεταναστών στη Νέα Καβάλα του Κιλκίς και τα Ιωάννινα. «Παρόμοια τεστ κάναμε στην Κυψέλη, στην πλατεία Βάθης και στην Καλλιθέα και αποκτήσαμε πολύ γρήγορα εικόνα που δεν είχαμε από προηγούμενα στοιχεία επιδημιολογικής επιτήρησης», είπε στην «Κ» πηγή του ΕΟΔΥ. «Τώρα μπορούμε, ενώ έρχεται μια πιο κρύα περίοδος, με αναγκαστικό περιορισμό σε εσωτερικούς χώρους να το κάνουμε».

ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Disney

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΑ

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney έρχονται
με την υπογραφή ενός θρύλου του παγκόσμιου κόμικ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Την Κυριακή 18 Οκτωβρίου μαζί με την Καθημερινή

ΗΠΑ: είναι η πανδημία, ανόητε!

Αμετανόητος, παρά την προσωπική του περιπέτεια, ο Ντόναλντ Τραμπ προκαλεί την πολιτική του Νέμεση στις εκλογές

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Θα ήταν αφελές να περιμένει κανείς ότι η δοκιμασία του Ντόναλντ Τραμπ από την COVID-19 θα λειτουργούσε ως η δική του πορεία προς τη Δαμασκό, για να τον προικίσει εξ αποκαλύψεως με ταπεινότητα, ευγένεια και αυτοσυγκράτηση. Ωστόσο, οι αρχικές του δηλώσεις μέσα από το στρατιωτικό νοσοκομείο «Ουόλτερ Ριντ», όταν έλεγε ότι η προσωπική του περιπέτεια ήταν ένα «μεγάλο σχολείο», κι εκείνες οι τόσο ασυνήθιστες για την ιδιοσυγκρασία του δόσεις αμφιβολίας (αισθάνομαι καλύτερα... νομίζω... θα δούμε...) άφηναν κάποιες αμυδρές ελπίδες. Πολύ γρήγορα, όμως, έγινε φανερό ότι το μόνο που κατάφερε ο ιός ήταν να κάνει τον πρόεδρο πιο Τραμπ από πριν.

Πρώτα ήρθε ο γύρος του θριάμβου έξω από το νοσοκομείο, για να χαιρετήσει τους οπαδούς του, θέτοντας σε κίνδυνο τους δύσμοιρους πράκτορες της μυστικής υπηρεσίας, οι οποίοι αναγκάστηκαν να συγχρωτίζονται μαζί του στην επτασφράγιστη προεδρική λιμουζίνα. Ακολούθησε η σκηνοθετημένη παράσταση του Τραμπ σε ρόλο χολιγουντιανού υπερήρωα, που προσγειώνεται με το προεδρικό ελικόπτερο, ανεβαίνει στο μπαλκόνι και βγάζει προκλητικά τη μάσκα προτού μπει στον Λευκό Οίκο, σκορπίζοντας τον τρόμο στους συνεργάτες του. Η κατάπληξη μετατράπηκε σε οργή όταν ο Τραμπ, με το πρώτο βίντεο μετά την επιστροφή του, καλούσε τους πολίτες «να μη φοβούνται» τον ιό, τον οποίο παραλλήλιζε για μία ακόμη φορά με την κοινή γρίπη. Λες και έχουν όλοι οι Αμερικανοί τη δυνατότητα να μεταφέρονται με το πρώτο σύμπτωμα σε ένα εκπληκτικό νοσοκομείο, όπου θα βρίσκονται σε σουίτα, με τους καλύτερους γιατρούς πάνω από το κεφάλι τους όλο το εικοσιτετράωρο.

Το πώς εννοεί να αξιοποιήσει πολιτικά την περιπέτεια της υγείας του, το έκανε σαφές ο Ντόναλντ Τραμπ με ένα μήνυμά του στο Twitter: «Αν ο πρόεδρος επιστρέψει δυναμικά στην προεκλογική εκστρατεία, θα είναι ένας ανίκητος ήρωας, ο οποίος θα έχει επιβιώσει όχι μόνο από κάθε βρώμικο κόλπο των Δημοκρατικών το προηγούμενο διάστημα, αλλά και από κινεζικό ιό», έγραψε χαρακτηριστικά. Με άλλα λόγια, αυτό που τον δίδαξε το «μεγάλο σχολείο» του ιού, ήταν αυτό που ήδη ήξερε, αυτό που όλοι πρέπει να δεχθούμε και να αφομοιώσουμε: ότι ο ίδιος είναι ένας «ανίκητος ήρωας». Μπορεί ως επιχειρηματίας να βρέθηκε αρκετές φορές στο χείλος της χρεοκοπίας, αλλά λίγο τα φορολογικά κόλπα, λίγο η επιτυχία του σε τηλεοπτικά ριάλιτι, όλο και κάτι γινόταν και ξεγλιστρούσε. Μπορεί ως πρόεδρος να απειλήθηκε από την έρευνα Μιούλερ για τη ρωσική υπόθεση και να παραπέμφθηκε για καθαίρεση με αφορμή το ουκρανικό σκάνδαλο, αλλά πάλι στο τέλος τη γλίτωσε. Και μπορεί τώρα οι δημοσκοπήσεις να προβλέπουν βαριά ήττα, αλλά αυτός θα δικαιώσει και πάλι τον μύθο που έχει φτιάξει για τον εαυτό του, σαν τη γάτα που, ακόμη κι αν τη ρίξεις κρεμασμένη από τα πόδια προς το κράσπεδο, θα καταφέρει, έστω και την τελευταία στιγμή, να γυρίσει όρθια και να φύγει σώα και αβλαβής.

REUTERS / CARLOS BARRIA

Χολιγουντιανής σκηνοθεσίας η επιστροφή του Ντόναλντ Τραμπ (διακρίνεται στο μέσον της φωτογραφίας) από το νοσοκομείο στον Λευκό Οίκο.

Η COVID-19 έγινε μεγεθυντικός φακός για τις κραυγαλέες αποτυχίες της πολιτικής του, αλλά και για τις βαθύτερες παθογένειες της Αμερικής.

Τον χειμώνα που μας πέρασε, αυτό το αφήγημα θα μπορούσε ακόμη να δικαιωθεί. Το χρηματιστήριο έκανε πάρτι, η εμπιστοσύνη των μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, που ευνοήθηκαν από τις μειώσεις φόρων, είχε κάνει ρεκόρ δεκαετίας και οι απολαβές των χαμηλόμισθων αυξάνονταν με ετήσιο ρυθμό 4,7%, τον μεγαλύτερο από το 2008. Η σκληρή του πολιτική έναντι της Κίνας εύρισκε μεγάλη υποστήριξη στις ελίτ και τον κόσμο, ενώ η επιθετική στάση του έναντι του Ιράν και η ταύτισή του με το Ισραήλ του χάριζαν σημαντικούς συμμάχους. Και τότε ήρθε η COVID-19.

Η αρχική διαχείριση

Σε πρώτο χρόνο, τα πολιτικά του ένστικτα για το εθνικό κράτος, τα σύνορα και τους μετανάστες μάλλον δεν τον έβλαψαν στη διαχείριση του κινδύνου. Οι αποφάσεις του να κλείσει την Αμερική στους Κινέζους, ύστερα και στους Ευρωπαίους, αποδείχθηκαν δικαιολογημένες, έστω κι αν αρχικά κατακεραυνώθηκαν από τις κοσμοπολίτικες ελίτ. Ωστόσο, η βασική του αγωνία, αυτή που τον χαντάκωσε τελικά, ήταν να μη διακόψει το ράλι του χρηματιστηρίου, να μην αναταράξει την οικονομία, ό,τι επιπτώσεις κι αν είχε στη δημόσια υγεία μια χαλαρή αντιμετώπιση του κινδύνου. Προς την τραγική υποτίμηση του ιού τον ωθούσε και η ενστικτώδης αποστροφή του απέναντι στους επιστήμονες, τους ειδικούς, οποιουσδήποτε έθεταν περιορισμούς στον πολιτικό του βολονταρισμό. Το είχαμε δει, άλλωστε, ήδη με τη (μη) αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, μόνο που σε αυτή την περίπτωση οι βαρύτατες επιπτώσεις στον πλανήτη και την υγεία είναι πιο αργές. Η COVID-19 εξαπλώθηκε αστραπιαία, συμπυκνώνοντας τον ιστορικό χρόνο και φέρνοντας γρήγορα τον Τραμπ αντιμέτωπο με τη Νέμεση του ναρκισσισμού και της αλαζονείας του.

Στις εκλογές του 2016 επικράτησε γιατί κατάφερε να εμφανιστεί ως εκπρόσωπος των χαμένων από την παγκοσμιοποίηση, των πολλών απέναντι στο κατεστημένο της Ουάσιγκτον. Στην πανδημία, τα πιο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα είναι εκείνα που πληρώνουν το μεγαλύτερο τίμημα, σε μισθούς, θέσεις εργασίας ή και με την ίδια τη ζωή τους. Ακόμη και η έκρηξη του φυλετικού προβλήματος, που σημάδεψε την τελευταία χρονιά της προεδρίας του, δεν ήταν άσχετη από το δυσανάλογα μεγάλο βάρος που επωμίστηκαν οι μειονότητες. Παρά τις υποσχέσεις του, ο Τραμπ δεν έκανε τίποτα για να βελτιώσει τις υποδομές, ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας, ενώ η εμμονή του να ξηλώσει το Obamacare γινόταν εξοργιστική τη στιγμή κατά την οποία οι φτωχότεροι Αμερικανοί χρειάζονταν όσο ποτέ πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Η ραγδαία πτώση της δημοτικότητάς του στους λευκούς εργάτες και συνταξιούχους, που έπαιξαν μεγάλο ρόλο στη νίκη του 2016, ήρθε σαν φυσιολογική συνέπεια.

Οι δημοσκοπήσεις

Με τις δημοσκοπήσεις να δίνουν διψήφια διαφορά υπέρ του Τζο Μπάιντεν και τον Τραμπ να έχει εγκλωβιστεί σε έναν αυτοκαταστροφικό κύκλο, η ήττα του στις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου μοιάζει, πλην συγκλονιστικού απροόπτου, αναπότρεπτη. Ακόμη και το τελευταίο του χαρτί, να προκαλέσει συνταγματική κρίση που θα λυθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο αμφισβητώντας τις επιστολικές ψήφους, είναι πολύ πιθανό ότι θα καεί εφόσον η νίκη του Μπάιντεν είναι τόσο ευρεία όσο σήμερα προδιαγράφεται.

Ωστόσο, η έξοδος του Τραμπ από τον Λευκό Οίκο δεν θα λυτρώσει αυτόματα μια διχασμένη όσο ποτέ, στην πρόσφατη Ιστορία, Αμερική από τους δαίμονές της. Αυτή την εποχή των πολλαπλών, χωρίς προηγούμενο για τα μεταπολεμικά χρόνια κρίσεων, όπου οι κοινωνίες ζητούν στιβαρές ηγεσίες με έμπνευση και ριζοσπαστισμό, η αμερικανική πολιτική τάξη ακτινοβολεί κούραση και παρακμή. Μελαγχολικοί γέροντες κοιτάζουν από τον καθρέφτη τους κορυφαίους θεσμικούς παράγοντες: στα 74 ο Τραμπ, 77 ο Μπάιντεν, 78 ο αρχηγός της πλειοψηφίας στη Γερουσία Μακόνελ, 80 η πρόεδρος της Βουλής Πελόσι. Φθινόπωρο στην Ουάσιγκτον...

Γιατί χρειαζόμαστε τον Τζο Μπάιντεν στην προεδρία

Ο Τζο Μπάιντεν δεσμεύθηκε να είναι πρόεδρος όλων των Αμερικανών, ακόμη και όσων δεν τον υποστηρίζουν. Σε προηγούμενες προεκλογικές περιόδους, αυτό θα μπορούσε να ακούγεται τετριμμένο. Σήμερα, η ιδέα ενός προέδρου ο οποίος έχει κατά νου τα συμφέροντα όλου του έθνους ηχεί σχεδόν επαναστατική. Υποσχέθηκε επίσης να «αποκαταστήσει την ψυχή της Αμερικής». Πρόκειται για οδυνηρή υπενθύμιση ότι η χώρα νιώθει πληγωμένη, οργισμένη, με λιγότερες ελπίδες και πιο διχασμένη απ' ό,τι πριν από τέσσερα χρόνια. Με την υπόσχεση αυτή, ο Μπάιντεν διαβεβαιώνει τους ψηφοφόρους ότι συνειδητοποιεί το έργο που καλείται να επιτελέσει. Ευτυχώς, είναι ίσως ο καταλληλότερος άνθρωπος για αυτό.

Εν μέσω χάους, ο τέως αντιπρόεδρος προσφέρει σε ένα εξουθενωμένο και γεμάτο αγωνία έθνος τη σταθερότητα, την εμπειρία, την ανθρωπιά και το ήθος, που τόσο λείπουν. Ως πρόεδρος, ο Μπάιντεν θα αγκαλιάσει το κράτος δικαίου και θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη του κοινού στους δημοκρατικούς θεσμούς. Θα επαναφέρει τον σεβασμό στην επιστήμη και θα στελεχώσει την κυβέρνησή του με αποτελεσματικά και ηθικά στελέχη. Θα σταθεί στο πλευρό των συμμάχων των ΗΠΑ και απέναντι στους αντιπάλους της χώρας, που προσπαθούν να υποσκάψουν τη δημοκρατία μας. Θα εργασθεί με στόχο την αντιμετώπιση των χρόνιων αδικιών, ενώ ουδέποτε θα κολακέψει ξένους δικτάτορες ή οπαδούς της υπεροχής της λευκής φυλής. Ο Μπάιντεν είναι πολύ περισσότερο από ένα σταθερό χέρι στο τιμόνι του έθνους.

Η ομάδα του έχει εκπονήσει τολμηρή πολιτική ατζέντα, με στόχο την αντιμετώπιση των κρισιμότερων προβλημάτων της χώρας. Ο τέως αντιπρόεδρος έχει δεσμευθεί για την υιοθέτηση συστήματος καθολικής υγειονομικής κάλυψης, τη μείωση της ηλικίας πρόσβασης στην κρατική υγειονομική περίθαλψη Medicare από τα 65 στα 60 χρόνια και τη συρρίκνωση του κόστους συνταγογραφούμενων φαρμάκων για τους ασθενείς. Αναγνωρίζει τον θανάσιμο κίνδυνο που παρουσιάζει η κλιματική αλλαγή και έχει προτείνει φιλόδοξο σχέδιο κόστους 2 τρισ. δολαρίων για τον δραστικό περιορισμό της εκπομπής καυσαερίων, την επένδυση στην πράσινη οικονομία και την καταπολέμηση του αντιπεριβαλλοντικού ρατσισμού. Η σημερινή τριπλή κρίση (πανδημία, οικονομική ύφεση και φυλετική αναταραχή) απαιτεί ευρύ σχέδιο και συνεκτική κυβερνητική πρόταση. Η εκστρατεία Μπάιντεν έχει αναζητήσει τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού ειδικών και διανοουμένων, συμπεριλαμβανομένων και πρώην πολιτικών αντιπάλων του υποψηφίου προέδρου, για τον σχεδιασμό νέων λύσεων. Η πρότασή του για την αντιμετώπιση της πανδημίας αφορά τη σύσταση κρατικού υγειονομικού σώματος, ενώ τα οικονομικά του σχέδια αποσκοπούν στην επαναφορά βιομηχανικών θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ.

A.P. / PATRICK SEMANSKY

«Εν μέσω χάους, ο τέως αντιπρόεδρος προσφέρει σε ένα εξουθενωμένο και γεμάτο αγωνία έθνος τη σταθερότητα, την εμπειρία, την ανθρωπιά και το ήθος, που τόσο λείπουν».

Η σύνταξη των New York Times καλεί σε υποστήριξη του Δημοκρατικού υποψηφίου.

Διαθέτει επίσης πλούσια και μακρά εμπειρία στην εξωτερική πολιτική, η οποία δυστυχώς δεν έχει απασχολήσει όσο θα έπρεπε την προεκλογική περίοδο. Η πανδημία, η κλιματική κρίση, η επεκτατική διάθεση της Κίνας και ο πόλεμος παραπληροφόρησης που υφίσταται το αμερικανικό κοινό αποκαλύπτουν πόσο εσφαλμένη είναι η τάση προς τον απομονωτισμό. Ως πρόεδρος, ο Μπάιντεν θα προσπαθήσει να αποκαταστήσει το τρωθέν διεθνές κύρος των ΗΠΑ. Είναι σίγουρα ικανός να το κάνει, έχοντας περάσει το μεγαλύτερο μέρος της σταδιοδρομίας του εστιάζοντας σε διεθνή προβλήματα. Κατά τη διάρκεια της θητείας του ως αντιπροέδρου, ανέλαβε ευαίσθητες διπλωματικές αποστολές, ενώ υπηρέτησε για περισσότερες από τρεις δεκαετίες στην επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας. Συνειδητοποιώντας ότι η πολιτική «πρώτα η Αμερική» ταυτίζεται στην πραγματικότητα με το «η Αμερική μόνη», θα εργασθεί άοκνα για την αποκατάσταση των συμμαχιών μας. Εχει ήδη εξασφαλίσει τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη των συμμάχων των ΗΠΑ. Ο Μπάιντεν δεν θα μπορούσε να «πιαστεί κορόιδο» από κανέναν ξένο δικτάτορα. Ο τότε αντιπρόεδρος διεξήγαγε σκληρή μάχη για να περιορίσει τη μάταιη –όπως τελικά αποδείχθηκε– στρατηγική ενίσχυσης των αμερικανικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν. Τάχθηκε κατά της επέμβασης στη Λιβύη το 2011 και καταψήφισε τους νόμους παρακολούθησης του 2007 και του 2008, καθώς επέτρεπαν την υποκλοπή δεδομένων Αμερικανών πολιτών, ενώ στήριξε το κλείσιμο της φυλακής του Γκουαντάναμο.

Ο Μπάιντεν προσφέρει επίσης μια εικόνα του μέλλοντος του Δημοκρατικού Κόμματος, με την επιλογή της Κάμαλα Χάρις ως αντιπροέδρου του. Η Χάρις δημιουργεί επανάσταση στα κομματική δεδομένα, χάρη στις πολυπολιτισμικές της ρίζες και στην ικανότητά της να συσπειρώσει το κόμμα, γεφυρώνοντας την αριστερή πτέρυγα με την παραδοσιακή κεντρώα ηγεσία του.

THE NEW YORK TIMES

Εμπειρία

Ο Μπάιντεν διαθέτει μακρά εμπειρία ως ενεργό στέλεχος της νομοθετικής εξουσίας. Ως γερουσιαστής, υπήρξε εισηγητής του ιστορικού νομοσχεδίου καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών του 1994, ενώ από το μετερίζι του αντιπροέδρου επέβλεψε την εφαρμογή του «νόμου οικονομικής αποκατάστασης» του 2009, που ψηφίσθηκε ως απάντηση στη Μεγάλη Υφεση στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα. Σε συνέντευξή του το 2012, τοποθετήθηκε σαφώς υπέρ του γάμου των ομοφυλοφίλων, προκαλώντας τη δυσφορία του Λευκού Οίκου, ο οποίος δεν είχε ενημερωθεί για την πρωτοβουλία αυτή του αντιπροέδρου του Μπαράκ Ομπάμα. Το 1996, ο Μπάιντεν είχε ψηφίσει κατά της αναγνώρισης του γάμου μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών από την ομοσπονδιακή νομοθεσία, αποδεικνύοντας ότι είναι ικανός να ωριμάζει πολιτικά, υιοθετώντας νέες απόψεις. Η μακρά του κοινοβουλευτική θητεία τού δίδαξε την αξία του διακομματικού συμβιβασμού, έχοντας αντιμετωπίσει πολλές φορές τις παρελκυστικές τακτικές των Ρεπουμπλικανών στο Κογκρέσο, ενώ γνωρίζει όσο λίγοι τον τρόπο λειτουργίας της εκτελεστικής εξουσίας.

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

Stoiximan

Αναμετρήσεις με πολλές ιδιαιτερότητες

Καθοριστικά και κρίσιμα τα ματς Ομόνοια - ΠΑΟΚ στον πέμπτο όμιλο του Γιουρόπα Λιγκ

Οι αναμετρήσεις της Ομόνοιας με τον ΠΑΟΚ, στην Τούμπα στις 22 Οκτωβρίου στην πρεμιέρα του 5ου ομίλου του Γιουρόπα Λιγκ και στις 3 Δεκεμβρίου στο ΓΣΠ για την 5η και προτελευταία αγωνιστική του ομίλου, έχουν πολύ μεγάλη σημασία για τη θέση που θα πάρουν στο τέλος αυτής της σεζόν η Κύπρος και η Ελλάδα στη βαθμολογία της UEFA, αφού ίσως τα αποτελέσματα των δύο αυτών αγώνων να καθορίσουν πολλά. Υπενθυμίζουμε ότι η Κύπρος βρίσκεται στη 15η θέση της κατάταξης της UEFA με 27.000 πόντους, 3.600 περισσότερους από την Ελλάδα. Μετά τον αποκλεισμό του ΑΠΟΕΛ από τη Σλόβαν Λίμπερετς στα πλέι οφ του Γιουρόπα Λιγκ, μείναμε με μόνο μία ομάδα στη φάση των ομίλων, την Ομόνοια, στο Γιουρόπα Λιγκ.

Στην πρώτη τους συμμετοχή στη φάση των ομίλων, οι «πράσινοι» έχουν κληρωθεί στον ίδιο όμιλο (Ε), με τον ΠΑΟΚ, την Αϊντχόφεν και τη Γρανάδα. Ένας δύσκολος όμιλος. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό για την κατάταξή μας στη βαθμολογία της ΟΥΕΦΑ, η Ομόνοια να έχει συνολικά καλύτερα αποτελέσματα από τον ΠΑΟΚ. Κάθε βαθμολογικό όφελος για την Ομόνοια απέναντι στον «Δικέφαλο του Βορρά» και ειδικά νίκη ή νίκες, θα ωφελήσει πολύ την Κύπρο, που με μία μόνο εκπρόσωπο έχει εξαιρετικά δύσκολη αποστολή για την διατήρηση της 15ης θέσης.

Η ευκαιρία της Ελλάδας

Μια πρώτης τάξεως ευκαιρία έχει τη φετινή σεζόν το ελληνικό ποδόσφαιρο με τη συμμετοχή των Ολυμπιακού στο Τσάμπιονς Λιγκ και ΠΑΟΚ, ΑΕΚ στο Γιουρόπα Λιγκ ώστε να πάρει αρκετούς βαθμούς στη βαθμολογία της UEFA, να αφήσει τη 18η θέση στην οποία βρίσκεται αυτή τη στιγμή η χώρα και ενόψει της σεζόν 2022-23 να φτάσει στη 15η θέση ή ακόμα και στη 14η θέση. Και να εξασφαλίσει έτσι όχι απλώς τη συμμετοχή πέντε ομάδων στα ευρωπαϊκά γήπεδα τη μεθεπόμενη σεζόν, τόσες άλλωστε είχε και φέτος, αλλά και την παρουσία των δύο εξ αυτών στα προκριματικά του Τσάμπιονς Λιγκ.

Η Ελλάδα θα ξεκινήσει τη μάχη της από τη 18η θέση με 23.400 βαθμούς. Ως γνωστόν συνεχίζει με τρεις ομάδες σε Τσάμπιονς Λιγκ και Γιουρόπα Λιγκ. Ο μεν Ολυμπιακός μετέχει στην κορυφαία διασυλλογική διοργάνωση της Ευρώπης, σε έναν όμιλο δύσκολο, με αντιπάλους την Πόρτο, τη Μάντσεστερ Σίτι και τη Μαρσέιγ. Για τον ΠΑΟΚ αναφερθήκαμε πιο πάνω αφού είναι στον ίδιο όμιλο με Αϊντχόφεν, Γρανάδα και Ομόνοια. Τα ματς με το «τριφύλλι» ίσως αποδειχθούν τα σημαντικότερα για την Ελλάδα αλλά και για την Κύπρο. Τέλος, η ΑΕΚ κληρώθηκε σε έναν όμιλο με αντιπάλους την Μπράγκα, τη Λέστερ και τη Ζόρια.

Όπλα της Ελλάδας σε αυτή τη μάχη τόσο η παρουσία τριών ομάδων στα ευρωπαϊκά κύπελλα όσο και οι δύσκολες κληρώσεις των ομάδων από τις αντίπαλες χώρες σε Τσάμπιονς Λιγκ και Γιουρόπα Λιγκ αντίστοιχα την περασμένη εβδομάδα. Η Δανία πριν ξεκινήσει αυτή η μάχη είναι στη 14η θέση με 27.375 βαθμούς και βρίσκεται μόλις 375 βαθμούς μπροστά από την Κύπρο και 4.375 πόντους μπροστά από την Ελλάδα. Η Δανία έχει όμως μόλις μία ομάδα στην Ευρώπη, τη Μίντζιλαντ, που συνεχίζει στο Τσάμπιονς Λιγκ σε έναν όμιλο μάλιστα αρκετά δύσκολο καθώς έχει να αντιμετωπίσει τη Λίβερπουλ, τον Άγιαξ και την Αταλάντα. Η λογική λέει πως δεν θα μπορέσει να μαζέψει αρκετούς βαθμούς για να διατηρήσει τη θέση της.

Τη 16η θέση κατέχει η Σερβία με 24.250 βαθμούς, μόλις 850 μπροστά από την Ελλάδα. Και οι Σέρβοι όμως έμειναν με μία ομάδα στα ευρωπαϊκά σαλόνια, τον Ερυθρό Αστέρα. Οι ερυθρόλευκοι συνεχίζουν στο Γιουρόπα Λιγκ σε όμιλο όπου θα τεθούν αντιμέτωποι με τη Γάνδη, τη Χόφενχαϊμ και τη Σλόβαν Λίμπερετς. Έναν όμιλο όπου δεδομένα έχει ελπίδες για θετικά αποτελέσματα, ακόμα και πρόκριση στον επόμενο γύρο του Γιουρόπα Λιγκ. Κάτι που βέβαια δεν επιθυμεί η Ελλάδα ενώ η Κύπρος διατηρεί... απόσταση ασφαλείας.

Μία θέση πάνω από την Ελλάδα (και 3.525 βαθμούς πίσω από την Κύπρο), στη 17η με 23.475 πόντους είναι η Ελβετία. Οι Ελβετοί μετά τον αποκλεισμό της Βασιλείας έμειναν και αυτοί μόνο με μία ομάδα στο Γιουρόπα Λιγκ, τη Γιουνγκ Μπόις. Οι κιτρινόμαυροι είναι στον ίδιο όμιλο με Ρόμα, Κλουζ και ΤΣΣΚΑ Σόφιας και φυσικά έχουν ελπίδες για νίκες, ακόμα και πρόκριση στον επόμενο γύρο.

Ο Πέλκας βοήθησε πολύ στην πορεία του ΠΑΟΚ προς τους ομίλους αλλά πλέον έχει πωληθεί στη Φενέρμπαξτσε.

Μια πρώτης τάξεως ευκαιρία έχει το ελληνικό ποδόσφαιρο με τη συμμετοχή των Ολυμπιακού στο Τσάμπιονς Λιγκ και ΠΑΟΚ, ΑΕΚ στο Γιουρόπα, ώστε να πάρει αρκετούς βαθμούς στη βαθμολογία της UEFA.

Στην Τούμπα ο Χένινγκ Μπεργκ έχει την ευκαιρία να διαφημίσει μερικά από τα κορυφαία ταλέντα του κυπριακού ποδοσφαίρου.

Πώς κερδίζονται οι βαθμοί

Η κάθε νίκη στους ομίλους του Τσάμπιονς ή του Γιουρόπα Λιγκ δίνει 2.000 βαθμούς στην κάθε ομάδα. Αυτοί διαιρούνται με τους συλλόγους που ξεκίνησε κάθε χώρα στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις και προστίθενται στη συνολική βαθμολογία της χώρας. Για παράδειγμα αν η Ομόνοια κάνει μια νίκη, θα πάρει 2.000 πόντους για τη δική της βαθμολογία και θα προσφέρει 500 βαθμούς στην Κύπρο. Αν κάνει μια ισοπαλία θα πάρει 1.000 βαθμούς που διαιρείται επίσης διά τέσσερα όσοι ήταν και οι εκπρόσωποί μας στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις. Η ήττα δεν δίνει βαθμούς. Για την Ελλάδα, η οποία ξεκίνησε στις διοργανώσεις με πέντε ομάδες, οι βαθμοί που θα κερδίζει μία εκ των τριών που συνεχίζουν, θα διαιρούνται διά πέντε. Η Ελλάδα θα προσθέσει βαθμούς στη συνολική της βαθμολογία αν ο Ολυμπιακός περάσει στους 16 του Τσάμπιονς Λιγκ. Δεν υπάρχει αντίστοιχο μπόνους για την πρόκριση στην επόμενη φάση του Γιουρόπα Λιγκ. Εκεί κάθε ομάδα παίρνει έξτρα βαθμούς μόνο αν βρεθεί στη φάση των «8».

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Κύπριοι παίκτες

Κυρίως με αφορμή την πετυχημένη προώθηση νεαρών Κύπριων ποδοσφαιριστών στην Ομόνοια, γίνεται πολύς λόγος κατά τη φετινή περίοδο για την παρουσία Κύπριων παικτών σε όλες τις ομάδες και κυρίως αυτές των πρώτων θέσεων. Κανείς δεν αμφιβάλλει πως η... ξενομανία επηρέασε και δυσκόλεψε τα τελευταία χρόνια την προσπάθεια των Κύπριων ποδοσφαιριστών να αγωνιστούν και να διακριθούν στις ομάδες τους. Από την άλλη όμως, θα πρέπει να αναδεικνύεται και η άλλη όψη του νομίσματος, σύμφωνα με την οποία, η καταγωγή και μόνο δεν μπορεί να εξασφαλίζει θέση βασικού για ένα Κύπριο ποδοσφαιριστή. Και την ίδια ώρα, η αποδοχή εκ μέρους τους πως απαιτείται πολύ περισσότερη δουλειά και αφοσίωση προκειμένου να ανταγωνιστούν και να υπερτερήσουν των ξένων συναδέλφων τους.

* * * * *

Φως

Η απόφαση της ελληνικής δικαιοσύνης σχετικά με την εγκληματική - φασιστική οργάνωση στην Ελλάδα αποτελεί μια αχτίδα φωτός, σ' όσους επιθυμούν να ζήσουν σ' ένα κόσμο πιο δίκαιο και κυρίως απαλλαγμένο από το μίσος και τον διχασμό.

* * * * *

Σκοτάδι

Άνοιξαν την πόλη φάντασμα και βυθίστηκε η ψυχή μας στο σκοτάδι. Και όσοι επιθυμούν έναν κόσμο πιο δίκαιο και κυρίως απαλλαγμένο από το μίσος και τον διχασμό, απλώς προσγειώθηκαν στην πραγματικότητα. Φως και σκοτάδι συνυπάρχουν και αποτελούν κατά τον φιλόσοφο τα δύο βασικά συστατικά της «αιώνιας διαμάχης της ανθρωπότητας».

* * * * *

Τελικά ποιος δεν ήθελε;

Δεν είναι το μέγα θέμα αλλά το αναδεικνύουμε για να σας βοηθήσουμε να καταλάβετε πώς λειτουργούν τα πράγματα στο ποδόσφαιρό μας. Μικρογραφία της κοινωνίας μας γαρ. Ήμασταν η χώρα που έκλεισε τις μεταγραφές τις 15/9 με απόφαση που πάρθηκε στο Δ.Σ. ΚΟΠ, τη στιγμή που στην υπόλοιπη Ευρώπη έκλειναν 5/10. Ο ΑΠΟΕΛ ήταν η μόνη ομάδα που αντέδρασε δημόσια και μας έκανε γνωστή τη θέση του, πως έπρεπε να ευθυγραμμιστούμε με ό,τι συμβαίνει στην Ευρώπη. Στο Δ.Σ. πάντως δεν πέρασε και τώρα ακούς τους υπεύθυνους των σχεδιασμών των ομάδων να παραπονιούνται πως δυσκολεύτηκαν στις επιλογές τους γιατί το κλείσαμε νωρίτερα! Ποιο είναι το πρόβλημα; Πως την ώρα που έπρεπε κανείς δεν το σκέφτηκε και για άλλη μια φορά τα βρήκαν μπροστά τους. Τουλάχιστον αυτή τη φορά τις συνέπειες τις πληρώνουν οι ίδιες οι ομάδες και όχι το άθλημα.

* * * * *

Οι αναβολές

Τράβηξε κόκκινη γραμμή η ΚΟΠ στο κομμάτι των αναβολών και έτσι από εδώ και πέρα αν ομάδα γεμίσει κρούσματα κορωνοϊού θα υποχρεώνεται να παίζει. Αναβάλλεται ο αγώνας την εβδομάδα που προκύπτουν τουλάχιστον τέσσερα κρούσματα αλλά μετά θα πρέπει να κατέβει με όσους έχει. Εθνικός και Νέα Σαλαμίνα γκρίνιαξαν αλλά αν ισχύσει για όλους το ίδιο, τότε λες πως είναι ένας τρόπος να προχωρήσει το ποδόσφαιρο και να μπορέσουμε να τελειώσουμε. Το πρώτιστο είναι να ξεπεράσουν οι ομάδες αυτές το πρόβλημα ώστε να πάψει να μας έχει υπό τόσο αυστηρή επιτήρηση το υπουργείο γιατί αυτό προκαλεί πολλά εμπόδια στην ομαλή διεξαγωγή των αγώνων. Αυτό με τις αγκαλιές που προέκυψε μόνο τυχαίο δεν είναι.

* * * * *

Περί στήριξης

Οι περισσότεροι έπεσαν έξω, εκτιμώντας πως ο Πρόδρομος Πετρίδης και κατ' επέκταση η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ, θα προχωρούσε σε αλλαγή τεχνική ηγεσίας. Αντί αυτού, η διοίκηση ανακοίνωσε τη στήριξή της σε προπονητή και ποδοσφαιριστές. Σε ποιο βαθμό η στήριξη αυτή μπορεί να κρατήσει είναι πλέον το ζητούμενο. Γιατί κανείς δεν αμφιβάλλει πως σε κάθε επόμενο αγώνα, για σημαντικό χρονικό διάστημα και ειδικά στους τρεις αγώνες που ακολουθούν μέχρι το τέλος Οκτωβρίου, τόσο ο προπονητής όσο και κάποιοι ποδοσφαιριστές θα αξιολογηθούν εκ νέου. Η διοίκηση πρόσφερε στήριξη και δήλωσε σίγουρη για τη δυνατότητα υλοποίησης του στόχου. Σειρά του προπονητή και των παικτών του ΑΠΟΕΛ να αποδείξουν ότι αξίζουν αυτή τη στήριξη και κυρίως ότι μπορούν...

ΑΠΟΨΕΙΣ

Πρασολαχανομάρουλα

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Δεοντολογίας ταγμένος εκ θέσεως στην ανάγκη να επιβάλει την ηθική και τη δικαιοσύνη στον αθλητισμό κάθε φορά που μιλάει δημόσια αφήνει αιχμές, στιγματίζοντας ιστορικά σωματεία, επαγγελματίες ποδοσφαιριστές και πλέον ένα ολόκληρο κλάδο εργαζομένων, χωρίς την ίδια στιγμή να μπορεί να στοιχειοθετήσει τις γενικολογίες του. Πρόεδρος ομάδας δεν έχει κανένα ενδοιασμό να φωτογραφηθεί φορώντας μπλούζα αντίπαλης ομάδας, προφανώς μη επιθυμώντας να διατηρήσει τους τύπους. Η δε εναλλαγή των ρόλων που λανσάρει ανάλογα των γεγονότων μοιάζει εντυπωσιακή, αφού από τη μια παρουσιάζεται από μέρος των Μέσων ως επιτυχημένος μάνατζερ, πανηγυρίζοντας κιόλας για τις επιχειρηματικές του επιτυχίες- μεταγραφές και από την άλλη ως πρόεδρος ομάδας και δη προσφυγικής που διατηρεί τη φλόγα της επιστροφής αναμμένη. Ο ίδιος δε αυτοσυστήνεται πλέον ως «σύμβουλος» παικτών και παραγόντων. Δύο σωματεία και μάλιστα από τα πιο ιστορικά του νησιού, επιθυμούν συνάντηση με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, το αίτημά τους εξετάζεται και την ίδια στιγμή οι Τούρκοι και μέρος των Τουρκοκυπρίων ανοίγουν την περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου σ' ένα ομολογουμένως κιτς θέαμα. Δηλαδή το εθνικό μας πρόβλημα να βρίσκεται στην κρισιμότερη καμπή του και ο αρχηγός του κράτους ν' ασχολείται με τις μπάλες... άρες, μάρες, κουκουνάρες. Το Υπ. Υγείας, στην προσπάθειά του να αποτρέψει την επέλαση του ιού, κλείνει τις ακαδημίες ποδοσφαίρου στην περιοχή Λάρνακας, χωρίς να λάβει υπόψη, ούτε καν να ενημερώσει την ΚΟΠ και τις ακαδημίες. Η απόφαση γνωστοποιήθηκε στους εμπλεκόμενους με μια λιτή ανακοίνωση, χωρίς ουδεμία συζήτηση να λάβει μέρος. Συνάμα απαγορεύει τις αθλητικές δραστηριότητες στην εν λόγω περιοχή και την πρόσβαση φιλάθλων στα γύρω γήπεδα και την ίδια ώρα επιτρέπει στους Λαρνακείς να ταξιδέψουν ανά την Κύπρο ακόμη και να παρακολουθήσουν αγώνες. Η ΚΟΠ εκπονεί πρωτόκολλο για την ασφάλεια των παικτών σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές του Υπ. Υγείας και με την πρώτη περίπτωση που θα πρέπει να εφαρμοστεί, άπαντες συμπεραίνουν ότι διαφορετικά αποφασίζει το Υπουργείο και διαφορετικά η επιστημονική ομάδα της Ομοσπονδίας. Όλα τα πιο πάνω και άλλες δεκάδες ιστοριούλες και γεγονότα απαρτίζουν μια σαλάτα την οποία δεν απολαμβάνουμε αλλά τρώμε στη μούρη. Και αν σ' αυτές τις ομολογουμένως ασήμαντες λεπτομέρειες προσθέσεις τα κοινωνικά και το μέγα μπέρδεμα που υπάρχει στο μυαλό της πλειοψηφίας του κόσμου σχετικά με τον κορωνοϊό, την απόφαση για την εγκληματική οργάνωση στην Ελλάδα και φυσικά τη μαχαιριά που δέχθηκε η ψυχή μας παρακολουθώντας το άνοιγμα των Βαρωσίων, έχει πλέον η ζωή μας καταντήσει μια σαλάτα. Που καμία σχέση δεν έχει δυστυχώς με τη δροσιά και τη χορτασιά του πράσου, του λάχανου και του μαρουλιού.

Λιγότερα συνθήματα και πιο πολλή δουλειά

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Μέσα στα τόσα άλλα, για τα οποία τις τελευταίες μέρες μάς ανάγκασε να ασχοληθούμε η Επιτροπή Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού, προέκυψε κάτι πολύ σοβαρό και την ίδια ώρα ενθαρρυντικό. Μετά τις δηλώσεις, τις συζητήσεις και μοιραία τις αντιδράσεις για μια κίνηση του κεφαλιού του τερματοφύλακα της Ανόρθωσης, για ένα no comment του Κετσπάγια, μετά από τα αχρείαστα περί δημοσιογράφων και payroll, από τη συγκεκριμένη αυτή Επιτροπή βγήκε και κάτι πολύ πιο σοβαρό. Η αποκάλυψη πως ο πρόεδρος της ποδοσφαιρικής Ομόνοιας Σταύρος Παπασταύρου προχώρησε ένα βήμα πιο πέρα, μετά τις σοβαρές του καταγγελίες προ μερικών μηνών. Έδωσε επιπρόσθετα στοιχεία στην Επιτροπή Δεοντολογίας, ικανά όπως εκτιμά η Επιτροπή να στοιχειοθετήσουν υπόθεση. Εύκολη υπόθεση σαφώς δεν είναι, ούτε και σύντομα θα πρέπει να περιμένει κάποιος αποτελέσματα. Και χρονοβόρες είναι οι διαδικασίες και σωστούς χειρισμούς απαιτεί η προσπάθεια, με την αναμενόμενη εμπλοκή, σε κατοπινό στάδιο και της Αστυνομίας. Η υπόθεση καταγγελιών Παπασταύρου, πέραν από ευκαιρία για το κυπριακό ποδόσφαιρο, αποτελεί και ευκαιρία για την Επιτροπή Δεοντολογίας, να... ξεχρεώσει τη «ζημιά» των τελευταίων ημερών, να ανακτήσει την εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης για τον ρόλο και τις δυνατότητές της. Αμφισβήτηση η οποία γενικότερα έχει προκύψει, από λανθασμένους χειρισμούς ή ενέργειες του προέδρου της. Γιατί φυσιολογικά αναμένεις, από τον άνθρωπο που ηγείται μιας Επιτροπής με τόσο σοβαρό ρόλο στον χώρο του αθλητισμού, πρώτα να ερευνά και μετά να μιλά. Γιατί λογικά περιμένεις καλύτερες απαντήσεις - δικαιολογίες, από αναφορές για δημοσιογράφους που τα... παίρνουν από ομάδες ή για υποψίες που ώθησαν σε δημόσιες δηλώσεις επειδή ένα video έκανε τον γύρο των social media. Πριν από λίγες μέρες, η Επιτροπή αποκάλυψε πως έχει στα χέρια της σημαντικά νέα στοιχεία, μετά από συνάντηση με τον κύριο Παπασταύρου. Καλά έκανε και το δημοσιοποίησε, γιατί ώς έναν βαθμό ο κόσμος θα πρέπει να γνωρίζει αλλά μέχρι εδώ. Τώρα δουλειά, μπας και αυτή τη φορά βρούμε την άκρη, μήπως και μπορέσουμε να κάνουμε το πρώτο βήμα. Όλα τ' άλλα μετά. Όταν θα υπάρχει λόγος και πραγματική ανάγκη για δηλώσεις, πολύ περισσότερο για πανηγυρισμούς...

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,46%	4,12%	3,32%	4,39%	2,31%	2,45%	1,68%	10,99%	0,51%

ΔΝΤ

Ανάγκη για ενίσχυση των δημοσίων επενδύσεων

Σελ. 11

Οι τρεις πληγές του προϋπολογισμού

Δημοσιονομικούς κινδύνους εντοπίζει το υπουργείο Οικονομικών από πανδημία, ΜΕΔ και ΓεΣΥ

Ο κυριότερος δημοσιονομικός κίνδυνος που εντοπίζει το υπουργείο Οικονομικών αναφορικά με τον προϋπολογισμό του 2021 είναι τυχόν έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού στην κυπριακή επικράτεια, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα την επιδείνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Άλλος κίνδυνος που εντοπίζεται είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του πολύ ψηλού ποσοστού των ΜΕΔ παρά τη σημαντική μείωση που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια. Κίνδυνοι εντοπίζονται και στις προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ). Ανησυχίες εκφράζονται και για ενδεχόμενη αύξηση της ροής μεταναστών. Κίνδυνο αποτελεί τυχόν περαιτέρω έξαρση της πανδημίας σε χώρες με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί στενή οικονομική σχέση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία. Μια τέτοια εξέλιξη αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της Κύπρου, ειδικά μέσω του τομέα του τουρισμού. Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο που ετοιμάστηκε από το Υπ. Οικονομικών, η κυπριακή οικονομία το 2020 αναμένεται να παρουσιάσει ύφεση με το ρυθμό ανάπτυξης να προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο -7,0%. **Σελ. 3**

Η πανδημία αλλάζει και τον τρόπο ψυχαγωγίας

Δραστικές αλλαγές παρατηρούνται, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα της εταιρείας λογιστικών ελέγχων και συμβούλων επιχειρήσεων PricewaterhouseCoopers, στο πεδίο της ψυχαγωγίας και των ΜΜΕ εξαιτίας της πανδημίας, η οποία μετέβαλε άρδην τις καταναλωτικές συμπεριφορές. Στην έρευνα η εταιρεία αναφέρει πως η ψηφιοποίηση λόγω της καραντίνας επιτάθηκε, με αποτέλεσμα η ψυχαγωγία να γίνει πιο απομακρυσμένη, εικονική και ατομική, τουλάχιστον προς το παρόν, και πιο επικεντρωμένη στο σπίτι σε σχέση με τις προβλέψεις στην αρχή του 2020. Η έναρξη λειτουργίας της υπηρεσίας streaming Disney+ στα τέλη του 2019, με πρόβλεψη για 60 έως 90 εκατομμύρια συνδρομητές μέχρι το 2024, έφτασε τα 60,5 εκατομμύρια στις αρχές Αυγούστου 2020, κάτι που δεν θα γινόταν εάν δεν είχε εμφανιστεί η πανδημία. **Σελ. 10**

Τέλος του μήνα θα επιλεγεί ο διαχειριστής για Equity Fund

Χρηματοδότηση startups

Τέλος του μήνα αναμένεται να ολοκληρωθεί η διαδικασία για επιλογή διαχειριστή, ο οποίος θα αναλάβει τη σύσταση και διαχείριση του Επενδυτικού Ταμείου για την Παροχή Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Equity Fund). Στόχος είναι η βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα νεοφυείς και καινοτόμες. Το κράτος θα συνεισφέρει 20 εκατ. ευρώ. **Σελ.4**

Σε εξέλιξη η διαδικασία για CEO Ελληνικής

Ανατέθηκε σε ξένο οίκο

Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία επιλογής του νέου CEO της Ελληνικής Τράπεζας σε διαδοχή του κ. Ιωάννη Μάτση. Εξειδικευμένος Οίκος έχει αναλάβει το έργο της εξεύρεσης του προσώπου που θα αναλάβει τα ηνία της τράπεζας. Υπολογίζεται πως σε ένα μήνα θα έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία. **Σελ. 6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Δίμηνη άδεια θα παίρνει ο πατέρας στην Ελλάδα

Αδειες και στους πατέρες μόλις αποκτήσουν παιδί, αλλά και στη συνέχεια, ώσπου να φτάσει στην ηλικία των 6 ετών, θα προβλέπει, σύμφωνα με πληροφορίες, το νέο εργασιακό νομοσχέδιο που ετοιμάζει το υπ. Εργασίας της Ελλάδας. Πρόκειται για μερική προσαρμογή σε οδηγία της Ε.Ε. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Η πανδημία φρέναρε το ράλι στις κατοικίες

Φρένο στο ράλι των τιμών κατοικίας βάζει η πανδημία. Το τρίτο τρίμηνο ο ρυθμός αύξησης των τιμών πανελλαδικά επιβραδύνθηκε στο 3,1% σε σχέση με πέρυσι. Η μέση ζητούμενη τιμή διαμορφώνεται στα 1.546 ευρώ/τ.μ. Στο κέντρο της Αθήνας ο ρυθμός αύξησης τιμών έπεσε στο 1,6%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,40%**	**-0,16%**
Γερμανία	-0,53%	-0,01%
Γαλλία	-0,27%	0,03%
Ιταλία	0,76%	0,00%
Ισπανία	0,20%	-0,02%
Ιρλανδία	-0,20%	0,03%
Ελλάδα	0,88%	-0,09%
Ην. Βασίλειο	0,28%	0,03%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **FLORIAN HENSE***

Οι επόμενες κινήσεις της ΕΚΤ

Στα πρακτικά της συνεδρίασης της ΕΚΤ από τον Σεπτέμβριο αναγνωρίζεται ευθέως ότι η ανατίμηση του ευρώ είχε άμεση επίπτωση στον πληθωρισμό. Ο γενικός πληθωρισμός της Ευρωζώνης διολίσθησε τον Σεπτέμβριο στο -0,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους και έχοντας υποχωρήσει στο -0,2% τον Αύγουστο.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΚΤ, θα κυμανθεί γύρω στο 1,3% το 2022 και τα επόμενα χρόνια θα παραμείνει κάτω του στόχου του 2%. Στις ΗΠΑ οι προσδοκίες της αγοράς μιλούν ήδη για πληθωρισμό άνω του 1,5%, αλλά στην Ευρωζώνη ο δείκτης έχει καθηλωθεί στο 1%. Οπως αναφέρουν τα πρακτικά της συνεδρίασης του Σεπτεμβρίου, «η κατάσταση αυτή θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα της ΕΚΤ να φέρει εις πέρας την αποστολή της».

Οπως και πάλι αναφέρεται στα πρακτικά, «με αυτά τα δεδομένα, ήταν σημαντικό να υπογραμμίσει το Δ.Σ. ότι είναι έτοιμο να προσαρμόσει καταλλήλως όλα τα εργαλεία του προκειμένου να επιτύχει τον στόχο του με βιώσιμο τρόπο». Εχουν μεσολαβήσει τέσσερις εβδομάδες από την τελευταία συνάντηση της ΕΚΤ και η οικονομία είναι σε πιο ανησυχητική κατάσταση και το παγκόσμιο περιβάλλον είναι πιο αβέβαιο ή, με τη διατύπωση της κ. Λαγκάρντ, «λίγο πιο ασταθές». Πέραν του Brexit, των διχογνωμιών για τη δημοσιονομική πολιτική σε Ε.Ε. και ΗΠΑ, είναι ανησυχητικό το πλήθος των νέων κρουσμάτων και η αύξηση των ασθενών που νοσηλεύονται, όπως και των θανάτων. Η κατάσταση έχει αναγκάσει τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να επιβάλουν περιορισμούς που απομακρύνουν τον πληθωρισμό από τον στόχο της ΕΚΤ «κάτω αλλά κοντά στο 2%».

Η ανατίμησητου ευρώ μειώνει τον πληθωρισμό και αυξάνειτα προβλήματα της ευρωτράπεζας.

Το ερώτημα, λοιπόν, δεν είναι αν η ΕΚΤ θα προχωρήσει σε νέα μέτρα στήριξης, αλλά με τι τρόπο θα το κάνει. Κατά τη γνώμη μας, η ΕΚΤ θα επιταχύνει τις αγορές ομολόγων.

Τον Αύγουστο είχε φτάσει να αγοράζει καθημερινά τίτλους αξίας 3,0 έως 3,1 δισεκατομμυρίων ευρώ και τον Σεπτέμβριο αγόραζε καθημερινά περίπου 3,4 δισ. ευρώ.

Το επίπεδο αυτό είναι υψηλό, αλλά υπολείπεται συγκριτικά με τις αγορές 4,9 δισεκατομμυρίων ευρώ την ημέρα που πραγματοποιούσε κατά μέσον όρο την περίοδο Ιουνίου - Ιουλίου ή με τα ομόλογα αξίας 6 δισεκατομμυρίων ευρώ που αγόραζε την περίοδο Απριλίου - Μαΐου. Ενδεχομένως η τράπεζα θα αποφασίσει να επιταχύνει περαιτέρω τον Οκτώβριο.

Τα πρακτικά της συνεδρίασης υπογραμμίζουν, άλλωστε, πως «οι μειώσεις των επιτοκίων και τα φθηνά δάνεια παραμένουν στο οπλοστάσιο της ΕΚΤ». Η κ. Λαγκάρντ άφησε, άλλωστε, ανοικτή την πόρτα για μια νέα μείωση του επιτοκίου καταθέσεων. Εκτιμά πως τα επιτόκια της ΕΚΤ δεν έχουν υποχωρήσει ακόμα τόσο ώστε να αποθαρρύνουν τη χορήγηση πιστώσεων.

* Ο κ. Florian Hense είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

ΑΝΑΛΥΣΗ Του KALLUM PICKERING**

Κρίσιμη για τη Βρετανία η αποφυγή νέου lockdown

Ο αριθμός νέων κρουσμάτων στη Βρετανία, και μάλιστα σε καθημερινή βάση, εμφανίζει άνοδο και αυξάνει τις πιθανότητες να επιβληθούν εκ νέου περιοριστικά μέτρα, αν και το δεύτερο κύμα είναι πολύ διαφορετικό από το πρώτο – κι αυτό διότι υπάρχουν πολύ λιγότερες επιπλοκές και πολύ περισσότερα διαγνωστικά τεστ. Αυτό, σε συνδυασμό με τις βελτιωμένες δυνατότητες στην παροχή περίθαλψης εν συγκρίσει με το πρώτο κύμα και την αυξημένη γνώση και εμπειρία από την αντιμετώπιση του κορωνοϊού, μειώνει και τις πιθανότητες στο Εθνικό Σύστημα Υγείας της χώρας να υπάρξει τόση συμφόρηση ώστε να επιβληθεί μια νέα καραντίνα εθνικής εμβέλειας.

Το τρίτο τρίμηνο η οικονομία της Βρετανίας θα αυξηθεί 16,2% και κατά 2,5% το τελευταίο τρίμηνο του έτους.

Μέχρι στιγμής το Ηνωμένο Βασίλειο προσπαθεί να διαχειριστεί το δεύτερο κύμα, ώστε να σταθεροποιηθεί ο αριθμός των κρουσμάτων, με μέτρα τα οποία πρωτίστως στοχεύουν σε περιστολή της κοινωνικής ζωής, χωρίς εντούτοις να εμποδίζουν σε σημαντικό βαθμό την οικονομική ζωή. Πάντως, η κυβέρνηση του Μπόρις Τζόνσον προειδοποιεί ότι ενδέχεται να επιβληθούν πιο επιθετικά μέτρα και μάλιστα σύντομα, εκτός εάν η εικόνα της πανδημίας βελτιωθεί.

Υπάρχει ο κίνδυνος το τωρινό δεύτερο κύμα, το οποίο έχει να κάνει με διασπορά του ιού κατά τρόπο δυσανάλογο μεταξύ ατόμων με χαμηλό κίνδυνο, να μετατοπισθεί σε πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Η κυβέρνηση βρίσκεται ενώπιον μιας δύσκολης απόφασης, αφού από τη μια μεριά οι σκληροί περιορισμοί συνιστούν αξιόπιστο μέτρο για την προστασία της υγείας των ηλικιωμένων και των ευάλωτων, αλλά ενέχουν σοβαρότατο οικονομικό ρίσκο – κι αυτό σημαίνει τεράστιο κόστος για τους νεότερους και τους υγιείς, που δεν κινδυνεύουν τόσο από τη νόσο. Από την άλλη μεριά, το να παραμείνει εν λειτουργία η οικονομία μεταφράζεται σε συγκράτηση των απωλειών, αλλά πιθανώς και να εκθέτει σε κίνδυνο τους ηλικιωμένους και τους ευπαθείς. Ούτως ή άλλως ο πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, ο οποίος προβληματίζεται με το ήδη υψηλό κόστος του πρώτου lockdown, δείχνει απρόθυμος να προχωρήσει σε ακόμα ένα. Ενόσω εξακολουθούν να αυξάνονται τα κρούσματα και τα μέτρα γίνονται πιο αυστηρά, η οικονομική δραστηριότητα ενδέχεται να είναι πιο συγκρατημένη το τέταρτο τρίμηνο, μετά το εντυπωσιακό τρίτο τρίμηνο και τη δραματική συρρίκνωση 19,8% του δευτέρου. Εκτιμούμε πως το τρίτο τρίμηνο η οικονομία της Βρετανίας θα αυξηθεί 16,2% και σαφώς λιγότερο, κατά 2,5%, το τελευταίο τρίμηνο του έτους λόγω των επιπτώσεων των περιορισμών.

Πάντως, δεν αναμένουμε δεύτερο lockdown στη χώρα. Η εμπειρία των Ηνωμένων Πολιτειών μέσα στο καλοκαίρι, όταν πολλές πολιτείες ανέκοψαν τη μετάδοση του ιού με ήπια μέτρα και χωρίς να πλήξουν την ανάκαμψη, μας κάνει να έχουμε ελπίδες ότι η τωρινή προσέγγιση του Ηνωμένου Βασιλείου όντως θα αποδώσει καρπούς.

* Ο κ. Kallum Pickering είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ισχυρό πλήγμα

Η πανδημία έχει χτυπήσει τις αερομεταφορές σκληρά αναγκάζοντας τα κράτη να δεσμεύσουν από τους προϋπολογισμούς τους πρωτόγνωρα πακέτα βοήθειας προς στήριξη του κλάδου. Παρόλα αυτά, ο αριθμός των αερογραμμών που έχουν αναστείλει ολικώς ή μετρικώς τη λειτουργία τους ανέρχεται στις 43 παγκοσμίως για τους πρώτους έξι μήνες του έτους. Όσον αφορά στη συνέχεια, τα στοιχεία δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά και αναμένονται με ενδιαφέρον οι επόμενοι μήνες αφού, τα περισσότερα έσοδα των αερογραμμών συνήθως καταγράφονται το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε έτους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο κλάδος παγκοσμίως αναμένεται να «κάψει» το δεύτερο εξάμηνο $77δις σε μετρητά λόγω της κατάστασης και να συνεχίσει να «καίει» $5 δισ. - $6 δισ. το μήνα το 2021 λόγω αργής ανάκαμψης.

Περιθώρια βελτίωσης

Η στρατηγική της Σουηδίας αναφορικά με την αντιμετώπιση της πανδημίας σε καμία περίπτωση δεν περιελάβανε τακτικές που παραπέμπουν σε ανοσία αγέλης. Σύμφωνα με δηλώσεις Σουηδού διπλωμάτη, η απόφαση να μην εφαρμοστεί διάταγμα εγκλεισμού στη χώρα αφορούσε μια διαφορετική προσέγγιση, κατά την οποία οι πολίτες αφέθηκαν να πάρουν τις αποφάσεις τους, ενώ η κυβέρνηση περιορίστηκε στην έκδοση οδηγιών για καλύτερη αντιμετώπιση της κρίσης. Η όλη διαχείριση της κατάστασης όπως εξελίχθηκε είχε κενά, τα οποία εντοπίστηκαν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και αυτό είναι κάτι που χρειάζεται διερεύνηση, δήλωσε. Υπενθυμίζουμε ότι η Σουηδία καταγράφει μέχρι στιγμής 6.000 απώλειες από τον κορωνοϊό και κατατάσσεται τέταρτη στην Ευρώπη όσον αφορά στον αριθμό μολύνσεων ανά εκατομμύριο πληθυσμού.

Υπερατλαντικές κυρώσεις

Η πιθανότητα επιβολής κυρώσεων από τις ΗΠΑ προς την Τουρκία είναι ορατές, σημειώνουν διεθνείς αναλυτές, και η αιτία δεν είναι άλλη από τις κινήσεις που ετοιμάζει η Τουρκία σε σχέση με το εξοπλιστικό της πρόγραμμα. Σύμφωνα με πληροφορίες που αξιολογεί η Ουάσιγκτον, η πρόθεση της Τουρκίας είναι να προχωρήσει άμεσα σε δοκιμή των ρωσικών πυραύλων s400. Η εξέλιξη αυτή έρχεται σε μια χρονική συγκυρία όπου η τουρκική οικονομία πέραν της πανδημίας έχει να αντιμετωπίσει διψήφιο πληθωρισμό, έκρηξη της ανεργίας και ένα διογκούμενο έλλειμα τρεχουσών συναλλαγών. Η είδηση έστειλε την τουρκική ισοτιμία έναντι του δολαρίου σε νέο ιστορικό χαμηλό, φλερτάροντας επικίνδυνα πλέον με τις 8 λίρες στο δολάριο.

Οι ΜΕΧ που θα «δημιουργήσει» η πανδημία αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση του κρατικού προϋπολογισμού και του μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού.

Ταυτότητες τέλος

Σε ένα χρόνο από σήμερα οι Ευρωπαίοι πολίτες θα χρειάζονται την επίδειξη διαβατηρίου για να εισέλθουν στο έδαφος της Μεγάλης Βρετανίας. Εξαίρεση αποτελούν οι πολίτες της Ιρλανδίας και του Γιβραλτάρ, ενώ ειδική άδεια θα χρειάζονται και οι μεταφορείς εμπορευμάτων που θα προσεγγίζουν με τα φορτηγά τους το Κεντ μέσω του λιμανιού στο Ντόβερ. Σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση των αρχών, η χρήση ταυτότητας ως ταξιδιωτικό έγγραφο αποτελεί πηγή προβλημάτων για την ασφάλεια της χώρας και η κατάργησή της θα επιτρέψει μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδο στις κρατικές υπηρεσίες να ανακτήσουν τον έλεγχο των συνόρων. Πάντως, οι αρχές υπόσχονται εύκολες και γρήγορες διαδικασίες για τα εμπορεύματα που θα εισέρχονται στη χώρα εφόσον τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες, οι οποίες θα ανακοινωθούν το επόμενο διάστημα.

Ώρα για συγκράτηση

Φωνές υπέρ της συγκράτησης του προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων έχουν αρχίσει να εκφράζονται στο εσωτερικό της FED. Οι υποστηρικτές αυτής της θέσης θεωρούν ότι η συνέχιση τους προγράμματος με δεδομένα τα χαμηλά επιτόκια δεν λειτουργεί υποστηρικτικά προς την πραγματική οικονομία και το μόνο που προσφέρει είναι να προκαλεί μια εξάρτηση των αγορών από τις κεντρικές τράπεζες. Υπενθυμίζουμε ότι μέχρι στιγμής, η FED έχει προβεί σε αγορές περιουσιακών στοιχείων αξίας $3 τρισ., οδηγώντας τον ισολογισμό της σε επίπεδα πέραν των $7 τρισ.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αποταμίευση

Αποταμίευση καλείται η διαδικασία συσσώρευσης/φύλαξης/αποθήκευσης/εξοικονόμησης ρευστού για μελλοντική χρήση, είτε για κατανάλωση (δαπάνη για απόκτηση και άμεση χρήση αγαθών και υπηρεσιών) είτε για επένδυση (δέσμευση/δαπάνη κεφαλαίου για μελλοντική μεγιστοποίησή του ή για δημιουργία νέων κεφαλαιουχικών αγαθών).

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing, The Cyprus Business School

Ο θερμότερος Σεπτέμβριος

Με ιστορικά ρεκόρ θερμοκρασίας, σύμφωνα με την υπηρεσία «Κοπέρνικος»

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ. Ο φετινός Σεπτέμβριος ήταν ο θερμότερος στην Ιστορία, σύμφωνα με επιστημονικές μετρήσεις, με τη μέση θερμοκρασία στην επιφάνεια της Γης να είναι κατά 0,05 βαθμούς Κελσίου υψηλότερη από ό,τι πέρυσι, σύμφωνα με την Υπηρεσία Καταγραφής της Κλιματικής Αλλαγής «Κοπέρνικος» της Ε.Ε. (C3S). Ο περασμένος μήνας ήταν επίσης ο θερμότερος στην Ιστορία της Ευρώπης, ξεπερνώντας το προηγούμενο ρεκόρ θερμοκρασίας του 2018 κατά 0,2 βαθμούς Κελσίου.

Οι θερμοκρασίες ήταν πολύ πάνω από τον μέσον όρο σε πολλά άλλα μέρη του κόσμου, όπως τη Μέση Ανατολή, τμήματα της Λατινικής Αμερικής και την Αυστραλία. Στη Σιβηρία, οι θερμοκρασίες παρέμειναν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα όλο το καλοκαίρι, συνεχίζοντας την ανησυχητική τάση που είχε εκδηλωθεί ήδη από τις αρχές της άνοιξης. Οι καταγραφές της C3S επιβεβαιώνουν επίσης ότι η έκταση των πάγων στον Αρκτικό Ωκεανό αυτό τον Σεπτέμβριο βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδό της, το δεύτερο χαμηλότερο μετά το ρεκόρ που σημειώθηκε το 2012. Η υπηρεσία C3S παρήγαγε πρότυπα κλιματολογικών συνθηκών χάρη σε δισεκατομμύρια καταγραφές, που προήλθαν από δορυφόρους, πλοία, αεροσκάφη και μετεωρολογικούς σταθμούς σε όλο τον κόσμο. Ο Κάρλο Μπουοντέμπο, διευθυντής της υπηρεσίας C3S, λέει: «Το 2020 παρατηρήσαμε ιδιαίτερα ταχεία τήξη στους πάγους της Αρκτικής, με ραγδαία μείωση της έκτασής τους τον Ιούνιο και τον Ιούλιο. Η τήξη αυτή σημειώθηκε στην ίδια περιοχή, όπου είχαν καταγραφεί οι υψηλότερες μέσες θερμοκρασίες. Ο συνδυασμός θερμοκρασιών ρεκόρ και μικρής κάλυψης πάγου υπογραμμίζει τη σημασία για βελτιωμένη και πιο εκτεταμένη μετεωρολογική μελέτη της Αρκτικής, η οποία θερμαίνεται ταχύτερα από κάθε άλλη περιοχή στον πλανήτη». Οι θερμοκρασίες από τον Ιανουάριο μέχρι σήμερα δείχνουν ότι το 2020 απειλεί να κατακτήσει το ρεκόρ του θερμότερου έτους στην πρόσφατη Ιστορία, ξεπερνώντας το 2016. Η φετινή χρονιά εμφανίζει ήδη τρεις μήνες με ιστορικά ρεκόρ θερμοκρασίας, τον Ιανουάριο, τον Μάρτιο και τον Σεπτέμβριο. Τους τελευταίους δώδεκα μήνες, ο πλανήτης ήταν κατά μέσον όρο 1,3 βαθμό Κελσίου θερμότερος σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή. Η αύξηση αυτή βρίσκεται ανησυχητικά κοντά στο όριο του 1,5 βαθμού Κελσίου, το οποίο έχει θέσει ο ΟΗΕ ως σημείο κινδύνου για την πρόκληση ανεπανόρθωτης περιβαλλοντικής βλάβης, σύμφωνα με το πόρισμα του 2018 από τη συμβουλευτική επιστημονική επιτροπή του ΟΗΕ.

Σύμφωνα με την Υπηρεσία Καταγραφής της Κλιματικής Αλλαγής, η μέση θερμοκρασία στην επιφάνεια της Γης τον Σεπτέμβριο ήταν κατά 0,05 βαθμούς Κελσίου υψηλότερη απ' ό,τι πέρυσι.

Ο ρυθμός υπερθέρμανσης έχει αυξηθεί, απειλώντας τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα.

Η συνθήκη του Παρισιού για το κλίμα κάλεσε τα κράτη του κόσμου να περιορίσουν το φαινόμενο της υπερθέρμανσης του πλανήτη «πολύ κάτω των 2 βαθμών Κελσίου». Μέχρι στιγμής, η μέση θερμοκρασία της Γης έχει αυξηθεί κατά ένα βαθμό, όσο χρειάζεται για την ενίσχυση των φαινομένων επικίνδυνης ξηρασίας, καυσώνων και τροπικών καταιγίδων, τα οποία γίνονται ολοένα και πιο φονικά όταν συνδυάζονται με την άνοδο της στάθμης των θαλασσών.

Η κλιματική αλλαγή, την οποία επιταχύνουν οι εκπομπές καυσαερίων, έχει ενισχυθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες. Δέκα εννέα από τα τελευταία είκοσι χρόνια έσπασαν ρεκόρ θερμοκρασίας, σύμφωνα με τις μετρήσεις από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα. Από τα τέλη τη δεκαετίας του 1970, το «παγκόσμιο θερμόμετρο» καταγράφει άνοδο της τάξεως των 0,2 βαθμών Κελσίου κάθε δεκαετία, σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Ε.

Μεγαλώνει πάλι η τρύπα του όζοντος

Μέχρι πέρυσι ήταν πολύ περιορισμένη η τρύπα του όζοντος. Τώρα οι ειδικοί λένε ότι παρατηρούν μία από τις σοβαρότερες οπισθοχωρήσεις στο στρώμα του όζοντος των τελευταίων 15 ετών. Αιτία γι' αυτήν την εξέλιξη δεν είναι μόνο τα ζημιογόνα χημικά, σύμφωνα με δημοσίευμα του γερμανικού περιοδικού Der Spiegel. Μία από τις βαθύτερες και μεγαλύτερες τρύπες στο όζον βρίσκεται πάνω από την Ανταρκτική. Εχει φτάσει τη μέγιστη επέκτασή της, σύμφωνα με την υπηρεσία ελέγχου της ατμόσφαιρας στην αγγλική πόλη Ρέντινγκ. Η τρύπα φέτος μοιάζει με αυτήν του 2018, που επίσης ήταν εξαιρετικά μεγάλη, υπογραμμίζει ο επικεφαλής της οργάνωσης, Βίνσεντ Χένρι Πόιτς. Το στρώμα του όζοντος βρίσκεται σε ύψος 15 έως 35 χλμ. στη στρατόσφαιρα. Προστατεύει τη ζωή στη γη από τις βλαπτικές συνέπειες της υπεριώδους ακτινοβολίας του ήλιου. Εδώ και δεκαετίες όμως κάθε άνοιξη σχηματίζεται πάνω από την Ανταρκτική μια τρύπα του όζοντος. Συνήθως σχηματίζεται τον Αύγουστο και φτάνει στο μέγιστο εύρος της τον Οκτώβριο, ενώ ξανακλείνει τον Δεκέμβριο. Η τρύπα του όζοντος είναι γνωστή από το 1985, και το 1995 είχε δοθεί το Νομπέλ Χημείας για τον εντοπισμό και την έρευνά της.

Η κατάσταση φέτος δείχνει πόσο σημαντικό είναι το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για την απαγόρευση των ουσιών που βλάπτουν το όζον. Πολυάριθμες χώρες είχαν δεσμευτεί το 1987, υιοθετώντας τη σχετική συμφωνία να απαγορεύσουν σταδιακά την παραγωγή τέτοιων χημικών που βρίσκονται σε ψυγεία, σπρέι και πυροσβεστήρες. Το 2019 έγινε ωστόσο γνωστό ότι οι επιχειρήσεις στην Κίνα αδιαφορούν για τις συνέπειες των χημικών και από το 2013 οι επιστήμονες διαπιστώνουν αύξηση των εκπομπών τους.

Το μέγεθος της τρύπας του όζοντος πάντως δεν εξαρτάται μόνο από τα χημικά αυτά, αλλά και από τις διακυμάνσεις των πόλων και τη θερμοκρασία στη στρατόσφαιρα. Τον Σεπτέμβριο του 2019 η τρύπα του όζοντος ήταν μικρότερη απ' ό,τι τα τελευταία 30 χρόνια, με βάση τις ιδιαίτερες μετεωρολογικές συνθήκες.

Η τάση μακροπρόθεσμα είναι να επιβραδυνθεί η αποδόμηση του στρώματος του όζοντος στη διάρκεια της άνοιξης στην Ανταρκτική. Οι επιστήμονες ελπίζουν έτσι πως σταδιακά, τις επόμενες δεκαετίες, η τρύπα θα κλείσει εντελώς.

Το στρώμα του όζοντος προστατεύει τη ζωή στη γη από τις βλαπτικές συνέπειες της υπεριώδους ακτινοβολίας του ήλιου.

Τέλος Οκτωβρίου οι αποφάσεις για Equity Fund

Στον γύρο των παρουσιάσεων πέρασαν έξι σχήματα και έχουν προκριθεί τρία για σύσταση και διαχείριση

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Τέλος Οκτωβρίου θα υπάρξει κατάληξη στο «πρότζεκτ» αναφορικά με τον διαγωνισμό για την επιλογή διαχειριστή (Fund Manager), ο οποίος θα αναλάβει τη σύσταση και διαχείριση του Επενδυτικού Ταμείου για την Παροχή Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Equity Fund). Στον γύρο των παρουσιάσεων σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» πέρασαν έξι σχήματα και μετά τις παρουσιάσεις έχουν προκριθεί τρία. Από εδώ και πέρα απομένει να ανοίξει ο οικονομικός φάκελος για να ολοκληρωθεί η διαδικασία και μέχρι το τέλος Οκτώβρη να υπάρξει και η ανάθεση. Τα σχήματα που έχουν προκριθεί σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες είναι κοινοπραξίες από την Κύπρο, αλλά και με προσθήκες από ξένους επενδυτές. Στόχος του Ταμείου είναι η βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα νεοφυείς και καινοτόμες, ενώ το κράτος αναμένεται να συνεισφέρει 20 εκατ. ευρώ στο Ταμείο. Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, η επενδυτική στρατηγική, η οποία θα προταθεί από τον Διαχειριστή του Ταμείου και θα εγκριθεί από την κυβέρνηση, θα διασφαλίζει την υλοποίηση των στόχων της κυβέρνησης.

Το κράτος αναμένεται να συνεισφέρει 20 εκατ. για αντιμετώπιση κενών που παρατηρούνται στο τομέα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στόχος είναι επενδύσεις κατά προτεραιότητα σε νεοφυείς επιχειρήσεις, σε επενδύσεις που προάγουν την καινοτομία, την τεχνολογική αναβάθμιση, τον εξαγωγικό προσανατολισμό/ διεθνοποίηση των επιχειρήσεων και την ένταξη σε εγχώριες και εξωτερικές αλυσίδες αξίας / ανάπτυξη συστάδων, καθώς και την ανάπτυξη νέων τομέων, χωρίς να αποκλείονται οποιεσδήποτε άλλες βιώσιμες επενδύσεις σε υφιστάμενους παραγωγικούς τομείς. Ο Διαχειριστής Ταμείου, ο οποίος θα είναι αδειοδοτημένος από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου ή αντίστοιχη εποπτική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της επενδυτικής στρατηγικής και για τη λήψη των επενδυτικών αποφάσεων, σε συνεργασία με την Επενδυτική Επιτροπή του Ταμείου, η οποία θα αποτελείται από εμπειρογνώμονες του τομέα εγνωσμένου κύρους και με εξειδικευμένες γνώσεις στα επενδυτικά ταμεία.

Στόχος της σχετικής πρότασης που υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2019, από το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας Κύπρου προς την κυβέρνηση, είναι η αντιμετώπιση των σημαντικών κενών που παρατηρούνται στο τομέα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της δημιουργίας Ειδικού Ταμείου Χρηματοδότησης Ιδίων Κεφαλαίων (Equity Fund). Όπως αναλύεται στην πρόταση του Συμβουλίου που εμπεριέχεται στην έκθεση πεπραγμένων του, παρά την οικονομική ανάκαμψη και τις θετικές εξελίξεις των τελευταίων χρόνων για την κυπριακή οικονομία, οι δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων συνεχίζουν να παραμένουν σε συγκριτικά χαμηλά επίπεδα. Οι κυπριακές επιχειρήσεις φαίνεται να υστερούν σε σημαντικές παραμέτρους που επηρεάζουν τη βιώσιμη λειτουργία και ανταγωνιστικότητά τους, γεγονός που αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στην αδυναμία εξεύρεσης χρηματοδοτικών κεφαλαίων για ενδυνάμωση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι κυπριακές επιχειρήσεις, και κυρίως οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, σε ότι αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η οποία στο παρόν στάδιο προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από τον τραπεζικό τομέα καθώς και σε ένα μικρό βαθμό από επιχορηγήσεις, αναδεικνύονται και μέσα σχεδόν από όλα τα ευρωπαϊκά και διεθνή πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας. Ιδιαίτερα χαμηλή η αξιολόγηση και η αντίστοιχη διεθνής κατάταξη της κυπριακής οικονομίας σε ότι αφορά τη διάθεση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, που αφορούν κυρίως στην ενίσχυση του μετοχικού κεφαλαίου των επιχειρήσεων.

Ο Διαχειριστής Ταμείου θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της επενδυτικής στρατηγικής και για τη λήψη των επενδυτικών αποφάσεων.

Σύμπραξη του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα

Η πρόταση του Συμβουλίου, όπως τονίζεται, αφορά στη σύσταση και λειτουργία ενός επενδυτικού ταμείου χρηματοδότησης κεφαλαίου, μέσα ενδεχομένως από τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και στη βάση αντίστοιχων βέλτιστων πρακτικών σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο. Τα αρχικά κεφάλαια του Ταμείου ανάφερε πως, θα μπορούσαν να διατεθούν από το κράτος (έχουν ήδη μπει 20 εκατ. ευρώ), είτε από εθνικούς πόρους είτε από ευρωπαϊκά κονδύλια, ενώ στη συνέχεια θα έπρεπε να διερευνηθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό ευρωπαϊκών ή διεθνών οργανισμών χρηματοδότησης, καθώς και ιδιωτών επενδυτών. Πρόσθετα το Συμβούλιο εισηγείται τη στοχευμένη διοχέτευση των πόρων του Ταμείου, δίνοντας προτεραιότητα σε νεοφυείς επιχειρήσεις και σε επενδύσεις που προάγουν την καινοτομία, την τεχνολογική αναβάθμιση, την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων καθώς και την ένταξή τους σε αλυσίδες αξίας, τόσο σε νέους όσο και σε υφιστάμενους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας. Ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για την αποτελεσματική λειτουργία του Ταμείου και την επίτευξη των στόχων που επιδιώκει, θεωρεί το Συμβούλιο τη διαχείριση του Ταμείου από ανεξάρτητο ειδικό στον τομέα και αδειοδοτημένο από την αρμόδια Εθνική Αρχή Διαχειριστή Ταμείου (Fund Manager). Επίσης σημαντική, βάσει της πρότασης του Συμβουλίου, η άσκηση εποπτικού ρόλου εκ μέρους του Κράτους, ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτό θα εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και θα συμβάλλει στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του κράτους για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Σημαντική τέλος η ενίσχυση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των κυπριακών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για την επίτευξη της οποίας το Συμβούλιο εισηγείται τη διαμόρφωση και προώθηση ενημερωτικής εκστρατείας από την κυβέρνηση και βασικούς εμπλεκόμενους φορείς. Ιδιαίτερα ικανοποιητική κρίνεται από το Συμβούλιο η απόφαση της κυβέρνησης (Αυγ. 2017) για τη δημιουργία επενδυτικού ταμείου για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης των κυπριακών επιχειρήσεων, μέσω της χρηματοδότησης κεφαλαίου, με έμφαση στις καινοτόμες και νεοφυείς επιχειρήσεις.

Κορωνοϊός, ΜΕΔ και ΓεΣΥ οι «εχθροί» του προϋπολογισμού

Το ύψος των κοινωνικών παροχών είναι μεγαλύτερο από εκείνο των αναπτυξιακών έργων κατά 1,7 δισ. ευρώ

Η πανδημία βρήκε την Κύπρο σε καλή κατάσταση με πλεόνασμα 603 εκατ. ευρώ.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Τρεις είναι οι κίνδυνοι που συνοψίζει το Υπουργείο Οικονομικών ως τους κυριότερους δημοσιονομικούς κινδύνους αναφορικά με τον προϋπολογισμό του 2021, ενώ ταυτόχρονα, οι κοινωνικές παροχές κατά την επόμενη τριετία παρουσιάζονται περισσότερες από τα αναπτυξιακά έργα. Οι κυριότερος δημοσιονομικός κίνδυνος που εντοπίζει είναι τυχόν έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού στην κυπριακή επικράτεια, με αποτέλεσμα την επιδείνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Δεύτερον, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του πολύ ψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων παρά τη σημαντική μείωση που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια. Τρίτον, προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) και από μία αυξημένη ροή μεταναστών.

Οφείλουμε όμως μια κριτική και αυτή αφορά το ύψος των κοινωνικών παροχών. Συγκρίνοντάς τα με το ποσό των αναπτυξιακών έργων ενδεχομένως να αντιβαίνει με το μέλλον των διεθνών οικονομιών. Οι μελλοντικές οικονομίες δεν θα χρειάζονται «δεκανίκια», αλλά μία αναπτυξιακή ώθηση μέσα από επενδύσεις και από αναπτυξιακούς προϋπολογισμούς. Βάσει της ανάλυσης των δαπανών, βλέπουμε πως οι κοινωνικές παροχές για την τριετία 2021 – 2023 ανέρχονται στα 4,9 δισεκατομμύρια ευρώ και τα αναπτυξιακά έργα στα 3,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Δηλαδή, η οικονομική πολιτική του μέλλοντος θα πρέπει να αποσκοπεί σε βοήθεια για εξεύρεση και δημιουργία εργασίας, παρά την επιδότηση μιας εργασίας που μπορεί να είναι ήδη και στη δύση της. Στο μέλλον θα πρέπει να σταματήσουν οι έκτακτες βοήθειες και να μπουν περισσότερες επενδύσεις από τα κράτη που θα δημιουργηθεί ανάπτυξη. Άρα, χρειάζονται περισσότερες προϋποθέσεις και όχι επιδοματικές πολιτικές που είναι σημαντικά πιο ψηλά από τις κοινωνικές παροχές (4,9 δισ. έναντι 3,2 δισ. ευρώ). Την ίδια ώρα, υπάρχουν κίνδυνοι που πηγάζουν και από το εξωτερικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη μελέτη του Υπουργείου, κίνδυνο αποτελεί τυχόν περαιτέρω εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού, ειδικά σε χώρες με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί στενή οικονομική σχέση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία. Μια τέτοια εξέλιξη αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της Κύπρου, εξηγεί, ειδικά μέσω του τομέα του τουρισμού. Επιπρόσθετα, η συνεχιζόμενη οικονομική πολιτική προστατευτισμού, καθώς και η επιβολή κυρώσεων, δύναται να προκαλέσουν νέα αστάθεια στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία. Επίσης, οι γεωπολιτικές εξελίξεις στη γύρω περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου με επίκεντρο τις στρατιωτικές εμπλοκές στη Συρία και στη Λιβύη, καθώς και του μεταναστευτικού προβλήματος, συνεχίζουν να προκαλούν αβεβαιότητα για την πορεία των οικονομιών των χωρών μελών της Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της Κύπρου. Ακόμη, τυχόν σύναψη ανεπαρκούς εμπορικής συμφωνίας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Ε.Ε., αναμένεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με πιθανές προεκτάσεις στην κυπριακή οικονομία (αποδυνάμωση της στερλίνας έναντι ευρώ, μείωση επενδύσεων από Η.Β.).

> **Αν και η κυβέρνηση έχει υιοθετήσει σειρά μέτρων για στήριξη της οικονομίας και ελαχιστοποίηση της απώλειας θέσεων εργασίας, θεωρείται αδύνατο να μην επηρεαστεί η αγορά εργασίας.**

Πολλά τα ΜΕΔ

Η πανδημία βρήκε την Κύπρο –ομολογουμένως– σε καλή κατάσταση με πλεόνασμα 603 εκατ. ευρώ. Όμως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν σε υψηλό επίπεδο. Μπαίνουμε στην κρίση με πολλά ΜΕΔ, παρόλη τη μεγάλη αποκλιμάκωσή τους. Δεδομένης κιόλας της παύσης του μορατόριουμ των δόσεων των δανείων στο τέλος του 2020.

Ύφεση

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, λόγω των δυσμενών επιπτώσεων της πανδημίας του COVID-19, η κυπριακή οικονομία το 2020 αναμένεται να παρουσιάσει ύφεση με τον ρυθμό ανάπτυξης να προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο -7,0%. Σύμφωνα με το Υπουργείο, οι οικονομικές προοπτικές για το 2020 περιβάλλονται από ακραία αβεβαιότητα και το τελικό αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από το βάθος και τη διάρκεια της κρίσης. Η κρίση στον τομέα της υγείας αναμένεται να επηρεάσει όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων και νευραλγικών τομέων, οδηγώντας σε σημαντικές επιπτώσεις τόσο στη ζήτηση, όσο και στην παραγωγή (διαταραχή της εφοδιαστικής αλυσίδας). Επιπλέον, δεδομένου ότι η ίδια κρίση πλήττει σοβαρά την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο, οι εξαγωγές θα επηρεαστούν αρνητικά, ιδίως όσον αφορά τον τουριστικό τομέα. Σύμφωνα με τη σχετική έκθεση, αν και η κυβέρνηση έχει υιοθετήσει σειρά μέτρων για στήριξη της οικονομίας και ελαχιστοποίηση της απώλειας θέσεων εργασίας, θεωρείται αδύνατο να μην επηρεαστεί η αγορά εργασίας.

Το βασικό σενάριο του Υπουργείου προϋποθέτει μείωση της απασχόλησης το β΄ τρίμηνο του 2020, λόγω του γεγονότος ότι η (τρέχουσα) διάρκεια των περιοριστικών μέτρων κυκλοφορίας είναι για δύο μήνες (μέσα Μαρτίου με μέσα Μαΐου), κατά τη διάρκεια των οποίων οι περισσότερες εταιρείες έχουν αναστείλει προσωρινά τις δραστηριότητές τους. Καθώς οι επιχειρήσεις επαναδραστηριοποιούνται σταδιακά, σε συνδυασμό με τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων κυκλοφορίας των πολιτών, το 2022 τα επίπεδα απασχόλησης αναμένεται να επανέλθουν κοντά στα επίπεδα του 2019.

Για το 2020, ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) αναμένεται να είναι αρνητικός περίπου στο -0,3%, κυρίως λόγω της μείωσης στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου μαζί με προσδοκίες για περαιτέρω μείωση κατά τη διάρκεια της χρονιάς, σχεδόν -40% το 2020 σε σχέση με το 2019. Το ποσοστό ανεργίας το 2020 αναμένεται να σημειώσει αύξηση και να κυμανθεί γύρω στο 9% του εργατικού δυναμικού από το 7,1% του προηγούμενου χρόνου.

Θετικός ρυθμός ανάπτυξης το 2021

«Οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας το 2021 αναμένονται θετικές με επιστροφή σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης. Η ανάκαμψη το 2021 αναμένεται να είναι μερική, με πλήρη ανάκαμψη κατά το 2022, μη παραγνωρίζοντας κινδύνους για την οικονομία. Η εγχώρια κατανάλωση και οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά, σε σχέση με τα πολύ χαμηλά επίπεδα του 2020, ανακάμπτοντας κοντά στα επίπεδα του 2019. Οι εξαγωγές, σε αντίθεση, δεν αναμένεται να ανακάμψουν το ίδιο δυναμικά το 2021 λόγω του ότι ο τομέας του τουρισμού αναμένεται να ανακάμψει σταδιακά και όχι άμεσα στα επίπεδα που καταγράφηκαν από την κρίση. Από πλευράς πραγματικής οικονομίας, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, το 2021 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 6%. Στα πλαίσια της ανάπτυξης της οικονομίας, ο ρυθμός πληθωρισμού (ΕΔΤΚ) για το 2021 προβλέπεται να κυμανθεί στο 1%. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 7,5% το 2021, κοντά στα επίπεδα πριν την κρίση με την απασχόληση να ανακάμπτει πλήρως το 2022», καταλήγει η έκθεση.

Νέο κύμα κόκκινων δανείων 300 δισ. στην Ευρώπη το 2021

Σε περίπτωση δεύτερου lockdown, οι επισφάλειες θα φθάσουν τα 850 δισ. - Κίνδυνος κατάρρευσης των τραπεζών

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες δεν έχουν ακόμη απαλλαγεί από τον δυσβάστακτο όγκο των μη εξυπηρετούμενων δανείων, κληροδότημα της προηγούμενης κρίσης, και κινδυνεύουν από ένα νέο γιγαντιαίο κύμα κόκκινων δανείων, αναπόφευκτο συνεπακόλουθο της πανδημίας και της ύφεσης που τη συνόδευσε. Αναλυτές του κλάδου εκτιμούν πως το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπο με ένα σοκ μη εξυπηρετούμενων δανείων ύψους 300 δισεκατομμυρίων ευρώ μόνον μέσα στο επόμενο έτος.

Θα μπορούσε, όμως, να γονατίσει ή και να καταρρεύσει αν δεχθεί πλήγμα από ένα τσουνάμι κόκκινων δανείων. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε στην περίπτωση ενός νέου εκτεταμένου lockdown στην Ευρώπη που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΚΤ, θα έχει ως αποτέλεσμα ένα κύμα κόκκινων δανείων ύψους άνω του 1 τρισεκατομμυρίου δολαρίων, ποσό αντίστοιχο των 850 δισεκατομμυρίων ευρώ. Οπως επισημαίνει το Bloomberg, στην περίπτωση αυτή θα επανέλθει στο προσκήνιο το πολιτικά ακανθώδες θέμα μιας νέας ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών με χρήματα των Ευρωπαίων φορολογουμένων.

> **Υπάρχουν ήδη ενδείξεις σοβαρών προβλημάτων σε τραπεζικούς κολοσσούς, όπως η BNP Paribas και η HSBC.**

Η Commerzbank πούλησε ομόλογα για να ενισχύσει την κεφαλαιακή της επάρκεια και προεξοφλεί κύμα πτωχεύσεων στον κλάδο, ενώ η BNP Paribas έχει προειδοποιήσει για την έκταση της έκθεσής της σε χειμαζόμενους κλάδους, όπως αυτοί των αεροπορικών εταιρειών και του τουρισμού.

Λύση

Σύμφωνα με τον Θόρστεν Μπεκ, καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου του Λονδίνου, «κάποιες τράπεζες θα πληγούν, καθώς δεν θα διαθέτουν επαρκή κεφάλαια». Ο ίδιος εκτιμά ότι στην περίπτωση αυτή ίσως «δεν θα επαρκεί μια λύση αποκλειστικά και μόνον από τον ιδιωτικό τομέα ώστε να βγούμε από την κρίση με έναν τραπεζικό κλάδο ενισχυμένο».

Προ ημερών ο Αντρέα Ενρια, επικεφαλής της εποπτικής τραπεζικής αρχής της ΕΚΤ, τόνισε πως «το σημαντικότερο αυτή τη στιγμή είναι η προετοιμασία και ο εντοπισμός των προβλημάτων». Πολύ προτού μεταδοθεί η πανδημία στην Ευρώπη, οι επενδυτές πρόδιδαν την ανησυχία τους για τον τεράστιο όγκο χρέους που συγκεντρώθηκε στη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας.

Τότε η ΕΚΤ συμπίεσε το κόστος του δανεισμού σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα και με τις μαζικές αγορές ομολόγων μετατράπηκε σε δανειστή ύστατης προσφυγής για τις αγορές ομολόγων.

Οπως τονίζει το Bloomberg, δεν είναι ακόμη σαφές ποιο είναι το μέγεθος της ζημίας που έχουν υποστεί οι τράπεζες από την πανδημία. Υπάρχουν, όμως, ήδη ενδείξεις σοβαρών προβλημάτων σε τραπεζικούς κολοσσούς, όπως η γαλλική BNP Paribas και η βρετανική πολυεθνική HSBC Holdings. Η BNP Paribas έχει προειδοποιήσει για την έκταση της έκθεσής της σε χειμαζόμενους κλάδους, όπως εκείνοι των αεροπορικών εταιρειών και του τουρισμού. Παράλληλα η Commerzbank, που πούλησε ομόλογα για να ενισχύσει την κεφαλαιακή της επάρκεια, προεξοφλεί κύμα πτωχεύσεων.

Και όπως τονίζει η Μπετίνα Ορλόπ, γενική οικονομική διευθύντρια της γερμανικής τράπεζας, εξαντλούνται τα έκτακτα προγράμματα στήριξης και μαζί με αυτά και ο ευεργετικός αντίκτυπός τους, γι' αυτό και «τώρα θα δούμε πόσο ανθεκτική και πόσο βιώσιμη είναι η ανάκαμψη της οικονομίας μας».

Αποθεματικά

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν, βέβαια, τη στήριξη της ΕΚΤ που τους επέτρεψε να αντλήσουν κεφάλαια από τα αποθεματικά τους και να αυξήσουν τον δανεισμό στον βαθμό που έχουν την εγγύηση των κυβερνήσεών τους. Παράλληλα, οι εποπτικές αρχές τους έδωσαν εντολή να μην καταβάλουν μερίσματα στους μετόχους μέχρι το τέλος του έτους προκειμένου να κρατήσουν όσο περισσότερα κεφάλαια μπορούν. Οσο παραμένουν σε ισχύ αυτά τα μέτρα, οι ευρωπαϊκές τράπεζες αντέχουν. Σύμφωνα, πάντως, με πλειάδα οικονομολόγων, είναι θέμα χρόνου να έρθουν αντιμέτωπες με σκληρές πραγματικότητες.

Η πανδημία ανάγκασε τους θεσμούς της Ευρωζώνης να σπάσουν το ταμπού του κοινού δανεισμού. Ίσως τα δεινά του τραπεζικού τομέα τούς αναγκάσουν να επανεξετάσουν πολιτικά δύσπεπτες λύσεις. Από τον Απρίλιο εξετάζεται η ιδέα μιας ευρωπαϊκής κακής τράπεζας που θα αναλάβει τα τοξικά στοιχεία ενεργητικού. Θα ήταν σίγουρα κόκκινη γραμμή μια νέα ανακεφαλαιοποίηση των ευρωπαϊκών τραπεζών.

Πριν από μία δεκαετία οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις δαπάνησαν εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ για να στηρίξουν τις προβληματικές τράπεζές τους. Υποσχέθηκαν, όμως, πως εφεξής θα αναλαμβάνουν οι επενδυτές το κόστος διάσωσης μιας τράπεζας.

Εκτοτε επινόησαν κανόνες που αφήνουν ανοικτή την πόρτα σε νέες ενέσεις κεφαλαίου από το κράτος, κάτι που ήδη έχουν κάνει η Ιταλία και η Γερμανία. Προς το παρόν αναμένεται η νέα στρατηγική που θα προτείνει η Κομισιόν για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την ανάπτυξη των δευτερογενών αγορών και τη μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου για τις πτωχεύσεις.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Την Κυριακή 18 Οκτωβρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μαθητές του Γυμνασίου Κοκκινοχωρίων Πάνος Ιωάννου και δύτες από το Scuba Diving Support Center πραγματοποιήσαν καθαρισμό της παραλίας και του βυθού, θέλοντας να στείλουν το δικό τους μήνυμα ότι όλοι έχουμε ευθύνη για να διατηρηθεί ο φυσικός μας πλούτος καθαρός.

Η πλαστική ρύπανση απειλεί άμεσα τις ακτές της Κύπρου

Εκδήλωση για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού στον Δήμο Πραλιμνίου

Με την ευκαρία της Μεσογειακής Μέρας Ακτών (Mediterranean Coast Day), το Έργο «Keep our Sand and Sea Plastic Free» σε συνεργασία με τον Δήμο Παραλιμνίου πραγματοποίησε εκδήλωση τοποθέτησης ενημερωτικής πινακίδας στο παραλιακό μέτωπο του Πρωταρά. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης, μαθητές του Γυμνασίου Κοκκινοχωρίων Πάνος Ιωάννου και δύτες από το Scuba Diving Support Center πραγματοποίησαν καθαρισμό της παραλίας και του βυθού, θέλοντας να στείλουν το δικό τους μήνυμα ότι όλοι έχουμε ευθύνη για να διατηρηθεί ο φυσικός μας πλούτος καθαρός. Η πινακίδα τοποθετήθηκε στο παραλιακό μέτωπο του Πρωταρά, μπροστά από την παραλία «Fig Tree» και στοχεύει στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού για το φλέγον ζήτημα της πλαστικής ρύπανσης των παραλιών και των θαλασσών.

Η Μεσόγειος σε χρειάζεται. Εάν βάλεις το αφτί σου σ' ένα κοχύλι θα την ακούσεις να σου φωνάζει.

Η πινακίδα τοποθετήθηκε στο παραλιακό μέτωπο του Πρωταρά, μπροστά από την παραλία «Fig Tree» και στοχεύει στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού για το φλέγον ζήτημα της πλαστικής ρύπανσης των παραλιών και των θαλασσών.

Η Μεσογειακή Ημέρα Ακτών (Mediterranean Coast Day) γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 25 Σεπτεμβρίου με στόχο την αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για την προστασία των ακτών μας μεταξύ των υπευθύνων για χάραξη πολιτικής, των ακαδημαϊκών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τους ΜΚΟ, αλλά και των ντόπιων.

Η εκστρατεία «Keep Our Sand and Sea Plastic Free» είναι μια πρωτοβουλία του TUI Care Foundation, σε συνεργασία με το Travel Foundation και τον Κυπριακό Σύνδεσμο Αειφόρου Τουρισμού (CSTI), με στόχο την εξάλειψη των πλαστικών μιας χρήσης στις παραλιακές περιοχές – ξεκινώντας από την Αγία Νάπα, τον Πρωταρά και την ευρύτερη περιοχής της Επαρχίας Αμμοχώστου – με ιδιαίτερη έμφαση στην τουριστική βιομηχανία.

Το Έργο είναι ακόμη πιο κρίσιμο αυτήν την περίοδο δεδομένου του αυξημένου αριθμού των πλαστικών που χρησιμοποιούνται και καταλήγουν στα θαλάσσια οικοσυστήματα, μιας και τα πλαστικά παραμένουν στο περιβάλλον για εκατοντάδες χρόνια.

Ο κ. Φίλιππος Δρουσιώτης, πρόεδρος του Κυπριακού Συνδέσμου Αειφόρου Τουρισμού δήλωσε: «Η πλαστική ρύπανση είναι μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές προκλήσεις της εποχής μας και ο τουρισμός μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για τη λύση του προβλήματος. Μέσω διεθνών προσπαθειών όπως το Έργο μας "Keep our Sand and Sea Plastic Free", οι τουριστικές εταιρείες και οι προορισμοί υποστηρίζονται για την εξάλειψη, την καινοτομία, την ανακύκλωση και την αλλαγή του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούν τα πλαστικά, για να συμβάλουν στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας στη χρήση πλαστικών και τη μείωση της ρύπανσης από τα πλαστικά παγκοσμίως».

Η κα Παναγιώτα Κουτσόφτα, συντονίστρια του Έργου «Keep our Sand and Sea Plastic Free» δήλωσε: «Κάθε λεπτό καταλήγουν περίπου 33.800 πλαστικά απόβλητα στα νερά της Μεσογείου και περίπου το 80% των αποβλήτων που συλλέγονται στις παραλίες της Κύπρου είναι πλαστικά. Όπως ήδη γνωρίζουμε οι επιπτώσεις στη θαλάσσια ζωή είναι τραγικές, με εκατομμύρια θαλάσσια πουλιά και χιλιάδες θαλάσσια ζώα να πεθαίνουν κάθε χρόνο. Όμως τα πλαστικά απόβλητα που καταλήγουν στις θάλασσες μας δεν έχουν μόνο τραγικές επιπτώσεις για τη θαλάσσια ζωή, αλλά και για εμάς τους ίδιους μιας και μέσω της τροφικής αλυσίδας τα πλαστικά μπορούν να καταλήξουν ακόμη και στο πιάτο μας, με άγνωστες μέχρι στιγμής επιπτώσεις για την ανθρώπινη υγεία».

Προχωράει η διαδικασία για CEO της Ελληνικής

Προχωρά η διαδικασία επιλογής του νέου CEO της Ελληνικής Τράπεζας μετά τη σύμβαση εργοδότησης του κ. Ιωάννη Μάτση, πρώην CEO της τράπεζας που συμφωνήθηκε αμοιβαίως να τερματιστεί την 1η Σεπτεμβρίου. Έχει ανατεθεί σε ξένο Οίκο εξεύρεσης και υπολογίζεται πως σε ένα περίπου μήνα θα έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επιλογής του CEO που στη συνέχεια θα εξετάσει τις προτάσεις η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα πληροφορίες, η εταιρεία που έχει αναλάβει το έργο είναι η εταιρεία επιλογής στελεχών, Egon Zehnder. Η εταιρεία με έδρα στην Ελλάδα, είναι η ίδια που είχε αναλάβει να βρει τον αντικαταστάτη του Μάριου Κληρίδη στην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα, αλλά και τον αντικαταστάτη του Τζον Πάτρικ Χούρικαν στην Τράπεζα Κύπρου. Ο προσωρινός CEO της Ελληνικής Τράπεζας, Φοίβος Στασόπουλος, έχει δώσει πάντως το μήνυμα κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων εξαμήνου της τράπεζας πως δεν υπάρχει καμία αναστάτωση επί του θέματος, βρισκόμαστε εν μέσω μιας διαδικασίας που θα λάβει κάποιο χρονικό διάστημα και οι εργασίες της τράπεζας είναι οι συνήθεις.

Υπενθυμίζεται πως για τη θέση του νέου CEO προκρίνεται ο πρόσφατα παραιτηθείς CEO της Astrobank, Κωνσταντίνος Λοϊζίδης, πρόσωπο που σίγουρα θα εξετάσει ο Οίκος που έχει αναλάβει τη διαδικασία επιλογής στελέχους. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Astrobank στις 27 Αυγούστου εξάλλου, αποδέχθηκε την παραίτηση του πρώτου εκτελεστικού διευθυντή της Τράπεζας, η οποία υποβλήθηκε για προσωπικούς λόγους, και διόρισε

Εξειδικευμένος Οίκος έχει αναλάβει το έργο εξεύρεσης του προσώπου που θα στελεχώσει την τράπεζα.

τον κ. Αριστείδη Βουράκη σε αντικατάστασή του. Μέχρι να λάβει τα ηνία της τράπεζας ο κ. Λοϊζίδης, θα περάσουν αρκετοί μήνες ωστόσο. Έχει συμφωνήσει να παραμείνει στην Astrobank στη θέση του πρώτου εκτελεστικού διευθυντή και διοικητικού συμβούλου προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή και απρόσκοπτη μετάβαση, αλλά και η αρμονική συνέχιση σημαντικών έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη. Συν τοις άλλοις, ακόμα και να ανακοινωθεί πως η Ελληνική βάζει στη θέση του CEO τον κ. Λοϊζίδη, θα αναμένει τις ανάλογες εγκρίσεις από την ΕΚΤ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Σε σταθερή ανοδική πορεία η αγορά λογισμικού στην Ελλάδα

Σε πορεία ανάκαμψης βρίσκονται από το 2014 οι κλάδοι του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής, σύμφωνα με μελέτη του ομίλου ICAP. Το 2019, όπως αναφέρει η Σταματίνα Παντελαίου, διευθύντρια Οικονομικών - Κλαδικών Μελετών της ICAP, η αγορά του λογισμικού (software) παρουσίασε άνοδο 2,9% σε σχέση με το 2018, καταγράφοντας συνεχώς από το 2014 ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ από το 2013 έχει αυξηθεί κατά 21%. Κυρίαρχη κατηγορία στην εγχώρια αγορά λογισμικού είναι το Application Software, που προορίζεται στον τελικό χρήστη καλύπτοντας ποσοστό 67%. Το υπόλοιπο ποσοστό αφορά την κατηγορία προγραμμάτων συστήματος (Systems Software). Οσον αφορά την εγχώρια αγορά των υπηρεσιών πληροφορικής (IT Services), το 2019 αυξήθηκε κατά 2,3% σε σχέση με το 2018. Οπως και στην περίπτωση του λογισμικού, η αγορά των υπηρεσιών πληροφορικής κινείται ανοδικά από το 2014 και έπειτα, έχοντας ενισχυθεί από το 2013 κατά 12,7%. Οπως επισημαίνει ο Νίκος Ταβουλάρης, senior consultant Οικονομικών Μελετών της ICAP, ο οποίος επιμελήθηκε την εν λόγω κλαδική μελέτη, η ζήτηση για τις υπηρεσίες πληροφορικής και για το λογισμικό εξαρτάται πλέον σε μεγάλο βαθμό από την ανάγκη των επιχειρήσεων - πελατών του κλάδου να μετασχηματιστούν ψηφιακά όσο το δυνατόν γρηγορότερα, ώστε να καταφέρουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Πέραν του ιδιωτικού τομέα, και ο δημόσιος τομέας κινείται προς την κατεύθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού, ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία, που αποτελεί χρόνιο πρόβλημα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά του. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μεγάλες ευκαιρίες για τις εταιρείες του κλάδου.

Στον κλάδο του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής δραστηριοποιείται πολύ μεγάλος αριθμός εταιρειών, με τις περισσότερες εξ αυτών να είναι μικρού μεγέθους, όπως αναφέρει η μελέτη της ICAP. Στις περισσότερες περιπτώσεις η βασική δραστηριότητα των εταιρειών συνίσταται στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών με αντικείμενο την επιλογή και εγκατάσταση εξοπλισμού πληροφορικής και την ολοκλήρωση (integration) ή/και παραμετροποίηση λογισμικού. Οι πρόσφατες εξελίξεις του κλάδου επισημαίνονται στην τελευταία έκδοση της σχετικής κλαδικής μελέτης που εκπόνησε η διεύθυνση Οικονομικών Μελετών της ICAP Α.Ε.

Σημαντική βελτίωση της εικόνας της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού

Το σταθερό πολιτικό περιβάλλον της Ελλάδας, οι επιδόσεις της στη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και οι πολιτικές της για την κλιματική αλλαγή αποτελούν στοιχεία που καθιστούν τη χώρα μας ελκυστικό προορισμό για τους επενδυτές. Οπως αναφέρει έρευνα της ΕΥ με τίτλο «EY Attractiveness Survey Ελλάδα 2020», το 65% των επενδυτών εκτιμά ότι η πολιτική σταθερότητα αποτελεί δυνατό σημείο της χώρας μας για την προσέλκυση επενδυτών, ενώ το 56% αποτιμά θετικά και τις επιδόσεις της σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης, κάτι που προκύπτει και από τον τεράστιο όγκο των επενδυτικών σχεδίων στον τομέα των ΑΠΕ.

Στα θετικά στοιχεία της Ελλάδας προστίθενται η ποιότητα ζωής, οι υποδομές τηλεπικοινωνιών και οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ σημαντικά βήματα πρέπει να κάνει για τη στήριξη της καινοτομίας και της υψηλής τεχνολογίας προκειμένου να βελτιώσει τη θέση της και την ανταγωνιστικότητά της. Επίσης, η χώρα μας θα πρέπει να επικεντρωθεί στη μείωση της φορολογίας, στη βελτίωση της διαδικασίας απονομής της δικαιοσύνης, αλλά και στην ενίσχυση της παιδείας και των δεξιοτήτων.

Η πολιτική σταθερότητα και οι πράσινες επενδύσεις καθιστούν ελκυστική την Ελλάδα.

Σύμφωνα με την έρευνα, την οποία παρουσίασε πρόσφατα ο CEO της ΕΥ Ελλάδος Παναγιώτης Παπάζογλου σε διαδικτυακό συνέδριο της Capital Link, δύο στους τρεις επενδυτές, ήτοι το 67%, δηλώνουν ότι θα ήταν πιο πρόθυμοι να επενδύσουν στη χώρα, εάν αντιμετωπιστούν τα αρνητικά σημεία που εντοπίζουν οι επενδυτές.

Μάλιστα, το ποσοστό αυτό φθάνει στο 83% μεταξύ όσων επενδυτών είναι ήδη εγκατεστημένοι στην Ελλάδα. Επιπλέον, δύο στους τρεις επενδυτές (69%) αναμένουν περαιτέρω βελτίωση της εικόνας της ως επενδυτικού προορισμού την επόμενη τριετία, ενώ το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η χώρα μας ακολουθεί σήμερα μία πολιτική για τις επενδύσεις, η οποία την καθιστά ελκυστική, αυξήθηκε από 50% πέρυσι στο 62% φέτος.

Επίσης, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, 28% των ερωτωμένων δηλώνουν ότι σκοπεύουν να επενδύσουν στην Ελλάδα τον επόμενο χρόνο, ποσοστό που είναι το υψηλότερο ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες όπου διεξήχθησαν παρόμοιες έρευνες.

Η βιομηχανία

Σημαντικά αυξημένη είναι η συμμετοχή της βιομηχανίας στις σχεδιαζόμενες επενδύσεις, με ποσοστό 26% από μόλις 9% ένα χρόνο πριν. Ωστόσο τα επενδυτικά σχέδια προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από τις επιχειρήσεις που είναι ήδη εγκατεστημένες στην Ελλάδα, καθώς μεταξύ όσων δεν έχουν παρουσία στη χώρα, το ποσοστό περιορίζεται στο 5%. Με βάση τη διαπίστωση αυτή, ο κ. Παπάζογλου παρατήρησε ότι οι επενδυτές που ήδη έχουν δραστηριότητα στην Ελλάδα, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από την πολιτεία ως πρεσβευτές, σε μια εκτεταμένη εκστρατεία επικοινωνίας η οποία θα προβάλει παγκοσμίως το θετικό επενδυτικό κλίμα που διαμορφώνεται στη χώρα.

Βασικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι η εικόνα της παγκόσμιας επενδυτικής κοινότητας για την ελκυστικότητα της χώρας ως επενδυτικού προορισμού παραμένει θετική, παρά το αρνητικό κλίμα που δημιούργησε η πανδημία. Η Ελλάδα αύξησε κατά 69% τον αριθμό των ευρωπαϊκών άμεσων ξένων επενδύσεων που προσείλκυσε το 2019, απορροφώντας σε απόλυτους αριθμούς το 0,34% του συνόλου τους, ποσοστό που την κατατάσσει στην 29η θέση για το 2019 έναντι της 35ης το 2018.

Το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η χώρα μας ακολουθεί σήμερα μια ελκυστική πολιτική για επενδύσεις αυξήθηκε από 50% πέρυσι στο 62% φέτος, στην έρευνα της ΕΥ.

Αδεια και στους πατέρες για δύο μήνες όταν γεννιέται το παιδί

Τι προβλέπει το νέο εργασιακό νομοσχέδιο που προωθεί η κυβέρνηση

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Αδειες και στους πατέρες, μόλις αποκτήσουν παιδί, αλλά και στη συνέχεια, ώσπου να φτάσει αυτό στην ηλικία των 6 ετών, θα προβλέπει, σύμφωνα με πληροφορίες, το νέο εργασιακό νομοσχέδιο που ετοιμάζει το υπουργείο Εργασίας.

Συγκεκριμένα, οι πληροφορίες αναφέρουν ότι στον σχεδιασμό της κυβέρνησης είναι η αύξηση της άδειας πατρότητας που δίνεται με τη γέννηση του παιδιού, από 2 ημέρες που ισχύει σήμερα, σε τουλάχιστον 10 εργάσιμες ημέρες. Επίσης, σχεδιάζεται η καθιέρωση ειδικής άδειας προστασίας της πατρότητας, διάρκειας τουλάχιστον 2 μηνών, κατ' αντιστοιχία της αντίστοιχης ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας που είναι διάρκειας 6 μηνών.

Τις σχετικές διατάξεις, που θα περιληφθούν στο εργασιακό νομοσχέδιο και δεν έχουν οριστικοποιηθεί ακόμη, επεξεργάζεται η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων υπό τη γενική γραμματέα Μαρία Συρεγγέλα.

Πρόκειται για μερική προσαρμογή στην οδηγία 2019/1158 της Ε.Ε., με την οποία αναγνωρίζεται το δικαίωμα και των δύο γονέων στην άσκηση της γονικής φροντίδας. Η οδηγία πρέπει να εφαρμοστεί από 1/7/2021, ενώ ένα κράτος-μέλος μπορεί να ζητήσει 2ετή παράταση, δηλαδή έως 1/7/2023. «Οι πολιτικές για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη της ισότητας των φύλων, προωθώντας τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, την ίση κατανομή των ευθυνών φροντίδας μεταξύ ανδρών και γυναικών», αναφέρει η οδηγία.

Στην πρόθεση της κυβέρνησης να ψηφίσει τη σχετική διάταξη αναφέρθηκε προχθές, σε συνέντευξή του στην ΕΡΤ, και ο προϊστάμενος του Οικονομικού Γραφείου του πρωθυπουργού Αλέξης Πατέλης. Συγκεκριμένα είπε ότι στο εργασιακό νομοσχέδιο, με στόχο την εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, θα προβλέπεται επέκταση της υποχρεωτικής άδειας γονέα και στους πατέρες και συγκεκριμένα θα δίνεται δίμηνη άδεια. Ο κ. Πατέλης δείχνει σταθερά ενδιαφέρον για θέματα που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων και την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, υποστηρίζοντας ότι οι πολιτικές αυτές, πέραν της κοινωνικής σημασίας τους, συμβάλλουν στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Ετσι, το Γραφείο του Πρωθυπουργού προωθεί τη συγκεκριμένη διάταξη στο εργασιακό νομοσχέδιο.

SHUTTERSTOCK

Με στόχο την εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, θα προβλέπεται επέκταση της υποχρεωτικής άδειας γονέα και στους πατέρες και συγκεκριμένα θα δίνεται δίμηνη άδεια, ανέφερε ο προϊστάμενος του Οικονομικού Γραφείου του πρωθυπουργού, Αλέξης Πατέλης.

Σήμερα η άδεια μητρότητας είναι για τη μητέρα 17 εβδομάδες στον ιδιωτικό τομέα και 2 μήνες πριν και 3 μετά τον τοκετό στο Δημόσιο – Για τον πατέρα είναι μόνο δύο ημέρες.

Σήμερα η άδεια μητρότητας, όταν γεννιέται το παιδί, είναι για τη μητέρα 17 εβδομάδες στον ιδιωτικό τομέα και 2 μήνες πριν και 3 μετά τον τοκετό στον δημόσιο τομέα. Για τον πατέρα είναι, όπως προαναφέρθηκε, μόνο δύο ημέρες. Στη συνέχεια υπάρχει η δυνατότητα μειωμένου ωραρίου ή άδειας φροντίδας του παιδιού έως 4 μήνες περίπου, της οποίας μπορεί να κάνει χρήση και ο πατέρας, αν δεν κάνει η μητέρα.

Από εκεί και πέρα υπάρχει η ειδική άδεια προστασίας της μητρότητας, 6 μηνών, όπως προαναφέρθηκε, η οποία χορηγείται μετά τη λήξη της άδειας κυοφορίας και λοχείας ή της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας. Για την περίπτωση αυτή, της ειδικής άδειας, ο πατέρας δεν μπορεί να κάνει χρήση του δικαιώματος, κάτι που φιλοδοξεί να αλλάξει το νέο νομοσχέδιο, αν και με μικρότερης διάρκειας άδεια.

Σημειώνεται ότι πρόσφατα στη Γαλλία θεσπίστηκε η αντίστοιχη άδεια πατρότητας, η οποία είναι υποχρεωτική και προβλέπεται ποινή στον εργοδότη που την αρνείται.

Μεγάλη ζήτηση για τα προγράμματα επιδότησης της εργασίας

Περισσότερες από 8.200 νέες θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα δημιουργήθηκαν κατά το διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2020 μέσω των προγραμμάτων απασχόλησης του ΟΑΕΔ, σημειώνοντας αύξηση κατά 142% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του οργανισμού και παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες εξαιτίας των επιπτώσεων της πανδημίας, η απορροφητικότητα των προγραμμάτων επιδότησης της εργασίας ήταν υψηλή και οι 4.700 προσλήψεις που ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο αποτελούν αριθμό-ρεκόρ σε μηνιαία βάση.

Η ζήτηση των επιχειρήσεων για τις νέες θέσεις εργασίας των προγραμμάτων απασχόλησης που ενεργοποιήθηκαν το καλοκαίρι αυξάνεται ραγδαία, με τις συνολικές αιτήσεις να έχουν ξεπεράσει τις 32.000.

Ο ΟΑΕΔ υλοποιεί τα παρακάτω πέντε ανοικτά προγράμματα 27.100 νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, με ποσοστά επιχορήγησης από το 60% έως το 90% του μισθού και των ασφαλιστικών εισφορών:

1. Πρόγραμμα επιταγών επανένταξης στην αγορά εργασίας με 9.200 νέες θέσεις εργασίας, διάρκειας 12 μηνών με ελάχιστες μεικτές αποδοχές τα 830 ευρώ για επιδοτούμενους ανέργους που μετατρέπουν το επίδομα ανεργίας τους σε «επιταγή επανένταξης στην αγορά εργασίας». Η επιδότηση ανέρχεται στο 80% του μηνιαίου μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους έως τα 830 ευρώ μηνιαίως.

2. Πρόγραμμα απασχόλησης ανέργων 18-29 ετών με 8.000 νέες θέσεις εργασίας, διάρκειας 12 μηνών. Η επιδότηση ανέρχεται στο 75% του μηνιαίου μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους έως τα 750 ευρώ τον μήνα.

3. Πρόγραμμα απασχόλησης πτυχιούχων ανέργων έως 39 ετών με 5.200 νέες θέσεις εργασίας, διάρκειας 15 μηνών, στους εξής κλάδους: 1) ενέργεια, 2) βιοεπιστήμες και υγεία - φάρμακα, 3) περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη - κλιματική αλλαγή, 4) πολιτισμός, τουρισμός, πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, 5) επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη, 6) μεταποίηση - βιομηχανία, 7) τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, 8) υλικά - κατασκευές και 9) μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα (Logistics). Η επιδότηση ανέρχεται στο 60% του μηνιαίου μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους έως τα 800 ευρώ τον μήνα.

4. Πρόγραμμα απασχόλησης πτυχιούχων ανέργων 22-29 ετών με 3.500 νέες θέσεις εργασίας, διάρκειας 10 μηνών. Η επιδότηση ανέρχεται στο 75% του μηνιαίου μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους έως τα 750 ευρώ τον μήνα.

Την περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου δημιουργήθηκαν 8.200 θέσεις στον ιδιωτικό τομέα μέσω του ΟΑΕΔ.

5. Πρόγραμμα απασχόλησης ανέργων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες με 1.200 νέες θέσεις εργασίας, διάρκειας 12 μηνών με δυνατότητα επέκτασης για επιπλέον 12 μήνες. Η επιδότηση ανέρχεται στο 90% του μηνιαίου μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους έως τα 800 ευρώ τον μήνα.

Υπενθυμίζεται ότι στα παραπάνω προγράμματα έχουν απλουστευτεί οι προϋποθέσεις συμμετοχής, έχουν επιταχυνθεί οι διαδικασίες ένταξης, πρόσληψης και πληρωμής, και δεν υπάρχουν δεσμεύσεις μετά το τέλος της επιχορήγησης. Στην επιδότηση του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους συμπεριλαμβάνονται τα αντίστοιχα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και επιδόματα αδείας στον ιδιωτικό τομέα.

Ο ΟΑΕΔ υλοποιεί πέντε προγράμματα 27.100 νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, με ποσοστά επιχορήγησης από το 60% έως το 90% του μισθού και των ασφαλιστικών εισφορών.

Μειώσεις μισθών φοβούνται οι εργαζόμενοι

Απαισιοδοξία και ανασφάλεια κυριαρχούν στους εργαζομένους σύμφωνα με έρευνα της ALCO για λογαριασμό της ΓΣΕΕ. Οι εργαζόμενοι είναι απαισιόδοξοι τόσο για τις αποδοχές όσο και για τη θέση εργασίας τους. Σημείο έντονου προβληματισμού αποτελεί η τηλεργασία και οι δυνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει στο καθεστώς απασχόλησης. Οπως προκύπτει από την έρευνα της ALCO:

• Περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες (54%) δηλώνουν ανασφάλεια σχετικά με το εάν θα καταφέρουν εντός των επόμενων έξι μηνών να διατηρήσουν τη θέση εργασίας τους.

Απαισιοδοξία και ανασφάλεια είναι τα κυρίαρχα συναισθήματα σε έρευνα της ALCO για λογαριασμό της ΓΣΕΕ.

• Πάνω από επτά στους δέκα εργαζομένους απάντησαν ότι φοβούνται πως λόγω πανδημίας θα τεθούν εν αμφιβόλω θεμελιώδη εργασιακά τους δικαιώματα.

• Το 32% όσων συμμετείχαν στην έρευνα απάντησε ότι μετά την πανδημία, μεταβλήθηκε η σχέση εργασίας του προς το χειρότερο. Ακριβέστερα το 20% είπε ότι δουλεύει με όρους τηλεργασίας, ενώ το 12% εργάζεται με ελαστική απασχόληση, ενώ πριν από την πανδημία είχε σύμβαση πλήρους απασχόλησης.

• Σχεδόν έξι στους δέκα ερωτηθέντες (57%) πιστεύουν ότι είναι πιθανή μια μείωση μισθού. Σε σχέση με την ίδια έρευνα που διεξήχθη τον περασμένο Ιούνιο, το ποσοστό των αισιόδοξων, αναφορικά με τις αποδοχές τους, έχει μειωθεί στο 32% από το 35% που ήταν τότε.

• Ειδικά για την τηλεργασία το 67% των ερωτηθέντων εκφράζεται αρνητικά. Αιτίες είναι η εξέλιξη των εργασιακών δικαιωμάτων που θα χειροτερεύσει (67%), οι ώρες εργασίας που θα αυξηθούν (61%) και η εξέλιξη της αμοιβής που δεν θα βελτιωθεί (60%). Αρνητική αξιολόγηση παίρνει η τηλεργασία και σε σχέση με την προσωπική ζωή του εργαζομένου (52%), ή την επαγγελματική του εξέλιξη (45%).

• Συνολικά για την πορεία της χώρας, περισσότεροι από τους μισούς εργαζομένους έχουν αρνητική άποψη (52%).

Η αναζωπύρωση της πανδημίας αύξησε ξανά τον τζίρο των σούπερ μάρκετ

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Ευνοημένος εμφανίζεται ο κλάδος των σούπερ μάρκετ από την επέλαση του δεύτερου κύματος της πανδημίας στη χώρα μας, με το σύνολο της αγοράς να καταγράφει αύξηση πωλήσεων 9,4% την τρίτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου. Οπως καταδεικνύουν τα στοιχεία της IRI που απεικονίζουν τις επιδόσεις της αγοράς σε εβδομαδιαία βάση, ο τζίρος σε 340 κατηγορίες ταχυκίνητων προϊόντων (FMCG) την εβδομάδα 14-20/9 σημείωσε άνοδο 9,4% και διαμορφώθηκε στα 119,74 εκατ. ευρώ από 109,43 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη εβδομάδα πέρυσι. Πρόκειται για την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση πωλήσεων από τα μέσα Μαΐου – περίοδος μετά το lockdown, γεγονός που συνδέεται άμεσα με την αβεβαιότητα που προκαλεί στο καταναλωτικό κοινό η εκθετική αύξηση των κρουσμάτων. Οπως προκύπτει από τα στοιχεία, η ανάγκη του κόσμου να εφοδιαστεί με προϊόντα που χρειάζεται, είναι λίγο πιο εμφανής σε περιοχές που βρίσκονται στο «κόκκινο» όπως η Αττική, η οποία ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς.

Την τρίτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου ο τζίρος τους ενισχύθηκε κατά 9,4%.

Ετσι, τη συγκεκριμένη εβδομάδα η κατηγορία των τροφίμων σημείωσε άνοδο 7,3%, εκείνη των ειδών οικιακής χρήσης 9,5%, ενώ αύξηση 12% σημείωσαν τα είδη προσωπικής υγιεινής. Ακόμη μεγαλύτερη ήταν η αύξηση των πωλήσεων σε άλλες κατηγορίες προϊόντων, όπως τα χαρτικά, ένδυση-υπόδηση (21,3%), οι οποίες δεν συνηθίζουν να αποτελούν πρώτη επιλογή των καταναλωτών όταν επισκέπτονται τα σούπερ μάρκετ.

ΑΠΕ

Πρόκειται για την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση πωλήσεων από τα μέσα Μαΐου, περίοδο μετά το lockdown, γεγονός που συνδέεται άμεσα με την αβεβαιότητα που προκαλεί στο καταναλωτικό κοινό η εκθετική αύξηση των κρουσμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιδόσεις του κλάδου τον Σεπτέμβριο αποτιμώνται τελικά θετικά από την αγορά, δεδομένου ότι στην αρχή αρκετοί εκτιμούσαν πως η καθίζηση του τουρισμού θα έπληττε –έως έναν βαθμό τουλάχιστον– την πορεία των πωλήσεων.

Στην Αττική, από την οποία προέρχεται το 53,9% του συνολικού τζίρου της αγοράς, τα σούπερ μάρκετ είδαν τις πωλήσεις τους να αυξάνονται κατά 11,5%, ενώ η περιοχή της Θεσσαλονίκης σημείωσε αύξηση 8,1%. Αύξηση πωλήσεων 9,7% κατέγραψαν επίσης τα καταστήματα της Κεντρικής Ελλάδας, όπου αντιπροσωπεύουν το 12,8% της αγοράς, ενώ η Βόρεια Ελλάδα σημειώνει αύξηση 5,8%. Η περιοχή της Πελοποννήσου παρουσίασε άνοδο 13,3%, ενώ η Κρήτη από την οποία προέρχεται το 6,7% του τζίρου της αγοράς συνέχισε να κινείται πτωτικά και την τρίτη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου (-3,1%), επηρεασμένη και από τη μειωμένη τουριστική κίνηση. Τα υπερμάρκετ, δηλαδή τα μεγάλα καταστήματα άνω των 2.500 τ.μ., είδαν τις πωλήσεις τους να αυξάνονται κατά 25,3%, διατηρώντας το προβάδισμα έναντι των μικρότερων. Τα μεσαία καταστήματα επιφάνειας 1.000-2.500 τ.μ., απ' όπου προέρχεται το 39,5% του τζίρου, σημείωσαν αύξηση 9,2%, ενώ τα καταστήματα επιφάνειας 400-1.000 τ.μ. είδαν τις πωλήσεις τους να αυξάνονται κατά 5,9%. Μικρότερα καταστήματα - μίνι μάρκετ, επιφάνειας 0-400 τ.μ., που αντιπροσωπεύουν το 11,7% του συνολικού τζίρου, σημείωσαν άνοδο 4,1%.

Ούτε το πετρέλαιο θέρμανσης θα αναθερμάνει την αγορά καυσίμων

Από τις 15 Οκτωβρίου θα διατίθεται στην τιμή των 78 λεπτών ανά λίτρο

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Στη χαμηλή τιμή των 78 λεπτών το λίτρο (με βάσει τα σημερινά δεδομένα) θα κάνει έναρξη στις 15 Οκτωβρίου το πετρέλαιο θέρμανσης, η αγορά ωστόσο αναμένει καθίζηση της ζήτησης τους τρεις πρώτους μήνες, εξέλιξη που εκτιμάται ως ιδιαίτερα αρνητική, δεδομένου ότι το πετρέλαιο θέρμανσης κράτησε όρθια την αγορά το πρώτο εξάμηνο που τα καύσιμα κίνησης βρέθηκαν στα αζήτητα λόγω των περιορισμών στις μετακινήσεις το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου.

Η αγορά βλέπει καθίζηση των πωλήσεων στο πετρέλαιο θέρμανσης το διάστημα 15 Οκτωβρίου μέχρι και τέλος Δεκεμβρίου, και ο λόγος είναι ότι οι καταναλωτές αξιοποίησαν την παράταση ενός μηνός που δόθηκε για την αγορά πετρελαίου θέρμανσης με μειωμένο ΕΦΚ (μέχρι τέλος Μαΐου) λόγω πανδημίας και τις χαμηλές τιμές (η σεζόν έκλεισε με 80 λεπτά το λίτρο από 1,036 τιμή έναρξης του Οκτωβρίου), προκειμένου να αποθεματοποιήσουν καύσιμα για τον φετινό χειμώνα.

Η πτώση της ζήτησης για τους τρεις πρώτους μήνες υπολογίζεται γύρω στο 75%, κάτι που θα πλήξει ιδιαίτερα τις εταιρείες του κλάδου σε όλη την αλυσίδα διακίνησης, από τα διυλιστήρια μέχρι και τα πρατήρια.

Το μεγαλύτερο πλήγμα έχουν δεχθεί τα καύσιμα κίνησης, καθώς η υποχώρηση της ζήτησης, που είχε ξεκινήσει πριν από την COVID-19, καταβαραθρώθηκε το δίμηνο Μαρτίου - Απριλίου, ενώ η ύφεση του πρώτου εξαμήνου και η μείωση της τουριστικής κίνησης δεν βοήθησαν στο να ανακάμψει σημαντικά.

Τον Αύγουστο, οι πωλήσεις στις βενζίνες μειώθηκαν σε ποσοστό 8,5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα πέρυσι και διαμορφώθηκαν σε 285.385 κ.μ. από 311.910 κ.μ. και το ντίζελ κίνησης κατά 14,1% με τον όγκο πωλήσεων να περιορίζεται σε 250.178 κ.μ. από 291.133 κ.μ. τον Αύγουστο του 2019.

Σχεδόν διπλάσια είναι η μείωση σε επίπεδο οκταμήνου στις βενζίνες καθώς υποχώρησε κατά 16%, με τους όγκους πωλήσεων να μειώνονται σε 1.731.871 κ.μ. από 2.061.547 κ.μ. το αντίστοιχο 8μηνο του 2019. Στο ντίζελ κίνησης η ζήτηση στο 8μηνο Ιανουαρίου - Αυγούστου μειώθηκε κατά 11,3% με τον όγκο πωλήσεων να περιορίζεται σε 1.888.805 κ.μ. από 2.129.249 κ.μ. το αντίστοιχο οκτάμηνο του 2019.

Συνέχεια των επιπτώσεων της κρίσης από την πανδημία το επόμενο διάστημα, βλέπει ο διευθύνων σύμβουλος των ΕΛΠΕ Ανδρέας Σιάμισης, ο οποίος εκτιμά ότι θα χρειαστούν 6-12 μήνες για ομαλοποίηση της κατάστασης.

«Είδαμε τους τελευταίους 6-7 μήνες μια δραστική αναδιάρθρωση της αγοράς πετρελαιοειδών, μια εξέλιξη της ζήτησης με μείον 80%-90% στα αεροπορικά καύσιμα και πιστεύω ότι στους επόμενους μήνες θα συνεχίσουμε να βλέπουμε τις επιπτώσεις. Θα χρειαστούν 6-12 μήνες για ομαλοποίηση. Ακόμα και στο τέλος της ανάκαμψης δεν θα επανέλθουμε στο αρχικό σημείο», δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Σιάμισης.

Αντίστοιχες είναι και οι εκτιμήσεις του προέδρου του ΣΕΕΠΕ Γιάννη Αληγιζάκη. «Η πορεία της αγοράς κατά το β΄ εξάμηνο του 2020 θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την εξέλιξη της πανδημίας και την επίδραση αυτής στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβη το α΄ εξάμηνο, όπου η αγορά καυσίμων παρουσίασε μια καθαρά οριακή πτώση με την αύξηση των πωλήσεων του πετρελαίου θέρμανσης, η μείωση των πωλήσεων στο β΄ εξάμηνο αναμένεται να κινηθεί σε υψηλά επίπεδα», δηλώνει στην «Κ» ο κ. Αληγιζάκης.

Πιέσεις δέχεται η αγορά και από την παραβατικότητα που παραμένει σε μεγάλο βαθμό εκτός ελέγχου, καθώς η πλήρης λειτουργία του συστήματος εισροών - εκροών έχει μεταφερθεί για το τέλος του 2021. Χαμηλές είναι οι προσδοκίες της αγοράς και από το νέο νομοσχέδιο που έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το υπουργείο Οικονομικών, κυρίως ως προς την εφαρμογή του.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

	ΒΕΝΖΙΝΕΣ			DIESEL ΚΙΝΗΣΗΣ		
	2019	2020	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	2019	2020	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΓΟΡΑ	311.910	285.385	-8,5%	291.133	250.178	-14,1%

8ΜΗΝΟ

	ΒΕΝΖΙΝΕΣ		DIESEL ΚΙΝΗΣΗΣ	
	2020	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	2020	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΓΟΡΑ	1.731.871	-16,0%	1.888.805	-11,3%

* Ποσότητες σε κυβικά

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αγορά δεν έχει προσδοκίες καθώς οι καταναλωτές είχαν γεμίσει τις δεξαμενές τους από την περασμένη σεζόν.

Εκδόσεις πράσινων ομολόγων «βλέπει» η Moody's

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Εκδόσεις πράσινων ομολόγων και από άλλες ελληνικές συστημικές τράπεζες «βλέπει» ο οίκος αξιολόγησης Moody's, μετά την επιτυχημένη κίνηση της Εθνικής, η οποία πριν από μερικές ημέρες προχώρησε στην πρώτη έκδοση πράσινου ομολόγου από ελληνική τράπεζα και την πρώτη έκδοση μη εξασφαλισμένου ομολόγου με προτεραιότητα (senior unsecured) από την οικονομική κρίση της Ελλάδας το 2015.

Η έκδοση, όπως τονίζει ο οίκος, είναι πιστωτικά θετική για την Εθνική Τράπεζα επειδή θα βελτιώσει τη ρευστότητά της και επίσης ανοίγει τον δρόμο για μελλοντικές παρόμοιες εκδόσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην κάλυψη της ελάχιστης απαίτησης ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL) και στην εφαρμογή της στρατηγικής της για την πράσινη οικονομία.

Παρά το σχετικά υψηλό κόστος της έκδοσης σε σχέση με το περιβάλλον των πολύ χαμηλών ή και αρνητικών επιτοκίων που κυριαρχεί στην Ευρώπη (το ομόλογο είχε κουπόνι 2,75% και απόδοση 2,875%), αντικατοπτρίζει το βελτιωμένο προφίλ χρηματοδότησης της Εθνικής Τράπεζας και την αύξηση των καταθέσεων των πελατών της. Αυτοί αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που οδήγησαν στη βελτίωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στην τράπεζα και την αυξανόμενη πρόσβασή της στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Η καλύτερη πρόσβαση σε μη εξασφαλισμένο χρέος θα επιτρέψει στην Εθνική Τράπεζα να μειώσει σταδιακά την εξάρτησή της από εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της ΕΚΤ και των διατραπεζικών repos. Ετσι, θα μειώσει την επιβάρυνση του ενεργητικού και θα βελτιώσει τη ρευστότητα της τράπεζας, κάτι το οποίο είναι πιστωτικά θετικό.

Η Moody's σημειώνει ότι οι η εποπτική απαίτηση MREL θα ικανοποιηθεί (τέλος του 2025), με το 26% των ιδίων κεφαλαίων της Εθνικής να έχει εμπλουτιστεί με ομολογιακές εκδόσεις και με ενδιάμεσο στόχο το 19% έως το τέλος του 2021.

Καθώς δεν υπάρχει υφιστάμενο χρέος υψηλής εξασφάλισης (senior preferred) στον ισολογισμό της, η Εθνική Τράπεζα θα αρχίσει να δημιουργεί μια σχετική καμπύλη απόδοσης με αυτή την έκδοση, η οποία θα της επιτρέψει τελικά να εκδώσει περισσότερους junior τίτλους στο μέλλον.

Επιπλέον, αυτή η έκδοση πράσινου ομολόγου αποδεικνύει τη δέσμευση της Εθνικής Τράπεζας στη στήριξη της πράσινης οικονομίας της Ελλάδας και στον στρατηγικό της στόχο να είναι η κορυφαία ελληνική τράπεζα στη χρηματοδότηση ενεργειακών έργων. Η ΕΤΕ διατηρεί ήδη μερίδιο αγοράς περίπου 40% στην αγορά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το οποίο είναι πιθανό να ενισχυθεί, όπως υπογραμμίζει η Moody's, ενώ στοχεύει να χρηματοδοτήσει νέα δάνεια ύψους 3 δισ. ευρώ τα επόμενα τρία χρόνια σε ενεργειακά έργα, ειδικά σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Παράλληλα, σχεδιάζει να διοχετεύσει περίπου το ήμισυ των εσόδων από την έκδοση σε υπάρχοντα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το υπόλοιπο σε νέα έργα στη χώρα.

Μετά την επιτυχημένη έκδοση της Εθνικής, εκτιμά ότι και άλλες τράπεζες θα προχωρήσουν σε ανάλογες κινήσεις.

Δεδομένης της αυξανόμενης όρεξης για πράσινα ομόλογα από τους διεθνείς επενδυτές και τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειώσει το 55% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της Ε.Ε. έως το 2030, η Moody's αναμένει και άλλες ελληνικές τράπεζες να αξιοποιήσουν την αγορά με παρόμοιο τρόπο όπως η Εθνική Τράπεζα.

Η Εθνική Τράπεζα διατηρεί ήδη μερίδιο περίπου 40% στην αγορά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το οποίο είναι πιθανό να ενισχυθεί, υπογραμμίζει η Moody's.

Οι αναστολές συμβάσεων συγκράτησαν την ανεργία

Ελαφρώς μειωμένη σε σύγκριση με πέρυσι ήταν η ανεργία τον Ιούλιο λόγω των ειδικών προγραμμάτων που εφαρμόζονταν στις επιχειρήσεις που πλήττονταν από την πανδημία, όπως οι αναστολές συμβάσεων.

Ετσι, ο εποχικά προσαρμοσμένος δείκτης ανεργίας για τον Ιούλιο ανήλθε σε 16,8% έναντι 17,1% τον Ιούλιο του 2019 και 18% τον Ιούνιο του 2020, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ).

Το σύνολο των απασχολουμένων κατά τον Ιούλιο του 2020 εκτιμάται σε 3.844.311 άτομα, ενώ οι άνεργοι ανήλθαν σε 773.641 άτομα και ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός σε 3.273.598 άτομα. Να σημειωθεί ότι κατά τον Ιούλιο, παρά το γεγονός ότι είχε αρθεί η αναστολή λειτουργίας που ίσχυε τους προηγούμενους μήνες στο πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, εφαρμόστηκαν ειδικοί κανόνες λειτουργίας στις επιχειρήσεις, που επηρέασαν την κανονικότητα της αγοράς.

Αναλυτικότερα, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 64.500 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2019 (μείωση 1,7%) και αυξήθηκαν κατά 10.700 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2020 (αύξηση 0,3%).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, με βάση τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) για την Ερευνα Εργατικού Δυναμικού στα Κράτη-Μέλη λόγω της πανδημίας COVID-19, τα άτομα που τίθενται σε αναστολή σύμβασης εξακολουθούν να θεωρούνται απασχολούμενοι εφόσον η διάρκεια της αναστολής είναι μικρότερη από 3 μήνες ή αν λαμβάνουν πάνω από το 50% των αποδοχών τους.

Οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 31.386 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2019 (μείωση 3,9%) και κατά 69.395 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2020 (μείωση 8,2%). Οι οικονομικά μη ενεργοί, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, αυξήθηκαν κατά 58.553 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2019 (αύξηση 1,8%) και κατά 55.167 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2020 (αύξηση 1,7%).

Ο δείκτης ανεργίας για τον Ιούλιο ανήλθε σε 16,8% έναντι 17,1% τον Ιούλιο του 2019.

Τεχνίτες για το σπίτι αναζητούν μέσω Διαδικτύου 7 στους 10 Ελληνες

Στροφή στο Διαδίκτυο ακόμη και για την εύρεση επαγγελματιών για τεχνικές και οικοδομικές εργασίες έκαναν οι Ελληνες καταναλωτές, με τον συγκεκριμένο κλάδο να εμφανίζει έντονα σημάδια ψηφιοποίησης εν μέσω πανδημίας. Εκτός από την άνοδο του ηλεκτρονικού εμπορίου και τη μεταπήδηση του κόσμου στις ηλεκτρονικές αγορές –φαινόμενο αρκετά έντονο την περίοδο της καραντίνας–, παραδοσιακά επαγγέλματα έχουν αρχίσει να υποκύπτουν στις επιταγές της τεχνολογίας ψηφιοποιώντας τις υπηρεσίες τους.

Μελέτη του Εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ELTRUN) καταδεικνύει ότι προσεγγίζουν τους 7 στους 10 οι Ελληνες καταναλωτές οι οποίοι δήλωσαν ότι εμπιστεύονται το Διαδίκτυο για να βρουν επαγγελματία που ασχολείται με τεχνικές και οικοδομικές εργασίες για το σπίτι. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 66% ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 53% θεωρεί εύκολη την εύρεση τέτοιου επαγγελματία μέσω του Διαδικτύου.

Σύμφωνα με την έρευνα, η καραντίνα ενίσχυσε σημαντικά το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τις διαδικτυακές πλατφόρμες εύρεσης επαγγελματιών για τέτοιες εργασίες, με 1 στους 3 να χρησιμοποιεί –συγκριτικά με πέρυσι– περισσότερο το Διαδίκτυο για τον σκοπό αυτό.

Οι χρήστες αναγνωρίζουν βασικά πλεονεκτήματα που παρέχουν οι εν λόγω πλατφόρμες, όπως αυτό της άμεσης ανταπόκρισης του επαγγελματία, της σιγουριάς ως προς την ποιότητα της εργασίας που αυτός θα παράσχει καθώς και της πληθώρας των επιλογών που έχει ο χρήστης.

Οσον αφορά τις πηγές εύρεσης επαγγελματιών για το σπίτι, οι καταναλωτές τους αναζητούν είτε μέσα από online μηχανές αναζήτησης είτε από τις πιο εξειδικευμένες πλατφόρμες εύρεσης επαγγελματιών, με την πλατφόρμα Douleutaras.gr να αναδεικνύεται –με διαφορά– πρώτη επιλογή.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι συστάσεις συγγενών και φίλων που συνήθως προτείνουν κάποιον επαγγελματία τεχνικών και οικοδομικών εργασιών για το σπίτι. Σημαντικό εύρημα της έρευνας είναι και το μέγεθος της χρήσης κάποιας πλατφόρμας, με το 68% να απαντά ότι έκανε χρήση τον τελευταίο χρόνο και 4 στους 10 να δηλώνουν πως μεγαλύτερη χρήση έκαναν μετά την περίοδο της καραντίνας.

Οπως αναφέρει η μελέτη του ELTRUN, για να εμπιστευτούν μια πλατφόρμα εύρεσης επαγγελματιών, οι καταναλωτές επηρεάζονται κυρίως από τον βαθμό που οι πελάτες δηλώνουν ικανοποιημένοι (80%), την ευκολία πλοήγησης στην πλατφόρμα για την εύρεση του κατάλληλου επαγγελματία (77%) καθώς και τις αξιολογήσεις των χρηστών (75%). Σημειώνεται ότι η έρευνα διεξήχθη τον περασμένο Αύγουστο με τη χρήση online ερωτηματολογίου σε άνδρες και γυναίκες, σε δείγμα 398 ατόμων.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

Σύμφωνα με μελέτη, βασικό πλεονέκτημα αποτελεί η άμεση ανταπόκριση του επαγγελματία.

Η καραντίνα ενίσχυσε σημαντικά το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τις διαδικτυακές πλατφόρμες εύρεσης επαγγελματιών για εργασίες στο σπίτι.

Μονοπωλιακές πρακτικές άλλων εποχών από τις «4» τεχνολογικές

Λήψη δραστικών μέτρων ζητεί η επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων

Εκθεση-καταπέλτης για τους κολοσσούς της υψηλής τεχνολογίας στις Ηνωμένες Πολιτείες δόθηκε στη δημοσιότητα από το Κογκρέσο, κάνοντας απερίφραστα λόγο για πρωτοφανή μονοπώλια τουλάχιστον για τα δεδομένα της μεταπολεμικής εποχής. Συγκεκριμένα, Αμερικανοί βουλευτές, μέλη της αρμόδιας δικαστικής επιτροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων μελέτησαν διεξοδικά και εξονυχιστικά τους τελευταίους δεκαπέντε μήνες τις πρακτικές των μεγαλύτερων τεχνολογικών εταιρειών του κόσμου, δηλαδή των Amazon, Apple, Facebook, Google. Αποφάνθηκαν ότι λειτουργούν κατά τρόπο μονοπωλιακό, καταχρώμενες τη δύναμή τους αυτή. Υπό το πρίσμα αυτό οι βουλευτές ζήτησαν να υπάρξουν οι πιο ριζικές αλλαγές της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας των τελευταίων πενήντα ετών.

Σύμφωνα με εκτενές δημοσίευμα της εφημερίδας The New York Times, η έκθεση των 449 σελίδων παρουσιάστηκε από τους Δημοκρατικούς, που πλειοψηφούν στη δικαστική επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων. Σε αυτήν οι νομοθέτες αναφέρουν πως οι Amazon, Apple, Facebook και Google μετατράπηκαν από «ετερόκλητες» νεοφυείς εταιρείες σε «μονοπώλια, που όμοιά τους συναντήσαμε τελευταία φορά την εποχή των βαρώνων του πετρελαίου και των κροίσων των σιδηροδρόμων».

Επιπλέον, διευκρίνισαν ότι οι εταιρείες καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση τους στην αμερικανική (και την παγκόσμια αγορά), ορίζοντας και συχνά υπαγορεύοντας τις τιμές και τους κανόνες για το εμπόριο, την έρευνα, τη διαφήμιση, την κοινωνική δικτύωση και τις εκδόσεις. Λόγου χάριν, όπως αναφέρει το Bloomberg, στην περίπτωση της Apple, η επιτροπή αποφαίνεται πως είναι μια εταιρεία που βλάπτει ανταγωνιστές και καταναλωτές. Ειδικά, η χρέωση του 30% που λαμβάνει ως προμήθεια, όταν οι καταναλωτές αγοράζουν εφαρμογές τρίτων από το κατάστημά της App Store, αυτόματα δίνει προτεραιότητα στα δικά της προϊόντα. Στην περίπτωση της Amazon, η επιτροπή εκτιμά ότι έχει μονοπωλιακή ισχύ εις βάρος μικρότερων εμπόρων στην πλατφόρμα της. Επί παραδείγματι, μέσα στην πανδημία και ενώ οι πωλήσεις της εκτινάχθηκαν, αρνιόταν να διαθέτει προϊόντα τα οποία δεν ήταν πρώτης ανάγκης και κατασκεύαζαν τρίτοι. Ωστόσο, προωθούσε τέτοια προϊόντα, που τα είχε παραγάγει εκείνη. Η Google διαθέτει μεν μία ευρείας γκάμας μηχανή αναζήτησης, αλλά έχει αναπτύξει και μηχανές σε εξειδικευμένες αγορές, όπως π.χ. του τουρισμού και των ταξιδίων, για να ανακόψει τον ανταγωνισμό. Η δε Facebook, όπως συμπεραίνει η δικαστική επιτροπή, θεωρεί πως ο σκληρότερος ανταγωνισμός ελλοχεύει στους κόλπους της, μη επιτρέποντας σε κοινωνικά δίκτυα, όπως το Instagram που της ανήκει, να αναπτυχθούν πλήρως.

EPA

Σύμφωνα με αναλυτές, η έκθεση θα οδηγήσει σε περιοριστικά μέτρα, όπως να καταστεί παράνομο οι τεχνολογικοί κολοσσοί να επιφυλάσσουν προνομιακή μεταχείριση στα ημέτερα προϊόντα ή να ανταγωνίζονται ευθέως εταιρείες που χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες τους.

Amazon, Apple, Facebook, Google καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους στη διεθνή αγορά, αναφέρει η έκθεση.

Τα μέλη της δικαστικής επιτροπής προτείνουν να αποκατασταθεί ο ανταγωνισμός μέσω της αναδιάρθρωσης πολλών από αυτές τις επιχειρήσεις, ενδυναμώνοντας τις Αρχές που ελέγχουν τη συγκέντρωση δύναμης στα χέρια λίγων στο επιχειρείν και παρεμποδίζοντας την εξαγορά νεοφυών από τους κολοσσούς. «Το σύνολο των αποδείξεων που προέκυψαν, δείχνει την πιεστική ανάγκη για μεταρρύθμιση», τονίζουν οι συντάκτες της έκθεσης. «Οι όμιλοι αυτοί έχουν συγκεντρώσει υπερβολικά μεγάλη δύναμη, που αφενός πρέπει να χαλιναγωγηθεί, αφετέρου να τεθεί υπό εποπτεία».

Η έκθεση της Βουλής των Αντιπροσώπων αποτελεί και τη σοβαρότερη προσπάθεια των κρατούντων να τεθούν υπό έλεγχο οι κολοσσοί υψηλής τεχνολογίας, από τη δεκαετία του 1990, όταν το υπουργείο Δικαιοσύνης είχε στραφεί δικαστικά εναντίον της Microsoft για παραβίαση του ανταγωνισμού. Εκτιμάται πως η έκθεση, όπως υπογραμμίζουν, τέλος, οι New York Times, θα οδηγήσει σε περιοριστικά μέτρα, όπως να καταστεί παράνομο οι τεχνολογικοί κολοσσοί να επιφυλάσσουν προνομιακή μεταχείριση στα ημέτερα προϊόντα ή να ανταγωνίζονται ευθέως εταιρείες που χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες τους.

Πρόστιμο 7,6 δισ. δολ. στην Gazprom επέβαλαν οι πολωνικές αρχές

Υψηλό πρόστιμο της τάξεως των 7,6 δισ. δολαρίων επιβάλλει στον ρωσικό κολοσσό της Gazprom η αρμόδια Αρχή για την τήρηση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας στην Πολωνία, με αφορμή τον αγωγό Nord Stream 2. Κι αυτό, όπως επισημαίνουν αναλυτές, ισοδυναμεί με ένα νέο μέτωπο πολιτικής διαμάχης γύρω από το συγκεκριμένο έργο μεταφοράς φυσικού αερίου κάτω από τη Βαλτική Θάλασσα και κατεύθυνση τη Γερμανία.

Υπενθυμίζεται πως οι Ηνωμένες Πολιτείες μαζί με την Πολωνία έχουν διατυπώσει εδώ και αρκετά χρόνια τις ενστάσεις τους για τον συγκεκριμένο αγωγό, του οποίου η κατασκευή έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Το βασικό τους επιχείρημα συνίσταται στο ότι με τον Nord Stream 2 αφενός αυξάνεται η ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης από τη Ρωσία αφετέρου αποσταθεροποιείται η Ουκρανία. Η τελευταία λογίζεται ως βασική χώρα-τράνζιτ, από την οποία διέρχονται οι κύριες ποσότητες ρωσικού φυσικού αερίου. Υπενθυμίζεται πως ο προαναφερθείς αγωγός συνιστά ρωσοευρωπαϊκή πρωτοβουλία, χρηματοδοτούμενη από την Gazprom αφενός, αφετέρου από τις γερμανικές Uniper - BASF, τη βρετανοολλανδική Shell και τις αυστριακές OMV - Engie.

Σύμφωνα με όσα αποφαίνεται η αρμόδια Αρχή στην Πολωνία, ο αγωγός στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, βλάπτοντας τα συμφέροντα των καταναλωτών. Επιπροσθέτως, έδωσε το περιθώριο των τριάντα ημερών ώστε η Gazprom και οι συνεργαζόμενοι με αυτή φορείς να τροποποιήσουν τις συμφωνίες σχετικά με τη χρηματοδότηση του έργου, ούτως ώστε να αποκατασταθεί η λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού. Αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό πως το πρόστιμο των 7,6 δισ. δολαρίων ουσιαστικά ισοδυναμεί με το 10% των εσόδων της Gazprom, της μεγαλύτερης εταιρείας εξαγωγής φυσικού αερίου στη Ρωσία, και συνιστά το ανώτερο επιτρεπόμενο.

Από πλευράς του ο ρωσικός κολοσσός ανέφερε πως θα εφεσιβάλει την απόφαση και πως το έργο δεν παραβιάζει τις αρχές του ανταγωνισμού. Μιλώντας στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, ο Τζόναθαν Λαμπ, υψηλόβαθμος αναλυτής του κλάδου των πετρελαιοειδών και του φυσικού αερίου στην τσεχική τράπεζα Wood & Company, επισήμανε ότι πρόκειται για μια κακή εξέλιξη, η οποία ίσως και να παρεμποδίσει την ολοκλήρωση του έργου. Και προσέθεσε, εν κατακλείδι: «Παρόλο που η Πολωνία είναι μια χώρα της οποίας η εμπλοκή στον αγωγό είναι εντελώς έμμεση και δευτερεύουσα, επιβάλλει πρόστιμο στην Gazprom για λόγους μονοπωλιακής νομοθεσίας, κάτι που θα αναγκάσει τους Ρώσους να αναζητήσουν εναλλακτικές λύσεις».

Αφορμή για την επιβολή του προστίμου είναι ο αγωγός Nord Stream 2, στην κατασκευή του οποίου αντιτίθεται η Πολωνία.

ΡΙΚ 1 | ΡΙΚ HD

ΑΦΑΝΕΙΣ ΗΡΩΕΣ

Η εκπομπή θα παρουσιάζει προσωπικές ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν με τον δικό τους τρόπο στην Κύπρο ή στο εξωτερικό. Η πορεία, οι δυσκολίες και η επιβράβευση. Ο επιχειρηματίας που διέπρεψε αλλά δεν έχασε την ανθρωπιά του. Ο καρκινοπαθής που ξεπέρασε την αρρώστια. Ο καρεκλοποιός που κρατά ακόμα την παράδοση παρά τις αντίξοες συνθήκες. Σκοπός της εκπομπής είναι να μεταφέρει θετικά μηνύματα και να ταυτίσει τους ήρωές μας με το ευρύ κοινό.

Αρχισυνταξία:
Ιωάννα Χριστοδούλου

Παρουσίαση - εκφώνηση:
Μικαέλλα Θεοφίλου

Σκηνοθεσία:
Σπύρος Βλαχάκης

Post – Production:
Βάσω Σιδέρη

Παραγωγή:
Ανδρέας Σαπλαούρας / SLAS productions

Κυριακή
5.00 μ.μ.
ΡΙΚ 1 - ΡΙΚ HD

ΡΙΚ 1 | ΡΙΚ HD

ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΥΓΕΙΑΣ

Καθημερινή εκπομπή με θέμα το πολυτιμότερο αγαθό, την υγεία. Κορυφαίοι γιατροί μας ενημερώνουν για θέματα υγείας που αφορούν όλους μας. Με γλώσσα απλή και κατανοητή μας πληροφορούν για τη σημασία της πρόληψης, τη συμπτωματολογία και τις θεραπευτικές επιλογές που προσφέρονται.

Έρευνα – Επιμέλεια – Σκηνοθεσία:
Αμάντα Πελεντρίδου

Εκτέλεση Παραγωγής:
SLAS Productions

Δευτέρα με Παρασκευή
11.00 π.μ.
ΡΙΚ 1 - ΡΙΚ HD

Καθηλώθηκαν εντός του 2020 43 αεροπορικές εταιρείες

Ελεγχόμενος ο αριθμός πτωχεύσεων λόγω των κρατικών πακέτων στήριξης

Δραματικό πλήγμα έχει δεχθεί από την πανδημία του κορωνοϊού ο κλάδος των αερομεταφορών σε διεθνή κλίμακα, ενώ η κατάσταση στην οποία βρίσκεται προοιωνίζεται έναν ζοφερό χειμώνα. Κι αυτό αποτυπώνεται σε στοιχεία, τα οποία έδωσε στη δημοσιότητα η εταιρεία δεδομένων της Cirium, όπως αναφέρει σχετικό δημοσίευμα του αμερικανικού ενημερωτικού δικτύου CNBC.

Βάσει αυτών, από τον Ιανουάριο του 2020 μέχρι σήμερα έχουν διακόψει τη λειτουργία τους ή την έχουν αναστείλει τουλάχιστον 43 αεροπορικές εταιρείες, όταν στο σύνολο του 2019 συνέβη το ίδιο για 46 αεροπορικές και για 56 το 2018. Κατά τον Μπρένταν Σόμπι, αναλυτή της Sobie Aviation, «εάν δεν υπήρχε στήριξη από τις κυβερνήσεις, μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2020 θα είχαμε μαζικές χρεοκοπίες.

Αντ' αυτού, παρατηρήθηκε ένας ελεγχόμενος αριθμός πτωχεύσεων και ολιγάριθμες περιπτώσεις με διάλυση εταιρειών». Βέβαια, όπως προσέθεσε, ήδη, και πριν από τον κορωνοϊό, πολλοί αερομεταφορείς αγωνίζονταν να αντεπεξέλθουν, αλλά τώρα με την κρατική ενίσχυση οι πιθανότητες επιβίωσης είναι πολύ καλύτερες. Αλλωστε, «η αλήθεια είναι πως είχαν τόσο πολύ χειροτερέψει τα πράγματα, ώστε οι κρατούντες δεν είχαν άλλη επιλογή από το να παράσχουν βοήθεια», επισημαίνει ο διευθυντής υπηρεσιών συμβούλων της Cirium, Ρομπ Μόρις.

Τα μέτρα στήριξης που προβλέπονταν από αρκετές κυβερνήσεις, μεταξύ των οποίων και την αμερικανικής, η οποία θα προωθήσει και νέα επιδότηση του κλάδου πέραν της αρχικής των 25 δισ. δολαρίων, έχουν αποτρέψει την κατάρρευση πολλών αεροπορικών εταιρειών. Θα πρέπει να

Από τις αρχές του έτους, 485 είναι τα αεροσκάφη που έχουν σταματήσει τις πτήσεις τους, εν συγκρίσει με τα 431 για το σύνολο του 2019 και τα 406 για το σύνολο του 2018.

Πολλοί αερομεταφορείς αναμένεται να καταρρεύσουν το διάστημα Οκτωβρίου - Νοεμβρίου.

επισημανθεί ότι, μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων την άνοιξη και την εν μέρει αποκατάσταση των ταξιδιών, οι αεροπορικές περίμεναν ταχεία ανάκαμψη.

Ωστόσο, αυτό δεν συνέβη, διότι υπήρξαν νέα κρούσματα, που οδήγησαν ορισμένες χώρες σε νέους περιορισμούς. Στις αρχές της εβδομάδας η Διεθνής Ενωση Αερομεταφορών προειδοποίησε ότι το δεύτερο εξάμηνο του 2020 ο κλάδος θα χάσει 77 δισ. δολάρια σε ρευστό, ενώ και το 2021 θα συνεχίσει να έχει απώλειες σχεδόν 5 ή 6 δισ. δολαρίων τον μήνα εξαιτίας της βραδείας ανάκαμψης στη ζήτηση. Τον δε Ιούλιο η ένωση προέβλεψε ότι η επιβατική κίνηση θα φθάσει τα επίπεδα του 2019 μόνον το 2024.

Οπως επισημαίνει ο Ρομπ Μόρις της Cirium, συνολικά για το υπόλοιπο της χρονιάς οι προοπτικές δεν είναι θετικές. «Εκτιμούμε πως είναι αρκετές οι αεροπορικές οι οποίες τους τελευταίους μήνες του 2020 δεν θα κατορθώσουν να επιβιώσουν. Κι αυτό συμβαίνει διότι για μια αεροπορική κυρίως τα έσοδα γεννιούνται κατά το δεύτερο και το τρίτο τρίμηνο, που φέτος συνέπεσαν με την πανδημία, οπότε το πρώτο και το τέταρτο τρίμηνο αποβαίνουν τα δυσκολότερα».

Υπό το πρίσμα αυτό, όπως διευκρίνισε ο κ. Μόρις στο CNBC, αναμένεται πιο πολλοί αερομεταφορείς να καταρρεύσουν το διάστημα Οκτωβρίου - Νοεμβρίου 2020 και Ιανουαρίου - Μαρτίου 2021. Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι από τις 43 αεροπορικές που κατέρρευσαν φέτος, τουλάχιστον 20 είχαν 10 αεροσκάφη εν συγκρίσει με τις 12 εταιρείες το 2019 και τις 10 το 2018 – και όσοι αερομεταφορείς έχουν τουλάχιστον δέκα αεροσκάφη, θεωρούνται μεγάλοι. Από τις αρχές του 2020 είναι 485 τα αεροσκάφη που έχουν καθηλωθεί εν συγκρίσει με τα 431 για το σύνολο του 2019 και τα 406 για το σύνολο του 2018.

Η πανδημία άλλαξε τον κλάδο ψυχαγωγίας

Δραστικές αλλαγές παρατηρούνται, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα της εταιρείας λογιστικών ελέγχων και συμβούλων επιχειρήσεων PricewaterhouseCoopers στο πεδίο της ψυχαγωγίας και των ΜΜΕ εξαιτίας της πανδημίας, η οποία μετέβαλε άρδην τις καταναλωτικές συμπεριφορές. Στην έρευνα αυτή για τις παγκόσμιες προοπτικές του κλάδου έως το 2024, η εταιρεία αναφέρει πως η ψηφιοποίηση λόγω της καραντίνας επιτάθηκε, με αποτέλεσμα η ψυχαγωγία να γίνει πιο απομακρυσμένη, εικονική και ατομική, τουλάχιστον προς το παρόν, και πιο επικεντρωμένη στο σπίτι σε σχέση με τις προβλέψεις στην αρχή του 2020. Επιπλέον, η ασθένεια διέκοψε αιφνιδιαστικά την ανάπτυξη των εν λόγω δραστηριοτήτων, εξ ου και το 2020, όπως ανέφερε η PwC, θα δούμε την πιο απότομη συρρίκνωση των εσόδων του κλάδου ψυχαγωγίας και ενημέρωσης στα 21 χρόνια της έρευνας. Προβλέπεται η πτώση να είναι άνω των 120 δισ. δολαρίων και σε ποσοστό 5,6%.

Το 2009, που ήταν και η τελευταία χρονιά κατά την οποία η παγκόσμια οικονομία συρρικνώθηκε, οι συνολικές δαπάνες για ψυχαγωγία και ενημέρωση μειώθηκαν κατά μόλις 3,0%. Τα τελευταία χρόνια, αυτά που προσφέρουν ως εμπειρία η ψυχαγωγία και η ενημέρωση καταλαμβάνουν κεντρικότερο ρόλο στη ζωή των ανθρώπων και οι δραστηριότητες αυτές έχουν στην ουσία ξεπεράσει διεθνώς τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ. Εφόσον αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις του 2020, αναμένεται ότι ο κλάδος θα ανακτήσει την εξαιρετική του επίδοση. Το 2021, συγκεκρι-

SHUTTERSTOCK

Η έναρξη λειτουργίας της υπηρεσίας streaming Disney+ στα τέλη του 2019, με πρόβλεψη για 60 έως 90 εκατομμύρια συνδρομητές μέχρι το 2024, έφτασε τα 60,5 εκατομμύρια στις αρχές Αυγούστου 2020, κάτι που δεν θα γινόταν εάν δεν είχε εμφανιστεί η πανδημία.

Τα συνολικά έσοδα της παγκόσμιας κινηματογραφικής βιομηχανίας θα μειωθούν φέτος κατά 66%.

μένα, εκτιμάται ότι οι δαπάνες για ψυχαγωγία και ενημέρωση θα αυξηθούν κατά 6,4%.

Οπως συμβαίνει και στην οικονομία γενικότερα, τα υφιστάμενα προβλήματα γίνονται εμφανέστερα όπου το πλήγμα της πανδημίας είναι δραστικότερο, δηλαδή στη ζωντανή μουσική, στον κινηματογράφο και στις εμπορικές εκθέσεις. Παρομοίως η διαφημιστική δαπάνη αναμένεται να μειωθεί κατά 13,4%, κάτι που προβληματίζει ειδικά εφημερίδες και έντυπα. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, κάποιοι βραχίονες του κλάδου μετασχηματίζονται πολύ νωρίτερα από ό,τι είχε αρχικά προβλεφθεί. Παράδειγμα αποτελούν οι εισπράξεις των κινηματογράφων έναντι των συνδρομητικών πλατφορμών ζωντανής μετάδοσης/streaming. Μόλις το 2015, οι εισπράξεις από τα εισιτήρια των κινηματογράφων ήταν τριπλάσιες σε σύγκριση με τα έσοδα των πλατφορμών. Φέτος τα έσοδα από τις πλατφόρμες θα ξεπεράσουν τις εισπράξεις των κινηματογράφων και προβλέπεται να εκτιναχθούν την επόμενη πενταετία, φτάνοντας έως και το διπλάσιο των εισιτηρίων το 2024. Καθώς ο κόσμος αναγκάστηκε να μείνει στο σπίτι, το βίντεο OTT (over-the-top) είδε τα παγκόσμια έσοδά του να διογκώνονται κατά 26% το 2020. Η έναρξη λειτουργίας της υπηρεσίας streaming Disney+ στα τέλη του 2019, με πρόβλεψη για 60 έως 90 εκατομμύρια συνδρομητές μέχρι το 2024, έφτασε τα 60,5 εκατομμύρια στις αρχές Αυγούστου 2020. Δεδομένης της ανόδου της υπηρεσίας ζωντανής μετάδοσης, η παγκόσμια κατανάλωση δεδομένων ωφελήθηκε ιδιαίτερα. Συγκεκριμένα, αναμένεται αύξησή της κατά 33,8% το 2020, ενώ θα υπερδιπλασιαστεί από τα 1,9 τετράκις εκατομμύρια μεγαμπάιτ (MB) το 2019 στα 4,9 τετράκις εκατομμύρια MB το 2024.

Στον αντίποδα βρίσκονται οι τομείς που επλήγησαν περισσότερο, όπως επισημαίνεται στην έρευνα της PwC. Με πολλά κλειστά σινεμά και τις πρεμιέρες μεγάλων ταινιών να αναβάλλονται, οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι τα συνολικά έσοδα του παγκόσμιου κινηματογράφου θα μειωθούν σχεδόν 66%. Πάντως, κάποια παραδοσιακά μέσα, όπως τα βιβλία, φαίνεται πως δεν κλονίστηκαν παρά την επιτάχυνση της ψηφιοποίησης. Τα συνολικά έσοδά τους παγκοσμίως προβλέπεται να συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους, με αύξηση 1,4% ετησίως μεταξύ του 2019 και του 2024, φτάνοντας στα 64,7 δισ. δολάρια.

Ετοιμη η Samsung να πάρει τα πρωτεία από τη Huawei

Ο νοτιοκορεατικός όμιλος υψηλής τεχνολογίας της Samsung προέβλεψε χθες ότι τα κέρδη του ενδεχομένως να έχουν αυξηθεί σχεδόν 60% το τελευταίο τρίμηνο (Ιουλίου-Σεπτεμβρίου), υπαινισσόμενος ότι θα μπορούσε σύντομα να ανακτήσει την πρώτη θέση και πάλι με κριτήριο τις πωλήσεις κινητών τηλεφώνων. Αυτό θα σήμαινε πως θα παραγκώνιζε την εταιρεία, που βρίσκεται τώρα στην κορυφή και δεν είναι άλλη από την κινεζική ανταγωνίστριά της, Huawei.

Επιπλέον, η Samsung ανέφερε ότι προσδοκά να εμφανίσει λειτουργικά κέρδη της τάξεως των 12,3 τρισεκατομμυρίων γουόν, δηλαδή 10,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Εάν το επιτύχει, αυτό θα ισοδυναμεί με αύξηση 58% από την ίδια περίοδο πριν από ένα χρόνο. Παράλληλα, θα υπερσκελίσει και τις προβλέψεις των αναλυτών, που κάνουν λόγο για αύξηση λειτουργικών κερδών κατά 26% το τρίμηνο Ιουλίου- Σεπτεμβρίου, όπως αναφέρει το τηλεοπτικό ειδησεογραφικό δίκτυο CNN.

Αναφερόμενος στις πωλήσεις του ο νοτιοκορεατικός όμιλος επισήμανε ότι πιθανόν αυτές να αυξηθούν το τρίτο τρίμηνο κατά σχεδόν 6% στα 66 τρισεκατομμύρια γουόν, δηλαδή 57 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι αναλυτές, που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα της εταιρείας δεδομένων Refinitiv, εκτιμούν ότι η Samsung την εν λόγω περίοδο θα έχει αποκομίσει 63 τρισεκατομμύρια γουόν σε πωλήσεις, ήτοι 54,5 δισεκατομμύρια δολάρια.

Η «εκπαραθύρωση» της νοτιοκορεατικής εταιρείας από την κινεζική, η οποία πούλησε περισσότερα έξυπνα κινητά τηλέφωνα από κάθε άλλη, παρατηρήθηκε εν μέσω πανδημίας. Ωστόσο, η Huawei το κατόρθωσε, διότι ως επί το πλείστον διέθεσε τις συσκευές της στην Κίνα, η οποία είχε νωρίτερα πληγεί από τον ιό και ανέκαμψε επίσης και γρηγορότερα. Αλλά, ως γνωστόν, έχει ο καιρός γυρίσματα και αυτή τη φορά είναι οι νέες κυρώσεις επί της Huawei, οι οποίες την πλήττουν, ενώ ευνοούν τη Samsung.

Η Ουάσιγκτον ισχυρίζεται πως η Huawei συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια της χώρας, εξ ου και διέκοψε τις διασυνδέσεις της με βασικούς προμηθευτές, που χρησιμοποιούν αμερικανική τεχνολογία και λογισμικό. Από την πλευρά της η Huawei επανειλημμένως αρνείται ότι τα προϊόντα της απειλούν τις ΗΠΑ. Αναφορικά τώρα με τη Samsung, μία δρα-

Ο νοτιοκορεατικός όμιλος προέβλεψε ότι τα κέρδη του αυξήθηκαν κατά 60% το τρίτο τρίμηνο.

στική ενίσχυση των πωλήσεων έξυπνων κινητών τηλεφώνων θα κατατείνει σε μία αναθέρμανση των κερδών της το τρίτο τρίμηνο – συν τοις άλλοις, όπως παρατηρεί στο CNN, ο Κιμ, αναλυτής στον χρηματιστηριακό οίκο της Daiwa, αυτή η τόνωση ενδεχομένως να συνεχιστεί και το 2021.

Πέραν των εις βάρος της Huawei κυρώσεων, ευμενώς για τη Samsung λειτουργεί και το γεγονός ότι εμφανίζεται αυξημένη ζήτηση για έξυπνα τηλέφωνα δικτύων 5ης γενιάς, αλλά και ότι βελτιώνεται η διάρθρωση του κόστους της με την τάχιστη μετατόπισή της στην ψηφιακή προώθηση προϊόντων.

Ενοίκια-φωτιά για τους φοιτητές σε γερμανικές πόλεις

Εάν το υψηλό κόστος της φοιτητικής ζωής σε άλλη πόλη προβληματίζει ιδιαιτέρως τους Ελληνες γονείς, πόσο μάλλον εν καιρώ πανδημίας, μπορούν να μην αισθάνονται μόνοι. Το ίδιο ισχύει και στη Γερμανία, όπου λόγου χάριν ένας φοιτητής θα πρέπει να πληρώνει ενοίκιο ίσως και 724 ευρώ τον μήνα στο Μόναχο, όπως αναφέρει σε δημοσίευμά της η Deutsche Welle. Στις 27 από τις 30 μεγάλες πόλεις αυξάνονται τα ενοίκια, ενώ από την άλλη δεν υπάρχουν πια ευκαιριακές μορφές απασχόλησης των φοιτητών για να καλύψουν τα έξοδά τους. Τα σχετικά κατέγραψε μελέτη του Ινστιτούτου Γερμανικής Οικονομίας IW με έδρα στην Κολωνία.

Ενδεικτικά, στο Μόναχο η αύξηση το δεύτερο τρίμηνο ήταν 24 ευρώ το τετραγωνικό, στη Φρανκφούρτη 10 ευρώ και στο Ντάρμστατ 4 ευρώ το τετραγωνικό. Μόνο σε μία πόλη, το Γκράιφσβαλντ, το ύψος του ενοικίου παρέμεινε το ίδιο, ενώ σε άλλες δύο μειώθηκε. Οι λόγοι των περισσότερων αυξήσεων είναι ότι παρατηρήθηκε μείωση του αριθμού διαμερισμάτων σε κεντρικές θέσεις και πως το κενό από άδεια διαμερίσματα λόγω της διαδικτυακής διδασκαλίας των φοιτητών από τα οικογενειακά τους σπίτια καλύφθηκε από ενοικιαστές άλλων επαγγελματικών ομάδων.

«Σχετικά νεαρής ηλικίας ενοικιαστές, που αναζητούν συνήθως ακριβότερα διαμερίσματα, στράφηκαν λόγω της ανασφάλειας που προκαλεί η πανδημία στην επόμενη λιγότερο ακριβή ευκαιρία, που συνήθως προτιμούσαν φοιτητές», λέει ο Μίχαελ Φοϊγκτλέντερ, ειδικός σε θέματα ακινήτων του IW.

Τι πληρώνει λοιπόν ένας φοιτητής για ένα 30 τετραγωνικών μέτρων διαμέρισμα με εξοπλισμό, κοντά στο πανεπιστήμιο, που χτίστηκε προ 10ετίας ή 20ετίας; Το Μόναχο κρατάει τα σκήπτρα, 724 ευρώ μαζί με τα έξοδα θέρμανσης. Στη Φρανκφούρτη κοστίζει 508 ευρώ και στο Ντάρμστατ 440 ευρώ. Βέβαια, υπάρχουν και πιο φτηνά φοιτητικά ενοίκια. Οποιος θέλει να σπουδάσει στο Μαγδεμβούργο, πόλη της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, θα πληρώσει 245 ευρώ τον μήνα.

Παρά την αύξηση του επιδόματος σπουδών, αυτό δεν φτάνει επ' ουδενί να καλύψει το ενοίκιο. Ακόμη και το μεγαλύτερο ποσό που προβλέπεται στο επίδομα για κατοικία των 325 ευρώ, δεν καλύπτει κανένα από τα ενοίκια φοιτη-

Στο Μόναχο το ενοίκιο για ένα διαμέρισμα 30 τ.μ. φθάνει τα 724 ευρώ και στη Φρανκφούρτη τα 508 ευρώ.

τικών σπιτιών στις 30 πόλεις της έρευνας. Την κατάσταση κάνει δυσκολότερη το ότι πολλοί φοιτητές έχασαν λόγω κορωνοϊού περιστασιακές ευκαιρίες απασχόλησης, όπως προσθέτει η Deutsche Welle – θέσεις στην εστίαση, στις εκθέσεις, σε εκδηλώσεις. Σύμφωνα με έρευνα της εταιρείας εξεύρεσης προσωπικού Zenjob, 4 στους 10 φοιτητές έχασαν τη δουλειά τους, ενώ 3 στους δέκα δήλωσαν ότι ανησυχούν για τη οικονομική τους κατάσταση. Το συμπέρασμα; Το 22% των ερωτηθέντων παραδέχθηκε ότι δεν μπορεί πια να πληρώνει ενοίκιο και λογαριασμούς.

Ενίσχυση των δημοσίων επενδύσεων συνιστά το ΔΝΤ

Θα συμβάλουν στην αύξηση του ΑΕΠ και στην τόνωση της απασχόλησης

Μια αύξηση των δημοσίων επενδύσεων κατά 1% του ΑΕΠ σε ανεπτυγμένες και ισχυρές αναδυόμενες οικονομίες μπορεί, σύμφωνα με το ΔΝΤ, να δημιουργήσει άμεσα 7.000.000 θέσεις εργασίας και τελικά από 20 έως 33 εκατ. θέσεις όταν συνεκτιμηθεί ο έμμεσος μακροοικονομικός ευεργετικός αντίκτυπος.

Μετά τις δαπάνες που επιστράτευσαν για να αντιμετωπίσουν την υγειονομική κρίση αλλά και για να στηρίξουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά, οι κυβερνήσεις πρέπει να δρομολογήσουν αλλαγές για μια ασφαλή και επιτυχή επιστροφή στην ανοικτή οικονομία. Πρέπει να σχεδιάσουν τις κατάλληλες πολιτικές που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και θα τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα, να διευκολύνουν τη μετάβαση σε οικονομίες με μεγαλύτερες αντιστάσεις, με ευρύτερη συμμετοχή του πληθυσμού σε αυτές αλλά και πιο πράσινες οικονομίες.

Αυτές είναι οι προτεραιότητες που συνιστά το ΔΝΤ να θέσουν οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο για την περίοδο μετά το πλήγμα της πανδημίας. Στη σχετική έκθεσή του για τη δημοσιονομική πολιτική (Fiscal Monitor), το Ταμείο υπογραμμίζει πως οι ανεπτυγμένες οικονομίες αλλά και ορισμένες αναδυόμενες οικονομίες, οι ισχυρότερες εξ αυτών, έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν σημαντικά τις δημόσιες επενδύσεις καθώς το κόστος του δανεισμού τους βρίσκεται ήδη σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Τονίζει πως στις χώρες αυτές ένα πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων μπορεί να δώσει δυναμική ώθηση στην απασχόληση και στην οικονομική δραστηριότητα, να προσελκύσει επενδύσεις από τον ιδιωτικό τομέα και να απορροφήσει την ιδιωτική αποταμίευση χωρίς να προκαλέσει άνοδο του κόστους δανεισμού. Επικαλούμενο μελέτες που έχουν γίνει σε δείγμα 400.000 επιχειρήσεων αλλά και σε πολλές χώρες, το Ταμείο τονίζει πως οι δημόσιες επενδύσεις σε περιόδους μεγάλης αβεβαιότητας, όπως ακριβώς είναι η τρέχουσα υγειονομική κρίση και η συνεπακόλουθη οικονομική κρίση, μπορούν να έχουν ισχυρότατο αντίκτυπο στην αύξηση του ΑΕΠ και στην απασχόληση. Εκτιμά ειδικότερα πως μια αύξηση των δημοσίων επενδύσεων κατά 1% του ΑΕΠ σε ανεπτυγμένες οικονομίες και στις ισχυρές αναδυόμενες οικονομίες μπορεί να δημιουργήσει άμεσα 7.000.000 θέσεις εργασίας και τελικά από 20 έως 33 εκατ. θέσεις εργασίας όταν συνεκτιμηθεί ο έμμεσος μακροοικονομικός ευεργετικός αντίκτυπος.

Τονίζει, επίσης, ότι ακόμη και σε συνθήκες κοινωνικής αποστασιοποίησης λόγω της πανδημίας, οι κυβερνήσεις μπορούν να προχωρήσουν σε επενδύσεις εάν τοποθετήσουν κεφάλαια σε έργα συντήρησης, αν αναθεωρήσουν και επανεκκινήσουν σχέδια που έχουν εκτιμηθεί ως πολλά υποσχόμενα και τα οποία έχουν καθυστερήσει, αν επισπεύσουν έργα που δρομολογούνται ώστε να αποφέρουν καρπούς μέσα στην επόμενη διετία και εάν αρχίσουν να σχεδιάζουν άμεσα τα νέα σχέδια βάσει των προτεραιοτήτων της περιόδου μετά την κρίση.

Το Ταμείο θεωρεί σημαντική τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε κρίσιμους κλάδους όπως ο κατασκευαστικός.

Προειδοποιεί, όμως, πως χρειάζεται επισταμένη διαχείριση των επενδύσεων καθώς σε εποχές αυξημένων δημοσίων επενδύσεων είναι συνήθη προβλήματα οι καθυστερήσεις, οι υπερβάσεις του προϋπολογισμού των έργων αλλά και τα απογοητευτικά αποτελέσματα κάποιων έργων. Όπως σημειώνει, όταν σε μια χώρα έχουν αυξηθεί και επιταχυνθεί οι δημόσιες επενδύσεις, το κόστος ενός μεμονωμένου έργου μπορεί να αυξηθεί ακόμη και κατά 10%.

Ρόλος

Αναφορικά με τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, το Ταμείο υπογραμμίζει πως μπορεί να είναι ιδιαιτέρως σημαντικός σε κλάδους κρίσιμους για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης όπως είναι, για παράδειγμα, οι τομείς των επικοινωνιών και των μεταφορών. Προσθέτει, επίσης, πως μπορεί να είναι εξίσου σημαντική η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και σε τομείς κρίσιμους για την ανάκαμψη όπως, για παράδειγμα, ο κατασκευαστικός κλάδος και ο τομέας της μεταποίησης. Το ΔΝΤ εφιστά, πάντως, την προσοχή των κυβερνήσεων τονίζοντας ότι οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα θα πρέπει οπωσδήποτε να συνοδεύονται από συμπληρωματικές πολιτικές που θα αντιμετωπίσουν τυχόν προβλήματα εκτεταμένης μόχλευσης ή προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες του ιδιωτικού τομέα. Σημειώνει, άλλωστε, πως οι νέες επενδύσεις στον τομέα των υπηρεσιών υγείας, της προσφοράς προσιτής στέγης, της ψηφιοποίησης αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος είναι αυτές που μπορούν περισσότερο να θέσουν τα θεμέλια μιας πιο ανθεκτικής οικονομίας στην οποία θα έχει ενεργό συμμετοχή μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

Το Ταμείο κάνει, όμως, ιδιαίτερη αναφορά στις χώρες χαμηλού εισοδήματος και στις φτωχότερες από τις αναδυόμενες αγορές και ειδικότερα σε όσες δανείζονται σε ξένο νόμισμα. Οπως τονίζει, οι χώρες αυτές έχουν περιορισμένες δυνατότητες να προχωρήσουν σε δημόσιες επενδύσεις καθώς αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη χρηματοδότηση, μολονότι έχουν συμμετάσχει στις μεγάλες προσπάθειες που καταβάλλονται παγκοσμίως στο πλαίσιο των στόχων για βιώσιμη ανάπτυξη.

Οπως σημειώνει το Ταμείο, στις χώρες αυτές οι ιθύνοντες που χαράσσουν πολιτική πρέπει να λάβουν τα μέτρα τους για να διασφαλίσουν ότι οι δημόσιες επενδύσεις τους θα είναι συμβατές με τους καίριους στόχους που είναι πρωτίστως να σώσουν τις ζωές και να προστατεύσουν την ευημερία του πληθυσμού τους και να ενισχύουν τις δυνάμεις του και την αποτελεσματικότητά του. Τις καλεί να καταβάλουν προσπάθειες ώστε να μην αμελήσουν περαιτέρω και να μην αναβάλουν για αργότερα την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

Θα ξεπεράσει το 10% η συρρίκνωση του ιταλικού ΑΕΠ το 2020

Ραγδαία συρρίκνωση, που στην καλύτερη περίπτωση θα φτάσει στο 9%, θα υποστεί φέτος η οικονομία της Ιταλίας, της χώρας που επλήγη από την πανδημία όσο λίγες στην Ευρώπη. Αυτή είναι η εκτίμηση της κυβέρνησης Τζουζέπε Κόντε, που προσβλέπει σε στιβαρή ανάκαμψη 5,1% για το επόμενο έτος. Οι προβλέψεις αυτές αναφέρονται στον προϋπολογισμό της ιταλικής κυβέρνησης, όπως αποκάλυψε το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Στον προϋπολογισμό η κυβέρνηση Κόντε εκτιμά πως το χρέος της Ιταλίας θα έχει φτάσει στο 151,5% το 2023. Αισιοδοξεί, πάντως, πως το ΑΕΠ της γειτονικής χώρας θα επιστρέψει στα προ της πανδημίας επίπεδα το 2022.

Οι προβλέψεις είναι βέβαια πολύ χειρότερες εφόσον προκύψει ένα πολύ πιο επιθετικό κύμα της πανδημίας. Στην περίπτωση αυτή η κυβέρνηση εκτιμά πως το ΑΕΠ της Ιταλίας θα συρρικνωθεί φέτος κατά 10,5% και θα ανακάμψει το επόμενο έτος με ρυθμό ανάπτυξης μόλις 1,8%.

Στην περίπτωση που εκδηλωθεί ένα πιο επιθετικό κύμα της πανδημίας.

Βασίζει μάλιστα τις εκτιμήσεις της αυτές σε σχετική μελέτη της Oxford Economics. Στις εκτιμήσεις αυτές στηρίζεται, πάντως, και ο προϋπολογισμός της χώρας για το επόμενο έτος, τον οποίο θα πρέπει να εγκρίνει το ιταλικό κοινοβούλιο μέχρι το τέλος του έτους.

Στήριξη

Οπως τονίζει το Bloomberg, το σχέδιο προϋπολογισμού για το 2021 αντανακλά τις προσπάθειες της κυβέρνησης Κόντε να στηρίξει μια οικονομία που παραπαίει μετά το βαρύτατο πλήγμα της πανδημίας και την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ παράλληλα ετοιμάζεται να επιβάλει νέα και αυστηρά μέτρα για να ανακόψει τη μετάδοση του κορωνοϊού και να αποφύγει την εκτίναξη των νέων μολύνσεων.

Ο υπουργός Οικονομικών Ρομπέρτο Γκουαλτιέρι έχει δεσμευθεί πως θα παρουσιάσει έναν «σημαντικό» μακροπρόθεσμο στόχο για τη μείωση του δυσβάστακτου χρέους, το οποίο θα φτάσει το 151,5% το 2023.

Ετσι, το σχέδιο προϋπολογισμού θέτει στόχο για ανάπτυξη 6% μέσα στο επόμενο έτος και 3,8% για το 2022. Παράλληλα, όμως, σχεδιάζει και μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 3% του ΑΕΠ έως το 2023.Οι στόχοι για ανάκαμψη της ιταλικής οικονομίας βασίζονται στις προσδοκίες της Ρώμης από το Ταμείο Ανάκαμψης. Βάσει των συμφωνηθέντων, η Ιταλία προσβλέπει σε δάνεια και εγγυήσεις συνολικού ύψους 209 δισεκατομμυρίων ευρώ που δικαιούται από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Παράλληλα, όμως, ο υπουργός Οικονομικών Ρομπέρτο Γκουαλτιέρι έχει δεσμευθεί πως θα παρουσιάσει έναν «σημαντικό» μακροπρόθεσμο στόχο για τη μείωση του δυσβάστακτου χρέους που βαρύνει τη γειτονική χώρα και το οποίο βρισκόταν στο 134,7% στα τέλη του περασμένου έτους.

Η Ιταλία αγωνίζεται πράγματι να θέσει υπό έλεγχο το χρέος της και με τη στήριξη της ΕΚΤ, που με το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων έχει βοηθήσει να μην εκτιναχθεί εκ νέου το κόστος δανεισμού της Ρώμης. Η πανδημία, όμως, έχει υπονομεύσει τις προσπάθειές της αυτές, καθώς έχει αναγκάσει την κυβέρνηση να επιστρατεύσει μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων και των ιταλικών νοικοκυριών συνολικού ύψους 100 δισεκατομμυρίων ευρώ. Σύμφωνα δε με τον υπουργό Οικονομικών, θα διατεθούν για παρόμοιους λόγος άλλα 40 δισεκατομμύρια ευρώ μέσα στο επόμενο έτος.

Τόνωση

Ως προτεραιότητές της η κυβέρνηση Κόντε θέτει την τόνωση της ανάπτυξης, τη μείωση του οικονομικού αλλά και του κοινωνικού αντίκτυπου της πανδημίας, την προώθηση και στήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία, αλλά και την ψηφιοποίηση της οικονομίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Στην περίπτωση, πάντως, ενός νέου επιθετικού κύματος της πανδημίας η Ιταλία θα αντιμετωπίσει την ανάγκη για περισσότερες κλίνες στα νοσοκομεία της χώρας, ενώ θα πρέπει να επαναφέρει αυστηρότατους περιορισμούς, που αναμφίβολα θα πλήξουν βαρύτατα την οικονομία το τέταρτο τρίμηνο του έτους.

Χάσμα στις αποδοχές εκπαιδευτικών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης

Τεράστια απόσταση χωρίζει τους μισθούς των εκπαιδευτικών ανάμεσα στις διάφορες χώρες της Ε.Ε. Η εικόνα προκύπτει από την ετήσια έκθεση για τους μισθούς των εκπαιδευτικών που έδωσε χθες στη δημοσιότητα το δίκτυο «Ευρυδίκη» της Κομισιόν με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Εκπαιδευτικών. Από την έκθεση προκύπτει πως οι σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις αποδοχές των εκπαιδευτικών αντανακλούν το διαφορετικό βιοτικό επίπεδο της κάθε χώρας. Επιπλέον, οι διαφορές αυτές αφορούν όχι μόνο τους αρχικούς μισθούς των εκπαιδευτικών, αλλά και τη μισθολογική τους εξέλιξη καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους.

Τα τελευταία χρόνια, οι χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης συνέχισαν να θέτουν σε εφαρμογή μέτρα για τη βελτίωση των μισθών των εκπαιδευτικών και έτσι καταγράφουν από τις πλέον υψηλές αυξήσεις αρχικών μισθών στην Ε.Ε. την τελευταία τετραετία. Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης τείνουν να αμείβονται λιγότερο κατά μέσον όρο, ενώ οι δάσκαλοι της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γενικά κερδίζουν περισσότερα χρήματα, αν και σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες όλοι οι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν τον ίδιο μισθό. Η Μαρίγια Γκαμπριέλ, επίτροπος Καινοτομίας, Ερευνας, Πολιτισμού, Εκπαίδευσης και Νεολαίας, δήλωσε σχετικά: «Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των σχολείων διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην κοινωνία μας, καθώς βοηθούν τα παιδιά και τους νέους να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους, συχνά σε πείσμα των δύσκολων συνθηκών. Ενώ γιορτάζουμε την Παγκόσμια Ημέρα των Εκπαιδευτικών, πρέπει να θυμόμαστε ότι η εξαιρετική προσήλωση και ο ενθουσιασμός τους βοήθησαν τα παιδιά και τις οικογένειες να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της κρίσης του κορωνοϊού. Οι αποδοχές και οι προοπτικές σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των πολιτικών για την προσέλκυση των εκπαιδευτικών με τα υψηλότερα προσόντα και για την παραμονή τους στο επάγγελμα αυτό».

Πρόσφατα, η Επιτροπή παρουσίασε το όραμά της για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025, ο οποίος θα θέτει τους εκπαιδευτικούς στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 2019

Το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και το Κυπριακό, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ), ανακοινώνουν ότι ξεκινά από σήμερα, Τρίτη 6 Οκτωβρίου 2020, η περίοδος υποβολής αιτήσεων για το Κυπριακό Βραβείο Εξαγωγών 2019. Ως τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων έχει καθορισθεί η 10η Νοεμβρίου 2020.

Αίτηση μπορούν να υποβάλουν οι εξαγωγείς Βιομηχανικών και Γεωργικών Προϊόντων και Υπηρεσιών, νοουμένου ότι πληρούν τα σχετικά κριτήρια. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν τους κανονισμούς και κριτήρια του Κυπριακού Βραβείου Εξαγωγών, καθώς και έντυπα αιτήσεων, από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας (τηλ.: 22867331, ιστοσελίδα www.mcit.gov.cy/ts) και από το Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (τηλ.: 22889860).

Ο αριθμός των Βραβείων που θα απονέμονται θα είναι κατ' ανώτατο όριο:

- Τέσσερα για βιομηχανικά προϊόντα, σε διαφορετικούς κλάδους το κάθε Βραβείο όπου αυτό είναι δυνατό, κατά την απόλυτη κρίση της Επιτροπής.
- Ένα για εξαγωγικές επιχειρήσεις.
- Ένα για γεωργικά προϊόντα.
- Ένα Ειδικό Βραβείο για Βιομηχανικά Προϊόντα.
- Τρία για υπηρεσίες.
- Ένα Ειδικό Βραβείο για Υπηρεσίες.
- Ένα για Τουριστικές Υπηρεσίες.

Ο θεσμός του Κυπριακού Βραβείου Εξαγωγών που συνδιοργανώνεται από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και το ΚΕΒΕ, ξεκίνησε το 1982 με σκοπό την αναγνώριση και επιβράβευση της εξαιρετικής προσπάθειας για αύξηση των εξαγωγών κυπριακών βιομηχανικών και γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών. Στα 38 χρόνια λειτουργίας του θεσμού βραβεύτηκαν αρκετές επιχειρήσεις από όλο το φάσμα του εξαγωγικού εμπορίου, οι οποίες επωφελήθηκαν σε μεγάλο βαθμό κάνοντας χρήση του Βραβείου για σκοπούς προβολής, ιδιαίτερα στο εξωτερικό.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

Φρενάρει το ράλι τιμών στις κατοικίες

Σαφής επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης το γ' τρίμηνο λόγω πανδημίας – Στα 1.546 ευρώ/τ.μ. η μέση ζητούμενη τιμή

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Επειτα από περίοδο έξι μηνών, όσο δηλαδή διαρκεί η πανδημία του κορωνοϊού, η ελληνική αγορά κατοικίας έχει αρχίσει πλέον να προσαρμόζεται στη νέα οικονομική πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos.gr, κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους (Ιούλιος-Σεπτέμβριος), η αύξηση της μέσης ζητούμενης τιμής πώλησης κατοικιών πανελλαδικά περιορίστηκε σε 3,1% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, ενώ παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώνεται πλέον σε 1.546 ευρώ/τ.μ.

Το κέντρο της Αθήνας φαίνεται πως έχει επηρεαστεί περισσότερο από τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής.

Πάντως, το κέντρο της Αθήνας φαίνεται πως έχει επηρεαστεί περισσότερο από τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής, καθώς σε ετήσια βάση, η μεταβολή του τρίτου τριμήνου περιορίστηκε σε μόλις 1,6%, αισθητά χαμηλότερη του υπολοίπου της χώρας. Μάλιστα, οι τιμές πλέον είναι 1,65% χαμηλότερες σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του έτους και δεν ξεπερνούν τα 1.545 ευρώ/τ.μ. σε σχέση με πριν από τρεις μήνες.

Εκτός από το κέντρο της Αθήνας, στις περισσότερες περιοχές του Λεκανοπεδίου καταγράφεται μια στασιμότητα, καθώς οι ιδιοκτήτες τηρούν στάση αναμονής, προσδοκώντας σε μια ταχεία ανάκαμψη της οικονομίας και του αγοραστικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό, ώστε να επιχειρήσουν να ωθήσουν τις τιμές σε νέα άνοδο. Πρόκειται για μια δύσκολη εξίσωση, η οποία, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, θα παραμείνει άλυτη και κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους, όταν εκτιμάται ότι θα καταγραφούν ακόμα και μειώσεις σε ετήσια βάση, ή τουλάχιστον σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες, καθώς ορισμένοι ιδιοκτήτες θα υποχρεωθούν να αναπροσαρμόσουν τις απαιτήσεις τους, ιδίως αν έχουν ανάγκη ρευστότητας.

Επί του παρόντος πάντως, η πανδημία έχει φρενάρει το ράλι τιμών της προηγούμενης διετίας, αρχικά επιβραδύνοντας τον ρυθμό ανόδου των τιμών και πλέον εκμηδενίζοντας σχεδόν πλήρως τυχόν νέες αυξήσεις. Ετσι, τα κέρδη που καταγράφηκαν τα προηγούμενα χρόνια παραμένουν προφυλαγμένα για την ώρα, με τους ιδιοκτήτες να επιθυμούν να τα διατηρήσουν, ώστε μόλις η οικονομία επιστρέψει σε τροχιά ανάπτυξης και βελτιωθεί και η ψυχολογία των αγοραστών, να μπορέσουν να προβούν σε νέες αυξήσεις τιμών. Το κατά πόσον βέβαια θα είναι εφικτό κάτι τέτοιο, ή ακόμα και δόκιμο, δεδομένης της μειωμένης αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, είναι ένα πρόβλημα που θα κληθεί να διαχειριστεί η αγορά κατοικίας στο μέλλον κι εφόσον αποφευχθεί μια νέα, πολυετής οικονομική κρίση. Σε αντίθετη περίπτωση, είναι προφανές ότι η αγορά ακινήτων θα επιστρέψει στην περίοδο 2010-2016, όταν οι τιμές σημείωσαν σημαντική μείωση.

Μέσες ζητούμενες τιμές πώλησης κατοικιών
κατά το γ' τρίμηνο

ΕΥΡΩ ΑΝΑ Τ.Μ.	γ' τρίμ. 2019	γ' τρίμ. 2020	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ Β' ΤΡΙΜΗΝΟ
ΕΛΛΑΔΑ - ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	1.500	1.546	3,10%	0,12%
Κέντρο Αθήνας	1.522	1.545	1,60%	-1,65%
Αθήνα - βόρεια προάστια	2.211	2.267	2,50%	0,75%
Αθήνα - νότια προάστια	2.553	2.617	2,50%	0,65%
Αθήνα - δυτικά προάστια	1.231	1.321	7,30%	1,40%
Αθήνα - ανατολικά προάστια	1.475	1.528	3,60%	0,07%
Πειραιάς	1.361	1.434	5,40%	0,55%
Προάστια Πειραιά	1.098	1.169	6,50%	1,30%
Υπόλοιπο Αττικής	1.552	1.636	5,40%	0,86%
Θεσσαλονίκη - δήμος	1.308	1.477	13,00%	0,20%
Θεσσαλονίκη - περιφ/κοί δήμοι	1.067	1.125	5,50%	0,44%
Θεσσαλονίκη - υπόλ. νομού	781	799	2,20%	0,25%

ΠΗΓΗ: Spitogatos Property Index (SPI)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα ενοίκια

Οσον αφορά τις ενοικιάσεις κατοικιών, φαίνεται πως συνεχίζεται η τάση εξορθολογισμού των ενοικίων, ιδίως στις περιοχές, όπου είχαν καταγραφεί εκρηκτικές αυξήσεις την προηγούμενη διετία. Ειδικότερα, στο κέντρο της Αθήνας, κατά το τρίτο τρίμηνο, η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης διαμορφώθηκε σε 9 ευρώ/τ.μ., υποχωρώντας κατά 2,5% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Ωστόσο, σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, το κόστος ενοικίασης έχει μειωθεί ακόμα περισσότερο και συγκεκριμένα κατά 4%, δείγμα της σταδιακής μείωσης των απαιτήσεων από τους ιδιοκτήτες, οι οποίοι δεν έχουν πλέον την εναλλακτική των βραχυχρόνιων μισθώσεων και ταυτόχρονα διαπιστώνουν ότι οι ενοικιαστές δυσκολεύονται να ανταποκριθούν σε τόσο υψηλές απαιτήσεις, με αποτέλεσμα να στρέφονται σε άλλες περιοχές, για να καλύψουν τις στεγαστικές τους ανάγκες. Υπενθυμίζεται ότι στο απόγειο της απήχησης των βραχυχρόνιων μισθώσεων, στο τέλος του 2018 και τις αρχές του 2019, η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης για ένα διαμέρισμα στο κέντρο της Αθήνας, είχε προσεγγίσει τα 10 ευρώ/τ.μ.

Στο σύνολο της χώρας, οι τιμές συνέχισαν να αυξάνονται σε ετήσια βάση, με ρυθμό της τάξεως του 6,1% και το μέσο ζητούμενο ενοίκιο να διαμορφώνεται σε 7,43 ευρώ/τ.μ., από 7 ευρώ/τ.μ. πέρυσι. Ωστόσο, σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, οι τιμές καταγράφουν οριακή μείωση κατά 0,9%. Στα νότια προάστια, τα ενοίκια υποχώρησαν κατά το τρίτο τρίμηνο σε 10 ευρώ/τ.μ., από 10,4 ευρώ /τ.μ. κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, μια πτώση της τάξεως του 3,8% σε ετήσια βάση, ενώ σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο, η πτώση άγγιξε το 3,56%. Υπάρχουν και περιοχές, όπου η αύξηση των ενοικίων συνεχίστηκε και σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες, ωστόσο, ο ρυθμός της ανόδου ήταν αισθητά χαμηλότερος συγκριτικά με το πρόσφατο παρελθόν.

Για παράδειγμα, στα βόρεια προάστια της Αττικής, η μέση τιμή των 8,57 ευρώ.τ.μ., ήταν 4,9% υψηλότερη σε ετήσια βάση, αλλά μόλις 1,2% σε σύγκριση με το φετινό δεύτερο τρίμηνο. Αντίστοιχα, στα ανατολικά προάστια, η ετήσια αύξηση αγγίζει το 10,6% σε 6,45 ευρώ/τ.μ., αλλά σε σχέση με τους προηγούμενους τρεις μήνες, αυτή δεν ξεπερνά το 1,4%.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η Κουζίνα ως focal point

Η διαρρύθμιση των διαφόρων δωματίων σε ένα σπίτι είχε μια εξελικτική πορεία στην χώρα μας. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και για περίοδο τριάντα περίπου χρόνων η κουζίνα, για παράδειγμα, αποτελούσε ένα σημαντικό χώρο του σπιτιού που άξιζε μιας ξεχωριστής διαχείρισης. Ήταν συνάμα ανεξάρτητη αλλά και συνδεδεμένη με το υπόλοιπο σπίτι.

Η μέση κουζίνα είχε τρεις πόρτες: μια που οδηγούσε στην κύρια τραπεζαρία του σπιτιού, μια που οδηγούσε στον casual καθημερινό χώρο και μια που οδηγούσε σε κάποια βεράντα.

Η κύρια ή καλύτερα επίσημη τραπεζαρία του σπιτιού κρινόταν σημαντική επειδή εκεί γινόντουσαν οι επίσημες συνάξεις της οικογένειας. Χριστούγεννα, παραμονές Πρωτοχρονιάς, Ανάσταση, κάποιο πάρτι γενεθλίων, ένα «λόγιασμα» της κόρης, συγγενείς από την Αγγλία κ.λπ., ήταν events που θεωρούνταν ξεχωριστά και ωθούσαν τους ιδιοκτήτες να οργανώσουν ένα επίσημο δείπνο ή μεσημεριανό.

Η ιδέα των τριών θυρών είχε την έννοια ότι η κουζίνα σαν χώρος προετοιμασίας φαγητού και λοιπών εδεσμάτων έπρεπε να μπορεί να απομονώνεται από το υπόλοιπο σπίτι τόσο λόγω των οσμών, όσο και λόγω της ακαταστασίας. Συνάμα, έπρεπε να έχει εύκολη πρόσβαση σε βεράντα για εξυπηρέτηση της με την προμήθεια υλικών, αλλά και αποκομιδή σκυβάλων. Όσοι δε είχαν την τύχη η βεράντα αυτή να εξυπηρετεί την οικογένεια κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η άμεση πρόσβαση της κουζίνας στη βεράντα ήταν ιδιαίτερα εξυπηρετική με το καρπούζι, τις μπύρες, τη σούβλα κ.λπ.

Οι νέες κουζίνες είναι εργονομικά σχεδιασμένες έτσι ώστε να υπάρχει πάγκος εργασίας σε πλήρη συνάρτηση με την εστία ψησίματος, τον φούρνο, το νεροχύτη, τις ηλεκτρικές συσκευές, την αποθήκευση ξηράς τροφής, την αποθήκευση οικοσκευής κ.λπ.

Στην πορεία του χρόνου υπήρξε μια ουσιαστική αλλαγή. Η ανάγκη για μαγειρική στο σπίτι μειώθηκε δραστικά, δίνοντας τη θέση του σε concepts όπως το take away, το delivery και το dine out. Σαν αποτέλεσμα οι κουζίνες μίκρυναν, οι επίσημες τραπεζαρίες έγιναν ένα με τις καθημερινές τραπεζαρίες, γεγονότα που οδήγησαν στο open plan layout, όπου κουζίνα, καθιστικό και τραπεζαρία έγιναν ένα. Φυσικά το γεγονός ότι μίκρυναν και οι κατοικίες σε βαθμό που και το κάθε τετραγωνικό εκατοστό μετρούσε, αποτέλεσε και deal breaker σε αυτή τη σχεδιαστική εξέλιξη.

Ένας χώρος ανοικτού σχεδιασμού έχει τα πλεονεκτήματά του καθώς βοηθά το κλειστοφοβικό να δείχνει πιο αέρινο, αλλά για να δίνει αξία προϋποθέτει η κουζίνα να είναι ένα πραγματικό σχεδιαστικό στολίδι και ο ιδιοκτήτης της χρειάζεται να τη διατηρεί συνέχεια καθαρή και συγυρισμένη. Αλλιώς, με το που μπαίνει ο άλλος στο σπίτι βλέπει ένα χάος ή ακαταστασία.

Πρέπει να υπάρχει σκέψη πίσω από τον σχεδιασμό μιας κουζίνας και στη σχέση της με το υπόλοιπο σπίτι.

Τα τελευταία 3- 4 χρόνια βλέπουμε σταδιακά να αλλάζει και πάλι η νοοτροπία των αγοραστών ή ευρύτερα των χρηστών των οικιστικών ακινήτων. Τα διάφορα προγράμματα και σόου μαγειρικής που μας βομβαρδίζουν τα τελευταία χρόνια, άνοιξαν την όρεξη αρκετών στο να πειραματίζονται μαγειρικά στο σπίτι τους. Αυτή η ανάγκη μας ώθησε να δούμε την κουζίνα σαν μια πιο σύνθετη εικόνα μέσα στο σπίτι, παρά την ξερή, λιτή και γυμνή εικόνα της κουζίνας εκστρατείας που κατάντησε να ήταν. Δηλαδή από παρελκόμενο έγινε ξανά κέντρο ενδιαφέροντος.

Στις σύγχρονες κατοικίες και διαμερίσματα, η κουζίνα είναι στρατηγικά τοποθετημένη. Συνήθως η θέση της σε σχέση με τον καθημερινό ή/ και τον πιο επίσημο χώρο της κατοικίας είναι σε διάταξη «Τ» έτσι ώστε να μπορεί αφενός να αποτελεί focal point αναδεικνύοντας τον χώρο, αλλά να μπορεί συνάμα και να απομονώνεται αν υπάρχει η ανάγκη ή η επιθυμία. Οι νέες κουζίνες είναι εργονομικά σχεδιασμένες έτσι ώστε να υπάρχει πάγκος εργασίας σε πλήρη συνάρτηση με την εστία ψησίματος, τον φούρνο, το νεροχύτη, τις ηλεκτρικές συσκευές, την αποθήκευση ξηράς τροφής, την αποθήκευση οικοσκευής κ.λπ. Όλα είναι στρατηγικά τοποθετημένα έτσι ώστε η λειτουργία της να είναι με φυσικό τρόπο και να υπάρχουν αναγκαία τυφλά σημεία που να επιτρέπουν μικρές ακαταστασίες χωρίς να χαλά η μεγαλύτερη εικόνα. Τα ντουλάπια είναι πλέον μεγαλύτερα από όσο η πεπατημένη έτσι ώστε άνετα όλα να φυλάγονται χαρίζοντας έτσι ένα clean look.

Η απομόνωση της κουζίνας από το υπόλοιπο σπίτι μπορεί να γίνει με μεγάλες συρόμενες ή πτυσσόμενες γυάλινες θύρες που μπορεί να έχουν καθαρό ή γαλακτώδες κρύσταλλο αναλόγως γούστου και επιθυμίας. Σημασία πρέπει να δίνεται και στον απορροφητήρα, ο οποίος πραγματικά πρέπει να κάνει δουλειά και όχι να είναι απλώς διακοσμητικός και να προκαλεί ηχορύπανση.

Αυτές οι νέες τάσεις θα πρέπει να ενσωματωθούν στο προσφερόμενο από τους developers προϊόν. Πρέπει να υπάρχει σκέψη πίσω από τον σχεδιασμό μιας κουζίνας και στη σχέση της με το υπόλοιπο σπίτι. Το open- plan από μόνο του δεν είναι πλέον ένα marketing asset αλλά μπορεί να μετατραπεί σε μπούμερανκ αποτυχημένης διάθεσης ακινήτου.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

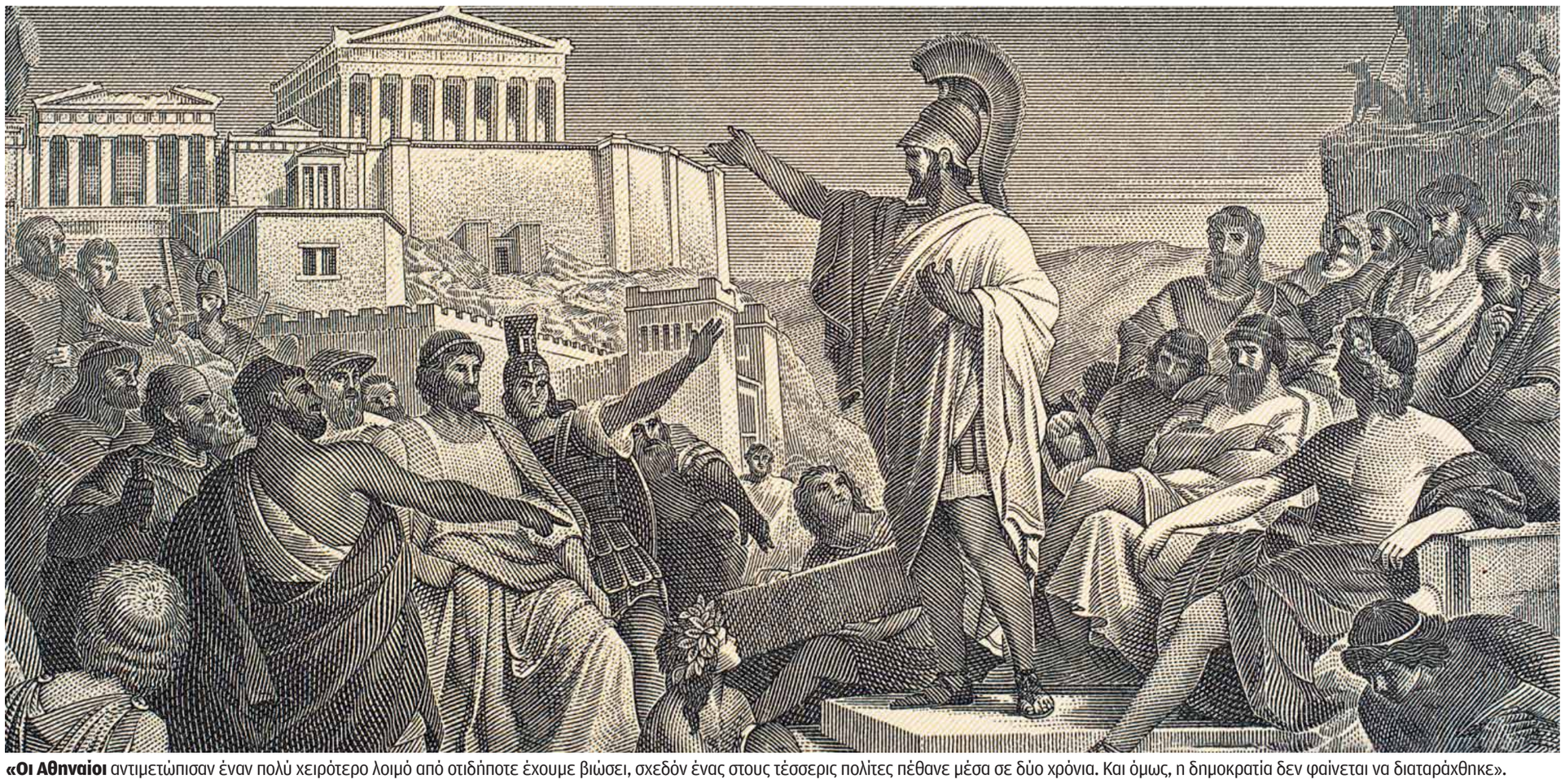

«Οι Αθηναίοι αντιμετώπισαν έναν πολύ χειρότερο λοιμό από οτιδήποτε έχουμε βιώσει, σχεδόν ένας στους τέσσερις πολίτες πέθανε μέσα σε δύο χρόνια. Και όμως, η δημοκρατία δεν φαίνεται να διαταράχθηκε».

Η πανδημία και η κρίση δημοκρατίας

Ο καθηγητής Τζοσάια Ομπερ μιλάει στην «Κ» για την αρχαία Ελλάδα και τη σημασία της στον σύγχρονο τρόπο σκέψης

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Μια υγειονομική κρίση άνευ προηγουμένου. Ισως το πιο χαρακτηριστικό δημοσιογραφικό κλισέ της φετινής χρονιάς θέλει την πανδημία της COVID-19 να αποτελεί μοναδική πρόκληση στο χρονικό της ανθρωπότητας. Φυσικά, η σκέψη αυτή απέχει σημαντικά από την πραγματικότητα. Πριν από περίπου 2.500 χρόνια, άλλωστε, η καταστροφική επιδημία του λοιμού των Αθηνών προκάλεσε ανυπολόγιστες απώλειες και ριζικές αλλαγές στον τρόπο ζωής. Επειτα από μια σύντομη αναδρομή στα γεγονότα, αντιλαμβάνεται κανείς πως οι παραλληλισμοί των προκλήσεων της εποχής με τους σύγχρονους προβληματισμούς της παγκόσμιας κοινότητας είναι αμέτρητοι.

Αυτή ακριβώς είναι η φιλοσοφία του καθηγητή Τζοσάια Ομπερ του Πανεπιστημίου του Στάνφορντ, ο οποίος εδώ και δεκαετίες ανατρέχει στον κόσμο της αρχαίας Ελλάδας για να αποκρυπτογραφήσει τη σημασία του στον σύγχρονο τρόπο σκέψης. Ο παγκοσμίου φήμης ειδικός στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία συμμετείχε πρόσφατα στη σειρά συζητήσεων που διοργανώνει η ελληνική προεδρία της επιτροπής υπουργών στο Συμβούλιο της Ευρώπης, υπό την προεδρία του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών, Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη. Στο πλαίσιο της συζήτησης, την οποία συντόνισε η «Κ», ο κ. Ομπερ ανέλυσε τον αντίκτυπο της πανδημίας στην αθηναϊκή δημοκρατία και τη σημασία της αέναης εξέλιξης του θεσμού της δημοκρατίας απέναντι στις προκλήσεις που μετενσαρκώνονται και επαναλαμβάνονται.

– Κύριε καθηγητά, υπάρχει πραγματικά κάτι εξ ολοκλήρου «πρωτόγνω ρο»; Οι προκλήσεις του 21ου αιώνα που αντιμετωπίζουμε αποτελούν νέα προβλήματα, ή είναι στην πραγματικότητα παλιά προβλήματα που εκδηλώνονται με νέους τρόπους;

– Υπό μία έννοια, η νεωτερικότητα είναι διαφορετική από οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας. Υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι, υψηλότερη πυκνότητα, περισσότερη συνδεσιμότητα, νέες τεχνολογίες. Ωστόσο, τα βασικά ερωτήματα που αντιμετωπίζουμε πιστεύω ότι επαναλαμβάνονται. Η βασική δομή της κοινωνικής τάξης, για παράδειγμα, ή ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι ανταποκρίνονται σε κρίσεις όπως οι πανδημίες, δεν είναι διαφορετικοί. Αυτή ήταν και μία από τις μεγάλες ενοράσεις του Θουκυδίδη, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι το έργο του κατά την περίοδο του Πελοποννησιακού Πολέμου –όταν ξέσπασε και ο μεγάλος λοιμός της Αθήνας– θα ήταν διαχρονικό. Και αυτό γιατί βασιζόταν στην ιδέα ότι η ανθρώπινη φύση είναι σταθερή. Παρόλο που αναγνώριζε πως τα πράγματα θα εξελίσσονταν διαφορετικά, ο Θουκυδίδης πίστευε πως θα υπήρχαν ομοιότητες σε δομικό επίπεδο που θα επέτρεπαν στους αναγνώστες του να κατανοήσουν καλύτερα το μέλλον. Νομίζω πως είχε δίκιο.

– Γιατί δεν ανατρέχουμε λοιπόν πιο συχνά στις κλασικές σπουδές για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων;

– Πάντα υπάρχει το πρόβλημα του παροντισμού, η πεποίθηση ότι η εποχή μας είναι μοναδική. Αληθεύει επίσης ότι η μελέτη των κλασικών σπουδών είναι χρονοβόρα. Απαιτεί να επιβραδύνουμε τους ρυθμούς, και να σκεφτούμε έντονα όχι μόνο για αυτό που παρατηρούμε στην επιφάνεια. Πολλοί άνθρωποι, που καταπιάνονται με τις λύσεις των τρεχόντων ζητημάτων θεωρούν πως δεν έχουν χρόνο για αυτό. Στη νεωτερικότητα έχουμε την τάση να βγάζουμε βιαστικά συμπεράσματα. Ισως φταίει η φύση του κόσμου στον οποίο ζούμε.

– Η πρώτη δημοκρατία της Ιστορίας αντιμετώπισε μια παρόμοια πρόκληση με το μείζον σημερινό ζήτημα: τον λοιμό των Αθηνών, στη θέση της πανδημίας της COVID-19. Ποια ήταν τα αντανακλαστικά του πολιτεύματος; Αμφισβητήθηκε τότε η αποτελεσματικότητα των αποφάσεων που έπρεπε να ληφθούν συλλογικά;

– Ο λοιμός στην Αθήνα ξέσπασε το δεύτερο έτος του Πελοποννησιακού Πολέμου το 430 π.Χ. και διαρκεί περίπου δύο χρόνια. Υπάρχουν πράγματι αναφορές για κοινωνική διάσπαση, και σημαντικές επιπτώσεις σε παραδοσιακές πρακτικές και τελετές – ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι τελούσαν κηδείες, για παράδειγμα, διαλύθηκε. Και όμως, δεν παρατηρούμε μια θεμελιώδη αμφισβήτηση της μορφής διακυβέρνησης. Εν μέσω μιας πανδημίας και ενός πολέμου, η Αθήνα διατηρεί τις συνελεύσεις των πολιτών, το συμβούλιο πολιτών συνεχίζει να κάνει συστάσεις στη συνέλευση, οι δικαστές εξακολουθούν να εκλέγονται. Βεβαίως, ο Περικλής ως ηγέτης αμφισβητήθηκε, ωστόσο, αυτό πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της δημοκρατίας. Εν ολίγοις, η ιστορία της αρχαίας Αθήνας έρχεται σε αντίθεση με τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη σύγχρονη πανδημία, θεωρώντας πως θα προκαλέσει μια κρίση δημοκρατίας. Οι Αθηναίοι αντιμετώπισαν έναν πολύ χειρότερο λοιμό από οτιδήποτε έχουμε βιώσει, καθώς σχεδόν ένας στους τέσσερις πολίτες πέθανε μέσα σε δύο χρόνια. Και όμως, η δημοκρατία δεν φαίνεται να διαταράχθηκε.

– Πέρα από τη λειτουργία της δημοκρατίας, η σύγχρονη πανδημία απειλεί τις έννοιες της αντικειμενικότητας και της αλήθειας. Παρατηρούμε έναν πολλαπλασιασμό στους αρνητές του ιού, την παραπληροφόρηση και και τους συνωμοσιολόγους. Παρουσίασε ο λοιμός των Αθηνών παρόμοιες προκλήσεις;

– Οι απαρχές της ιπποκρατικής ιατρικής είχαν τότε ήδη καθιερωθεί στην Αθήνα. Την εποχή του λοιμού, δημιουργούνται κάποιες αμφιβολίες για την επιστήμη, ακριβώς επειδή οι «Ιπποκρατικοί» γιατροί δεν φάνηκαν καλύτεροι στην αντιμετώπιση της ασθένειας από την παραδοσιακή συνταγή του «προσεύχομαι στους θεούς και ελπίζω για το καλύτερο». Αυτό δημιούργησε μεγάλο πλήγμα στο ιατρικό σύστημα της εποχής. Είναι επίσης σίγουρο ότι μετά τον θάνατο του Περικλή κατά το δεύτερο έτος της πανούκλας, οι διάδοχοί του ήταν πιο λαϊκιστές: οι εκτιμήσεις τους για τα διάφορα ζητήματα πολιτικής βασίζονται πολύ λιγότερο στην αντικειμενική πραγματικότητα. Από την άλλη, το πιο «διάσημο» παράδειγμα της ελληνικής λογικής έλαμψε στον απόηχο του λοιμού. Ο Σωκράτης θα ήταν περίπου 30 ετών όταν χτύπησε η πανδημία, και κατά τη διάρκειά της συνεχίζει να διερευνά την έννοια της δικαιοσύνης και της αλήθειας. Και αμέσως μετά τον λοιμό, υπό μία έννοια, συστήνει την πιο στέρεη μορφή ελληνικής ορθολογικότητας.

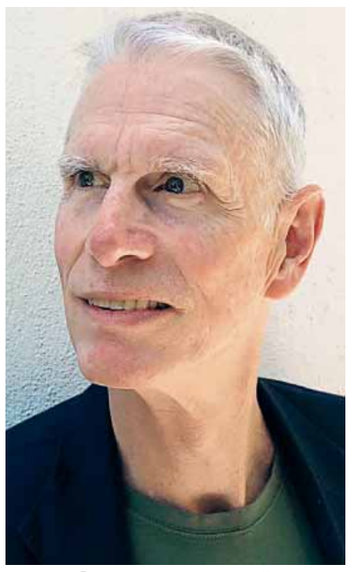

Ο Τζοσάια Ομπερ είναι καθηγητής στο Στάνφορντ, ειδικός στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία.

Το μάθημα της Ιστορίας είναι ότι οι δημοκρατικές διαδικασίες πρέπει συνεχώς να ανανεώνονται και να αναβιώνουν.

– Κυριαρχεί σήμερα μια σχολή σκέψης που επικεντρώνεται στις διαφορές μεταξύ της αθηναϊκής δημοκρατίας και της δημοκρατίας του σήμερα – για παράδειγμα στον θεσμό της δουλείας ή στον ρόλο των γυναικών στην αθηναϊκή κοινωνία. Πώς νομίζετε ότι ο πανεπιστημιακός κόσμος μπορεί να συμφιλιώσει αυτές τις διαφορές με τη σημασία της μελέτης των κλασικών σπουδών;

– Πρόκειται για το ερώτημα με το οποίο καταπιάστηκα στο βιβλίο «Demopolis: η Δημοκρατία πριν από τον φιλελευθερισμό». Υποστήριξα πως η δημοκρατία από μόνη της νοείται ως συλλογική αυτοδιακυβέρνηση από τους πολίτες – δεν είναι λοιπόν το ίδιο πράγμα με τον φιλελευθερισμό, υπό την αμερικανική του έννοια, ενός συνόλου δικαιωμάτων ή μιας διανεμητικής δικαιοσύνης. Ο πυρήνας αυτού που παίρνουμε από την αρχαιότητα είναι η δημοκρατία ως συλλογική αυτοδιακυβέρνηση, και όχι ένα σύνολο σύγχρονων αντιλήψεων της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Φυσικά οι δύο έννοιες μπορούν να συνδεθούν. Και στην πραγματικότητα, συνδέονται με τρόπους που είναι αρκετά περίπλοκοι και δεν είναι πάντοτε εύκολο να συνυπάρξουν. Για να τις καταστήσουμε συμβατές πρέπει να εργαστούμε σκληρά, και να συνειδητοποιήσουμε ότι υπάρχουν συμβιβασμοί. Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε μέσα από τις αρχαιοελληνικές σπουδές είναι το γεγονός πως οι θεσμοί και ο πολιτισμός πρέπει συνεχώς να αλληλεπιδρούν. Δεν υπάρχουν εύκολες ή απόλυτες απαντήσεις.

– Αρκετοί σύγχρονοι αναλυτές θεωρούν πως πρόσφατα εφησυχάσαμε με τη δημοκρατία και σταματήσαμε την εξέλιξή της. Συμφωνείτε με αυτή την παρατήρηση, και αν ναι, ποιες ήταν οι επιπτώσεις στις δημοκρατικές διαδικασίες;

– Νομίζω ότι έχετε απόλυτο δίκιο: ο εφησυχασμός είναι το μεγάλο πρόβλημα. Η σκέψη ότι η δημοκρατία είναι ένα είδος μηχανής που τρέχει από μόνη της –ότι φτάσαμε σε ένα σημείο στην ανθρώπινη ιστορία όπου δεν υπάρχει ουσιαστική εναλλακτική λύση– ήταν πολύ διαδεδομένη στα τέλη του 20ού αιώνα. Ξεχάσαμε πόσο δύσκολο είναι να δημιουργήσουμε και να διατηρήσουμε ένα δημοκρατικό σύστημα. Είχαμε πολλές αποτυχημένες προσπάθειες εκδημοκρατισμού υπό την απειλή των όπλων – όπως στο Ιράκ και το Αφγανιστάν. Αλλά ακόμα και σήμερα σε μέρη της Ευρώπης, αποδεικνύεται πως η δημοκρατία είναι πιο δύσκολο να διατηρηθεί από ό,τι φανταζόμασταν.

Το μάθημα της Ιστορίας είναι ότι οι δημοκρατικές διαδικασίες πρέπει συνεχώς να ανανεώνονται και να αναβιώνουν. Και στην αθηναϊκή ιστορία υπήρχαν διάφορα προβλήματα που έπρεπε να ξεπεραστούν και οι πολίτες κλήθηκαν να εφεύρουν εκ νέου ορισμένους θεσμούς και να καινοτομήσουν σε νέες συνθήκες. Δεν ήταν εύκολο στην αρχαιότητα, και δεν είναι εύκολο τώρα. Αλλά χωρίς να καταβάλουμε προσπάθεια, η δημοκρατία δεν πρόκειται να λειτουργήσει.

Το βιβλίο του Τζοσάια Ομπερ, «Η άνοδος και η πτώση της κλασικής Ελλάδας», το οποίο χαρτογραφεί πτυχές του αρχαιοελληνικού κόσμου αποσιωπημένες ή ολότελα άγνωστες, αναμένεται να κυκλοφορήσει στα τέλη Οκτωβρίου από τις εκδόσεις Δώμα. Η μετάφραση είναι του Μιχάλη Λαλιώτη.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

11.10 - 17.10.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Year One»

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Ανδρέα Στυλιανού. Ο νεαρός εικαστικός παρουσιάσει σειρά έργων δημιουργημένα τον τελευταίο χρόνο και συμπεριλαμβάνουν έργα ζωγραφικής, γλυπτά και επιτυχία νέον φωτιστικά. Η έκθεση «YEAR ONE» είναι ένα σχόλιο για την τέχνη, ενώ παράλληλα εφαρμόζει βασικές καλλιτεχνικές πρακτικές όπως το διαλογιστικό σχέδιο. Ένας κόσμος χτίζεται μέσα από γνωστές εικόνες και εξερευνά τη διασταύρωση της ποπ κουλτούρας, της ιστορίας της τέχνης και της αντανάκλασης του εαυτού. Τα εγκαίνια θα γίνουν την Τετάρτη 7 Οκτωβρίου και θα διαρκέσει μέχρι τις 18 Οκτωβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22751325.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Κάποιοι Εγώ» στο Youth Market Space

Τι γίνεται όταν ένας άντρας εισβάλλει στον πολύ ιδιωτικό σου χώρο, την ώρα που κάνεις μπάνιο; Ποιος είναι και τι θέλει; Ο Κ. Μαννούρης γράφει ένα έργο για τον άνθρωπο, την μοναξιά, τον έρωτα, την νεότητα, την αρχή της ζωής και το τέλος της. Με ευαισθησία και χιούμορ, το έργο Κάποιοι Εγώ, πραγματεύεται την αιώνια πάλη του ανθρώπου με τον εαυτό του. Μιλάει για όλα εκείνα που ήταν να γίνουν και δεν έγιναν ποτέ και για όλα όσα έγιναν, που δεν ήταν για να γίνουν. Ο Μ. Μεττής σκηνοθετεί και ερμηνεύει τον μονόλογο Κάποιοι Εγώ, σε μία παράσταση όπου ο καθένας μας έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο. «Ο καθένας μας είναι μία ανθρωπότητα. Θαυμαστή και απειλούμενη». Youth Makerspace Larnaka Γρίβα Διγενή 1, Λάρνακα. Σάββατο 17 Οκτωβρίου στις 6:00 μ.μ. και στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή 18 Οκτωβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. και 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97779275.**

ΣΙΝΕΜΑ

Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου

Το 10ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου ετοιμάζει μια εορταστική έκδοση φέτος, με προβολές ταινιών μικρού μήκους από την Κύπρο και ολόκληρο τον κόσμο, ειδικά αφιερώματα και εκλεκτούς προσκεκλημένους. Το κυρίως πρόγραμμα προβολών του όπως κάθε χρόνο χωρίζεται σε διεθνές και εθνικό διαγωνιστικό, με τις ταινίες να διεκδικούν βραβεία σε χρηματικά έπαθλα και υπηρεσίες. Το απαιτητικό έργο της αξιολόγησης και βράβευσης των ταινιών αναλαμβάνει διεθνής πενταμελής κριτική επιτροπή, στελεχωμένη από επαγγελματίες της κινηματογραφικής κοινότητας από την Κύπρο και το εξωτερικό. Παρασκευή 10 Οκτωβρίου μέχρι 16 Οκτωβρίου. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77777745.**

ΘΕΑΤΡΟ

170 τετραγωνικά (Moonwalk)

Τα 170 τετραγωνικά (Moonwalk), η μεγάλη περσινή επιτυχία του ΘΟΚ, μια παράσταση που έσπασε ταμεία και γοήτευσε κοινό και κριτική, επανέρχεται στη Νέα Σκηνή για 15 παραστάσεις. Στην ελληνική επαρχία του σήμερα: Μέσα στα 170 τετραγωνικά του πατρικού τους σπιτιού, δύο αδελφές, με αφορμή τον πρόσφατο θάνατο του πατέρα τους, στήνουν ένα σκηνικό ξεκαθαρίσματος παλιών αντικειμένων και οικογενειακών κειμηλίων. Ο περίκλειστος χώρος μετατρέπεται σε πεδίο μάχης, διαβρωμένες σχέσεις και κρυμμένα μυστικά έρχονται στην επιφάνεια, και η αλήθεια επιτέλους απογυμνώνεται. Ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Γιωργής Τσουρής, με χιούμορ και αιχμηρή γλώσσα, φωτίζει παθογένειες της ελληνικής οικογένειας, συνθέτοντας ένα παζλ έντονων συγκρούσεων, αλλεπάλληλων ανατροπών και συγκλονιστικών αποκαλύψεων. Στη διάθεσή του μια μοναδική ομάδα πέντε ηθοποιών που φέρει εις πέρας ένα ανεπανάληπτο σκηνικό αποτέλεσμα όπου το δραματικό στοιχείο εναλλάσσεται με το κωμικό. Θέατρο ΘΟΚ, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Παραστάσεις Τετάρτη 14 – Κυριακή 18 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή 6:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Αναδρομική έκθεση Νίτσας Χατζηγεωργίου

Το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού – Αποθήκες Παπαδάκη παρουσιάζει αναδρομική έκθεση μιας από τις σημαντικότερες γυναίκες ζωγράφους της Κύπρου, της Νίτσας Χατζηγεωργίου. Η Νίτσα Χατζηγεωργίου γεννήθηκε στην Αμμόχωστο και σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας με υποτροφία (1969-1974), δίπλα σε σπουδαίους δασκάλους όπως ο Γιάννης Μόραλης, ο Δημήτρης Μυταράς και ο Νίκος Νικολάου. Έχει εκπροσωπήσει την Κύπρο σε σημαντικές εκθέσεις στο εξωτερικό, αποσπώντας διακρίσεις και βραβεία. Ενδεικτικά αναφέρονται η Μπιενάλε Μασσαλίας, η Μπιενάλε Καΐρου, η Μπιενάλε Αλεξάνδρειας και η EXPO92 στη Σεβίλλη. Έργα της βρίσκονται σε ιδιωτικές και δημόσιες συλλογές, όπως και σε Μουσεία στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού – Αποθήκες Παπαδάκη, Στάθη Παπαδάκη, Λεμεσός. Από 14 Οκτωβρίου μέχρι 14 Νοεμβρίου 2020. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25367700, 99312391.**

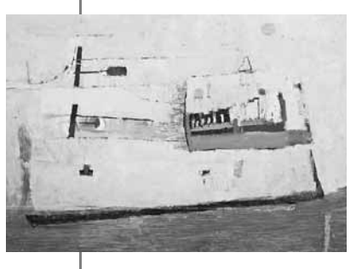

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ρεσιτάλ Πιάνου «Luke Jones» στο The Shoe Factory

Με αφοσίωση στην προβολή ορισμένων από των πιο σπάνιων νεαρών ταλέντων της διεθνούς μουσικής σκηνής, το Ίδρυμα Τεχνών Φάρος συνεχίζει τη μακρόχρονη συνεργασία του με το Keyboard Charitable Trust του Λονδίνου, παρουσιάζοντας τον Ουαλό πιανίστα Luke Jones. Έχοντας αποσπάσει βραβεία σε πολλούς διεθνείς διαγωνισμούς, μεταξύ άλλων, το Δεύτερο Βραβείο και το Βραβείο Μομπού στον περίφημο Διεθνή Διαγωνισμό Πιάνου Maria Canals στη Βαρκελώνη, το Πρώτο Βραβείο στον Διεθνή Διαγωνισμό Πιάνου Chopin-Roma στην Ιταλία, και το Τρίτο Βραβείο στον Διεθνή Διαγωνισμό Κοντσέρτου του Μάντσεστερ, ο Luke Jones έχει ήδη εμφανισθεί σε σημαντικές αίθουσες ανά την Ευρώπη. Για

το ντεμπούτο του στην Κύπρο ο Luke θα ερμηνεύσει ένα υπέροχο πρόγραμμα με έργα των Γ.Σ. Μπαχ, Χέντελ και Μπετόβεν. The Shoe Factory, Ερμού 304, Λευκωσία. Τέταρτη 14 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22663871.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Η επιβίωση στον 21ο αιώνα

Δεν είναι η πρώτη φορά που προβάλλεται ως μότο του 21ου αιώνα η «διά βίου μάθηση». Οχι ως ανάγκη διαρκούς επιμόρφωσης του ατόμου αλλά ως ανάγκη επιβίωσης. Ο δημοφιλής Ισραηλινός στοχαστής και ιστορικός Γιουβάλ Νόα Χαράρι, που ήταν την προηγούμενη εβδομάδα στην Αθήνα, προσκεκλημένος του «Athens Democracy Forum», το έθεσε σε πιο αυστηρές, σχεδόν νομοτελειακές βάσεις: «Η τεχνολογία καταστρέφει θέσεις εργασίας, αλλά δημιουργεί και νέες θέσεις. Το πρόβλημα είναι η επανεκπαίδευση και η επανεφεύρεση του εαυτού μας. Για να παραμείνει κανείς στο παιχνίδι τον 21ο αιώνα, θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να ανακαλύψει ξανά τον εαυτό του, όχι μόνο μία φορά στη ζωή του, αλλά αρκετές. Αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο» («Κ» 4/10).

Κι ενώ μέχρι τώρα, όπως περιγράφει ο Χαράρι, οι γνώσεις που αποκτούσες ως νέος σε στήριζαν σε όλη, σχεδόν, τη ζωή σου, πλέον «μέχρι να φτάσεις στα 50 τα περισσότερα από όσα έχεις μάθει στο σχολείο είναι εντελώς άσχετα». Και συνεχίζει: «Οι δεξιότητες που απέκτησες δεν είναι πλέον απαραίτητες. Πρέπει να ανακαλύψεις ξανά τον εαυτό σου και γι' αυτό χρειάζεται να αναπτύξεις την ικανότητα να συνεχίσεις να μαθαίνεις καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής σου. Ακόμα περισσότερο, θα πρέπει να έχεις την ψυχολογική ικανότητα να διατηρείς ένα ευέλικτο μυαλό, να συνεχίζεις να ανακαλύπτεις τον εαυτό σου. (...) Δεν πρόκειται λοιπόν μόνο για την απόκτηση μιας νέας δεξιότητας αλλά για την ανάπτυξη μιας νέας προσωπικότητας».

Πώς μετακινείται κανείς ψυχικά, πώς μετατοπίζει τις επιθυμίες του και καλλιεργεί στο διηνεκές τις δεξιότητές του και, μάλιστα, σε ηλικίες που κανείς δεν έχει ούτε τις ταχύτητες ούτε τις δυνάμεις της νιότης; Οι εποχές επιτάσσουν έναν νέο ανθρωπότυπο. Οσοι μπορούν να ανταποκριθούν θα παραμείνουν ενεργοί και παρόντες· όσοι δεν θα τα καταφέρουν θα παρακολουθούν από το περιθώριο. Κάπως έτσι. Οι μάχιμοι και οι απόμαχοι θα είναι, άραγε, και ταξικός διαχωρισμός ή η σαρωτική δύναμη της τεχνολογίας θα δημιουργήσει γέφυρες και ευκαιρίες και για τους οικονομικά αδύναμους;

Οι όποιες προβλέψεις φλερτάρουν με την αποτυχία. Οι εξελίξεις αφήνουν μεγάλο περιθώριο στις ανατροπές γιατί όλα μοιάζουν ασταθή και απαιτούν διαρκή επαναδιατύπωση, κυρίως τα αυτονόητα. Οσο και να «έβλεπαν» ορισμένοι τον κίνδυνο της πανδημίας να έρχεται, για παράδειγμα, έπρεπε να συμβεί για να ξαναρχίσουν οι συζητήσεις (από την κλιματική αλλαγή και την παγκοσμιοποίηση μέχρι τα εθνικά συστήματα υγείας) με τη διαδικασία του επείγοντος. Η «επανεφεύρεση» μοιάζει να είναι ανάγκη πιο γενική, δεν περιορίζεται στα άτομα, περιλαμβάνει δομές κοινωνικές και θέσεις πολιτικές. Καθημερινά σχεδόν χρειάζεται «επανατοποθέτηση» η πραγματικότητα. Δεν είναι μόνον οι ψευδείς ειδήσεις και η πληθώρα των «ό,τι να 'ναι θεωριών» που διασπείρονται με μεγαλύτερη ταχύτητα από αυτήν του κορωνοϊού. Είναι και η σαθρότητα του εδάφους πάνω στο οποίο πορευόμαστε: οι σταθερές διαρκώς μετατοπίζονται, η ιεράρχηση των αναγκών αλλάζει, τα συναισθήματα δοκιμάζονται και μαζί κλονίζεται και η ψυχική υγεία των ανθρώπων. Η καθημερινότητα της τηλεργασίας και ο περιορισμός των μετακινήσεων δεν φαίνεται να είναι μια παροδική συνέπεια της πανδημίας. Το 24ωρο δεν είναι χωρισμένο σε ώρες εργασίας και ώρες ανάπαυσης αφού είναι πολύ δύσκολο στην επικράτεια του σπιτιού να κρατηθούν αυστηρά χρονοδιαγράμματα.

Αρα, κατά μια έννοια, ο χρόνος, συνολικά, αποκτά διαφορετική διάσταση. Εκτός από τις ηλικιακές δεξιότητες, όπως το τοποθετεί ο Χαράρι («μέχρι να φτάσεις στα 50» όλα έχουν αλλάξει), είναι και ο διαχωρισμός του 24ώρου σε ζώνες εργασίας και ξεκούρασης που έχει ανατραπεί. Η «επανεφεύρεση» δεν περιορίζεται στον εαυτό, στην αγχωτική αναπροσαρμογή. Συμπαρασύρει και ό,τι έως σήμερα αποκαλούσαμε συνοπτικά και κωδικοποιημένα «καθημερινότητα». «Θα πρέπει να έχεις την ψυχολογική ικανότητα να διατηρείς ένα ευέλικτο μυαλό», επισημαίνει ο Ισραηλινός στοχαστής.

Είναι σημαντικό αυτήν την εποχή των βίαιων ανακατατάξεων να ανοίγει ο διάλογος που εξοικειώνει με την αβεβαιότητα. Γιατί, έτοιμες απαντήσεις προσφέρουν μόνο οι θεωρίες συνωμοσίας, ο επικίνδυνος λαϊκισμός και η δημαγωγία. Οτιδήποτε εξερευνά το άγνωστο χρειάζεται «οδηγούς» με εξάρτυση πολύπλευρη, γνώση, ευαισθησία, σκέψη αντισυμβατική και βλέμμα διεισδυτικό.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ένας φάρος σβηστός

Θα ήθελα να σας γράψω ότι βρισκόμαστε σε πολύ καλό δρόμο για τη δημιουργία Υφυπουργείου Τουρισμού, ότι κουτσά στραβά το θέατρο και οι μουσικές εκδηλώσεις πάνε καλά, προς ώρας, γίνονται εγκαίνια εκθέσεων, και γενικά το πολιτιστικό τοπίο της χώρας περπατάει –σίγουρα όχι σε δρόμο στρωμένο με ροδοπέταλα– σε κανονικούς για την εποχή και τη θερμοκρασία ρυθμούς. Τα διαχρονικά στραβά αυτού που λέμε πολιτιστική εικόνα είναι δεδομένα, μουσεία έχουμε και δεν έχουμε –σίγουρα επισκέπτες δεν έχουμε, ντόπιους ή μη, Κρατική Βιβλιοθήκη έτσι και έτσι –με το φιλότιμο των υπαλλήλων δεν σώζεται η κατάσταση, Κρατικό Αρχείο και Κρατική Πινακοθήκη στον ρυθμό του «Τα ίδια Παντελάκη μου, τα ίδια Παντελή μου», και άλλα παρόμοια και στο ίδιο μοτίβο.

Αλλά, δυστυχώς, δεν μπορώ να σας τα αναλύσω και να τα διακωμωδήσω ή να τα στηλιτεύσω γιατί η προηγούμενη εβδομάδα σημαδεύτηκε από το μερικό άνοιγμα της παραλίας των Βαρωσίων. Θα μου πείτε, και ίσως να έχετε δίκιο, γιατί τόσος ντόρος, και οι Μορφίτες, και οι Κερυνειώτες, και οι Κυθρεώτες και άλλοι είδαν τους τόπους τους σε ξένα χέρια, τι κάνει την Αμμόχωστο να ξεχωρίζει;

Αυτό, που στα δικά μου μάτια τουλάχιστον, κάνει την Αμμόχωστο να ξεχωρίζει είναι ότι η πόλη αυτή είχε βρεθεί σε μία κατάσταση λίμπο, ήταν άδεια και κενή, και ακόμα και αν ρήμαζε από την πολυετή εγκατάλειψή της, έστεκε εκεί κάτι σαν φάρος, χωρίς φως που να τυφλώνει, αλλά φαινόταν, φώτιζε, αν θέλετε, και έβγαινε το φως από μια χαραμάδα ελπίδας.

Τα Βαρώσια έμειναν βουβά και κάποιοι ήλπιζαν ότι θα έρθει η μέρα που ο παπαγάλος θα επιστρέψει και θα φέρει άλλον αέρα. Δεν διαφέρουν τα Βαρώσια από τις άλλες κατεχόμενες πόλεις και χωριά της Κύπρου, δεν διαφέρουν τουλάχιστον ως προς το αντικειμενικό γεγονός ότι είναι απροσπέλαστα και κατεχόμενα, όπως και άλλα χωριά, τα οποία είναι στρατιωτικές ζώνες. Διαφέρουν, ωστόσο, σε ένα πράγμα, είναι φορτωμένα συγκινησιακά με φρούδες ελπίδες που διαψεύστηκαν, με υποσχέσεις που δεν τηρήθηκαν, έγιναν βορά και παίγνιο στις κομματικές αρένες. Οι κάτοικοί τους ήλπιζαν ότι θα επιστρέψουν με το ίδιο κλειδί, και ας είναι και σκουριασμένο, κάτι που άλλοι πρόσφυγες και εκτοπισμένοι είχαν πάρει απόφαση ότι δεν θα συμβεί ποτέ.

Άφηναν τους Βαρωσιώτες να πιστεύουν ότι η μη κατοίκηση της πόλης είναι εχέγγυο, αλλά έσφαλλαν, αφήσαμε την Τουρκία να λειτουργεί ως μεσεγγυούχος και εμείς δεν καταφέραμε ποτέ να τον κάνουμε να λογοδοτήσει και να παραδώσει τα κλειδιά στον νόμιμο ιδιοκτήτη. Διαχειρίστηκε την πόλη ως ήθελε και εμείς μέναμε να τον βλέπουμε ανήμποροι να περιμένει τη στιγμή που δεν θα την περιμένουμε για να την οικειοποιηθεί, να την ανοίξει σιγά-σιγά, και με νομικά τερτίπια να λέει ότι δεν κάνω κάτι παράνομο.

Η αλήθεια είναι ότι όπως έφτασαν τα πράγματα λίγα μπορούν να γίνουν, αλλά δεν παύει αυτό να θλίβει τις Αμμοχωστιανές και τους Αμμοχωστιανούς που πρέπει να διερωτώνται όσο ζουν και είναι με ένα γιατί, το οποίο δεν έχει απάντηση.

Δεν με συνδέει τίποτα με την Αμμόχωστο, δεν κλαίω για μια πόλη που δεν γνώρισα, δεν με θυμώνει που βλέπω τα καταστήματα λεπλατημένα και το Λύκειο Ελληνίδων βωβό. Δεν είμαι αφελής, ούτε προσπαθώ να πω ό,τι θα ήθελαν να ακούσουν οι Βαρωσιώτες, και να εκμαιεύσω συναισθήματα και συμπάθεια. Με θλίβει, όμως, που το βιβλιοπωλείο του Κυριάκου είναι κλειστό, γιατί εκείνος θα το ήθελε ανοικτό, θα ήθελε να πουλάει βιβλία εκεί, στην οδό Δημοκρατίας. Με θλίβει να βλέπω τα καρτελάκια στους πίνακες της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Αμμοχώστου να βρίσκονται στη ΣΠΕΛ, θα ήθελα να είχαν μείνει εκεί και σήμερα να γκρίνιαζα ότι δεν διαχειριζόμαστε σωστά τη Δημοτική Πινακοθήκη Αμμοχώστου και ότι η Δημοτική Βιβλιοθήκη χρειάζεται αμέσως ανανέωση. Πιστέψτε με, αυτά είναι συναισθήματα πραγματικά, γιατί το άδικο ουκ ευλογείται, ασχέτως αν κάποιοι έβγαλαν λιβανιστήρια και λιβάνιζαν τα κόλλυβα που έβρασαν για να σερβίρουν κάποια στιγμή, σε κάποια τελετή και να πουν ο αποθανών δεδικαίωται.

Γράφουμε μουσική για να ταξιδεύουμε

Με νέο δίσκο επιστρέφουν οι «Arcadian Child», τον «Protopsycho»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με νέο δίσκο επιστρέφουν οι Arcadian Child, τον «Protopsycho», ο οποίος κυκλοφόρησε πριν από μερικές ημέρες, και όπως λέει ο frontman Παναγιώτης Ι. Γεωργίου ο δίσκος αυτός είναι αποτέλεσμα δουλειάς δύο χρόνων και σημειώνει ότι επειδή ωριμάζουν τόσο ως παίχτες όσο και ως άνθρωποι αυτό περνάει και στη μουσική τους. Πραγματικά, μετά από δύο δίσκους, τον «Afterglow» και τον «Superfonica» ο ακροατής θα καταλάβει πώς η αλλαγή που συντελείται είναι αληθινή και πηγαία. Την μπάντα αποτελούν οι μουσικοί Παναγιώτης Ι. Γεωργίου (φωνητικά, κιθάρες), Στάθης Χατζηχαραλάμπους (κιθάρες), Ανδρέας Κέρβερος (μπάσο και φωνητικά) και Κωνσταντίνο Παυλίδη (τύμπανα).

Αλλάζουν οι άνθρωποι στους Arcadian Child, τόσο εγκεφαλικά όσο και κυριολεκτικά […] Ωριμάζουμε τόσο ως παίχτες όσο και ως άνθρωποι κι αυτό περνά στη μουσική μας, λέει ο Παναγιώτης Γεωργίου από τους Arcadian Child.

–Μόλις προχθές κυκλοφόρησε ο «Protopsycho», τι καινούργιο φέρνετε;

–Φέρνουμε βαριά ψυχεδέλεια, παράδοση και μια ειλικρινή εξωστρέφεια. Είναι ουσιαστικά κομμάτια που δουλεύαμε τα τελευταία δύο χρόνια, με ορισμένα να έχουν γραφτεί – το πρωτογενές τουλάχιστον υλικό – κατά τη διάρκεια του περσινού τουρ.

–Σχεδόν κάθε χρόνο ένας δίσκος, ο καθένας με τη δική του αύρα, αλλά στο ίδιο μήκος κύματος, από το «Afterglow» έως τον «Protopsycho» με ενδιάμεσο το «Superfonica», τι αλλάζει στους Arcadian Child;

–Αλλάζουν οι άνθρωποι στους Arcadian Child, τόσο εγκεφαλικά όσο και κυριολεκτικά! Αξίζει ν' αναφέρουμε ότι το «Protopsycho» είναι ο πρώτος δίσκος με τον Κωνσταντίνο στα τύμπανα. Ωριμάζουμε τόσο ως παίχτες όσο και ως άνθρωποι κι αυτό περνά στη μουσική μας. Ηχητικά πατήσαμε στους δρόμους του «The March» και χτίσαμε έναν πιο οργανικό, πιο βαρύ ήχο. Επιλέξαμε συνειδητά να «αποχωριστούμε» συγκεκριμένα συστατικά που αποτελούσαν σημαντικά δομικά στοιχεία του ήχου μας για να προσδώσουμε μια πιο live αίσθηση στον «Protopsycho».

–Ποια είναι αυτά τα συστατικά που «αποχωριστήκατε; Όπως λες ήταν δομικά στοιχεία, άρα κτίζετε κάτι άλλο;

–Τεχνικά τα κομμάτια πλέον τα προσεγγίζουμε διαφορετικά, με λιγότερα «στρώματα» από εφέ, ενώ και αισθητικά τα προσεγγίζουμε πλέον με μια 70s αισθητική. Επίσης από το «Afterglow» στο «Protopsycho» είναι εμφανές πως «αποχωριστήκαμε» τα ρεφραινάτα τραγούδια, ενώ ταυτόχρονα κλείνουμε το μάτι σε πιο prog φόρμες.

–Τι σημαίνει στη μουσική σας ότι κάνετε στροφή στη σκοτεινή σας πλευρά;

–Όπως ανέφερα και πιο πάνω οι Arcadian Child αλλάζουν πρώτα ως άνθρωποι και αυτό περνά στη μουσική μας. Υπάρχει πάντα ένα υπόβαθρο πίσω απ' ό,τι κάνουμε αλλά αυτό προφανώς ξεκινάει από κάπου. Εν προκειμένω, εικάζω πως οι συνθήκες του περιβάλλοντος της μπάντας μας έσπρωξαν προς την κατεύθυνση που ακούτε στον δίσκο. Πάντως, αυτό που πέρασε στον δίσκο εκφράζει την μπάντα απόλυτα, είναι προϊόν πολλής δουλειάς τόσο από εμάς όσο και απ' τον παραγωγό μας Αντρέα Τραχωνίτη και νιώθουμε πως το τελικό αποτέλεσμα μας δικαιώνει.

–Τελικά επιμένετε να κάνετε μουσική που γουστάρετε, πόσο εύκολο είναι αυτό στην Κύπρο;

–Για να είμαι ειλικρινής σταματήσαμε να το σκεφτόμαστε. Δεν υπάρχει λόγος, γιατί απλώς εστιάζεις στα εμπόδια παρά στις –όποιες– ευκαιρίες. Γράφουμε μουσική για να μπορέσουμε να ταξιδέψουμε με αυτή όσο πιο μακριά μπορούμε. Στην Κύπρο έχουμε περιοριστεί –ακόμα και πριν από τον κορωνοϊό– σε πολύ συγκεκριμένο αριθμό εμφανίσεων και για να είμαι ειλικρινής έχουμε πάψει να έχουμε ιδιαίτερες προσδοκίες σε επίπεδο υποστήριξης τόσο από φορείς όσο και απ' το –περιορισμένο η αλήθεια– κοινό.

–Νομίζω το έχουμε ξανασυζητήσει, υπάρχει το κοινό που σας κρατάει ζωντανούς; Αυτό πάντως που προσλαμβάνω εγώ είναι ότι έχετε αρχίσει να το πολλαπλασιάζετε;

–Η αλήθεια και εμείς αυτό εισπράττουμε. Νιώθουμε ότι πλέον η μουσική μας αφορά παραπάνω κόσμο και αυτό μας δίνει μεγάλη χαρά. Τώρα όσο αφορά το κοινό που μας κρατάει ζωντανούς στην Κύπρο οφείλω να πω ότι ναι υπάρχει ένας μικρός, αλλά ζεστός πυρήνας που ακολουθεί την μπάντα και μας γεμίζει όρεξη για να συνεχίσουμε.

–Η εκτός Κύπρου πορεία πόσο σας ενδιαφέρει, την κυνηγάτε;

–Ουσιαστικά γι' αυτό ζούμε πλέον ως μπάντα. Γι' αυτό βγήκε και το «Protopsycho». Γιατί εκεί βλέπουμε ότι υπάρχει απήχηση η μουσική μας. Υπάρχουν –ή τουλάχιστον υπήρχαν πριν από την πανδημία– πολλά φεστιβάλ, πολλοί χώροι που μπορούμε να παίξουμε μα κυρίως υπάρχει κοινό. Κοινό που ακούει μουσική, που αγοράζει δίσκους, που έρχεται στα lives για να ιδρώσει και να περάσει καλά. Οπότε για να απαντήσω ευθέως, ναι, την κυνηγάμε με πλάνο και αφοσίωση. Τώρα είμαστε στη διαδικασία να ετοιμάσουμε περιοδεία το φθινόπωρο του 2021 που ελπίζουμε να καταφέρουμε να την κάνουμε. Δυστυχώς, ακυρώσαμε ήδη δύο περιοδείες και ελπίζουμε να μην τριτώσει το κακό.

–Θέλω δυο λόγια για το artwork στους δίσκους σας… είναι κάτι που προσέχετε ιδιαίτερα νομίζω…

–Τα artworks κάθε δίσκου, ή τουλάχιστον η διαδικασία δημιουργίας του artwork, αποτελεί το προσωπικό μου mantra. Το εικαστικό του «Protopsycho» είναι δουλειά του Nun Other, ο οποίος είναι φίλος και συνεργάτης μας χρόνια τώρα. Το εξώφυλλο του δίσκου είναι ουσιαστικά ένα βαριά επεξεργασμένο στιγμιότυπο της Kitty Shayne απ' την πορνογραφική ταινία «American Gigolo» με αισθητική '70s. Ουσιαστικά στο ένα καρέ η πρωταγωνίστρια είναι σε έκσταση και στο άλλο σε τρόμο, αποδίδοντας έτσι τον τίτλο του δίσκου «Protopsycho». Αξίζει ν' αναφέρω πως ο Nun Other –ως IamNothe τότε– ήταν υπεύθυνος για τη δημιουργία και του εικαστικού του «Superfonica».

–Συμμετείχατε με το κομμάτι «The March», του «Superfonica», στη σειρά του Netflix, «Love 101», πώς προέκυψε;

–Ένας γνωστός μας ήταν ο επιμελητής μουσικής της σειράς και πίστεψε πως το κομμάτι θα ήταν ιδανικό για μια σκηνή στη σειρά. Οπότε το πρότεινε στην παραγωγή και τον σκηνοθέτη και με σύμφωνη γνώμη τους το κομμάτι μπήκε στη σειρά. Θα ήθελα να τον ευχαριστήσω ακόμα μία φορά, δημόσια αυτή τη φορά. Αδιαμφισβήτητα αυτό εκτόξευσε τα νούμερά μας διαδικτυακά και μας δίνει τεράστια ώθηση για τον τρίτο δίσκο.

–Ραδιοφωνικά στην Κύπρο είστε παρόντες; Πιστεύετε ότι τα ραδιόφωνά μας προβάλλουν όσο πρέπει τις δουλειές των Κύπριων μουσικών;

–Απ' ό,τι βλέπω είμαστε παρόντες σε διάφορες – διαδικτυακές κυρίως – εκπομπές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στην Κύπρο μας έχω πετύχει σε ορισμένες εκπομπές, κυρίων φίλων της μπάντας. Προσωπικά πιστεύω πως δεν υπάρχει η ανάλογη στήριξη από τα ραδιόφωνα τουλάχιστον σε ευρεία κλίμακα. Εννοείται πως μερικές εκπομπές κρατάνε ψηλά τη σημαία και στηρίζουν κυπριακές κυκλοφορίες, αλλά θα έλεγα πως αποτελούν τις εξαιρέσεις παρά τον κανόνα.

«Ηχητικά πατήσαμε στους δρόμους του 'The March' και χτίσαμε έναν πιο οργανικό, πιο βαρύ ήχο. Επιλέξαμε συνειδητά να 'αποχωριστούμε' συγκεκριμένα συστατικά που αποτελούσαν σημαντικά δομικά στοιχεία του ήχου μας για να προσδώσουμε μια πιο live αίσθηση στο 'Protopsycho'».

Θρίλερ σε ελληνικό παράδεισο

Η σειρά «42° C» φιλοδοξεί να βάλει την Ελλάδα στον διεθνή τηλεοπτικό χάρτη

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Ενα αστυνομικό ψυχολογικό θρίλερ με δυστοπική ατμόσφαιρα, γυρισμένο με τεχνολογικά μέσα που του επιτρέπουν να προβληθεί σε οποιαδήποτε τηλεοπτική πλατφόρμα, έχουμε συνηθίσει κατά κανόνα να φέρει τη «βαριά» υπογραφή κάποιου μεγάλου ξένου στούντιο, ενός τηλεοπτικού παρόχου παγκόσμιας εμβέλειας ή κάποιας από τις νεόκοπες περιφερειακές δυνάμεις της τηλεοπτικής βιομηχανίας (Σκανδιναβία, Ισραήλ, Γερμανία, Ισπανία). Η νέα σειρά μυθοπλασίας της Cosmote TV με τίτλο «42° C» φιλοδοξεί να βάλει την Ελλάδα στον διεθνή τηλεοπτικό χάρτη παρουσιάζοντας μια άρτια παραγωγή, τόσο από πλευράς δημιουργικού όσο και αναφορικά με τις τεχνολογικές προδιαγραφές.

Η ιστορία εκτυλίσσεται σε ένα μικρό νησί της Ελλάδας, στο οποίο επιστρέφει η κεντρική ηρωίδα, η Λένα (την υποδύεται η Ναταλία Σουίφτ), έπειτα από έξι χρόνια απουσίας, για να παραστεί στο μνημόσυνο της μητέρας της. Το ίδιο βράδυ η αδελφή της 22χρονης βρίσκεται νεκρή στο ίδιο σημείο που είχε εντοπιστεί και η σορός της μητέρας τους, γεννώντας απορίες και υποψίες τόσο στη Λένα όσο και στον αστυνομικό του νησιού (στον ρόλο ο Χρήστος Λούλης), οι οποίοι ξεκινούν ο καθένας τη δική του έρευνα. Οι ύποπτοι αλλάζουν συνεχώς, αλλά από τα πρώτα επεισόδια της σειράς είναι εμφανές ότι κανένας δεν είναι αθώος.

Η Καίτη, η δεσποτική αρχηγός της οικογένειας και θεία της Λένας (την ενσαρκώνει η Κατερίνα Λέχου), ο πατριός της (Αλέξανδρος Λογοθέτης), οι άλλοι συγγενείς, οι φίλοι, οι συντοπίτες φυλούν καλά κρυμμένα τα μυστικά τους κάτω από τον καυτό καλοκαιρινό ήλιο, στις ρωγμές του ειδυλλιακού νησιώτικου τοπίου. «Φανταστείτε ένα σκανδιναβικό ψυχολογικό θρίλερ, με ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, αλλά με ελληνική ταυτότητα και στον ελληνικό παράδεισο», μας προϊδεάζει ο σκηνοθέτης της σειράς, ο βραβευμένος Γιώργος Παπαβασιλείου («Slave», «Der Bergdoktor», «The storm tide», «Special Unit»), ο οποίος είδε στη «42° C» την ευκαιρία που έψαχνε να εργαστεί σε μια ελληνική παραγωγή για πρώτη φορά στην καριέρα του.

Η νεαρή Ναταλία Σουίφτ, που έχει ήδη στο ενεργητικό της τη μεγάλου μήκους ταινία «Επαφή» και τις δύο μικρού μήκους «Μελατονίνη» και «Οταν γελάω κλείνω τα μάτια μου», γοητεύτηκε από το γεγονός ότι η σειρά, μεταξύ άλλων, πραγματεύεται το θέμα της απώλειας. «Επειδή έχω πολύ στενή σχέση αγάπης με την οικογένειά μου, μου είναι πολύ δύσκολο και "ξένο" προς εμένα να καταλάβω ένα κορίτσι που έχει χάσει τη μητέρα του, με έναν πατέρα που είναι απών, που είναι ουσιαστικά μόνη της, που έχει μια τεράστια οικογένεια

Οι ύποπτοι αλλάζουν συνεχώς, αλλά από τα πρώτα επεισόδια της σειράς είναι εμφανές ότι κανένας δεν είναι αθώος.

αλλά στην πραγματικότητα δεν νιώθει κανέναν από όλους αυτούς οικογένεια», σημειώνει.

Μεγάλη πρόκληση ήταν για την ίδια να προσεγγίσει και άλλα στοιχεία της ηρωίδας, όπως τις κρίσεις επιληψίας που παθαίνει, επειδή, όπως λέει, «είναι κάτι αληθινό και πρέπει να του φερθείς με μεγάλη προσοχή», αλλά υπήρξαν και χαρακτηριστικά της που της είναι οικεία «όπως ότι, παρά τα όσα έχουν συμβεί, διατηρεί μέσα της την ελπίδα». Ως λάτρης των αστυνομικών μυθιστορημάτων, βρήκε εξαιρετικά ενδιαφέρον το στοιχείο του μυστηρίου που κυριαρχεί στη σειρά, ενώ δεν αντιστάθηκε στον πειρασμό να γίνει για λίγο και η ίδια ντεντέκτιβ προσπαθώντας, ενώ διάβαζε τα επεισόδια, να ανακαλύψει τον ένοχο – χωρίς μεγάλη επιτυχία.

«Με "έπεισε" η σειρά»

Από νησί σε... νησί βρέθηκε η Κατερίνα Λέχου, καθώς η τελευταία της τηλεοπτική εμφάνιση ήταν πριν από δέκα ολόκληρα χρόνια στο «Νησί» του Mega. «Δεν είχα κάποια επιθυμία να κάνω τηλεόραση», ομολογεί, «με "έπεισε" αυτή η σειρά. Γενικά δεν με ενδιαφέρει να κάνω κάτι για να είμαι παρούσα, επιθυμώ να κάνω ό,τι με προάγει, αυτό που με βοηθάει να δώσω ένα νέο στίγμα. Βρήκα πολύ ενδιαφέρουσα τη "σπονδυλική στήλη" της σειράς, που είναι η αγία ελληνική οικογένεια, η οποία τελικά δεν είναι και τόσο αγία. Επίσης, μου ήταν πολύ δελεαστικό το ότι μου ζητήθηκε να υποδυθώ μια ηρωίδα αντιπαθητική, δεσποτική, μια γεροντοκόρη που φαίνεται μεγαλύτερη από την ηλικία μου. Αυτή είναι μια εικόνα μου που δεν είχε φανεί ποτέ στην τηλεόραση και μου αρέσει να δίνω στον θεατή μια άλλη πτυχή της προσωπικότητάς μου».

Η νέα σειρά μυθοπλασίας της Cosmote TV είναι μια άρτια παραγωγή, τόσο από πλευράς δημιουργικού όσο και αναφορικά με τις τεχνολογικές προδιαγραφές.

Η νεαρή Ναταλία Σουίφτ υποδύεται τη Λένα, την κεντρική ηρωίδα της σειράς.

«Βρήκα ενδιαφέρουσα τη "σπονδυλική στήλη" της σειράς, την αγία ελληνική οικογένεια, που δεν είναι και τόσο αγία», λέει η Κατερίνα Λέχου (αριστερά).

Ο αστυνομικός

Να «τσαλακωθεί» χρειάστηκε και ο Χρήστος Λούλης, από τον οποίο ζητήθηκε να πάρει κάποια κιλά και να αφήσει μούσι ώστε να ενσαρκώσει τον αστυνομικό του νησιού. «Είναι ένας ψημένος άνθρωπος, μεγαλώνει μόνος του μια κόρη στην εφηβεία και προσπαθεί να εργαστεί χωρίς την υλικοτεχνική υποδομή ή τη στελέχωση που χρειάζεται το αστυνομικό τμήμα. Κάποια στιγμή, όμως, επιστρατεύει το φιλότιμό του για να λύσει το μυστήριο», εξηγεί ο Χρήστος Λούλης.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον βρήκε το γεγονός ότι «ενώ έχουμε συνηθίσει να παρακολουθούμε σαπουνόπερες, το είδος του ψυχολογικού αστυνομικού θρίλερ δεν το βλέπουμε συχνά στην ελληνική τηλεόραση». Περιγράφει τη «42° C» ως «μια πολύ φιλόδοξη σειρά, με μεγάλες προσδοκίες και καλογραμμένο σενάριο. Εχουμε στη διάθεσή μας τρεις μήνες για να γυρίσουμε οκτώ επεισόδια, γεγονός που αντανακλά στην ποιότητα της δικής μας δουλειάς ως ηθοποιών, αλλά και στον τρόπο γυρίσματος. Αυτές οι συνθήκες είναι εχέγγυο για το καλύτερο αποτέλεσμα».

Η σειρά «42° C» γυρίστηκε στην Κέρκυρα, από τα τέλη Ιουλίου έως τα μέσα Οκτωβρίου, σε φυσικούς χώρους, είτε εσωτερικούς είτε εξωτερικούς. Το καστ συμπληρώνουν οι Εμιλυ Κολιανδρή, Theo Alexander, Ιβάν Σβιτάιλο, Μπέτυ Αποστόλου, Κώστας Νικούλι, Μαρία-Θαλασσινή Μποσταντζόγλου, το σενάριο υπογράφει ο Σέργιος Κωνσταντινίδης και την παραγωγή η Tanweer. Θα προβληθεί στην Cosmote TV το 2021.

Πανέτοιμοι ενόψει χειμώνα οι «παίκτες» της διαδικτυακής τηλεόρασης

Με την πανδημία να «ευνοεί» την ψυχαγωγία στο σπίτι, οι μεγάλες πλατφόρμες λανσάρουν νέες σειρές για κάθε γούστο

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Καθώς ολόκληρη η υφήλιος χορεύει στους ρυθμούς της πανδημίας και η παραδοσιακή έξοδος στο σινεμά (όπου επιτρέπεται) τείνει να γίνει ολόκληρη υγειονομική επιχείρηση με μάσκες, θερμομετρήσεις, αναμονές κ.ο.κ., είναι φανερό πως ο προσεχής χειμώνας θα είναι περίοδος... μικρής οθόνης. Φυσικά οι μεγάλοι «παίκτες» της διαδικτυακής τηλεόρασης έχουν προβλέψει τις εξελίξεις και προετοιμάσει ανάλογα τις κυκλοφορίες τους, έτσι ώστε να κρατήσουν επαρκώς απασχολημένο το κοινό του καναπέ. Για να μείνουμε μόνο σε όσα θα δούμε –ή βλέπουμε ήδη– μέσα στον Οκτώβριο στη χώρα μας, το πρόγραμμα είναι πλούσιο, με βασικό πρωταγωνιστή προφανώς το Netflix.

Η κυρίαρχη διαδικτυακή πλατφόρμα λανσάρει αυτές τις ημέρες αρκετές καινούργιες σειρές, οι οποίες

Θρίλερ, ιστορικά και κοινωνικά δράματα, βραβευμένα προγράμματα με δημοφιλείς πρωταγωνιστές θα «παρελάσουν» από τις οθόνες των συνδρομητών.

πάντως μάλλον αποτελούν μόνο το πρόγευμα όσων θα ακολουθήσουν μέσα στον χειμώνα. Για τους λάτρεις του τρόμου που ενθουσιάστηκαν από το (όντως εξαιρετικό) «Οι δαίμονες του Χιλ Χάουζ» του δημιουργού Μάικ Φλάναγκαν, έρχεται το επόμενο κεφάλαιο με τίτλο «Οι δαίμονες τησέπαυλης Μπλάι» (9/10), εμπνευσμένο από τις γοτθικές ιστορίες του Χένρι Τζέιμς. Μέσα στον μήνα κυκλοφορούν επίσης: ο δεύτερος κύκλος του άρτιου ιστορικού δράματος «Ο ψυχίατρος» (22/10) με τους Ντάνιελ Μπρουλ και Ντακότα Φάνινγκ· το ολοκαίνουργιο «Γκαμπί της Βασίλισσας» (23/10) με την ανερχόμενη Ανια Τέιλορ-Τζόι στον ρόλο μιας ιδιοφυούς νεαρής σκακίστριας· το «Social Distance» (15/10), γυρισμένο εξ ολοκλήρου στην καραντίνα, μία από τις αρκετές αναμενόμενες δουλειές που αφορούν την καινούργια κοινωνική πραγματικότητα.

Δυναμικά, πάντως, στην εγχώρια συνδρομητική-online τηλεόραση έχει μπει και η Vodafone TV, με τη σπουδαία κίνηση συνεργασίας με το HBO. Το αμερικανικό δίκτυο που κατήγαγε τις περισσότερες νίκες στα πρόσφατα Emmy, παράγει εδώ και δεκαετίες το πιο ποιοτικό τηλεοπτικό περιεχόμενο, με τους Ελληνες συνδρομητές να έχουν πρόσβαση σε προγράμματα όπως τα βραβευμένα «Succession», «I know this much is true» και «Euphoria». Επιπλέον αυτόν τον μήνα ξεκινά το πολυαναμενόμενο «The Third Day» με τους Εμιλι Γουότσον, Κάθριν Γουότερστοουν και Τζουντ Λο, καθώς και η μίνι σειρά «The Undoing» με το αστεράτο καστ των Νικόλ Κίντμαν, Χιου Γκραντ και Ντόναλντ Σάδερλαντ. Τέλος, η πιο ενδιαφέρουσα ίσως σειρά είναι το «We Are Who We Are», το καινούργιο πρότζεκτ του Λούκα Γκουανταβίνο («Να με φωνάζεις με το όνομά σου»), μια ιστορία ενηλικίωσης που εκτυλίσσεται σε κάποια αμερικανική στρατιωτική βάση στην Ιταλία.

Τις δικές της κυκλοφορίες ετοιμάζει και η Cosmote TV με κυριότερη αυτή της μίνι σειράς εποχής «The Good Lord Bird» (έχει ήδη κάνει πρεμιέρα), όπου δημιουργός και πρωταγωνιστής είναι ο Ιθαν Χοκ, υποδυόμενος έναν ένθερμο πολέμιο της δουλείας, ο οποίος με τη δράση του φέρνει τα πάνω-κάτω στην πολιτεία του Κάνσας. Επιπλέον, αξίζει να δει κανείς το «High Fidelity», τη σειρά, η οποία μεταφέρει στη μικρή οθόνη το κινηματογραφικό πρότυπο του Στίβεν Φρίαρς, με τη στυλάτη Ζόι Κράβιτς στον κεντρικό ρόλο. Ως γνωστόν, τον τελευταίο χρόνο στη χώρα μας είναι διαθέσιμη και η πλατφόρμα της Apple TV+, η οποία έχει σχετικά μικρό αλλά συνήθως προσεγμένο περιεχόμενο. Εκεί θα δούμε προσεχώς το «Bruce Springsteen: Letter to You», ένα ντοκιμαντέρ γύρω από το «Αφεντικό» της ροκ μουσικής, όπως και το αστυνομικό δράμα «Cherry», των αδελφών Ρούσο, δημιουργών των μεγαλύτερων μπλοκμπάστερ της Marvel.

EIKE SCHROTER/NETFLIX

«Οι δαίμονες της έπαυλης Μπλάι», σειρά εμπνευσμένη από τις γοτθικές ιστορίες του Χένρι Τζέιμς, θα προβληθεί από το Netflix.

Μέσα από τα βιώματα δημιουργείται η τέχνη

Ο νεαρός καλλιτέχνης Ανδρέας Στυλιανού μίλησε στην «Κ» για την πρώτη του ατομική έκθεση στην Alpha C.K Γκαλερί

Της **ΛΟΥΪΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Η «Κ» βρέθηκε στην Alpha C.K γκαλερί ανήμερα των εγκαινίων της έκθεση «Year One» που παρουσιάζει ο νεαρός αλλά έμπειρος καλλιτέχνης Ανδρέας Στυλιανού. Μια έκθεση ποπ, σύγχρονη αλλά και με απίστευτη ακρίβεια στη λεπτομέρεια. Στην γκαλερί συνάντησα τον καλλιτέχνη, καθώς και την συνιδιοκτήτρια της γκαλερί και επιμελήτρια της έκθεσης Έλενα Χριστοδουλίδου. Ο Ανδρέας εξήγησε στην «Κ» πως όλα ξεκίνησαν όταν σπούδασε αρχιτεκτονική στο Λονδίνο, στο Architectural Association εκεί που τέλειωσε η Zaha Hadid και άλλοι σπουδαίοι αρχιτέκτονες, «στη σχολή αυτή έχεις τη δυνατότητα να κάνεις τέχνη αντί για αρχιτεκτονική. Εγώ έκανα τέχνη σαν ήμουν σε αρχιτεκτονικό σχολείο». Μάλιστα, ο Ανδρέας από πού μικρή ηλικία ξεκίνησε ένα πολύ ιδιαίτερο και παράξενο χόμπι, «Ξεκίνησα να συλλεγώ έργα τέχνης από το καιρό που άρχισα να σπουδάζω, από το 2012. Τα ταξίδια μου είναι μετρημένα για να μπορώ να επενδύω στο χόμπι μου. Με τον πρώτο μου μισθό πήγα να αγοράσω ένα γλυπτό του Damien Hirst».

Γιατί επέστρεψε στην Κύπρο, τον ρωτώ; «Κατάλαβα ότι θα συνεχίσω να κάνω τέχνη για πολύ καιρό ακόμα και παραιτήθηκα από τη δουλειά στην αρχιτεκτονική, ήρθα Κύπρο επειδή θα μπορούσα να τα έχω όλα εδώ, το στούντιό μου, τον χώρο μου κάτι που δεν μπορούσα να έχω στο Λονδίνο. Και έτσι άρχισα να δουλεύω στην Κύπρο και να στέλνω τα έργα μου στο εξωτερικό. Η τελευταία μου έκθεση στο εξωτερικό ήταν στο Μιλάνο, που ήταν παράλληλα και σε γκαλερί και σε ξενοδοχείο για το Fashion Week του Μιλάνου και πρόσφατα, ενώ έτρεχε αυτή η έκθεση το Forbes Italia με ανάφερε με ακόμη 5 καλλιτέχνες ότι σε συγκεκριμένες στιγμές είναι έξυπνο να επενδύεις σε νέους καλλιτέχνες. Έχει ένα χρόνο που είμαι Κύπρο και νιώθω μια ηρεμία, κάτι που δεν ξανάνιωσα».

«Πρόσφατα, το Forbes Italia με ανάφερε με ακόμη 5 καλλιτέχνες ότι σε συγκεκριμένες στιγμές είναι έξυπνο να επενδύεις σε νέους καλλιτέχνες» λέει ο καλλιτέχνης Ανδρέας Στυλιανού.

Μιλώντας για την έκθεση «Year One», επεσήμαινε πώς έγινε η πρόταση για τη παρουσίαση αυτή «από πολύ μικρή ηλικία επισκεπτόμουν αυτές γκαλερί και ακόμη θυμάμαι δυο-τρεις καλλιτέχνες που εκτέθηκαν εδώ όπως την Καλογεροπούλου επειδή έκανε αυτό που ήθελε, δημιουργούσε αυτό που ήθελε και αυτό έβγαζε μια χαρά μέσα από τα έργα της. Βασικά πήρα τηλέφωνο τους δύο ιδιοκτήτες της Alpha CK και τους ζήτησα να έρθουν να δουν τα τελευταία μου έργα που κάνω τώρα» και σημείωσε, ανάφερε πως γενικά υπάρχει θέμα εμπιστοσύνης μεταξύ γκαλερίστα και καλλιτέχνη, «όταν ήμουν πανεπιστήμιο ξεκίνησα να δικτυώνομαι με διάφορες γκαλερί και με την πορεία, μετά που τέλειωσα, κατάλαβα ότι υπάρχει ένα κύριο πρόβλημα, η αποσύνδεση μεταξύ γκαλερίστα και καλλιτέχνη, ο γκαλερίστας που έχει τη δύναμη και ο καλλιτέχνης που φοβάται αυτή τη δύναμη. Εγώ όμως είπα ότι δεν έχω κάτι να χάσω εδώ και θα το κάνω, δεν φοβήθηκα».

«Σε όλα του τα έργα θα δεις υπάρχει ένας συγχρονισμός και μια αρμονία επειδή έτσι είναι και ο Αντρέας. Η τέχνη που κάνει προέρχεται από τα βιώματα του», αναφέρει η γκαλερίστα Έλενα Χριστοδουλίδου.

Η κ. Χριστοδουλίδου μπαίνοντας στη συζήτηση τόνισε για τον Αντρέα ότι «είχε πάντα πρόταση στην γκαλερί μας. Εάν προσέξεις τη γλυπτική του Αντρέα, ιδιαίτερα στα NEON γλυπτά, βλέπεις μια απίστευτη ευθυγραμμία και μια ισορροπία που μπορεί να μην την είχε εάν δεν ήταν αρχιτέκτονας. Σε όλα του τα έργα θα δεις ότι υπάρχει συγχρονισμός και αρμονία επειδή έτσι είναι και ο Αντρέας. Η τέχνη που κάνει προέρχεται από τα βιώματά του. Η τέχνη του Αντρέα είναι πολυμορφική».

Ο Ανδρέας μού είπε ότι στην έκθεση αυτή βλέπει κάποιος τι πρόλαβε να δείξω μέσα σε αυτόν τον ένα χρόνο που ζει Κύπρο και για αυτό και ο τίτλος αυτός της έκθεσης «Year One», «ό,τι πρόλαβα να δουλέψω πάνω σε καμβά, πάνω σε γλυπτό, σε Neon, σε χαρτί. Θέλω στα επόμενα χρόνια να εξαντλήσω και να δοκιμάσω όλα τα μέσα της τέχνης. Πιο συγκεκριμένα για μερικά έργα που θα δείτε στην έκθεση, για παράδειγμα, στα integrated drawings τα έκανα με water color pencil που δεν σβήνεται, οπότε δεν μπορούσα να κάνω λάθος σε όλους αυτούς τους 7 πίνακες που είναι στην συγκεκριμένη σειρά. Ξεκίνησα από τον πρώτο κατά την περίοδο του lockdown και έκανα ένα κάθε τρεις μέρες. Ήταν μια τελετουργία της ημέρας μου. Ήταν ο δικός μου διαλογισμός. Πέρασα το lockdown δηλαδή χωρίς να το νιώσω».

Η έκθεση «Year One» φαίνεται ότι μία πολύ καλή πρόταση, που όπως είπε ο Αντρέας μέρος έργων της έκθεσης είναι αποτέλεσμα της καραντίνας. Είδα έκρηξη χρωμάτων, μέσων και συναισθημάτων. Σίγουρα η ενέργεια του ιδίου του καλλιτέχνη αλλά και των ιδιοκτήτων μεταφέρεται μέσα από τα έργα. Η τέχνη έτσι και αλλιώς είναι ένα συναίσθημα, και μέσω της δουλειάς του Αντρέα αισθάνομαι ότι μπορεί κάποιος μέσα να ταξιδέψει και γιατί όχι να ζήσει τις εμπειρίες του καλλιτέχνη.

«Year One», του Αντρέα Στυλιανού, Alpha C.K. Art Gallery, από 7 μέχρι 18 Οκτωβρίου.

Η τέχνη δεν έχει φραγμούς

Μιλώντας για την τέχνη γενικά, η Έλενα και ο Ανδρέας εξέφρασαν την άποψη ότι η ελευθερία της έκφρασης μέσα από την τέχνη είναι αδιαμφησβήτητη. Η Έλενα συγκεκριμένα είπε, «Εμένα μου αρέσει η ποιότητα στην τέχνη. Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι ο καθένας μπορεί να εκφράζεται όπως θέλει αρκεί να είναι κάποιου επιπέδου. Η τέχνη δεν έχει όρια δεν έχει φραγμούς, η τέχνη μπορεί να φτάσει στο άπειρο». Ο Ανδρέας είπε πως, «Πρέπει πρώτα από όλα να σκεφτείς τι έγινε στην ιστορία της τέχνης ως σήμερα που ήταν provocative, που άλλαξε κάτι και το τι αλλάζεις τώρα με αυτό που κάνεις ή εάν είναι επειδή θέλεις να αλλάξεις κάτι ή επειδή απλά επειδή θέλεις προσοχή».

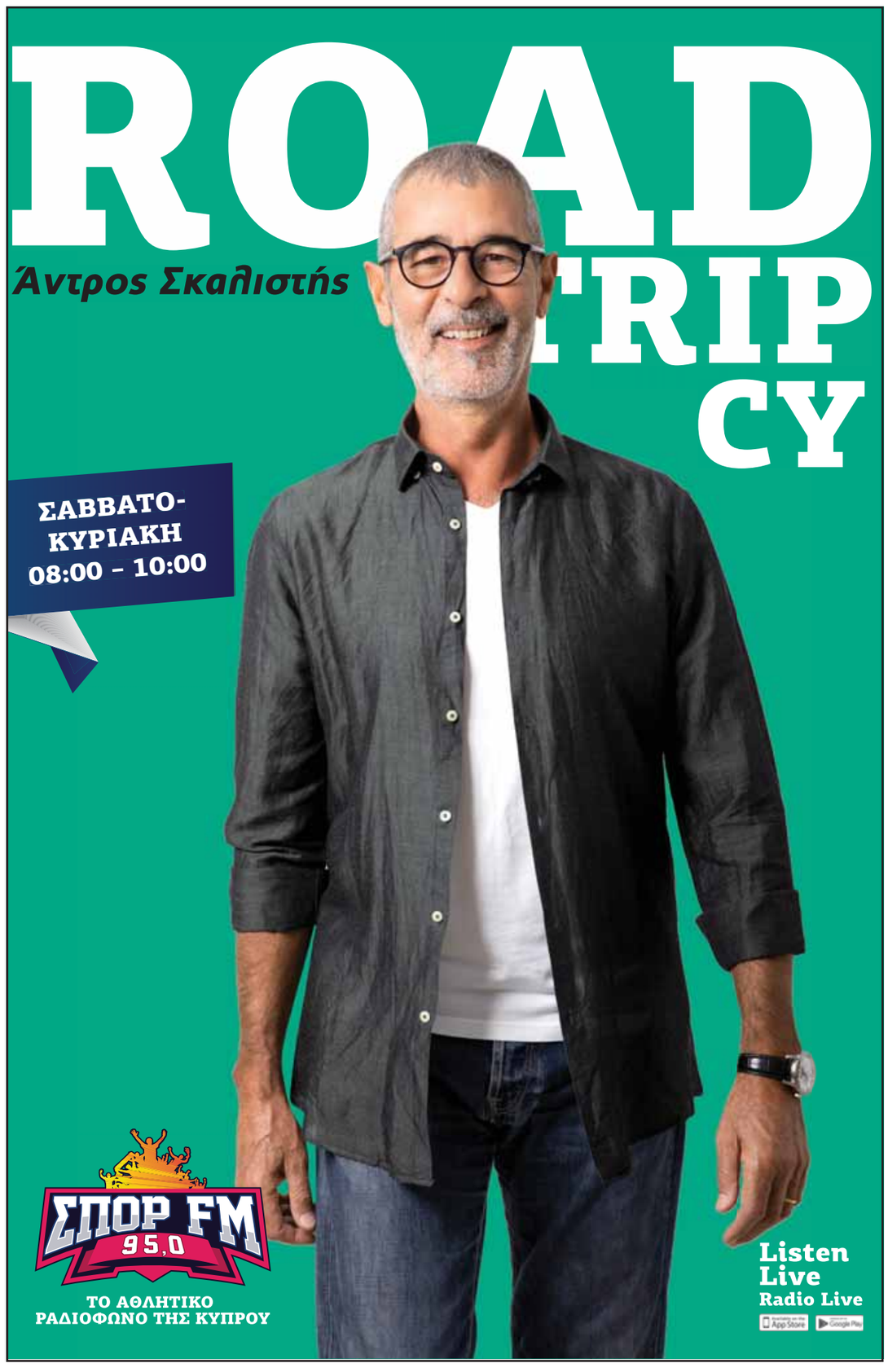

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ***

Η επιτάχυνση του σύμπαντος

Τον Φεβρουάριο του 2018 και επί ένα χρόνο η ερευνητική ομάδα του νομπελίστα Φυσικής Ανταμ Ρις μελετούσε μία ακόμη έκρηξη σουπερνόβα τύπου Ια, η οποία παρατηρήθηκε στον γαλαξία NGC 2525 που βρίσκεται σε απόσταση 70 εκατομμυρίων ετών φωτός προς την κατεύθυνση του αστερισμού της Πρύμνης. Στα τέλη του περασμένου μήνα η ομάδα του Ρις έδωσε στη δημοσιότητα τα αποτελέσματα της έρευνάς της και μία εξαιρετική αλληλουχία φωτογραφιών που παρουσιάζει την εξέλιξη της φωτεινότητας της σουπερνόβα, η οποία στο μέγιστό της έφτασε να είναι πέντε δισεκατομμύρια φορές λαμπρότερη από τον Ήλιο. Η έρευνα της ομάδας του Ρις προσπαθεί να μελετήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τη συμπεριφορά των σουπερνόβα αυτού του τύπου κι εξ αυτού να βγάλει καλύτερα συμπεράσματα για την ύπαρξη της σκοτεινής ενέργειας που κάνει το σύμπαν να διαστέλλεται επιταχυνόμενο εδώ και δισεκατομμύρια χρόνια, αν και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, θεωρούσαμε ότι με την πάροδο του χρόνου η διαστολή του σύμπαντος θα έπρεπε να ελαττωνόταν λόγω της βαρύτητας.

Την εποχή εκείνη δύο ερευνητικές ομάδες, το Supernova Cosmology Project με επικεφαλής τον Σολ Περλμάτερ και η High-Z Supernova Search Team με τους Μπράιαν Σμιτ και Ανταμ Ρις, στην προσπάθειά τους να υπολογίσουν τον ρυθμό της ελάττωσης της διαστολής μελετούσαν ένα ιδιαίτερο είδος αστρικών εκρήξεων σουπερνόβα «Τύπου Ια» σε απόμακρους γαλαξίες. Η μελέτη αυτή μας βοηθάει στη μέτρηση των πιο απόμακρων αστρονομικών αποστάσεων, γιατί οι εκρήξεις αυτές εκπέμπουν περισσότερη ενέργεια απ' ό,τι δισεκατομμύρια άστρα. Εχουν μάλιστα μελετηθεί με τόσο μεγάλη προσοχή, ώστε να είμαστε σήμερα αρκετά βέβαιοι για το απόλυτο μέγεθος της φωτεινότητας που έχουν. Οταν λοιπόν βρίσκουμε τέτοιου είδους εκρήξεις σε απόμακρους γαλαξίες, μπορούμε να μετρήσουμε το φαινόμενο μέγεθός τους και, συγκρίνοντάς το με το απόλυτο μέγεθος του είδους τους, να υπολογίσουμε και την απόστασή τους από εμάς.

Σε γενικές γραμμές οι σουπερνόβα «Τύπου Ια» αφορούν άσπρους νάνους σε διπλά ή πολλαπλά συστήματα άστρων, οι οποίοι απορροφούν υλικά από κάποιον συνοδό τους με αποτέλεσμα να υπερβούν το όριο ισορροπίας τους, το οποίο είναι περίπου 1,4 ηλιακές μάζες. Φανταστείτε δηλαδή δύο άστρα σε κοντινή τροχιά, εκ των οποίων το ένα έχει μετατραπεί σε άσπρο νάνο. Με την πάροδο εκατομμυρίων χρόνων οι τροχιές τους θα μικραίνουν όλο και περισσότερο φέρνοντας τα δύο άστρα πιο κοντά. Στο μεταξύ όμως ο συνοδός του άσπρου νάνου συνεχίζει να εξελίσσεται κανονικά και κάποτε θα φτάσει στο στάδιο να μετατραπεί σε κόκκινο γίγαντα. Τότε η βαρυτική δύναμη του άσπρου νάνου θα αρχίσει να έλκει τα εξωτερικά στρώματα του κόκκινου γίγαντα, σχηματίζοντας έτσι γύρω από τον νάνο ένα δίσκο υλικών προσαύξησης, όπως ονομάζεται. Σιγά σιγά τα υλικά του δίσκου αυτού έλκονται από τον νάνο και προστίθενται στη μάζα του.

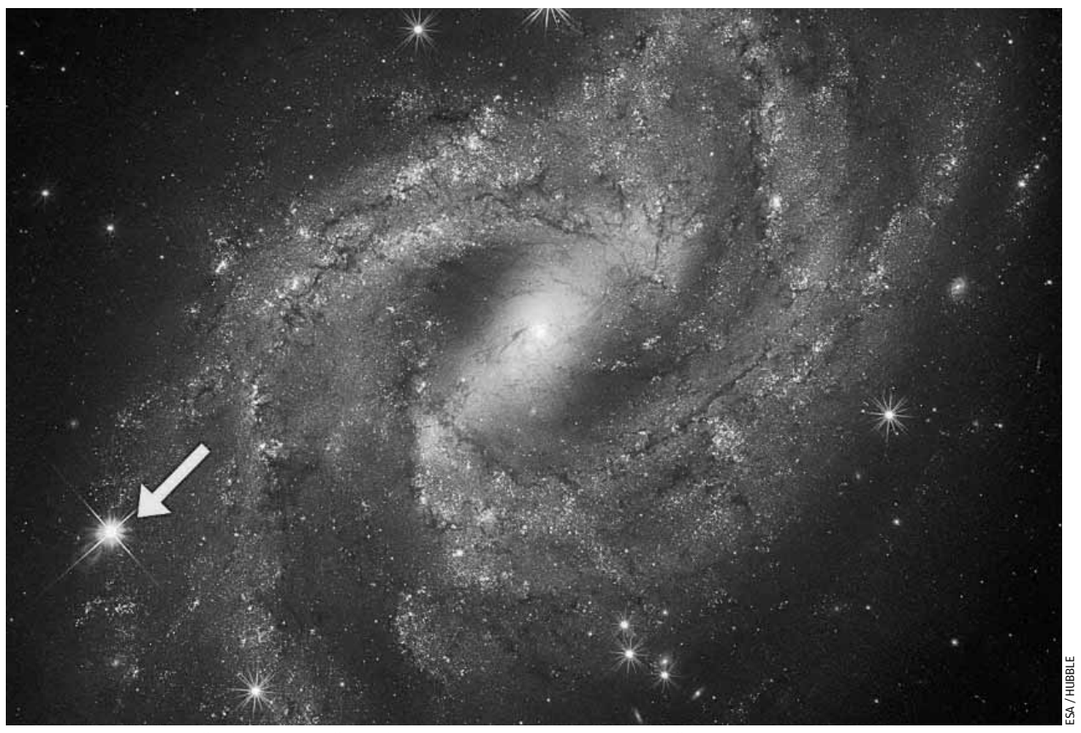

ESA / HUBBLE

Η έκρηξη σουπερνόβα (με κίτρινο βέλος) «τύπου Ια», η οποία παρατηρήθηκε στον γαλαξία NGC 2525.

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, θεωρούσαμε ότι με την πάροδο του χρόνου η διαστολή του σύμπαντος θα έπρεπε να ελαττωνόταν λόγω της βαρύτητας.

Ετσι, η μάζα του άσπρου νάνου αυξάνεται σταδιακά και όταν ο πυρήνας του υπερβεί τις 1,4 ηλιακές μάζες, ο άσπρος νάνος καταρρέει απότομα, υπερθερμαίνοντας το εσωτερικό του στους 10 δισεκατομμύρια βαθμούς Κελσίου, με αποτέλεσμα την έκρηξή του. Τα υλικά που διασκορπίζονται στο Διάστημα με ταχύτητα 20.000 χιλιομέτρων το δευτερόλεπτο εμπλουτίζουν τον διαστρικό χώρο με νεοσχηματισμένα βαρέα χημικά στοιχεία. Οι απόμακρες αυτές αστρικές εκρήξεις σουπερνόβα χρησιμεύουν ως «μονάδες αναφοράς» και ενός είδους κλίμακα αποστάσεων. Ο εντοπισμός των αποστάσεων αυτών μας πληροφορεί ποιος είναι ο ρυθμός της διαστολής του σύμπαντος σε διαφορετικές χρονικές περιόδους της ιστορίας του, κι έτσι οι μελέτες αυτές μας δίνουν τη δυνατότητα να υπολογίσουμε κατά πόσον ο ρυθμός της διαστολής αυτής ελαττώνεται ή επιταχύνεται με το πέρασμα του χρόνου.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 λοιπόν, οι δύο ανεξάρτητες πολυεθνικές ομάδες ερευνητών που αναφέραμε πιο πάνω, στα τρία χρόνια παρατηρήσεων που έκαναν βρήκαν μόνο 42 σουπερνόβα, επειδή τέτοιοι αστέρες εκρήγνυνται μόνο μία φορά κάθε 100 χρόνια μέσα σε ένα γαλαξία. Και άπαξ και συνέλεξαν τα δεδομένα, έκαναν μια επαναστατική ανακάλυψη η οποία έχει έκτοτε επιβεβαιωθεί επανειλημμένως: ότι δηλαδή η διαστολή του σύμπαντος αντί να ελαττώνεται, όπως νομίζαμε, έχει αρχίσει αντίθετα να επιταχύνεται από τότε που το σύμπαν είχε το ήμισυ περίπου της ηλικίας που έχει σήμερα. Για αυτό όλο και πιο πολλοί κοσμολόγοι αντιμετωπίζουν σήμερα την επιτάχυνση αυτή σαν ένα απωθητικό είδος «αντιβαρύτητας», που είναι συνδεδεμένη με την ενεργειακή πυκνότητα του κενού. Της έχουν μάλιστα δώσει κι ένα ιδιαίτερα ευφάνταστο όνομα αποκαλώντας τη «σκοτεινή ενέργεια», η οποία αποτελεί σήμερα το 69% της υλο-ενέργειας που απαιτείται για να γίνει το σύμπαν επίπεδο όπως παρατηρείται ότι είναι.

* Ο Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Το νόημα της μοίρας του γένους των ανθρώπων

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ
Αφιέρωμα στην τραγική μούσα
επιμέλεια: Δημήτρης Αγγελής, γ΄ έκδοση, **εκδ.** Βιβλιοπωλείον της Εστίας, **σελ.** 239

Η έννοια του τραγικού απασχόλησε τον Αγγελο Τερζάκη (1907-1979) σε όλη τη διάρκεια της μακράς λογοτεχνικής και θεατρικής πορείας του (υπήρξε γενικός γραμματέας του Εθνικού Θεάτρου, καλλιτεχνικός διευθυντής του, γενικός διευθυντής, διευθυντής δραματολογίου και διευθυντής της Δραματικής Σχολής του). Πριν από πενήντα χρόνια συγκέντρωσε τις μελέτες του σε ένα δοκίμιο-σταθμό, καθώς στη γοητευτική αυτή ανίχνευση προσπάθησε να προσδιορίσει το ζοφερό πνεύμα της τραγωδίας, τον ειδικό τρόπο με τον οποίο αποτιμά τον κόσμο, την οπτική γωνία μέσα από την οποία αντικρίζει τον τραγικό ήρωα και τη μοίρα του.

Ο μελετητής εξετάζει τις αντιπροσωπευτικές φυσιογνωμίες του Προμηθέα και του Ετεοκλή του Αισχύλου, του Οιδίποδα και της Αντιγόνης του Σοφοκλή και της Μήδειας του Ευριπίδη – προσφεύγοντας ταυτόχρονα σε ήρωες μεταγενέστερων τραγικών όπως του Σαίξπηρ ή του Ρακίνα. Και επιλέγει να διερευνήσει όχι τις ατομικότητές τους, αλλά τα κοινά χαρακτηριστικά τους καθώς και τον βίο τους ως πεπρωμένο. Και μέσα από πολλαπλές προσεγγίσεις να αναδείξει, θέτοντας ερωτήματα, σε τι συνίσταται το τραγικό, σε τι διαφέρει από το δραματικό και πώς γίνεται τόσο ιδιαίτερες μοίρες όπως της Μήδειας ή του Οιδίποδα να αφορούν όλη την ανθρωπότητα.

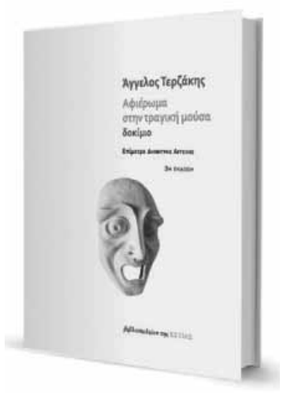

Και οι πέντε ήρωες διακρίνονται από ελεύθερη βούληση, ενεργητικό ρόλο και διανοητική αρτιότητα. Και οι πέντε αποτελούν ισχυρές θελήσεις που έρχονται σε σύγκρουση με μια τάξη πραγμάτων ισχυρότερη από αυτούς. Και όχι μόνο συγκρούονται μαζί της, αλλά την προκαλούν για να πληρώσουν ακριβά την εμμονή στην «υπόθεσή» τους. Σε όλα τα έργα, υποστηρίζει ο Τερζάκης, υπάρχει μια ανεξιχνίαστη οικονομία, κάποια μυστική τάξη πραγμάτων, καθώς ο τραγικός ήρωας ρέπει ακατανίκητα προς την καταστροφή με ένα είδος ασυγκράτητου, μεθυσμένου οίστρου. Και αυτό όχι γιατί έχει υποπέσει σε κάποια «αμαρτία» όπως το θέλει ο Αριστοτέλης, αλλά γιατί έχει γεννηθεί αποκλειστικά και μόνον για αυτό τον σκοπό – για να δώσει κοσμολογική σημασία στην υπόθεση που χειρίζεται.

Χαρακτηριστικό των τραγωδιών είναι τα αναρίθμητα τυφλά σημεία τους. Πώς είναι δυνατόν να συνυπάρχουν η ελευθερία της βούλησης και ταυτόχρονα οι προγνώσεις των χρησμών; Και γιατί υπάρχει ασύμμετρο ανάμεσα στο φταίξιμο και στην ποινή του Οιδίποδα εφόσον ο βασιλιάς των Θηβών έπραξε μη γνωρίζοντας; Οι σιωπές της τραγωδίας, θεωρεί ο Τερζάκης, της επιτρέπουν να πραγματοποιεί διερευνήσεις στον χώρο του ανερεύνητου αντλώντας υλικό από τη δεξαμενή της αρχέτυπης υπαρξιακής αγωνίας, όπου κυριαρχεί το ακατανόητο και η φρίκη. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι, ως είδος, η τραγωδία γεννήθηκε στην αυγή της ανθρωπότητας, όταν οι αρχέγονοι τρόμοι ήταν ακόμα κοντινοί. Ετσι, αντί να αποκρυπτογραφεί τον αρχαίο μύθο, το τραγικό έργο προσφέρει, μέσω της καταυγαστικής φώτισής του, μια αποκρυπτογράφηση της ίδιας της ζωής· αποκαλύπτει το νόημα της μοίρας ενός ανθρώπου, και δι' αυτής όλων των ανθρώπων. Εξ ου και η θρησκευτική ρίζα, ο ιερατικός χαρακτήρας του.

Στη δυσαναλογία άλλωστε ανάμεσα στο φταίξιμο και στην ποινή του Οιδίποδα μπορούμε να θεωρήσουμε πως κρύβεται, γράφει ο Τερζάκης, το βαθύτερο μυστικό του τραγικού είδους. Το δυσανάλογο αποτελεί τον άγραφο σκληρό νόμο της ζωής, του κόσμου στον οποίο μας έστειλαν να ζήσουμε χωρίς να ερωτηθούμε. Είναι άσκοπο να κρίνουμε τους κανόνες, διότι, είτε τους δεχτούμε είτε τους αποδοκιμάσουμε, θα παίξουμε το παιχνίδι, θα τους ακολουθήσουμε γιατί αυτοί είναι, άλλοι δεν υπάρχουν. Θέμα της τραγωδίας μπορούμε έτσι να θεωρήσουμε πως είναι η επίμονη αναζήτηση μιας ταυτότητας – όχι όμως του ατόμου, αλλά ολόκληρου του γένους των ανθρώπων.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΟΥΖΑΝΑ ΠΑΠΑΦΑΓΟΥ

Η Σουζάνα Παπαφάγου γεννήθηκε το 1980 στην Αθήνα, σπούδασε Αναπτυξιακή Κλινική Ερευνητική Ψυχολογία στην Ιταλία και στη συνέχεια εκπαιδεύτηκε στην ομαδική ανάλυση, στην οικογενειακή θεραπεία, στη θεραπεία ζεύγους και στο ψυχόδραμα. «Ο πολυπόδαρος έχασε τα παπούτσια του» (εκδόσεις Πατάκη, σε εικονογράφηση του Μενέλαου Κουρούδη) είναι το πρώτο της συγγραφικό εγχείρημα.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Το γέλιο του βατράχου ή Πώς τα παραμύθια μπορούν να σου αλλάξουν τη ζωή» του Ανρί Γκουγκό (εκδόσεις Πατάκη, μετάφραση: Λίλη Λαμπρέλη), «Ο χορός των μεγάλων μητέρων» της Κλαρίσα Πινκόλα Εστές (εκδόσεις Κέλευθος, μετάφραση: Αννα Παπασταύρου) και «Το βιβλίο του μαξιλαριού» της Σέι Σονάγκον (εκδόσεις Καστανιώτη, μετάφραση: Κατερίνα Παπανικολάου - Σωκράτης Λ. Σκαρτσής).

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Θα ήθελα να είμαι η Σιλουανή του Θοδωρή Παπαϊωάννου (εκδόσεις Ικαρος), να σκαρφαλώνω στα δέντρα, να τριγυρνώ μέσα στα δάση και να μετατρέπω την κάθε μέρα σε μια καινούργια περιπέτεια με όχημα τη φαντασία.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Οπωσδήποτε τον δρα Σους, τη Μάριον Γούντμαν, την Κλαρίσα Πινκόλα Εστες, τον Τζιάνι Ροντάρι, τον Ανρί Γκουγκό, τη Σέι Σονάγκον και τον Μαρσέλ Προυστ (με την προϋπόθεση να φέρει ένα κουτί μαντλέν).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
«Με τα παιδιά, για το συμφέρον τους, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί και να μην περιορίζουμε τις δυνατότητες του παραλόγου», Τζιάνι Ροντάρι.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Επος του Γκιλγκαμές» από τις εκδόσεις Ιστός.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων» και «Μέσα απ' τον καθρέφτη» του Λιούις Κάρολ (εκδόσεις Printa, σε μετάφραση της Παυλίνας Παμπούδη).

Ο «Πολυπόδαρος» είναι η πρώτη σας εκδοτική προσπάθεια. Πώς γεννήθηκε;
Γεννήθηκε ένα καλοκαιρινό βράδυ, έπειτα από ξέφρενο παιχνίδι με την τότε τρίχρονη κόρη μου.

Από την ψυχοθεραπεία στο παιδικό βιβλίο. Τι είναι αυτό που τα συνδέει;
Ηθελα πολύ να ξεκινήσω το συγγραφικό ταξίδι μέσα από τις σελίδες του παιδικού βιβλίου, μετατρέποντας σε απλές λεξούλες τις γνώσεις μου σε σχέση με την ψυχολογία των πολύ μικρών παιδιών και των ενηλίκων, λαμβάνοντας τους μικρούς αναγνώστες υπόψη ως κοινωνικά όντα και μελλοντικούς ενηλίκους.

Εχετε Facebook, Twitter κ.λπ.; Βοηθούν το παιδικό βιβλίο τα social media;
Εχω από όλα! Νομίζω πως τα social media είναι ένα σημαντικό εργαλείο, αρκεί να ξέρουμε τι κάνουμε με αυτό.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

1. **«The Tyranny of Merit - What's Become of the Common Good?»** του Michael Sandel (Allen Lane)
2. **«The Deficit Myth - Modern Monetary Theory and How to Build a Better Economy»** της Stephanie Kelton (Murray John)
3. **«Twilight of Democracy - The Failure of Politics and the Parting of Friends»** της Anne Applebaum (Allen Lane)
4. **«The Invention of Medicine - From Homer to Hippocrates»** του Robin Lane Fox (Allen Lane)
5. **«Our Malady - Lessons in Liberty and Solidarity»** του Timothy Snyder (Bodley Head)

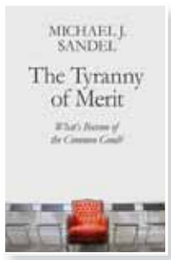

Αυτή την εβδομάδα

Θετικές Επιστήμες

1. **«Celestial Tapestry - The Warp and Weft of Art and Mathematics»** του Nicholas Mee (Oxford University Press)
2. **«The Wonder Book of Geometry - A Mathematical Story»** του David Acheson (Oxford University Press)
3. **«Is Einstein Still Right? Black Holes, Gravitational Waves, and the Quest to Verify Einstein's Greatest Creation»** του Clifford Will (Oxford University Press)
4. **«Mage Merlin's Unsolved Mathematical Mysteries»** του Satyan Linus Devadoss (MIT Press)
5. **«Calling Bullshit - The Art of Skepticism in an Data-Driven World»** του Carl Bergstrom (Allen Lane)

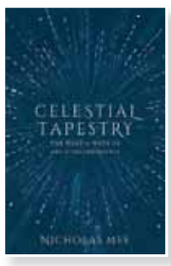

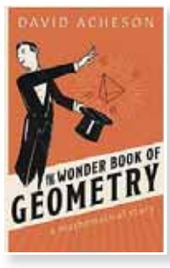

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το ξενόγλωσσο επιστημονικό βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος 69, Αθήνα).

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

THE MORGAN LIBRARY

ESTATE OF YOUSUF KARSH

MICHAEL CAMPANELLA

LDF

ALTE PINAKOTHEK

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Σχέδια του Ντέιβιντ Χόκνεϊ
Μια ιδιαίτερη περιήγηση στον κόσμο του Ντέιβιντ Χόκνεϊ είναι η έκθεση στη Βιβλιοθήκη και Μουσείο Μόργκαν. Θεωρείται η πρώτη έκθεση που εστιάζει αποκλειστικά στα σχέδια και στα πορτρέτα σε χαρτί που ο Χόκνεϊ είχε φιλοτεχνήσει ως χειρονομίες οικειότητας σε πρόσωπα που είχαν ξεχωριστή θέση στη ζωή του. Υπάρχουν και αυτοπροσωπογραφίες (φωτ.). Πέραν των χρωματιστών πορτρέτων, η Μόργκαν παρουσιάζει και 100 σχέδια από τη δεκαετία του '70 έως πρόσφατα.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
Οι Πρώτες Κυρίες
Η συλλογή της Νάσιοναλ Γκάλερι της Ουάσιγκτον με θέμα τις Πρώτες Κυρίες των ΗΠΑ είναι ονομαστή. Τώρα ήρθε η ώρα για μια ειδική έκθεση που με τίτλο «Κάθε βλέμμα είναι πάνω μου: Οι Πρώτες Κυρίες στις ΗΠΑ» θα εγκαινιαστεί στις 13 Νοεμβρίου. Από τη Μάρθα Ουάσιγκτον έως τη Μελάνια Τραμπ, η συλλογή είναι πλούσια και θα είναι η μεγαλύτερη παρουσίαση με αυτό το θέμα εκτός Λευκού Οίκου. Στη φωτογραφία, η Ελινορ Ρούζβελτ το 1944.

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ
Μουσείο Ολοκαυτώματος
Η Σουηδία θα διαθέσει το ποσόν του 1,1 εκατ. δολ. για την έναρξη της κατασκευής του πρώτου Μουσείου Ολοκαυτώματος στη χώρα. Η σουηδική κυβέρνηση διαθέτει αυτό το ποσόν στην κυβερνητική οργάνωση Φόρουμ Ζωντανής Ιστορίας, που έχει ως αντικείμενο την ιστορία του Ολοκαυτώματος, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανοχή. Το Μουσείο θα εστιάσει και στην προσωπικότητα του Σουηδού διπλωμάτη Raoul Βάλενμπεργκ, που διέσωσε πολλούς Εβραίους της Ουγγαρίας.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Χρυσό μετάλλιο
Από τα ονόματα των αρχιτεκτόνων της σύγχρονης σκηνής που έχουν κερδίσει τον σεβασμό είναι και αυτό του David Adjaye, με καταγωγή από την Γκάνα και έδρα το Λονδίνο. Μεγάλη αναγνώριση στο έργο του είναι το βραβείο με το οποίο τιμήθηκε από τη RIBA (το Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων) για το 2021. Το Χρυσό Μετάλλιο της RIBA, το οποίο τυγχάνει της έγκρισης της βασίλισσας, απονέμεται σε όσους προχωρούν την ιδέα της αρχιτεκτονικής.

ΜΟΝΑΧΟ
Η μορφή του Ντίρερ
Ο Ντίρερ, ο κορυφαίος εκπρόσωπος της Αναγέννησης του Βορρά, είχε μανία με τις αυτοπροσωπογραφίες. Η εικονιζόμενη είναι ίσως η πιο ώριμη από πλευράς τέχνης και είναι δημιουργία του 1500. Αυτό το σύνθετο πορτρέτο, που ανήκει στις συλλογές της Παλιάς Πινακοθήκης του Μονάχου, ενέπνευσε τον Jason Farago, έναν από τους ικανότερους αναλυτές τέχνης, να δημοσιεύσει μία συναρπαστική ανάλυση του έργου στους New York Times (25/9). Αυτά τα δημοσιεύματα σπανίζουν.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

OCTATUBE

Η διαρκής αναγέννηση του Αμστερνταμ

ΟΛΛΑΝΔΙΑ
Βραβευμένο με τη μεγάλη διάκριση της MIPIM (που απονέμει διεθνώς τις καλύτερες αστικές αναπλάσεις), το νέο-παλιό κτίριο στο Αμστερνταμ, γνωστό ως Diamantbeurs (το κέντρο του εμπορίου διαμαντιών) λάμπει ως ένα αρχιτεκτόνημα-αξιοθέατο. Στην καρδιά της πόλης (Weesperplein), το νέο δημιούργημα στεγάζει υπηρεσίες, καταστήματα και χώρους τέχνης, εντυπωσιάζοντας με τη νέα γυάλινη προσθήκη στην οροφή, που δίνει στο Αμστερνταμ ένα νέο αρχιτεκτονικό ορόσημο. Ο σχεδιασμός της αποκατάστασης είναι έργο των Ολλανδών αρχιτεκτόνων ZJA Zwarts & Jansma, και η κατασκευή και εφαρμογή του γυάλινου θόλου (ύψους δέκα μέτρων) είναι έργο του Octatube. Αλλο γραφείο ασχολήθηκε με την αποκατάσταση της ιστορικής πρόσοψης, που απηχεί τη Σχολή του Αμστερνταμ με τις νεωτερικές, σχεδιαστικές ανησυχίες από τα τέλη του 19ου αιώνα. Το συγκεκριμένο κτίριο χτίστηκε την περίοδο 1906-11 και είναι έργο του διάσημου στην εποχή του Ολλανδού αρχιτέκτονα Gerrit van Arkel (1858-1918), που με τη δραστηριότητά του σφράγισε το Αμστερνταμ με το ιδιαίτερο ύφος της ολλανδικής σχολής του Jugendstil. Το κτίριο είναι σύμβολο του εμπορίου διαμαντιών στο Αμστερνταμ και η παρουσία του στο κέντρο της πόλης επί 110 χρόνια συνδέεται με πλήθος ιστορικών γεγονότων και προσωπικών αναμνήσεων. Είναι ένα σήμα κατατεθέν για το Αμστερνταμ. Παρότι το Diamantbeurs, γνωστό πλέον και ως Capital C, είναι ιστορικό μνημείο, η πολύ προσεκτική μελέτη αποκατάστασης και επέκτασης εγκρίθηκε καθώς η νέα προσθήκη παρέχει διαφάνεια και δεν επηρεάζει το υπόλοιπο κτίριο, που ξαναβρήκε την πρότερη λάμψη του. Ο γυάλινος θόλος, με το ενισχυμένο σύστημα που σχηματίζει ένα πλέγμα με ακτίνες από ατσάλι, παρέχει πλέον έναν ακόμη δημόσιο χώρο για καταστήματα και εστιατόρια. Η θέα είναι συναρπαστική και το βίωμα των επισκεπτών πολύ ιδιαίτερο λόγω και της πυκνής φύτευσης. Ο γυάλινος θόλος, που αποτελεί επίτευγμα εφαρμογής προηγμένης τεχνολογίας, συνδέεται με το παρελθόν του κτιρίου και λάμπει σαν ένα γιγάντιο διαμάντι. Αυτός ο συμβολισμός είναι απολύτως εύληπτος και ελκυστικός στο κοινό. Ανάλογα με το φως της ημέρας, η εμπειρία στη γυάλινη οροφή μεταβάλλεται. Τη νύχτα προσφέρει την εντύπωση μιας φαντασμαγορίας με θέα στην πόλη και ένα εντυπωσιακό πάντρεμα της ολλανδικής μπελ επόκ με το δυναμικό σήμερα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ζούνε ακόμη ανάμεσά μας;

«Πόσοι νομίζεις από αυτούς που τρώνε γύρω μας ξέρουν τι είναι το Ολοκαύτωμα;». Η συζήτηση λαμβάνει χώρα σε ταχυφαγείο στο Παγκράτι το 2010.

Μια παρέα τριών φίλων, δύο άνδρες, μία γυναίκα. «Είναι δυνατόν να μην ξέρει κάποιος τι είναι το Ολοκαύτωμα;». «Κι εγώ σου λέω πως αν ρωτήσεις εδώ γύρω, θα εκπλαγείς».

Την αποστολή αναλαμβάνει η γυναίκα της παρέας, πιο γενναία ούσα από τους δύο άνδρες. «Συγγνώμη, κάνουμε μια έρευνα: μπορείτε να μας πείτε τι ήταν το Ολοκαύτωμα;».

Οι πρώτες απαντήσεις είναι όντως εκπληκτικές: «Δεν είναι αυτό που έκαναν οι Γερμανοί στους Εβραίους;». «Κάποιος που καίγεται ολόκληρος δεν είναι;». «Ολοκαύτωμα; Χμ...».

Η έκπληξη γίνεται σοκ όταν απευθύνεται σε παρέα παιδιών που κάθονται σε τραπέζι. Θα μπορούσαν

«Θα σας πούμε εμείς τι είναι το Ολοκαύτωμα. Ενα ψέμα είναι, αυτό είναι. Ενας μύθος του Χόλιγουντ».

να είναι «χιπστεράκια» των Εξαρχείων. Ολα χαλαρά, ήρεμα, γλυκά.

Μόνο που δεν ήταν. «Θα σας πούμε εμείς τι είναι το Ολοκαύτωμα», άρχισαν να λένε τα παιδιά, οι κοπέλες κυρίως, εξαγριωμένες αίφνης. «Ενα ψέμα είναι, αυτό είναι. Ενας μύθος του Χόλιγουντ. Πρώτα απ' όλα, δεν υπήρχε τότε η τεχνολογία για να κατασκευαστούν θάλαμοι αερίων. Κι έπειτα, εάν είναι τόσοι οι επιζώντες, πώς γίνεται να δολοφονήθηκαν τόσα εκατομμύρια;».

«Συγγνώμη, παιδιά, τι ψηφίζετε;» ρώτησε η φίλη, άναυδη. «Χρυσή Αυγή φυσικά», απάντησαν όλα μαζί κατηγορηματικά.

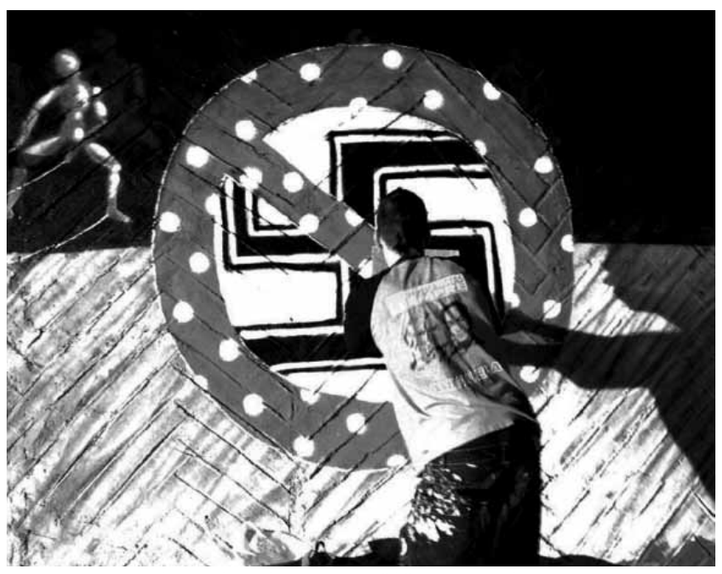

Επαψαν να «ζούνε ανάμεσά μας;». Οχι βέβαια. Εγινε όμως μια αρχή και δόθηκε ένα τέλος. Και ένα μήνυμα, ίσως: η κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι ανεκτική αλλά όχι παθητική.

Η φίλη γύρισε στο τραπέζι, έχοντας χάσει την όποια γενναιότητά της. «Πάμε να φύγουμε», ψιθύρισε στους δύο άνδρες.

Ο κύριος Γκρι σχολιάζει: «Το είχες γράψει το περιστατικό τότε, έτσι δεν είναι;». Ναι, το είχα δημοσιεύσει. Ακόμα η Χρυσή Αυγή δεν είχε πάρει τις διαστάσεις που πήρε, όμως είχε μόλις κάνει τη δυναμική πρώτη εμφάνισή της στο δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων. Είχα την, αφελή όπως φάνηκε, εντύπωση πως οι ψηφοφόροι της θα ήταν σκίνχεντ, άτομα με ντύσιμο και γλώσσα σώματος στρατιωτική – είχα κάνει λάθος.

«Πες τη συνέχεια», λέει ο κύριος Γκρι. Ναι: δημοσίευσα το περιστατικό με τον τίτλο «Ζούνε ανάμεσά μας». Λίγες μέρες μετά, άρχισαν να έρχονται τα πρώτα μηνύματα, στο messenger. «Ναι, ζούμε ανάμεσά σας και σύντομα θα γίνουμε ακόμα περισσότεροι». Στα έντυπα και στις ιστοσελίδες τους το όνομά μου έκανε ένα σύντομο πέρασμα με τον χαρακτηρισμό «Ο γνωστός εβραιόφιλος δημοσιογράφος».

Δέκα χρόνια μετά. Μετά την ντροπιαστική παρουσία τους στη Βουλή, μετά τις επιθέσεις και τις δολοφονίες. Μετά τη Μάγδα Φύσσα στο δικαστήριο.

Η περασμένη Τετάρτη ήταν για τον κύριο Γκρι μια ημέρα νίκης. Ηθελε μετ' επιτάσεως να μνημονεύσω εκείνο το πρόχειρο, αυτοσχέδιο γκάλοπ πάνω στο Ολοκαύτωμα.

Επαψαν να «ζούνε ανάμεσά μας;». Οχι βέβαια. Εγινε όμως μια αρχή και δόθηκε ένα τέλος. Και ένα μήνυμα: η κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι ανεκτική αλλά όχι παθητική.

Είκοσι οκτώ χρόνια στο σανίδι του ΘΟΚ

Η Αλκηστις Παυλίδου, που έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 74 ετών, συμμετείχε σε 96 συνολικά θεατρικές παραγωγές

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Η ηθοποιός Άλκηστις Παυλίδου έφυγε από τη ζωή χαράματα Δευτέρας 5 Οκτωβρίου στα 74 της χρόνια, ανήμερα των γενεθλίων της. Η «Κ» ως ελάχιστο φόρο τιμής καταγράφει τη θεατρική της πορεία στον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, όπου εργάστηκε από το 1976 έως και το 2004, συμμετέχοντας σε 96 συνολικά παραγωγές.

Η Άλκηστις Παυλίδου έπαιξε σε σημαντικές παραγωγές του ΘΟΚ, υποδυόμενη σπουδαίους ρόλους. Συγκεκριμένα, συμμετείχε σε 37 παραστάσεις ξένου ρεπερτορίου, σε 25 παραστάσεις αρχαίου δράματος και ρεπερτορίου, σε 11 παραστάσεις κυπριακής δραματουργίας, σε 11 παιδικές παραστάσεις και σε 10 έργα νεοελληνικού ρεπερτορίου.

Σε δύο παραγωγές του ΘΟΚ η Αλκηστις Παυλίδου δούλεψε ως βοηθός σκηνοθέτη, στον «Οιδίποδα Τύραννο» το 1986 μαζί με τους Βαρνάβα Κυριαζή και Άντρο Κρητικό και στους Βάτραχους», το 1989.

Η Αλκηστις Παυλίδου κατά γενική ομολογία ήταν ένα φωτεινό πλάσμα, που αγκάλιαζε τους γύρω της, που ζούσε για να δίνει, όπως είπε στην «Κ» η Γιάννα Λευκάτη, που της πρέπει ο στίχος του Μάνου Χατζιδάκι «Ηθοποιός σημαίνει φως». Εμείς στην «Κ» της αφιερώνουμε δυο στροφές από το «Ηθοποιός» του Χατζιδάκι:

Έλα στο φως, παίζω θα δεις.
Είμαι σοφός μην απορείς,
έλα στο φως, παίζω θα δεις.
Ηθοποιός, ό,τι κι αν πεις
είναι καημός πολύ πικρός
και στεναγμός πολύ βαθύς.

Πληροφορίες από το Θεατρικό Αρχείο του ΘΟΚ. Φωτογραφίες ΘΟΚ

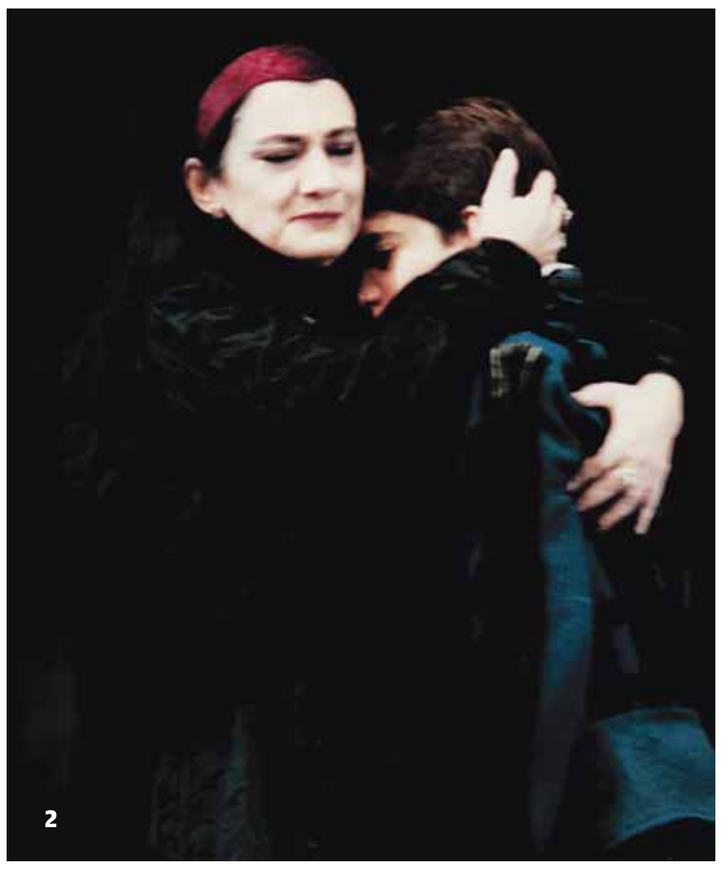

1. «Ο πιγκουίνος πάει στην πόλη». Ανέβηκε την περίοδο 1977/78 στην Παιδική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε τον Πουκ.

2. «Μάκμπεθ». Ανέβηκε την περίοδο 1999/00 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Πάντζη, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε τη Λαίδη Μακντάφ.

3. «Ανδρομάχη». Ανέβηκε την περίοδο 1991/92 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε τη Θεράπαινα.

4. «Ο Μορμόλης». Ανέβηκε την περίοδο 1985/86 στην Παιδική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Ράινερ Χάχφελντ στην οποία συμμετείχε η Άλκηστη Παυλίδου.

5. «Το Γατάνιν». Ανέβηκε την περίοδο 1984/85στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Μόνικας Βασιλείου.

6. «Χειροκροτήματα». Ανέβηκε την περίοδο 2000/01 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή στην οποία συμμετείχε η Άλκηστη Παυλίδου.

7. «Οίκος Ευγηρίας: Η Ευτυχισμένη Δύσις». Ανέβηκε την περίοδο 1979/80 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Βλαδίμηρου Καυκαρίδη, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε την Κατίνα.

8. «Πέτρος ο Α΄». Ανέβηκε την περίοδο 1990/91 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Μαραγκού, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε τη Λαίδη Ωρόρα ντ' Ιμπελέν σύζυγο του Συνεσκάρδου.

9. «Τρεις Αδελφές». Ανέβηκε την περίοδο 1993/94 στην Κεντρική Σκηνή, σε σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους, στην οποία η Άλκηστη Παυλίδου υποδύθηκε την Όλγα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΚΛΑΣΙΚΟ ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ

2001 Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ Μητέρα
2001 Ο ΓΛΑΡΟΣ Πωλίνα
2000 ΜΑΚΜΠΕΘ Λαίδη Μακντάφ
1999 ΚΛΕΨΕ ΛΙΓΟΤΕΡΟ Ηγουμένη
1998 ΓΕΡΜΑ Ντολόρες
1995 ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΑΣ
1995 ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΝΥΧΤΑ Μαρία
1994 ΤΖΟ ΕΓΚ (Μια μέρα στο θάνατο της Τζο Εγκ) Παμ
1993 ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΛΦΕΣ Όλγα
1993 ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ Βιττόρια (Γυναίκα του Ευγένιου)
1992 Η ΙΣΑΒΕΛΛΑ, ΤΡΕΙΣ ΚΑΡΑΒΕΛΛΕΣ ΚΙ ΕΝΑΣ ΠΑΡΑΜΥΘΑΣ Κήρυκας-Γυναίκα του λαού-Ακόλουθη της Βασίλισσας
1992 ΦΑΥΣΤΑ Η μικρή ανθοπώλης Λούση, Μαριάνθη
1992 ΚΑΡΜΕΝ Φραντσίτα
1991 Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΡΕΤΗ Γκράτσια (υπηρέτρια των Περέλλα)
1990 Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΡΤΟΥΡΟ ΟΥΪ Κυρία Ο΄Κέιζυ Λαχανέμπορος 5, Λαχανέμπορος του Τσίστερο
1990 ΟΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΙ ΤΗΣ ΝΑΠΟΛΗΣ Πεπενέλα
1989 ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΙΠΟΤΑ
1988 Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΓΗΡΑΙΑΣ ΚΥΡΙΑΣ Β΄ Γυναίκα
1988 Η ΣΤΡΙΓΓΛΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΑΡΝΑΚΙ Μπιάνκα
1987 ΕΝΥΔΡΕΙΟ Έρση
1987 Ο ΑΛΧΗΜΙΣΤΗΣ Κυρία Καλογνώμου (αδελφή του, χήρα)
1987 ΒΟΫΤΣΕΚ Μαργαρίτα
1986 ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ Γυναίκα του Λεονάρντο
1986 Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΟΥΝΤΙΛΑ ΚΑΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΤΤΙ Εύα
1985 ΨΥΛΛΟΙ ΣΤ' ΑΥΤΙΑ Αντουανέτ Πλουσέ
1985 ΜΑΥΡΗ ΚΩΜΩΔΙΑ Κάρολ Μέλκετ
1984 Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ Μαριάννα
1983 Η ΟΠΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΑΣ Πόλυ
198 Ο ΨΕΥΤΗΣ Κολομπίνα
1980 Ο ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ Άνια (Κόρη της 17 χρονών)
1980 ΜΙΚΡΟΑΣΤΟΙ Πόλια (21 χρονών, ράφτρα με το μεροκάματο, κόρη του Περτσίκιν)
1979 Ο ΚΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΣΕΤΣΟΥΑΝ Κα σιν (μία χήρα), Η γριά πόρνη
1979 ΟΘΕΛΛΟΣ Μπιάνκα
1979 Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Η γυναίκα του υπαστυνόμου
1979 ΡΑΣΟΜΟΝ Γυναίκα
1978 ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΙΡΚΟΥΤΣΚ Χορός, Κορίτσι του Σερντιουκ (Ξανά)
1976 ΟΙ ΜΑΓΙΣΣΕΣ ΤΟΥ ΣΑΛΕΜ Μπέττυ Πάρρις

ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ – ΚΩΜΩΔΙΑ

2004 ΜΥΡΜΙΔΟΝΕΣ, ΝΗΡΗΙΔΕΣ, ΦΡΥΓΕΣ. Μοιρολογίστρες
2001 ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΥ ΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ Λήδα, Χορός
2002 ΦΟΙΝΙΣΣΕΣ Κορυφαία
1999 ΦΑΙΔΡΑ Οινώνη
1999 ΟΡΕΣΤΕΙΑ Αθηνά, Κορυφαίες
1997 ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ Χορός, Κήρυξ Λακεδαιμονιών
1996 ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΑΙ Θεσμοφοριάζουσες (Κρίτυλλα)
1994 ΟΡΝΙΘΕΣ Χορός
1992 ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ Θεράπαινα, Χορός Γυναικών
1992 ΕΛΕΝΗ Αιγυπτία, Κορυφαία
1991 ΣΦΗΚΕΣ Χορός Σφηκών
1990 ΦΟΙΝΙΣΣΕΣ Κορυφαία
1989 ΒΑΤΡΑΧΟΙ Βάτραχος-Μύστη
1988 ΕΚΑΒΗ Πολυξένη Κορυφαία
1987 ΟΡΕΣΤΗΣ Χορός
1985 ΔΥΣΚΟΛΟΣ Μυρρίνη
1984 ΜΗΔΕΙΑ, Κορυφαία
1983 ΗΛΕΚΤΡΑ Χορός
1982 ΤΡΩΑΔΕΣ Ανδρομάχη, Χορός
1981 ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ Μυρρίνη, Χορός Γυναικών
1980 ΠΛΟΥΤΟΣ Χορός, Γρηά
1978 ΙΚΕΤΙΔΕΣ Ικέτιδες
1977 ΑΤΤΑΛΟΣ ΙΙΙ Θεραπενίδα
1977 ΑΤΤΑΛΟΣ ΙΙ Γυναίκα

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

1997 ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΔΙΑΣ
1997 Ο ΣΠΑΝΟΣ ΤΖΙΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ ΔΡΑΤΖΙΟΙ
1990 ΠΕΤΡΟΣ Ο Α΄ Αρετούσα, υπηρέτρια της Τζοάνας Λ΄Αλεμάν Κυπρία
1989 ΞΕΝΙΤΕΙΑ Χρισταλλού-Ελένη
1986 ΤΡΕΛΛΗ ΓΙΑΓΙΑ Μαρία Φυλαχτού
1985 ΤΟ ΓΑΤΑΝΙΝ Φωνή μητέρας, Βασιλοπούλλα, Αντρούλλα
1984 ΙΟΥΛΗΣ '74 Μαρία
1984 ΣΤΑ ΕΓΚΑΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ Ελένη
1983 ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ Αννεζού
1982 ΕΓΙΝΕ ΚΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ Μαρίνα
1978 ΟΙ ΑΦΕΝΤΑΔΕΣ Χρύση

ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

1996 Η ΑΛΙΚΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ
1990 ΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΒΙΟΛΙ
1989 ΟΝΕΙΡΟΥΛΗΣ
1988 ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ
1985 Ο ΜΟΡΜΟΛΗΣ
1984 ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΚΛΟΟΥΝ
1981 ΣΤΗΝ ΠΟΝΤΙΚΟΥΠΟΛΗ Κρικρίτς
1979 ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ Γιαγιά
1978 Ο ΜΟΡΜΟΛΗΣ
1977 Ο ΠΙΓΚΟΥΙΝΟΣ ΠΑΕΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ Πουκ
1976 ΤΑ ΔΥΟ ΜΑΓΕΜΕΝΑ ΔΕΝΔΡΑΚΙΑ Βάνια

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

2000 Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ Υπηρέτρια Α΄
1996 ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΟ Κυρά Λάμπαινα
1993 Η ΧΑΡΤΟΠΑΙΧΤΡΑ Κα Ευτέρπη
1992 ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΤΡΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΡΟΝΙΜΑΔΑΣ Ακόλουθη α΄
1988 Ο ΜΙΔΑΣ ΕΧΕΙ ΑΥΤΙΑ ΓΑΪΔΑΡΟΥ Κυρία της Φιλοπτώχου
1986 Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ Αντιγόνη (Κόρη της Ελένης)
1984 Ο ΜΠΑΜΠΑΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ Ποππάια
1982 ΤΟ ΔΙΠΛΑΝΟ ΚΡΕΒΒΑΤΙ, Μαρία
1981 Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Μαρούσω (Υπηρέτρια)
1979 ΟΙΚΟΣ ΕΥΓΗΡΙΑΣ «Η ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΔΥΣΙΣ» Κατίνα

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ

1991 ΣΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ (σπονδυλωτή παράσταση με την ευκαιρία των 20 χρόνων ΘΟΚ) Χορός Μυρρίνη, Φωνή Άνιας
2000 ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΗΜΑΤΑ, Γονιός, Συμπαθητικό Ερείπιο

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ

1986 ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΡΑΝΟΣ Βοηθός Σκηνοθέτης μαζί με Βαρνάβα Κυριαζή και Άντρο Κρητικό (σκηνοθεσία Νίκος Χαραλάμπους)

1989 ΒΑΤΡΑΧΟΙ Βοηθός Σκηνοθέτη (σκηνοθεσία Νίκος Χαραλάμπους)

«ΜέΡΕΣ ΕγΚΛΕΙΣΜΟύ/LoCKdown DAyS»

Ένα φωτογραφικό ντοκουμέντο για τις μέρες εγκλεισμού από τη φωτογράφο - δημοσιογράφο Αντιγόνη Σολ. Δρουσιώτου

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΪΖΑ ΛΟΥΗ**

Με αφορμή την κυκλοφορία του φωτογραφικού βιβλίου ντοκουμέντο «ΜέΡΕΣ ΕγΚΛΕΙΣΜΟύ/LoCKdown DAyS» από τις εκδόσεις Το Ροδακιό, η φωτογράφος – δημοσιογράφος Αντιγόνη Σολομωνίδου Δρουσιώτου μιλάει στην «Κ» για το έναυσμα να δημιουργήσει ένα τέτοιο βιβλίο. Πρόκειται για 100 ασπρόμαυρες φωτογραφίες, ένα ασπρόμαυρο ντοκουμέντο για το χρονικό ενός αναπόφευκτου αποκλεισμού και ενός εκούσιου εγκλεισμού. Όπως λέει η ανάγκη να αποτυπωθεί η νέα πραγματικότητα, οι σκέψεις, τα συναισθήματα την έβγαλαν στους δρόμους με μια φωτογραφική μηχανή για να απαθανατίσει τη σιωπή.

–Πώς έγιναν οι ΜέΡΕΣ ΕγΚΛΕΙΣΜΟύ φωτογραφικό βιβλίο;

–Από τις 24 του περασμένου Μαρτίου ήμουν όπως όλοι κλεισμένη στο σπίτι λόγω της απαγόρευσης μετακίνησης. Η ανάγκη να αποτυπωθεί η νέα πραγματικότητα, οι σκέψεις, τα συναισθήματα με έβγαλε στους δρόμους με μια φωτογραφική μηχανή. Έτσι οι μέρες εγκλεισμού, εκείνες οι εσωτερικές, οι αλλόκοτες, με τον COVID-19 και τα περιοριστικά μέτρα έγιναν ασπρόμαυρο φωτογραφικό ντοκουμέντο με οδηγό τη μνήμη του εσωτερικού ταξιδιού τις μέρες καραντίνας.

–Πότε ξεκίνησε η καταγραφή της νέας πραγματικότητας;

–Την Παρασκευή 27 Μαρτίου ήταν η πρώτη μου έξοδος και μέχρι τις 4 Μαΐου περιπλανιόμουν στη Λεμεσό. Το κλίμα ήταν παράξενο. Έψαχνα τα πάντα και τίποτα. Σταματούσα εκεί που η ζωή άλλαζε, που η γνώριμη καθημερινότητα ήταν απούσα. Εικόνες αδιανόητες μέχρι τότε οι άδειοι από αυτοκίνητα και πεζούς δρόμοι, τα κλειστά καταστήματα, εστιατόρια, ξενοδοχεία, σχολεία, παιδότοποι, πάρκα. Μόνο έξω από τράπεζες και υπεραγορές άνθρωποι με μάσκα περίμεναν καρτερικά στην σειρά. Η αστυνομία ζητούσε τη «δήλωση κατ' εξαίρεση μετακίνησης πολιτών», με αριθμό ταυτότητας, διεύθυνση και ώρα. Περιπλανιόμουν σε σημεία αναφοράς, ψηλαφούσα τις νέες συνήθειες, τον περίπατο στην αυλή του σπιτιού, τη γυμναστική στο μπαλκόνι, τα τεστ σε νοσοκομεία, μάσκες και γάντια στοιβαγμένα στο χώμα. Ανακάλυψα πως οι άνθρωποι κλείστηκαν στο σπίτι και οι γάτες βγήκαν στο σεργιάνι! Λες κι ήθελα να πάρουν την πόλη στα χέρια τους.

Οι μέρες εγκλεισμού, εκείνες οι εσωτερικές, οι αλλόκοτες, με τον COVID-19 και τα περιοριστικά μέτρα έγιναν ασπρόμαυρο φωτογραφικό ντοκουμέντο με οδηγό τη μνήμη του εσωτερικού ταξιδιού τις μέρες καραντίνας.

–Ποια ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία;

Η ψυχή μου πάλευε να χαθεί στην ελευθερία της δημιουργίας, αγωνιζόταν να βρει φωνή μέσα από την εικόνα. Προσπαθούσα να απαθανατίσω τη σιωπή. Σκεφτόμουν πώς να πω τόσα πολλά σ' ένα κλικ; Όλα έμοιαζαν αλλιώτικα χωρίς ανθρώπους, λέει η Αντιγόνη Σολομωνίδου Δρουσιώτου.

–Το ότι η πανδημία, από τη μια στιγμή στην άλλη έφερε ανατροπές στη ζωή μας. Το βράδυ κάναμε σχέδια και το πρωί συνειδητοποιούσαμε ότι δεν ισχυαν. Νιώσαμε φόβο, γίναμε εύθραυστοι. Ήμασταν θυμωμένοι. Μάθαμε να φοράμε μάσκες, να απολυμαίνουμε χέρια, σπίτι, προϊόντα. Γίναμε καλύτεροι πολίτες, ανακαλύψαμε τη σημασία της κοινωνικής ευθύνης. Πειθαρχήσαμε στα περιοριστικά μέτρα. Η καθημερινότητά μας σημαδεύτηκε από μηνύματα. Μιλούσαμε για συμπτωματικούς και ασυμπτωματικούς φορείς, για αντισώματα, για τεστ. Το θετικό είναι ότι γίναμε σοφότεροι. Ανακαλύψαμε πως μπορούσαμε να κάνουμε τόσα πολλά πράγματα στο σπίτι και από το σπίτι. Το διαδίκτυο γέμισε τον χρόνο μας, παραγωγικά αλλά και ψυχαγωγικά. Ανακαλύψαμε το Netflix, το Skype, το Zoom, τη γυμναστική από απόσταση, τη δουλειά από το σπίτι. Όλα αυτά συνεχίζουν να μας συντροφεύουν. Τον καιρό του εγκλεισμού είχαμε μπει σε μια διαφορετική ρουτίνα, καταφέραμε να αγγίξουμε την ουσία, μας δόθηκε χρόνος για ενδοσκόπηση. Κρατήσαμε και κρατούμε ακόμα τα ουσιαστικά, μίκρυνε ο κύκλος των επαφών μας αλλά μεγάλωσαν οι φιλίες που μας συντροφεύουν.

–Ποιο συναίσθημα κυριαρχούσε;

–Η ψυχή μου πάλευε να χαθεί στην ελευθερία της δημιουργίας, αγωνιζόταν να βρει φωνή μέσα από την εικόνα. Προσπαθούσα να απαθανατίσω τη σιωπή. Σκεφτόμουν πώς να πω τόσα πολλά σ' ένα κλικ; Όλα έμοιαζαν αλλιώτικα χωρίς ανθρώπους. Χωρίς γνώριμες κινήσεις. Προσαρμόσαμε τις ζωές μας σε άλλες συνήθειες και οι στίχοι του Καβάφη «Την μια μονότονη μέρα άλλη μονότονη απαράλλακτη ακολουθεί…» με συντρόφευαν σε αυτό το ταξίδι. Μαζί και το ερώτημα πώς θα μοιάζει άραγε ο κόσμος μετά τον κορωνοϊό;

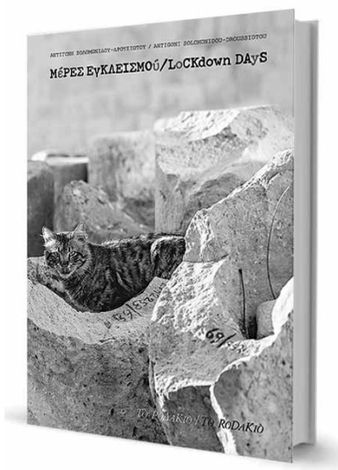

–Η δουλειά σου χαρακτηρίζεται από την ανθρώπινη ύπαρξη, σε αυτή την περίπτωση οι άνθρωποι … ήταν σε εγκλεισμό!

–Ναι, αυτή ήταν η πρόκληση για μένα. Το κυνήγι του άλλου, του διαφορετικού. Η παρουσία του ανθρώπου χωρίς νάνε ο ίδιος εκεί! Το παιχνίδι με το φως, τις σκιές, τα σχήματα, τους όγκους, την σιωπή, τα αντικείμενα, την αφαίρεση. Είναι ωραίο να μπαίνεις σε καινούργια μονοπάτια δημιουργίας!

–Ποια φωτογραφία θα ξεχώριζες;

–Η κάθε φωτογραφία εκφράζει ένα κομμάτι της ζωή τις μέρες εκείνες του εγκλεισμού. Η κάθε μια βάζει το δικό της λιθαράκι στο ασπρόμαυρο τοπίο. Η μόνη έγχρωμη πραγματικότητα που θα μπορούσε να ξεχωρίσει είναι η γάτα του εξωφύλλου, η οποία ξεπροβάλλει μέσα από τα αρχαία πιθάρια του Μεσαιωνικού Μουσείου. Με κοιτούσε ειρωνικά και σκεφτόμουν πως οι άνθρωποι κλείστηκαν στο σπίτι και οι γάτες βγήκαν στο σεργιάνι!

–Πώς ένιωσες μόλις πήρες το βιβλίο στα χέρια σου;

–Χαρά και συγκίνηση. Είναι ένα βιβλίο που δημιουργήθηκε σε χρόνο ρεκόρ με αγάπη και μεράκι, αφιερωμένο στους Γιάγκο και Αλέξανδρο, για την αγάπη τους, για όσα ζήσαμε μαζί τις μέρες εγκλεισμού, για το κάθε λεπτό δημιουργίας. Ευχαριστώ από καρδιά τον επιμελητή της έκδοσης δρ Γιάννη Τουμαζή για την πολύτιμη βοήθεια του, τον Ξένιο Συμεωνίδη που με το ταλέντο του σχεδίασε το βιβλίο, τον εκδοτικό οίκο Το Ροδακιό για την εξαίρετη δουλειά του και τη δημιουργό του Τζούλια Τσιακίρη για την άμεση και ζεστή της ανταπόκριση της. Το βιβλίο παρουσιάστηκε στις 11 Σεπτεμβρίου στη Λεμεσό με μεγάλη επιτυχία.

Το Σάββατο 17 Οκτωβρίου από τις 9:00 π.μ. μέχρι τις 2:00 μ.μ. η συγγραφέας θα βρίσκεται στο Σολώνειο Κέντρο Βιβλίου στη Λευκωσία, σε μια εκδήλωση γνωριμίας με αφορμή τις «ΜέΡΕΣ ΕγΚΛΕΙΣΜΟύ/LoCKdown DAyS».

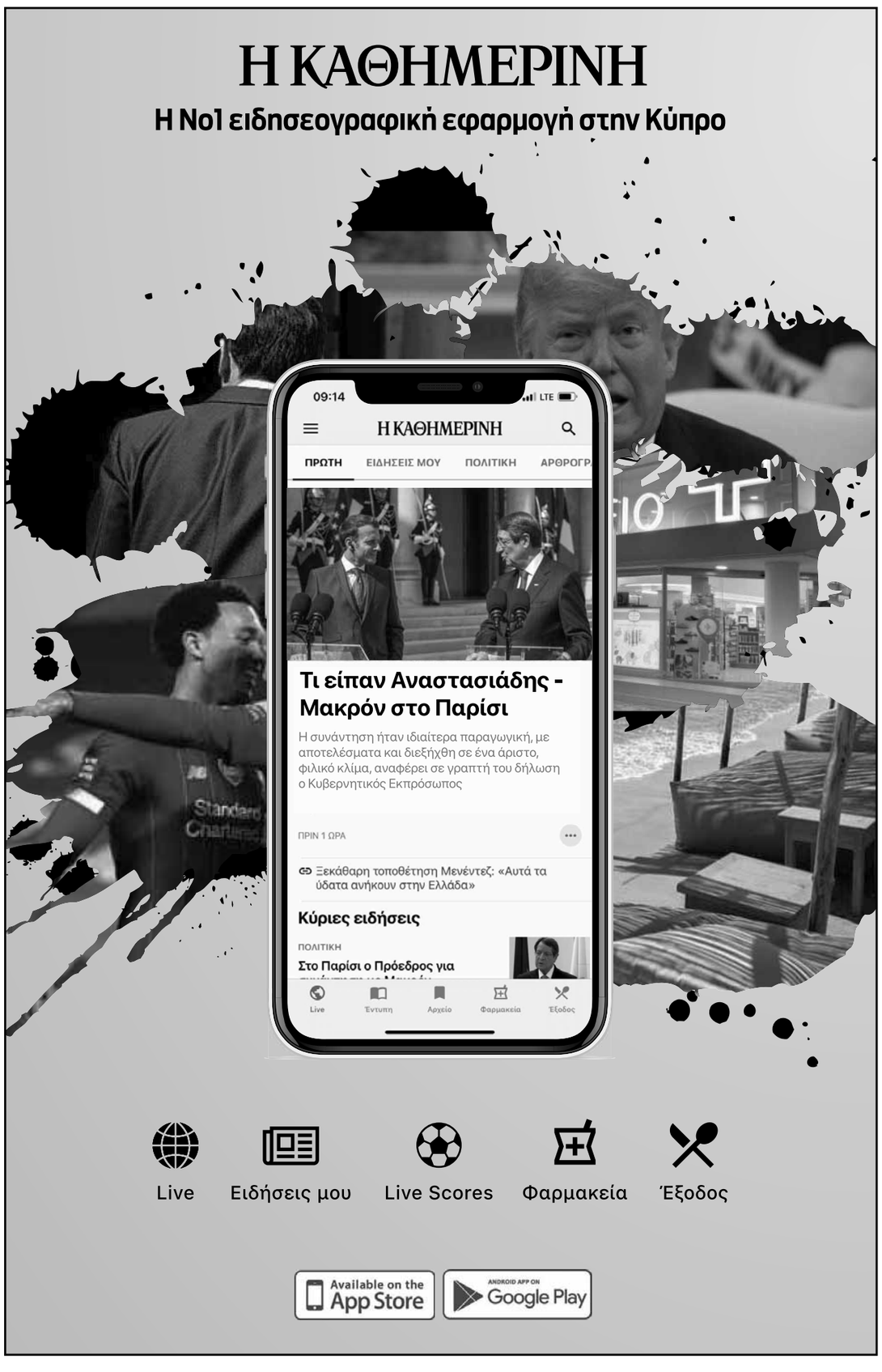

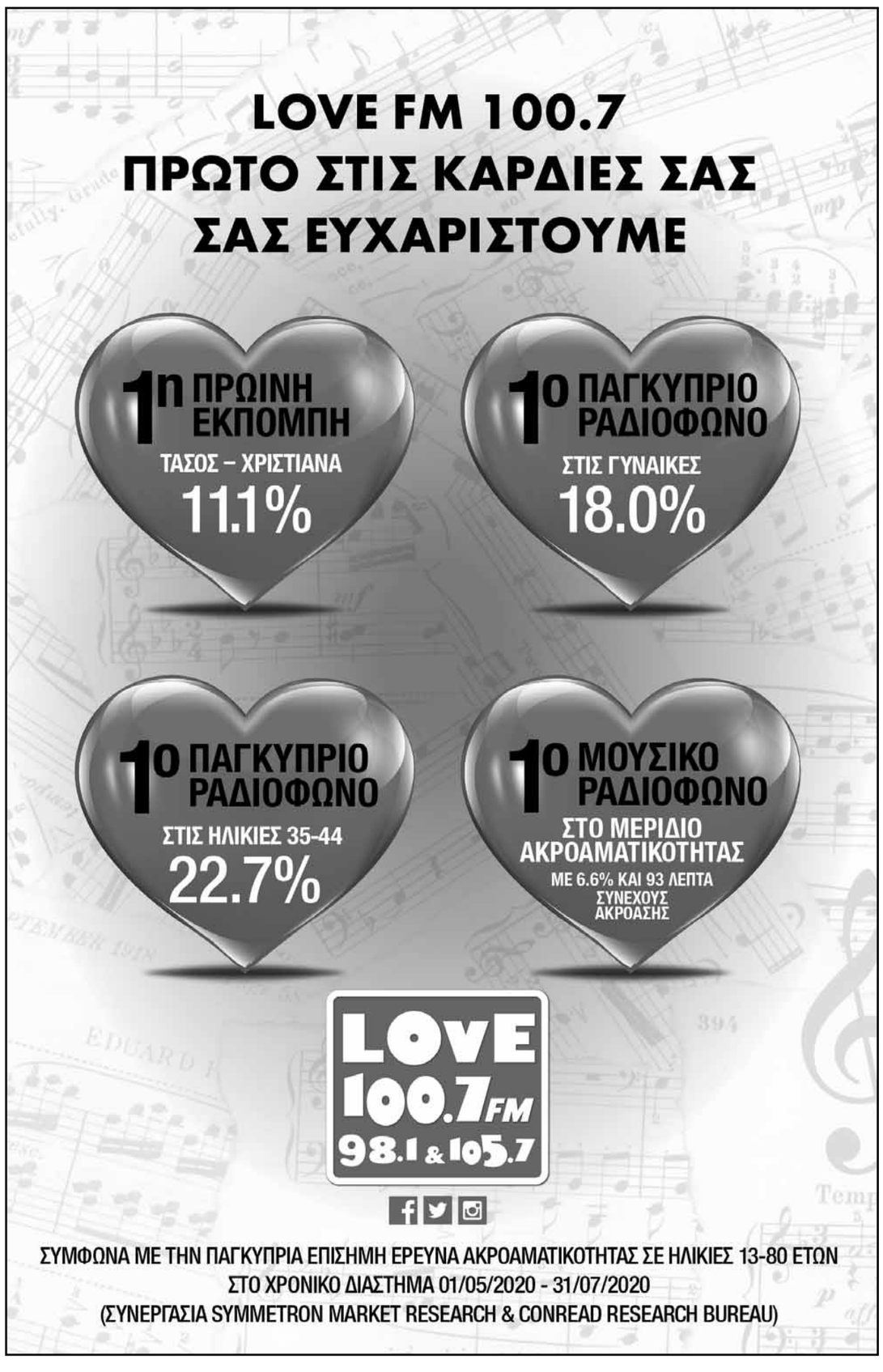

Η αντανάκλαση της Παλαιστίνης στον κόσμο

Ο Ελία Σουλεϊμάν «αναζητεί» τον τόπο του σε καταστάσεις της σύγχρονης Δύσης

Ο Ελία Σουλεϊμάν (δεξιά) υποδύεται τον εαυτό του, δηλαδή έναν σκηνοθέτη ο οποίος ξεκινά ένα ταξίδι από τη Ναζαρέτ στο Παρίσι και από εκεί στη Νέα Υόρκη, αναζητώντας υλικό και υποστηρικτές για την καινούργια του ταινία.

Ο Παράδεισος έπεσε στη Γη ★★★
ΚΩΜΩΔΙΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Ελία Σουλεϊμάν
Ερμηνείες: Ελία Σουλεϊμάν, Ταρίκ Κόπτι, Γκαέλ Γκαρσία Μπερνάλ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο πολυσχιδής Παλαιστίνιος κινηματογραφιστής Ελία Σουλεϊμάν επιστρέφει ύστερα από δέκα χρόνια αποχής από το σινεμά, με ένα κομψό όσο και φιλόδοξο φιλμ πάνω στον σύγχρονο κόσμο. Πρωταγωνιστής είναι ο ίδιος, υποδυόμενος τον... εαυτό του, έναν σκηνοθέτη δηλαδή, ο οποίος ξεκινά ένα ταξίδι από τη Ναζαρέτ στο Παρίσι και από εκεί στη Νέα Υόρκη, αναζητώντας υλικό και υποστηρικτές για την καινούργια του ταινία. Στη διαδρομή θα βρεθεί μπροστά σε ένα πλήθος διαφορετικών καταστάσεων, τόπων και ανθρώπων, συνειδητοποιώντας πως σχεδόν τα πάντα του φέρνουν στον νου με έναν τρόπο την πατρίδα του.

Με ματιά που αφήνει στην άκρη τον σκληρό ρεαλισμό για μια πιο κωμική, συχνά σουρεαλιστική προσέγγιση, ο Σουλεϊμάν θέλει να δώσει τη δική του (σοβαρή) οπτική πάνω στο σήμερα, δίχως σοβαροφάνεια.

Αυτό γίνεται μέσα από διαδοχικές σεκάνς, σαν μικρά σκετς του παλιού βωβού κινηματογράφου: από μια πόρτα εκκλησίας στη Ναζαρέτ που δεν λέει να ανοίξει μέχρι τις πανέμορφες γυναίκες που κυκλοφορούν σε ένα κατά τα άλλα έρημο Παρίσι και τους οπλισμένους σαν αστακούς πολίτες στην Αμερική, ο Σουλεϊμάν γίνεται μάρτυρας διαφορετικών καταστάσεων, περισσότερο ή λιγότερο αλλόκοτων. Ο ίδιος παραμένει σχεδόν πάντα αμίλητος και ανέκφραστος, ένας σιωπηλός παρατηρητής, ελαφρώς υπερόπτης αλλά και διασκεδαστικά έκπληκτος με όσα βλέπει γύρω του.

Με τον τρόπο του ο Σουλεϊμάν καταφέρνει να βγει από τη «φούσκα» του παλαιστινιακού ζητήματος και να βρει προβλήματα παρόμοια με της πατρίδας του και αλλού στον (υποτιθέμενα) ανεπτυγμένο κόσμο. Η κάθε είδους βία, η εκμετάλλευση, ο απρόσωπος επαγγελματισμός, η αστυνομοκρατία, η περιθωριοποίηση περνούν μπροστά από τον φακό του δίχως φανφάρες και εντυπωσιασμούς· φυσικά δεν είναι όλες οι βινιέτες του το ίδιο επιτυχημένες, ωστόσο η λεπτή ειρωνεία και ο αυτοσαρκασμός που χαρακτηρίζουν τις περισσότερες, δημιουργούν ένα όμορφο σύνολο.

Ο ίδιος περιγράφει τις προθέσεις του ως εξής: «Αν οι προηγούμενες ταινίες μου προσπάθησαν να παρουσιάσουν την Παλαιστίνη σαν μικρόκοσμο του πλανήτη, το "Ο Παράδεισος έπεσε στη Γη" προσπαθεί να παρουσιάσει τον πλανήτη σαν να ήταν ένας μικρόκοσμος της Παλαιστίνης.

Η ταινία δείχνει συνηθισμένες, καθημερινές καταστάσεις ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη, οι οποίοι ζουν σε ένα κλίμα παγκόσμιας γεωπολιτικής έντασης. Και η βία που ξεσπάει σε ένα μέρος είναι παρόμοια με τη βία που ξεσπάει σε ένα άλλο. Εικόνες και ήχοι που περικλείουν τη βία αυτή, γίνονται αισθητά σε όλα τα μεγάλα κέντρα παγκοσμίως, όχι –όπως γινόταν στο παρελθόν– μόνο κάπου σε απομακρυσμένες γωνιές του πλανήτη».

HOME CINEMA

Η αδελφή του Σέρλοκ και ο έσχατος... Λαρς φον Τρίερ

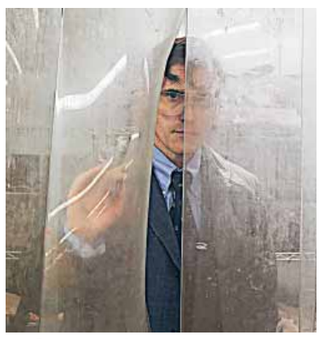

Επάνω, η Μίλι Μπόμπι Μπράουν ως Ενόλα Χολμς στην ομώνυμη ταινία του Netflix. Κάτω, ο Ματ Ντίλον στην ταινία «Το σπίτι που έχτισε ο Τζακ», η οποία προβάλλεται από το Cinobo.

Ενόλα Χολμς ★★★
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Χάρι Μπράντμπιρ
Ερμηνείες: Μίλι Μπόμπι Μπράουν, Χένρι Καβίλ, Σαμ Κλάφλιν

Η δημοφιλής ιστορία της οικογένειας του Σέρλοκ Χολμς αποκτά ένα ακόμα κεφάλαιο με πρωταγωνίστρια αυτή τη φορά τη μικρή αδελφή του διάσημου ντετέκτιβ, Ενόλα. Η γνωστή μας από το τηλεοπτικό «Stranger Things» Μίλι Μπόμπι Μπράουν υποδύεται στην ταινία του Netflix την έφηβη Ενόλα Χολμς, η οποία μεγαλώνει κάπου στην αγγλική εξοχή μαζί με την (πολύ) προοδευτική μητέρα της (Έλενα Μπόναμ Κάρτερ). Οταν, ωστόσο, η τελευταία θα εξαφανιστεί μυστηριωδώς, η Ενόλα ξεκινά μια επική αναζήτηση, κατά τη διάρκεια της οποίας θα γνωρίσει έναν νεαρό μαρκήσιο, επίσης φυγά, και θα δέσει τη μοίρα της μαζί του. Ταυτόχρονα τα δύο μεγάλα αδέλφια της, Σέρλοκ και Μάικροφτ, βρίσκονται στο κατόπι τους.

Το σύμπαν του Αρθουρ Κόναν Ντόιλ αναβιώνει στη γυναικεία εκδοχή του, με τη χαρισματική Μπράουν να γεμίζει με τη ζωντάνια της την οθόνη. Η ιστορία της ταινίας, που κρατάει σταθερά ανάλαφρο χαρακτήρα και απευθύνεται σε όλη την οικογένεια, θυμίζει κυνήγι θησαυρού· επιπλέον είναι γεμάτη φεμινιστικές αναφορές και σχόλια, εμφανώς επηρεασμένες από τις σύγχρονες εξελίξεις. Στον πυρήνα της πάντως παραμένει μια διασκεδαστική περιπέτεια, με μια ποπ –και όχι απαραίτητα πιστή– αναπαράσταση της εποχής και ωραίες ιδέες ακόμα κι όταν αυτές σε ορισμένες περιπτώσεις παραμένουν ημιτελείς.

Το σπίτι που έχτισε ο Τζακ ★★½
ΘΡΙΛΕΡ (2018)
Σκηνοθεσία: Λαρς φον Τρίερ
Ερμηνείες: Ματ Ντίλον, Ούμα Θέρμαν, Μπρούνο Γκανζ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ του αιρετικού Λαρς φον Τρίερ, ο οποίος πολλαπλασιάζει τη συνηθισμένη του προκλητικότητα, χρησιμοποιώντας για ήρωα έναν κατά συρροήν δολοφόνο και απαντώντας με τον δικό του μοναδικό τρόπο στους επικριτές του. Η σχεδόν τρίωρη διάρκεια του φιλμ είναι χωρισμένη σε κεφάλαια, τα οποία εξιστορούν τα 12 τελευταία χρόνια της ζωής του Τζακ, στις δεκαετίες του 1970 και του 1980, οπότε και διαπράττει μια σειρά από απεχθείς φόνους. Ο ίδιος εξιστορεί με πρεμία τα πάντα σε κάποιον τρίτο που αποκαλύπτεται προς το τέλος και ολοκληρώνει το φιλοσοφικό υπόβαθρο της ταινίας.

Στο ενδιάμεσο παρακολουθούμε έναν κινηματογραφικό κυκεώνα γεμάτο από σαδισμό, μισογυνισμό (και μπόλικους άλλους «-ισμούς»), σχεδιασμένο ακριβώς για να καλύψει τα γούστα όλων εκείνων που τον κατηγορούν ότι το έχει παρακάνει. Κάπως έτσι αναλώνει μια ιδέα η οποία θα μπορούσε να σκάψει πολύ βαθύτερα στην άβυσσο των ανθρώπινων ενστίκτων, αν ήταν λίγο πιο επικεντρωμένη στον στόχο. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως δεν συμπεριλαμβάνει και μπόλικες στιγμές ιδιοφυΐας. Ο Ματ Ντίλον δίνει ό,τι μπορεί, ερμηνεύοντας έναν ξεκάθαρα διαταραγμένο χαρακτήρα, έναν «διαβολικό άνδρα», όπως τον έχει χαρακτηρίσει ο ίδιος ο Τρίερ.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
11.00 Γυναίκα - (Ε) Ντοκιμαντέρ
11.30 Χρονογράφιμα ΙΙΙ Ντοκιμαντέρ
12.30 Η ζωή μας ένα τραγούδι
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Θεματική εκπομπή.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Επιστήμη και Κοινωνία Θεματική εκπομπή.
16.00 Travel Diary Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
16.30 Σε προσκυνώ γλώσσα Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφανείς ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στη Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Ο πιο αδύναμος κρίκος Τηλεπαιχνίδι.
19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά
19.55 Σαν σήμερα με το PIK Ντοκιμαντέρ.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.05 Σαν σήμερα με το PIK
23.15 Αφανείς ήρωες
00.15 EU4U, III - (Ε) (Ε)
01.15 Νεο (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

22.15 Ζευγάρι εκτελεστών
07.30 Το γελαστό μουστάκι Παιδική παράσταση.
08.45 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσπερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Roland Garros - Ο Τελικός Ανδρών
19.30 EU4U, III Ενημερωτική εκπομπή.
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Ανασκάπτοντας τη Σαλαμίνα της Κύπρου 1952-1974, 34 χρόνια μετά (Ε) Ντοκιμαντέρ για τη Σαλαμίνα. Η Σαλαμίνα το 1974 καταλήφθηκε από τον τουρκικό στρατό. Το ντοκιμαντέρ στηρίζεται στο ομότιτλο βιβλίο, γραμμένο το 1999, από τον Κύπριο αρχαιολόγο Βάσο Καραγιώργη.
22.15 Ζευγάρι εκτελεστών (Mr. Right). Κωμωδία δράσης, με τους Άνα Κέντρικ, Σαμ Ρόκγουελ, κ.ά.
23.45 ArtCafe, IV - (Ε) Πολιτιστική εκπομπή.
00.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
01.05 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

22.10 Shot Caller
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική εκομπή, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Επιπλογκουρμεδιές - (Ε) Μαγειρικό show.
16.00 Greece's Next Top Model 3 - (Ε) Διαγωνισμός ομορφιάς με την Βίκυ Καγιά.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 My Greece - (Ε) Γαστρονομικό οδοιπορικό με τη Δέσποινα Βανδή.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
20.10 OMEGA NEWS
21.10 JOKER Τηλεπαιχνίδι.
22.10 Shot Caller Δραματικό θρίλερ, με τους Νικολάι Κόστερ ΒαλντάουΤζον, κ.ά.
00.00 Fars Attack - (Ε) Κωμικό show.
01.00 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
03.30 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε) Κωμική σειρά.
04.30 The Booth - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
05.30 DanSing Junior - (Ε) Παιδικό talent show.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 The Magnificent Seven
05.40 Στρίβειν διά αρραβώνος Κωμική σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε) Ελληνική σειρά.
08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Taxi - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
10.20 La Pasta Pomilωri, III- (Ε) Κυπριακή σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Συντεντεύξεις - Το πρωινό
13.50 Casa De Mikel, II - (Ε)
15.20 Ήλιος - (Ε) Δραματική σειρά, με τους Αντίνοο Αλμπάνη, Ντόρα Μακρυγιάννη, κ.ά.
17.30 Πέτα τη φριτέζα, II - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 Το καφέ της Χαράς (Ε) Κωμική σειρά.
19.30 Taxi Τηλεπαιχνίδι.
20.20 Τα νέα του ANT1
21.20 Και οι 7 ήταν υπέροχοι (The Magnificent Seven). Γουέστερν με τους Ντένζελ Ουάσινγκτον, Κρις Πρατ, κ.ά.
23.30 Ενώπιος Ενωπίω - (Ε) Με το Νίκο Χατζηνικολάου.
00.50 7 ζωές - (Ε) Ελληνική σειρά.
01.40 Ευτυχισμένες μέρες - (Ε) Ελληνική σειρά.
02.30 Πρόβα του νυφικού - (Ε) Ελληνική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφθοροι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
06.30 Μια βαλίτσα γεύσεις - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τον Άκη Πετρετζίκη.
07.30 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
08.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
09.00 Love it - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.50 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
14.00 Ζωή ποδήλατο - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
14.40 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.40 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας.
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας.
18.50 The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 Τομές στα γεγονότα
21.15 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 My Style Rocks Gala - (Ε) Διαγωνισμός μόδας.
02.50 Happy Traveller - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
03.50 Καταιγίδα - (Ε) Δραματική σειρά.
04.50 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
06.45 Έρωτας με επιδότηση ΟΓΑ Κωμική σειρά.
07.15 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοΐζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Οικογενειακές ιστορίες
13.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
14.30 The Λούης Night Show Κωμικό show.
16.00 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμική σειρά.
16.45 Έλα στη θέση μου, V Κωμική σειρά
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Συνέχεια της σειράς
18.40 Αστέρια στην άμμο Δραματική σειρά.
19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, VIII Κωμική σειρά.
20.20 ALPHA NEWS
21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα Μαγειρικό ριάλιτι με τον Έκτορα Μποτρίνι.
22.15 Speed Περιπέτεια
00.00 Δώσε Βάση - (Ε) Κωμικό show.
01.45 10η εντολή - (Ε)
03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγορά
08.00 Τετράποδο θαύμα
10.00 Ξένη ταινία
11.30 Τηλεαγορά
12.05 Τα παιδιά του λιμανιού
14.00 Τηλεαγορά
15.15 Επίσημη αγαπημένη
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ο βομβιστής
01.00 Ξένη ταινία
03.00 Η διαγραφή

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.15 Παιδική ζώνη
09.30 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.50 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙ - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, ΙΙΙ
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

THT ΤΗΛ.: 22270745

07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Comedy Woman Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμική σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 Stand Up Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Haters Κωμική εκπομπή.
01.00 Σπίτι 2 Reality Show.
03.00 THT Best

MOVIES BEST

21.00 Egg
06.30 Dino Time
08.00 Being Rose
09.30 Deutschland 86
11.30 Modus 2
15.30 The Real MVP: The Wanda Durant Story
17.15 Cruise
19.00 The Clinton Affair
21.00 Egg
23.00 Hit & Miss
00.30 Modus 2
04.30 The Corrupted

GREEK CINEMA

20.25 Ο ατσίδας
07.15 Ο φίλος μου, ο Λευτεράκης
08.50 Ένας κλέφτης με φιλότιμο
10.10 Ο άνθρωπος του τρένου
11.40 Η αδελφή μου θέλει ξύλο
12.55 Οι κληρονόμοι
14.25 Τα κουρέλια
15.50 Βαφτιστικός
17.15 Οι εραστές του ονείρου
19.00 Αστέρω
20.25 Ο ατσίδας
22.00 Οι θαλασσιές, οι χάντρες
23.40 Γλέντι, λεφτά και αγάπη
01.15 Λάθος στον έρωτα
02.30 Αλαλούμ

Ποια ήταν η «διαμάχη» Διαφωτιστών και κλήρου

Την Ελλάδα, ήδη από τις καταβολές της, απασχόλησε μέθοδος ως τρόπος αναζήτησης της αλήθειας

Του **ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ**

Με ανάλογο τίτλο η «Καθημερινή» πρόσφατα, και αφορμή την κυκλοφορία από τον δημοσιογράφο κ. Μηνά Παπαγεωργίου, βιβλίου με τίτλο «Ηλιοκεντρικό Σύστημα», φιλοξένησε σχετικό κείμενο παρουσίασης του βιβλίου, με τον εύγλωττο υπότιτλο: «Άγνωστα περιστατικά της σφοδρής σύγκρουσης μεταξύ προοδευτικών και συντηρητικών κύκλων στην Ελλάδα τον 18ο-19ο αι.». Με τον όρο «προοδευτικοί κύκλοι» ο συγγραφέας εννοεί τους Έλληνες «Διαφωτιστές», με το δε «συντηρητικοί κύκλοι» εννοεί βεβαίως τον κλήρο της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας. Επειδή, λοιπόν, μια τέτοια θεώρηση της «διαμάχης» εκείνης είναι, τουλάχιστον ανακριβής, αν όχι επιμελώς παραπλανητική, κάποια επιγραμματικά (τηλεγραφικής μάλιστα συντομίας) νομίζει ο γράφων, πως δεν θα ήταν άσκοπο να λεχθούν από τις ίδιες στήλες της εφημερίδας. Για υποτυπώδη έστω φωτισμό αυτού του, μεγάλου για τον Ελληνισμό ζητήματος. Και εννοώ ως Ελληνισμό, όχι απλώς εκείνον της μετά το 1821 περιόδου, αλλά τον σύνολο Ελληνισμό της Ανατολικής κοσμοπολιτείας των λαών, δηλ. της «Ρωμανίας», όπως αυτή διαμορφώθηκε ως πολιτιστική πρόταση, αλλά και τρόπος του βίου, από τον 4ο μετά Χριστόν αιώνα και εντεύθεν (με την έκτοτε τριαδική θεολογία των μεγάλων Καππαδόκων Πατέρων).

Πρώτιστο που θα πρέπει να επισημάνει κάποιος είναι ότι η θέση, πως εκείνη η διαμάχη ήταν ανάμεσα στους εκπροσώπους του Διαφωτισμού αφ' ενός, και τους εκπροσώπους του κλήρου αφ' ετέρου, είναι λανθασμένη και ιδίως ανιστόρητη! Δεδομένου ότι, στην εποχή που αναφέρεται το βιβλίο, επιφανέστατοι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού, ήταν οι ίδιοι και κορυφαίοι μάλιστα, εκπρόσωποι του ορθόδοξου κλήρου της εποχής: Θεόκλητος Φαρμακίδης, Νεόφυτος Βάμβας, Θεόφιλος Καΐρης, Άνθιμος Γαζής, Ευγένιος Βούλγαρης! Πασίγνωστοι εκπρόσωποι του κλήρου δεν ήταν όλοι τους;

Βασικό, άλλωστε, σφάλμα, σε όλη τη θεώρηση του Διαφωτισμού (Ελληνικού και Ευρωπαϊκού βεβαίως)

Για πολλούς αιώνες, λοιπόν, την αλήθεια κατείχε αλάθητη αρχή, την οποία ενσάρκωνε ο πάπας. Γεγονός φυσικά που γέννησε ό,τι ονομάστηκε «θρησκευτικός νομικισμός» του καθολικισμού, με ό,τι επίσης απάνθρωπο συνόδευσε τον θεσμό εκείνο.

είναι ότι η όντως ακραία διαμάχη δεν ήταν διαμάχη των ιδεών του Διαφωτισμού με τον κλήρο ή την Εκκλησία. Ήταν, θανάσιμη εχθρότητα, ακριβέστερα, του Διαφωτισμού, με τον ίδιο τον μετά Χριστόν Ελληνισμό, της Ρωμανίας ή, όπως (οι Διαφωτιστές τον αποκάλεσαν) βυζαντινό πολιτισμό. Εχθρότητα, ειρήσθω, που ούτε πρόσφατη είναι ούτε καν νέα, πηγάζει, άλλωστε, από τον τρόπο που γεννήθηκε ως πολιτισμός η ίδια η Ευρώπη, μετά τη φραγκοτευτονική κατάκτησή της, και την, διά της δουλοπαροικίας, εξαφάνιση των ως τότε ελληνορωμαϊκών πληθυσμών που τη συγκροτούσαν. Χρονολογείται δε από την ίδρυση της «αυτοκρατορίας» του Καρλομάγνου, στην «αυλή» του οποίου γεννήθηκε, όχι μια νέα χώρα απλώς, αλλά κατασκευάστηκε μια νέα (θρησκευτική) πίστη, ως αντίποδας εκείνης στην Ανατολή (θυμίζω ότι από την εποχή εκείνη, έχουν γραφεί στη Δύση τουλάχιστον δέκα βιβλία επιφανών δυτικών θεολόγων, με το γενικό τίτλο «Contra Errores Graecorum»).

Η αρχική, λοιπόν, επίθεση εναντίον του ανατολικού χριστιανικού Ελληνισμού από τη Δύση, ξεκίνησε ήδη από τότε ως πρώιμος δε «διαφωτισμός»! Πιο κάτω θα διασαφηνιστεί το «παράδοξο» του όρου. Την ελληνική αντίσταση σ' αυτή την επίθεση, ανέλαβε, την εποχή εκείνη, μια μοναδική προσωπικότητα, ο όντως ηρωικός εκείνος πατριάρχης Φώτιος, ο κληθείς από την ιστορία Μέγας. Μέγας δε όχι μόνο για τις, σωτήριες, υπηρεσίες του στην Ορθοδοξία, αλλά και για το μέγα για την παγκόσμια φιλολογία έργο του: Το πολύτιμο πόνημα καλούμενο «Μυριόβιβλος». Η δράση και η «πράξη», του φωτισμένου εκείνου πατριάρχη, κυριολεκτικά έσωσε τότε το έθνος από τον εκ Δυσμών θανάσιμο κίνδυνο...

Βασικό, άλλωστε, σφάλμα, σε όλη τη θεώρηση του Διαφωτισμού (ελληνικού και ευρωπαϊκού βεβαίως) είναι ότι η όντως ακραία διαμάχη δεν ήταν διαμάχη των ιδεών του Διαφωτισμού με τον κλήρο ή την Εκκλησία.

Μέχρι, βέβαια, την επόμενη επίθεση ιδιόμορφων πάλι ιδεών, που ως εναλλακτικός, αν επιτρέπεται η έκφραση, διαφωτισμός, ενέσκηψε με τις τάχα «φωτισμένες» δοξασίες, ενός αυτοσχέδιου, ανελλήνιστου δε, θεολόγου της Δύσης του Θωμά Ακινάτη, και των χρησιμοθηρικών νοησιαρχικών μηχανευμάτων του. Μηχανεύματα δε που ακόμα και ο αυτοκράτορας Ιωάννης Καντακουζηνός ενεθάρρυνε τον «διαφωτισμένο» της εποχής λόγιο, Δημήτριο Κυδώνη, (εν έτι 1354!) να μεταφράσει στα ελληνικό το βιβλίο του Θωμά, «Summa Theologiae», ως καινόν «φως» που έρχεται από την «Εσπερία»! Και ευτυχώς που εμφανίστηκε πάλι ένας άλλος μεγάλος πατέρας της εκκλησίας, ο Γρηγόριος Παλαμάς, ο «άριστος γνώστης της αριστοτελικής μεθόδου», που με την καταιγιστική διδασκαλία του, έθεσε εκποδών τα παιδαριώδη μηχανεύματα του Ακινάτη! Και ας μην έσωσε τελικά την ελληνική αυτοκρατορία από την πτώση της (1453...), πρόσφερε εντούτοις στους λαούς της την «εσώτερη γνώση», ελληνότροπα να επιβιώσουν στα μακρά χρόνια του τουρκικού ερέβους. Υπ' αυτές, λοιπόν, τις συνθήκες «προϊστορίας», καθόλου παράξενη δεν θα έπρεπε να είναι οποιαδήποτε τυχόν ελληνική «καχυποψία» για «ιδέες», έστω και «αθώες», προερχόμενες, όμως, από εκείνη τη Δύση.

Ελληνική Ανατολή / Φραγκοτευτονική Δύση

Πλην όμως και αυτό είναι το σημαίνον, δεν είναι αυτή η εσώτερη αντίθεση που κυρίως χωρίζει την ελληνική Ανατολή από τη φραγκοτευτονική Δύση: Είναι αυτός ο ίδιος ο «τρόπος του βίου», ή αν θέλετε ο τρόπος ύπαρξης, που χωρίζει τους δύο πολιτισμούς. Κυριολεκτικά στους αντίποδες είναι η «μέθοδος» αναζήτησης της αλήθειας στους δυο αυτούς πολιτισμούς. Ιδού πώς:

Την Ελλάδα, ήδη από τις καταβολές της, απασχόλησε μέθοδος ως τρόπος αναζήτησης της αλήθειας. Τρόπο δε, που ήδη ο Ηράκλειτος θεώρησε ως ουδέν άλλο, παρά τον «τρόπο της του παντός διοικήσεως». Η Δύση αντίθετα (εννοώ, ως Δύση πάντα τη φραγκοτευτονική Ευρώπη) αποφεύγει να διακινδυνεύσει στην ανασφάλεια της ελεύθερης αναζήτησης (ό,τι συνιστά δηλαδή τον αληθινό φιλοσοφικό λόγο...), αρκούμενη στην κατασφάλιση της «πεποίθησης», ότι την, εξ αποκαλύψεως, αλήθεια την κατέχει κάποια αλάθητη αυθεντία.

Για πολλούς αιώνες, λοιπόν, την αλήθεια κατείχε αλάθητη αρχή, την οποία ενσάρκωνε ο πάπας. Γεγονός φυσικά που γέννησε ό,τι ονομάστηκε «θρησκευτικός νομικισμός» του καθολικισμού, με ό,τι επίσης απάνθρωπο συνόδευσε τον θεσμό εκείνο. Μέχρι που, (τον 16ο αιώνα) η Ευρώπη αντέδρασε (Λούθηρος της Γερμανίας), με κύρια αντίθεση, έναν άλλο τρόπο πια αναζήτησης της αλήθειας: Το δόγμα ότι η αλήθεια βρίσκεται μοναχά στις Γραφές! Γεννήθηκε τότε στην Ευρώπη ο ωκεανός εκείνος του πλήθους δογμάτων του προτεσταντισμού, με γενικό χαρακτηριστικό, τον καλούμενο «προτεσταντικό ηθικισμό» –ό,τι γέννησε δηλαδή και το σημερινό φαινόμενο, της «τεχνολογικής Γερμανίας».

Πλην όμως ούτε εκείνος άντεξε! Ήδη από το τέλος του επόμενου 17ου αρχές του 18ου αιώνα, γεννήθηκε, από τη Γαλλία τώρα νέο δόγμα αναζήτησης του αληθούς: Ούτε Πάπας, ούτε Γραφές! Η επιστήμη –ως νέα ανθρώπινη κατάκτηση– τα φώτα της οποίας και μόνο μπορούσαν να διαφωτίσουν στην αναζήτηση της αλήθειας. Το κίνημα γι' αυτό ονομάστηκε και «Διαφωτισμός»! Κύριο επίτευγμά του υπήρξε εννοείται ο ιστορικός υλισμός.

Υπό την ελληνική τώρα μορφή του, ο Διαφωτισμός, είχε και άλλες σημαντικότερες για την ιστορική μοίρα του τόπου εκφάνσεις. Διότι οι λόγιοι εκπρόσωποί του, με κορυφαία προσωπικότητα τον Κοραή, και «ενεργούσα χείρα» τον Όττο Βιτελσμπαχ και τη βαυαρική αντιβασιλεία του, προσπαθούσαν να πείσουν τον μόλις απελευθερωμένο από τους Τούρκους λαό, ότι δεν είναι αυτό πού για τετρακόσια χρόνια δουλείας «νόμιζε» ότι είναι (γόνος δηλ. της σχεδόν δύο χιλιετιών Ρωμανικής και μεταρωμανικής ιστορίας) παρά, αποβάλλοντας μάλιστα αυτή την «πλάνη», οφείλει να γίνει κάτι άλλο: Ευρωπαίος! Μιμούμενος δηλαδή τα «πεφωτισμένα» και «λελαμπρισμένα» έθνη της Εσπερίας...

Είναι γνωστή η ρήση κορυφαίου Έλληνα διανοουμένου, του συνταγματολόγου πανεπιστημιακού καθηγητή Νικόλαου Σαριπόλου ότι «ημείς οι νέοι Έλληνες είμεθα κατ' ευθείαν απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων, και αποστρέφομεν τους οφθαλμούς από του αναμέσου χάσματος»! Όπου «ανάμεσον χάσμα» είναι βεβαίως το Βυζάντιο... («Το άθλιον εκείνο γένος», κατά τον Φαρμακίδη). Κατά δε τον πρώτο πρύτανη του Πανεπιστημίου, Κωνσταντίνο Σχινά, «οι Μακεδόνες είναι οι πρώτοι κατακτητές της Ελλάδας», που τους διαδέχθηκαν «οι Γραικορωμαίοι αυτοκράτορες, και όλοι καταδυνάστευαν υπό τον ζυγό τους την Ελλάδα»! Αλλά γιατί να εκπλήττεται κανείς, όταν ο πνευματικός αρχηγέτης όλων αυτών, ο Αδαμάντιος Κοραής, προκειμένου να πλήξει όχι μόνο τη Ρωμανία, αλλά και τον ίδιο τον Καποδίστρια δεν διστάζει να περιλάβει και εκείνον στην ομοταξία που ονομάζει «Επτανησιακή ψώρα και Φαναριώτικη λέπρα»... Όλοι δε μαζί να αγάλλονται, όταν οι Βαυαροί του Όθωνα κατεδάφιζαν στην Αττική μόνο εκατοντάδες βυζαντινά εκκλησάκια και μονές, για να εκσυγχρονίσουν έτσι την Ελλάδα.

Όταν, λοιπόν, αυτού του είδους την «πρόοδο» κόμιζαν στη μόλις απελευθερωμένη από τον ζυγό Ελλάδα (τις επιπτώσεις της οποίας, ειρήσθω, μέχρι και σήμερα υφίσταται ο τόπος) πώς να μη θεωρεί, και δικαιολογημένα, την κάθε πρόταση εκείνων των Διαφωτιστών, ως πιθανό δούρειο ίππο, ο ελληνικός λαός; Αυτό λέω εγώ πρέπει να διερωτάται ο αναγνώστης εκείνου του βιβλίου, όταν ακούει τα περί «διαμάχης Διαφωτιστών και κλήρου».

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι διδάκτωρ του ΕΜΠ.

Παραχωρώ τον λόγο σε ανθρώπους που εν ζωή δεν τον διέθεταν

Ο Γιάννης Δούκας μιλάει για το νέο του βιβλίο, την αγάπη του για την Ιστορία και τον... περιθωριακό ρόλο της ποίησης

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η ποίηση συνεχίζει να γράφεται, οι νέοι δημιουργοί να παραδίδουν άξια έργα ενός Ελύτη, ενός Εμπειρίκου, ενός Σεφέρη. Με άλλα ονοματεπώνυμα, με άλλες διαδρομές, εξίσου πάλλοντα και σημαντικά, κατά την ταπεινή μου γνώμη. Ο Γιάννης Δούκας καταθέτει στο κοινό το τελευταίο του βιβλίο «Η θήβα μέμφις» από τις εκδόσεις Πόλις και η «Κ» συνομίλησε μαζί του.

– Πώς προέκυψε η έμπνευση για αυτήν τη συλλογή; Μιλήστε μας λίγο για τον τίτλο της.

– Παρότι δεν υπήρξε το αντικείμενο των σπουδών μου, η Ιστορία, πάντοτε με απασχολούσε πολύ κι επανέρχεται στην ποιητική μου δουλειά με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Την ίδια στιγμή, συγκεκριμένες φυσιογνωμίες, αντλημένες από το παρελθόν, με συγκινούσαν για κάτι οριακό που τους είχε συμβεί, είτε εξαιτίας της εποχής τους, είτε ερήμην της. Τέτοιες μορφές προσέγγισα στο νέο μου βιβλίο, όπου απεικονίζονται πρόσωπα που έζησαν και έδρασαν κατά την περίοδο από το 1914 έως το 1945. Η αφορμή είναι κάποιο γεγονός που βίωσαν ή προκάλεσαν. Εστίασα εκεί, γιατί εντόπισα ένα ιδιαίτερο συγκινησιακό φορτίο στο πόσο εμβληματική ήταν εκείνη η περίοδος. Μαζί κι ένα δίδαγμα απερίφραστο για τους άξονες που συνιστούν τη ζωή μας, τα ηθικά διλήμματα με τα οποία βρισκόμαστε αντιμέτωποι. Ο τίτλος αναφέρεται στις δύο αρχαίες αιγυπτιακές πρωτεύουσες, συνδεδεμένος και με ορισμένα ποιήματα του βιβλίου που, όντως, εκτυλίσσονται στην Αίγυπτο ή σχολιάζουν το βλέμμα του δυτικού ανθρώπου πάνω στην Ανατολή. Παίζει, όμως, και με τη διττή σημασία των τοπωνυμίων: είναι και η Θήβα της Βοιωτίας, με τη μυθική φόρτιση που φέρει από τον κύκλο των Λαβδακιδών, είναι και το Μέμφις του Τενεσί, ως κοιτίδα της μαύρης μουσικής. Είναι, θα λέγαμε, το σημείο εκείνο στο οποίο συνενώνονται το τρίστρατο του Οιδίποδα με το σταυροδρόμι όπου ο Ρόμπερτ Τζόνσον, κιθαρίστας των μπλουζ, συνάντησε τον διάβολο και του πούλησε την ψυχή του.

Δεν έχω επιχειρήσει να γράψω μυθιστόρημα, θεωρώ όμως ότι και στην ποίηση ανήκει η μεγάλη φόρμα.

– Σας απασχολεί ο χρόνος.

– Στον πρόλογο του βιβλίου μου παραθέτω μια φράση του Μισέλ-Ρολφ Τρουιγιό, ανθρωπολόγου από την Αϊτή, που λέει: «Οι σιωπές εισέρχονται στη διαδικασία της ιστορικής παραγωγής σε τέσσερις κρίσιμες στιγμές: τη στιγμή της δημιουργίας δεδομένων (δημιουργία των πηγών)· τη στιγμή της συνάθροισης δεδομένων (δημιουργία των αρχείων)· τη στιγμή της ανάκτησης δεδομένων (δημιουργία αφηγήσεων)· και τη στιγμή της αναδρομικής σημασίας (δημιουργία της ιστορίας στον ύστατο βαθμό)». Ο Τρουιγιό μιλάει εδώ για την αποσιώπηση που προκύπτει κατά την παραγωγή της ιστορίας και για τον τρόπο με τον οποίο ασκεί την εξουσία του αυτός που τη συγγράφει σε όλα τα στάδιά της. Το βιβλίο μου, επομένως, προσπαθεί να συνοδεύσει τις σιωπές ή, ενδεχομένως, και να τις αναιρέσει, στον βαθμό που παραχωρεί τον λόγο, έστω και με τη δική μου μεσολάβηση, σε ορισμένους ανθρώπους που εν ζωή δεν τον διέθεταν. Στην εποχή μας, ακόμη παραπάνω, είναι εξαιρετικά κρίσιμα τα σχετικά ερωτήματα.

«Συγκεκριμένες φυσιογνωμίες, αντλημένες από το παρελθόν, με συγκινούσαν για κάτι οριακό που τους είχε συμβεί», λέει ο Γιάννης Δούκας.

– Παίρνετε αφορμές για τα ποιήματα περιφερειακές ιστορίες και πρόσωπα. Είναι σημαντικότερα από τους πρωταγωνιστές μιας εποχής;

– Αν όχι σημαντικότερα, σίγουρα πιο αποκαλυπτικά, στον βαθμό που μας επιτρέπουν να καταλάβουμε τον αντίκτυπο των οροσήμων, την επίδρασή τους στην απτή καθημερινότητα. Να φέρουμε κοντά μας το παρελθόν, να μην προβάλλουμε πάνω του κάθε είδους ιδεοληψία. Να καταλάβουμε τον άνθρωπο και, μαζί, τον ίδιο μας τον εαυτό. Κι ας συγκροτούν οι μαρτυρίες των απλών –ας τους πούμε– ανθρώπων ένα κάπως δυσερμήνευτο ψηφιδωτό, είναι γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο κατά πολύ πολυτιμότερες από τις κυρίαρχες αφηγήσεις, κατά πολύ χρησιμότερες στη δική μας διαδρομή.

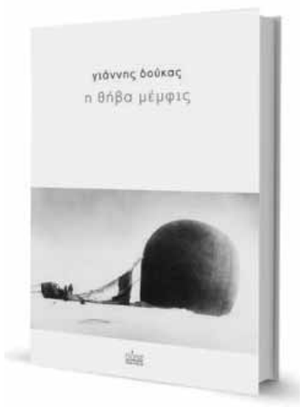

Ο τίτλος αναφέρεται στις δύο αρχαίες αιγυπτιακές πρωτεύουσες, αλλά και στη Θήβα της Βοιωτίας και στο Μέμφις του Τενεσί.

– Τι ρόλο παίζει σήμερα η ποίηση στη χώρα και στη ζωή μας; Τι θα θέλατε εσείς από την ποίηση και τι από τον εαυτό σας ως ποιητή;

– Ρόλο ολωσδιόλου περιθωριακό. Θέλοντας με αυτό να πω ότι δεν διαθέτει ιδιαίτερο αναγνωστικό κοινό, έξω από εκείνους που την καλλιεργούν ως είδος, και δεν ξεφεύγει από την αναπαραγωγή ορισμένων καθησυχαστικών στερεοτύπων. Αφού σε αυτήν βρήκα τη φωνή και τη θέση στον κόσμο που ο καθένας μας δικαιούται για την αυτοπραγμάτωσή του, θα ήθελα να προσπαθώ, με όση διαύγεια και ειλικρίνεια διαθέτω, ώστε να συγκροτήσω μια εικόνα όσων με περιβάλλουν και όσων οικοδομούν τον εαυτό μου, να την εκφράσω με τον ακριβέστερο δυνατό τρόπο, να εξερευνήσω τη μορφή, χωρίς να εφησυχάζω στην όποια ευκολία της και χωρίς να υιοθετήσω, στο όνομα της δραστηριότητας αυτής, συμπεριφορές που δεν της ταιριάζουν.

– Μεγαλώσατε μέσα στη μεγάλη φόρμα, λόγω της μητέρας σας. Η ποίηση είναι ένας άλλος τρόπος δόμησης του δικού σας μυθιστορήματος;

– Οφείλω πολλά στους γονείς μου και όχι μόνο αυτά που σχετίζονται με τον κόσμο «των τεχνών και των γραμμάτων». Μεγάλωσα σ' ένα σπίτι όπου, όντως, γράφονταν μυθιστορήματα στο διπλανό δωμάτιο. Και από το οποίο ο πατέρας μου, όταν έλειπε, βρισκόταν σε γυρίσματα, επιφορτισμένος με τα καθήκοντα του διευθυντή παραγωγής. Και οι δυο, στον βαθμό που με καθόρισαν, είναι άνθρωποι που έχουν περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία και την υλοποίηση μιας άλλης πραγματικότητας, που υπάρχει, όμως, και μέσα στη δική μας. Κι εκεί το ζητούμενο δεν είναι μόνο η αφήγηση μιας ιστορίας, αλλά η συγκρότηση ενός ολόκληρου κόσμου, που θα μπορούσε ίσως να μας παρηγορήσει για τον κόσμο στον οποίο ζούμε εμείς, να μας υποψιάσει γι' αυτόν, να τον αποτυπώσει ή να τον αναγάγει σε αρχέτυπο. Εγώ δεν έχω επιχειρήσει να γράψω μυθιστόρημα, θεωρώ όμως ότι και στην ποίηση ανήκει η μεγάλη φόρμα. Κι εκείνη δικαιούται τη φιλοδοξία μιας σύνθεσης.

digital agenda

CYPRUS SUMMIT

POWERED BY

cyta

THE PATHWAY TO A SECURE AND DEMOCRATIC DIGITAL EUROPE

#digitalagendacy

HUMANITY ON THE EDGE

MANAGING THE UNMANAGEABLE

OCTOBER 21, 2020

STELLA KYRIAKIDES
European Commissioner for Health and Food Safety

JACQUELINE KASSTEEN
International Education Thought Leader, Trend Spotter, Innovator and Marketing Entrepreneur

ASIF SADIQ
Global Head of Diversity & Inclusion at Adidas

KINVARA BALFOUR
Apple Trends
Moderator

KEN HUGHES
World's leading Consumer & Shopper Behaviouralist
CEO Glacier Consulting

KYRIACOS KOKKINOS
Deputy Minister to the President for Research, Innovation and Digital Policy

ANTONIS POLEMITIS
Chief Executive Officer of the University of Nicosia

LEONIDAS A. PHYLACTOU
Chief Executive Medical Director, The Cyprus Institute of Neurology and Genetics
Provost, Cyprus School of Molecular Medicine

NTINOS PASTOS
Security Consultant and Computer Forensic Analyst

ANDREAS NEOCLEOUS
CEO of CYTA

PRE-REGISTER

digitalagendacy.com

SUPPORTERS: cyon, Τράπεζα Κύπρου, Deloitte., Logicom

PARTNERS: University of Nicosia, European University Cyprus, Cyprus School of molecular medicine, Frederick University

A PROJECT ENDORSED BY

ORGANIZED BY: SPP MEDIA, V+O COMMUNICATION

MEDIA SPONSOR: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ